

МАТЕМАТИКА

*Китоби дарсӣ барои донишомӯзони
синфи 3-юми мактабҳои таълими
миёнаи умумӣ*

Вазорати таълими халқи
Республикаи Ўзбекистон
ба нашр тавсия намудааст

Нашри нав

3

ТОШКАНД – 2022

UO'K 51(075.3)
51(075.3)
M34

Мураттибон:

*Лолахон Ўринбоева, Шўҳрат Исмоилов, Холмирза Юсупов,
Нигора Рўзиқулова, Умид Раҳмонов, Шаҳло Ҳақбердиева,
Наргиза Юсупова, Азиза Байманова*

Эксперти байналмилалӣ:

Марсело Старикофф

Муқарризон:

- С. Ҷ. Носирова** – омўзгори синфҳои ибтидоии мактаби таълими умумии давлатии махсусонидашудаи назди ВТХ.
- М. Х. Ғофурова** – омўзгори синфҳои ибтидоии мактаби таълими умумии рақами 8-уми ноҳияи Ўзбекистони вилояти Фарғона.
- Н. Б. Турсунова** – омўзгори синфҳои ибтидоии мактаби таълими умумии давлатии махсусонидашудаи рақами 44-уми ноҳияи Шаҳрихони вилояти Андижон.
- Д. Р. Турсунова** – омўзгори синфҳои ибтидоии мактаби таълими умумии рақами 4-уми ноҳияи Тошлоқи вилояти Фарғона.

Математика, синфи 3 (Матн): китоби дарсӣ /Л. Ўринбоева (ва диг.).
– Тошканд: Маркази таълими Республика, 2022. – 192 саҳ.

Бо ҳамкориҳои ваколатхонаи ЮНИСЕФ дар Ўзбекистон
тайёр карда шудааст.

Дар асоси хулосаи институти математикаи ба номи В.И.Романовскийи академияи
Илмҳои Ҷумҳурии Ўзбекистон такмил дода шуд.

Макети оригиналӣ ва концепсияи дизайнӣ аз ҷониби маркази таълими
Республика коркард шудааст.

Аз ҳисоби маблағҳои Бунёди мақсадноки китоби республика чоп шудааст.

АЛОМАТҲОИ ШАРТӢ:

— даҳонӣ иҷро мекунем

— дар хотир меорем

— якҷоя иҷро мекунем

— ҷарҳи ақл

— маълумотҳои нав

— мустаҳкам мекунем

— супориши амалӣ

— дар хона иҷро мекунем

МУНДАРИЧА

ТАКРОРИ МАВОДИ ДАР СИНФИ 2-ЮМ ОМУЊТАШУДА

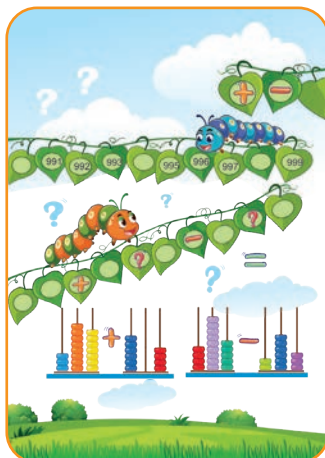
7

Дарси 1. Чамъ кардани ададҳои дурақама (духонадор)...	8
Дарси 2. Тарҳ кардани ададҳои дурақама	9
Дарси 3. Зарб	10
Дарси 4. Тақсим	11
Дарси 5. Шакл ва ченакҳои геометрӣ.....	12

БОБИ 1. АДАДҲОИ СЕРАҚАМА. ҲАЗОРӢ

13

Дарсҳои 1–5. Ададҳои серақама	14
Дарси 6. Ҳазорӣ	19
Дарсҳои 7–9. Суммаи воҳидҳои хонаи адади серақама ...	21
Дарси 10. Суммаи воҳидҳои хонаи адади ҳазор	24
Дарсҳои 11–12. Муқоиса кардани ададҳои серақама...	25
Дарси 13. Муносибати байни ҳазорӣ, садӣ, дахӣ ва воҳид (якӣ)-ҳо	27

БОБИ 2. ЧАМЪ ВА ТАРҲ КАРДАНИ АДАДҲО

29

Дарсҳои 1–9. Усулҳои чамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000.....	30
Дарсҳои 10–18. Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000.....	40
Дарси 19. Масъалаҳо доир ба чамъ.....	49
Дарси 20. Масъалаҳо доир ба тарҳ	50
Дарси 21. Масъалаҳо доир ба чамъ ва тарҳ	51
Дарсҳои 22–23. Мантиқан идома додани пайдарпайии ададҳо ва шаклҳо	52

БОБИ 3. ЗАРБ ВА ТАҚСИМ КАРДАНИ АДАДҲО

55

Дарсҳои 1–6. Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама.....	56
Дарсҳои 7–12. Зарб кардани адади серақама ба адади якрақама...	62
Дарсҳои 13–15. Тақсим намудани адади дурақама ба адади якрақама ...	68
Дарсҳои 16–17. Тақсим кардани адади дурақама ба адади дурақама...	71
Дарси 18. Тақсим намудани адади дурақама ба адади як ва дурақама ...	73
Дарсҳои 19–24. Тақсим намудани адади серақама ба адади якрақама ...	74
Дарсҳои 25–26. Масъалаҳо доир ба зарб ва тақсим	80
Дарсҳои 27–28. Санҷиши зарб ва тақсим	82
Дарсҳои 29–31. Тақсими бақиядор.....	84

БОБИ 4. КАСРҲО

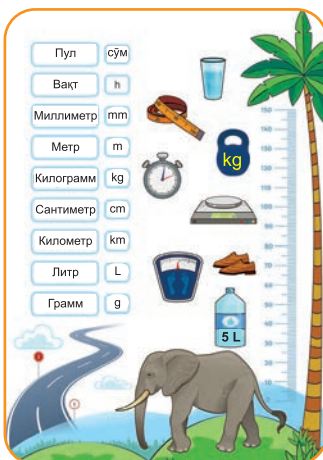
87

Дарсҳои 1–5. Мафҳум дар бораи каср.....	88
Дарсҳои 6–7. Ҷамъ кардани касрҳои махраҷашон якхела	93
Дарсҳои 8–9. Тарҳ кардани касрҳои махраҷашон якхела	95
Дарси 10. Ҷамъ ва тарҳ кардани касрҳои якмахраҷа ...	97
Дарсҳои 11–13. Муқоиса намудани касрҳо. Касрҳои баробар.....	98

БОБИ 5. ШАКЛҲОИ ГЕОМЕТРӢ

101

Дарси 1. Хати рост.....	102
Дарси 2. Порча. Нур.....	103
Дарси 3. Хати рост, порча, нур.....	104
Дарси 4. Хатҳои рости параллелӣ.....	105
Дарси 5. Хатҳои рости перпендикуляр.....	106
Дарсҳои 6–7. Сохтани шаклҳои содда ва ҳамвор	107
Дарсҳои 8–9. Намудҳои секунҷа.....	109
Дарсҳои 10–11. Бо ёрии палетка (тахтача) чен кардани масоҳати шаклҳо	111
Дарси 12. Симметрия нисбат ба тир (меҳвар).....	113
Дарсҳои 13–14. Тобхӯрӣ, лағжиш ва даврзании шаклҳо ...	114
Дарсҳои 15–17. Шаклҳои геометрии фазой.....	116
Дарси 18. Шаклҳои геометрии фазой. Супориши STEM ...	120

БОБИ 6. ВОҲИДҲОИ ЧЕНАК

121

Дарсҳои 1-2. Воҳидҳои ченаки дарозӣ.....	122
Дарсҳои 3–4. Воҳидҳои ченаки масса (вазн)	124
Дарсҳои 5–7. Воҳидҳои ченаки вақт	126
Дарсҳои 8–9. Рақамҳои римӣ.....	131
Дарси 10. Супориши STEM	133
Дарсҳои 11–13. Муносибатҳои байни бузургҳо ...	134

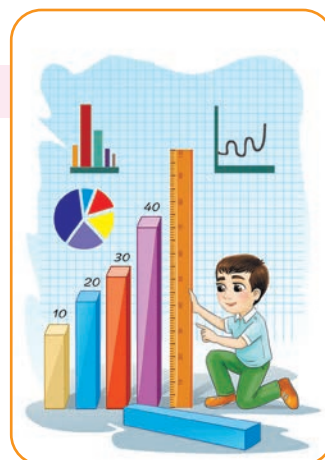

БОБИ 7. ИФОДАҲО 138

Дарсҳои 1–4. Тартиби иҷрои амалҳо.....	139
Дарсҳои 5–6. Ифодаҳои ҳарфӣ	143
Дарсҳои 7–13. Муодилаҳо.....	145

БОБИ 8. КОР БО МАЪЛУМОТҲО 152

Дарсҳои 1-2. Шкалаҳо (Ҷадвалҳо).....	153
Дарсҳои 3–5. Кунчи координатӣ	155
Дарсҳои 6–8. Диаграммаҳо	159
Дарсҳои 9–13. Ифода намудани маълумот дар шаклҳои гуногун.....	163

ТАКРОРӢ.....	168
СУПОРИШҲОИ ИЛОВАӢ	177
СУПОРИШҲОИ МАНТИҚӢ ВА ШАВҚОВАР	183
СУПОРИШҲО ДОИР БА БАРНОМАИ БАҲОГУЗОРИИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ.....	189

БОЗИИ ТАЪЛИМӢ БАРОИ КИТОБИ ДАРСИИ
СИНФИ 3 «МАТЕМАТИКА»

ТАКРОРИ МАВОДИ ДАР СИНФИ 2-ЮМ ОМУХТАШУДА

Дарси 1

Чамъ кардани ададҳои дурақама (духонадор)

1. Кадом ададҳо партофта шудаанд? Онҳо ҷуфтанд ё ки тоқ?

66, 69, 72, __, 78, 81, 84

80, 73, 66, 59, __

77

76

73

75

53

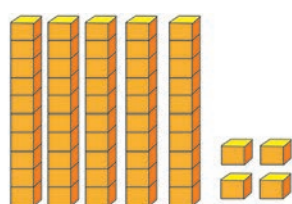
57

52

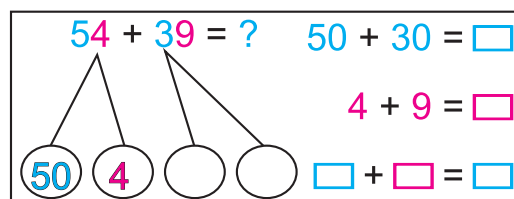
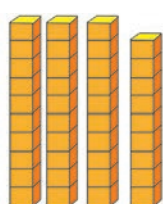
49

Ададҳои дурақамаи сумма (ҳосили чамъ)-ашон ба 24 баробар бударо меғўем.
Оё чӣ хел чамъ кардани ададҳои дурақамаро дар хотир доред?

2. Ҳисобкуниро иҷро мекунем.

+

①
54
+ 39
—

27 + 51

48 + 36

78 + 15

56 + 29

65 + 27

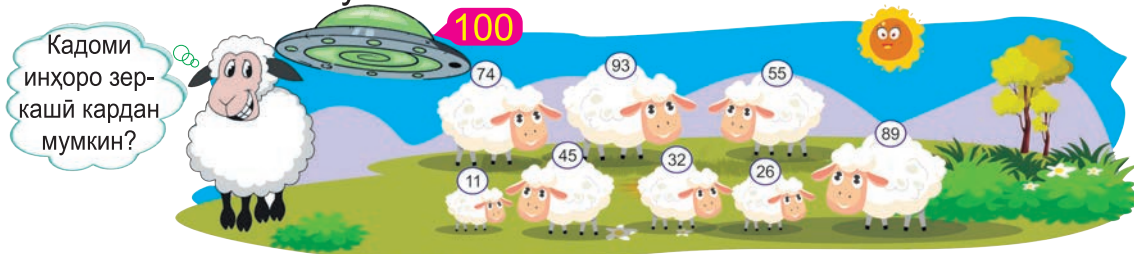
82 + 18

Ман суммаро ҳаминхел ҳисоб кардам, гўед-чӣ, оё ин дурст аст?

54
+ 39
—
813

3. Агар вағони нишастаи манро аз аввалаш ҳисоб кунем он вағони 4-уми поезд, агар аз охираш ҳисоб кунем он вағони 11-уми поезд буданаш маълум бошад, миқдори умумии вағонҳо чандто аст?

4. Гўсфандонеро, ки вазнашон ба қисми паррон мувофиқанд интиҳоб мекунем.

5. Суммаҳоро меёбем.

25
+ 30

30
+ 25

23
+ 67

67
+ 23

74
+ 19

19
+ 74

6. Ҳисоб мекунем.

36
+ 19

55
+ 27

41
+ 49

43
+ 38

58
+ 39

25
+ 45

24
+ 58

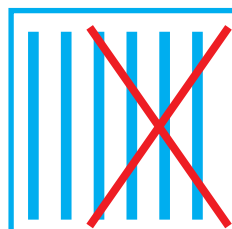
39
+ 17

Дарси 2

Тарҳ кардани ададҳои дурақама

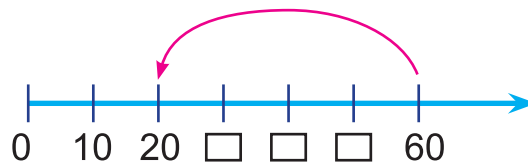

1. Кӣ зуд ҳисоб мекунад?

6 даҳӣ. – 4 даҳӣ. = ? даҳӣ.
 $60 - 40 = ?$

Аз 6-то даҳӣ 4-то даҳиро тарҳ кунем, чандто даҳӣ боқӣ мемонад?

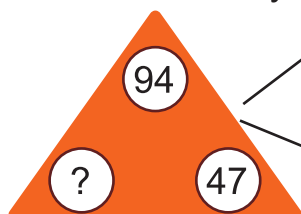
$$60 - \square = 20$$

$$70 - 20$$

$$60 - 30$$

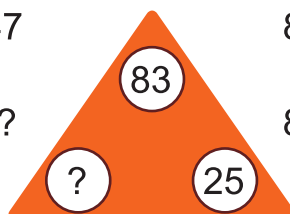
$$90 - 50$$

2. Чӣ тавр иҷро шудани тарҳро ба хотир меорем. Ададҳои номаълумро меёбем.

$$94 - x = 47$$

$$94 - 47 = ?$$

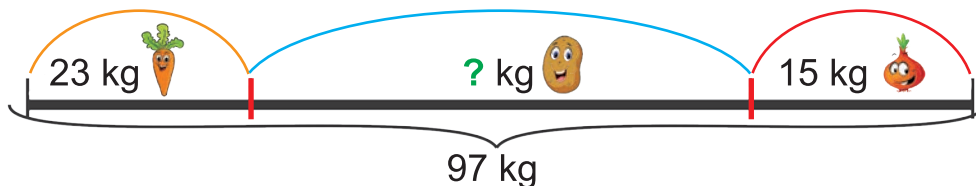
$$83 - \square = 25$$

$$83 - 25 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

$$\square + \square = \square$$

3. Ба мағоза чанд килограмм картошка оварда шуд? Ифодаҳо чиро мефаҳмонанд?

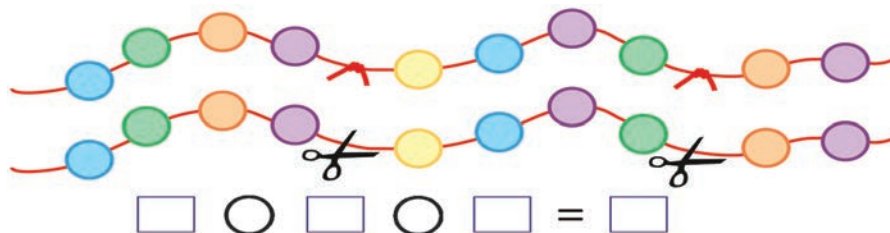

$$97 - (23 + 15) = \square$$

$$97 - \square - 15 = \square$$

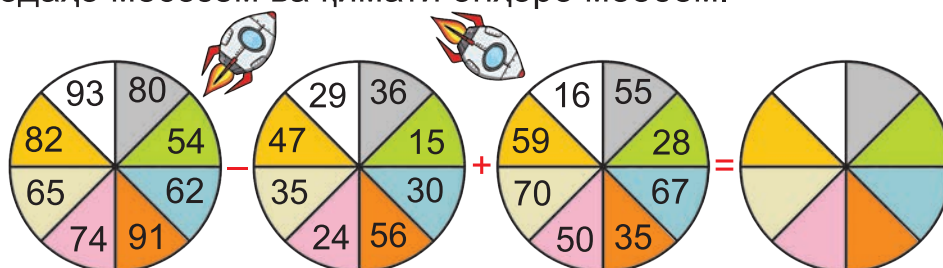
$$97 - 23 - \square = \square$$

4. Аз рӯйи расм ифодаҳо месозем. Кӣ бештар месозад?

$$\square \bigcirc \square \bigcirc \square = \square$$

5. Дар асоси ададҳои рангашон дар доираҳо мувофиқ додашуда ифодаҳо месозем ва қимати онҳоро меёбем.

6. Ифодаҳоро муқоиса мекунем.

$$88 - 55 - 13 \quad \bigcirc \quad 88 - 55 - 15$$

$$18 + 27 + 52 \quad \bigcirc \quad 32 + 27 + 29$$

$$63 - (43 - 33) \quad \bigcirc \quad 63 - (46 - 37)$$

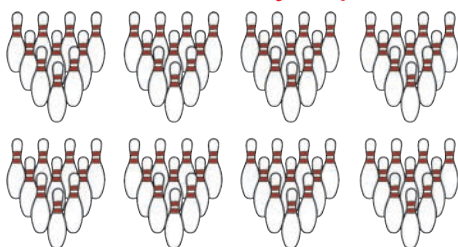
$$36 + (90 - 41) \quad \bigcirc \quad 99 - (61 - 47)$$

Дарси 3

Зарб

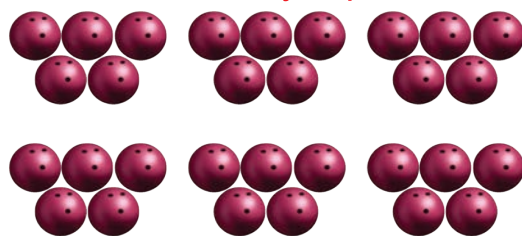
1. 1. Кегл ва бодирингҳо чандтоғӣ ба гурӯҳҳо тақсим шудаанд?

10-тоғӣ мешуморем

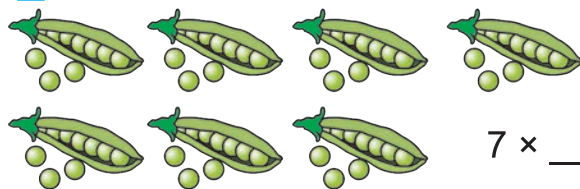
Ҳамаи кеглҳо чандтоғӣ?

5-тоғӣ мешуморем

Ҳамаи бодирингҳо чандтоғӣ?

2. Дар ҳар як шадда чандтоғӣ нахӯди сабз ҳаст? Ҳамаи нахӯдҳо чандто аст?

$$7 \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

$$4 \times \underline{\quad} = 40$$

$$\underline{\quad} \times 4 = 40$$

$$3 \times \underline{\quad} = 30$$

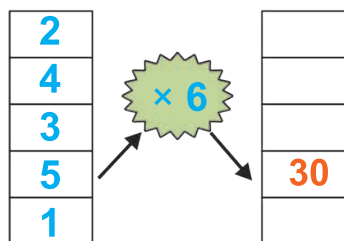
$$\underline{\quad} \times 3 = 30$$

$$\begin{array}{l} 7 \times \underline{\quad} = \underline{\quad} \\ \underline{\quad} \times 7 = \underline{\quad} \end{array}$$

3. Аз ҷадвал истифода бурда, ба катакҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро меёбем.

Ҷадвали Пифагор

	2	3	4	5	6	7	8	9	
2	4	6	8	10	12	14	16	18	2
3	6	9	12	15	18	21	24	27	3
4	8	12	16	20	24	28	32	36	4
5	10	15	20	25	30	35	40	45	5
6	12	18	24	30	36	42	48	54	6
7	14	21	28	35	42	49	56	63	7
8	16	24	32	40	48	56	64	72	8
9	18	27	36	45	54	63	72	81	9
	2	3	4	5	6	7	8	9	

$$6 \times 9$$

$$7 \times 8$$

$$8 \times 9$$

$$9 \times 6$$

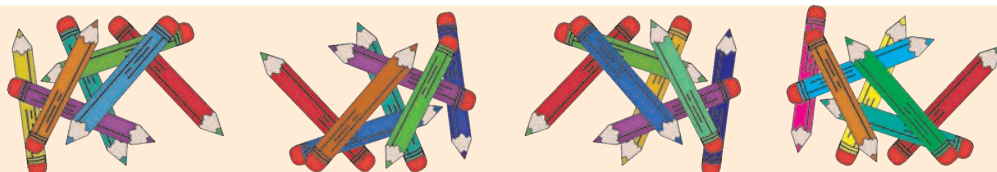
$$8 \times 7$$

$$9 \times 8$$

Чӣ гуна иҷро шуд?

$9 \times 1 =$	9
$9 \times 2 =$	18
$9 \times 3 =$	27
$9 \times 4 =$	36
$9 \times 5 =$	45
$9 \times 6 =$	54
$9 \times 7 =$	63
$9 \times 8 =$	72
$9 \times 9 =$	81
$9 \times 10 =$	90

4. Чандто қаламҳои дар расм тасвирёфта дар рӯйи миз нарасида истодааст?

5. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$b \times 6 = 24 \quad 7 \times x = 28 \quad d \times 4 = 28 \quad 8 \times y = 64 \quad a \times 9 = 72 \quad 9 \times c = 72$$

6. Ҳисоб мекунем.

$$6 \times 7 = \square$$

$$9 \times 4 = \square$$

$$5 \times \square = 45$$

$$\square \times 10 = 30$$

$$\square \times 6 = \square$$

$$4 \times \square = 36$$

$$\square \times 5 = \square$$

$$10 \times \square = \square$$

$$\square \div \square = 6$$

$$\square \div \square = 9$$

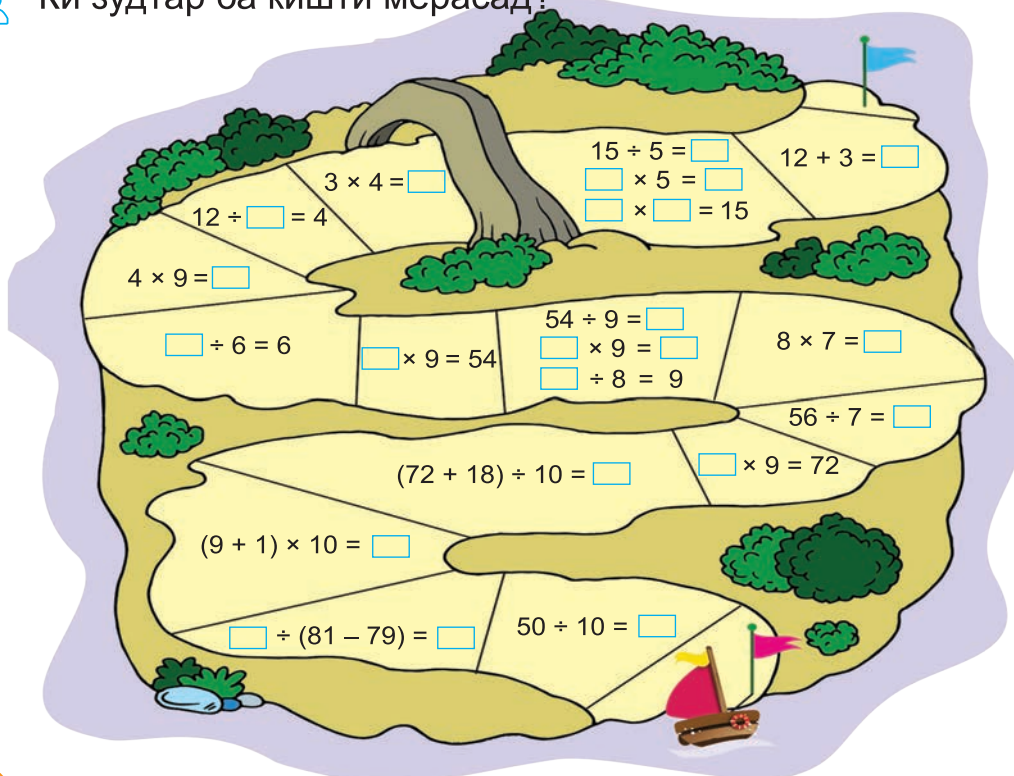
$$45 \div \square = \square$$

$$30 \div \square = \square$$

Дарси 4

Тақсим

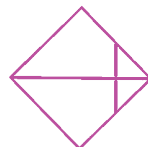
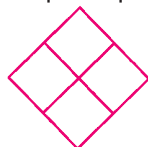
1. Кй зудтар ба киштӣ мерасад?

2. Кадом қисми доираҳо ранг карда шудааст? Онҳоро номбар мекунем.

3. Шаклҳо ба кадом қисмҳо тақсим шудааст? Оё онҳо баробаранд? Шаклҳои ба қисмҳои баробар тақсим шударо меёбем ва онҳоро мекашем.

4. Ҳисоб мекунем.

$$72 \div 8$$

$$63 \div 7$$

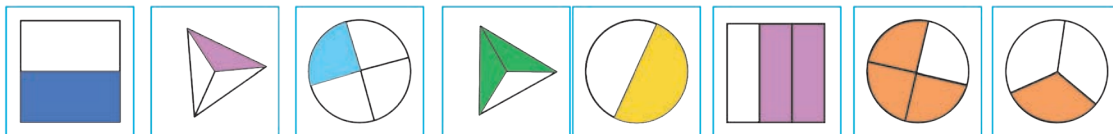
$$42 \div 6$$

$$50 \div 5$$

$$28 \div 4$$

$$27 \div 3$$

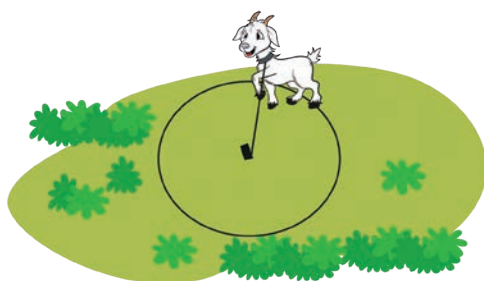
5. Шаклҳое, ки нисф ва аз чор як қисмашон ранг карда шудаанд меёбем ва онҳоро мекашем.

Дарси 5

Шакл ва ченакҳои геометрӣ

1. Ҳаракати якмаротибаи буз дар атрофи меҳ чӣ гуна шаклро ҳосил кардааст? Қойи меҳ дар шакл чиро мефаҳмонад? Дарозии ресмони ба меҳ ва буз басташуда чиро ба хотиратон овард?

Чиҳо ба доира монанд аст?

2. Дар кадом яке аз ҷавобҳо кунҷҳо бо тартиби зиёдшавӣ оварда шудаанд? Кунҷҳоро бо ҳамин тартиб мекашем.

1) Q, P, R, S

2) Q, R, P, S

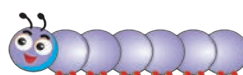
3) S, P, R, Q

4) S, R, P, Q

3. Дарозии ҳар як ҳашаротро меёбем. Агар онҳоро дар як қатор қойгир кунем, ҳамагӣ чанд сантиметр мешавад?

cm

cm

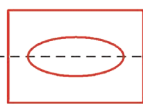
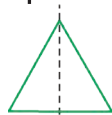

cm

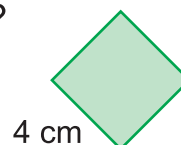
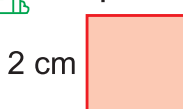
4. Шакли баъдинаро мекашем. Он аз чанд квадрат иборат аст?

5. Симметрии шаклҳоро месанҷем.

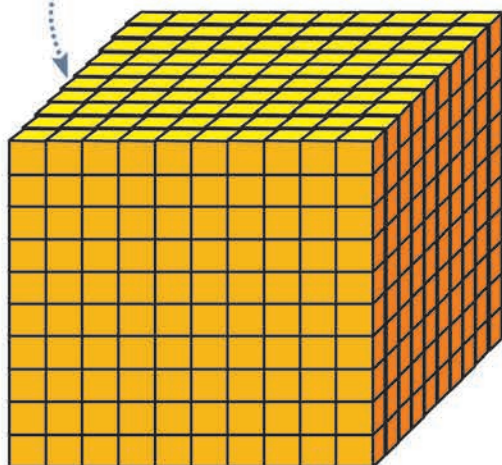
6. Периметри кадом шакл калон аст?

БОБИ 1

АДАДҲОИ СЕРАҚАМА. ҲАЗОРӢ

ҳазорӢ

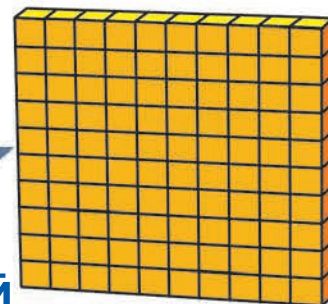
якӢ

дахӢ

садӢ

$$700 \triangleright 70 \triangleright 7$$

$$777 = 700 + 70 + 7$$

6

7

3

5

1

9

4

8

2

?

Боби 1.
Дарси 1

Ададҳои сарақам

1. Рақами 100 чӣ гуна пайдо шуд?

100-то якӣ → 10-то даҳӣ → 1-то садӣ

навиштаниш →
хонданиш →

садӣ	даҳӣ	якӣ
1	0	0
100		
сад		

Аз 100-то якӣ 10-то даҳӣ ва аз 10-то даҳӣ 1-то садӣ ҳосил мешавад.

2. Ададҳои ҳосилшударо менависем ва мехонем.

Даҳӣҳо ва воҳидҳо

10 даҳӣ 2 якӣ 102

3. Ададҳоро бо калимаҳо ифода мекунем: 103, 109, 111, 130, 142, 155.

4. Мошинҳои додашуда барои чӣ хизмат мекунанд?

МОШИНҲО	навиштаниш	хонданиш	МОШИНҲО	навиштаниш	хонданиш
					
					

5. Мо ададҳоро мехонем ва менависем.

– яксаду панҷоҳу ҳашт; – яксаду ҳафтоду шаш; – яксаду даҳ.

6. Аз ададҳои додашуда ададҳои ду воҳид пеш ва панҷ воҳид баъд меомадаро меёбем.

123	155	172	194
-----	-----	-----	-----

7. Ададҳоро бо калимаҳо менависем.

107, 110, 109, 120, 121, 200, 203, 213, 220, 250.

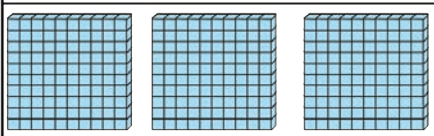
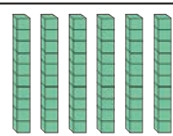
**Боби 1.
Дарси 2**

Ададҳои сарақам

1. Дар ададҳои додашуда адади 6 дар кадом воҳиди хона ҷойгир аст?

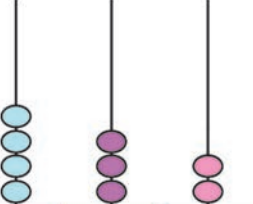
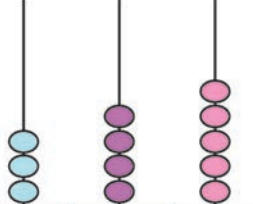
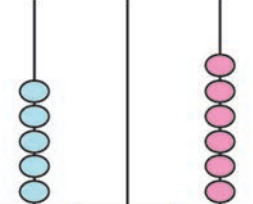
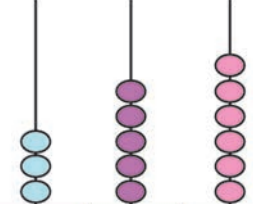
567 643 186 126 666

2. Адади бо калима ифодашударо бо ададҳо менависем.
Як сол аз сесаду шасту панҷ рӯз иборат аст.
Ин ададро дар воҳиди хонаҳо ифода мекунем.

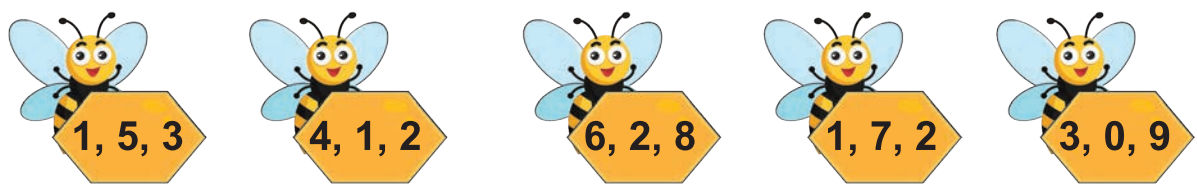
Садӣ	Даҳӣ	Якӣ
		
_____ садӣ	_____ даҳӣ	_____ якӣ

Дусаду ҳаштоду ду; Сесаду сию нӯҳ; Чорсаду наваду шаш.

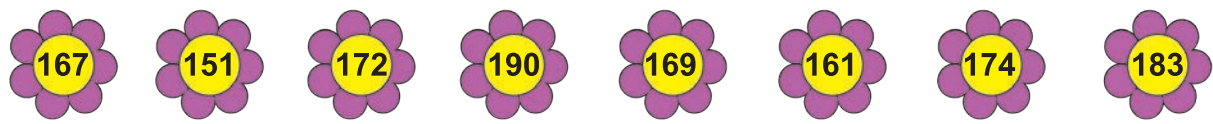
3. Дар асоси намуна ададҳои додашударо менависем ва меҳонем.

			
садӣ даҳӣ якӣ	садӣ даҳӣ якӣ	садӣ даҳӣ якӣ	садӣ даҳӣ якӣ
432			
чорсаду сию ду			

4. Аз ададҳои занбӯрҳо нишондода танҳо як маротиба истифода бурда, ададҳои хурдтарин ва калонтарини сарақамаро месозем.

5. Ададҳоро бо тартиби зиёдшавӣ ҷойгир мекунем. Кадом адад ба адади 170 наздиктар аст?

6. Катакҳои холии бо нури ададҳо додасударо пур мекунем. Ададҳо чандтогӣ зиёд шуда истодаанд? Қатори ададҳоро идома медиҳем.

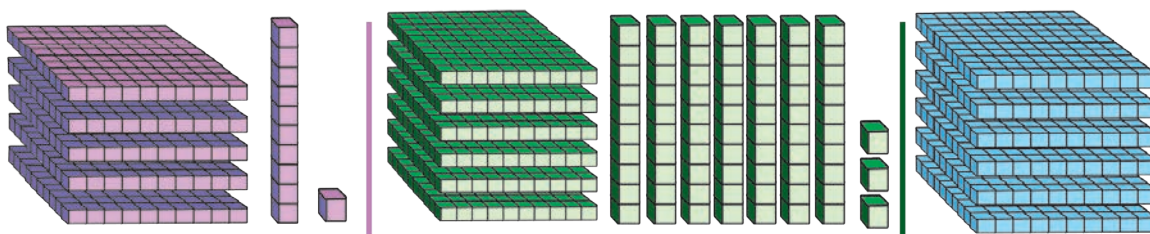
7. Бо ададҳо менависем ва меҳонем.

Дусаду ҳафтоду панҷ, сесаду даҳ, чорсад, сесаду бисту ду, сесаду наваду як, чаҳорсаду чилу чор, яксаду шаст, дусаду шаш.

Боби 1. Дарси 3

Ададҳои серақам

1. Кадом ададҳо ҳосил шуд? Онҳоро меҳонем ва менависем.

?-то садӣ ?-то даҳӣ ?-то якӣ

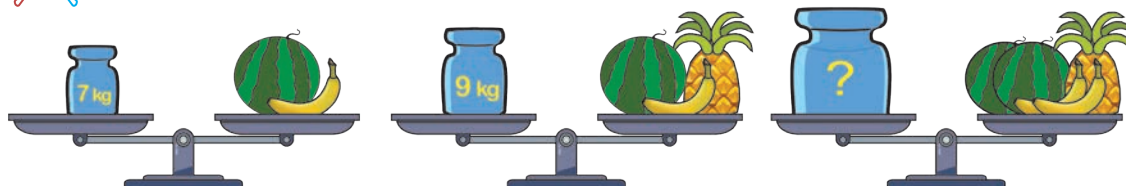
2. Ҳисоб мекунем.

$$92 - 43 \quad 76 + 18 \quad 81 - 77 \quad 68 - 49 \quad 91 - 67 \quad 47 + 28 \quad 67 + 8$$

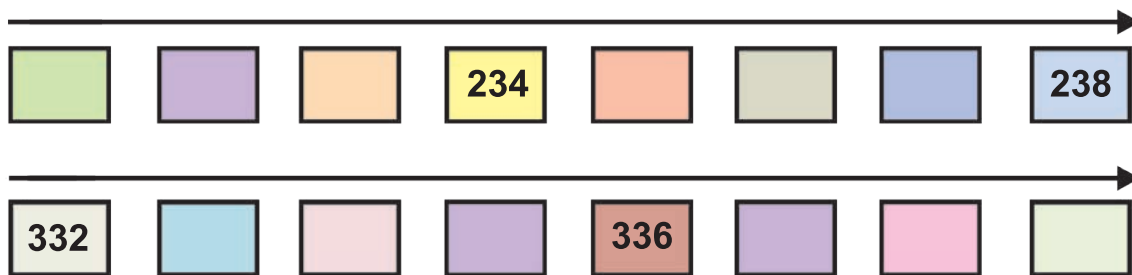
3. Ҷадвалро пур мекунем.

	Навиштана	Хондана
1 садӣ 2 даҳӣ 1 якӣ	121	Саду бисту як
4 садӣ 6 даҳӣ 4 якӣ		
3 садӣ 9 даҳӣ 6 якӣ		
6 садӣ 0 даҳӣ 5 якӣ		
5 садӣ 7 даҳӣ 0 якӣ		
0 садӣ 8 даҳӣ 2 якӣ		

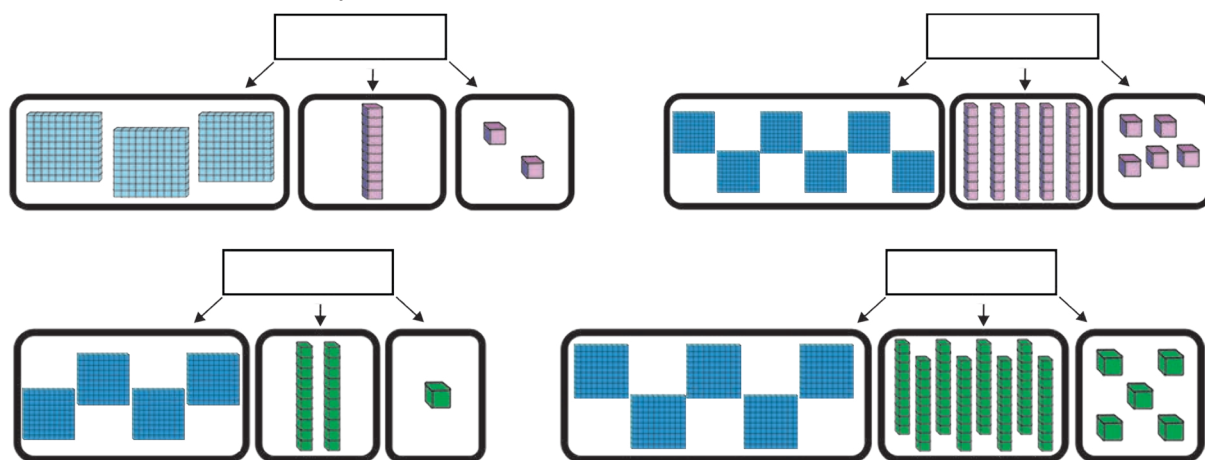
4. Массай номаълум чанд килограмм аст?

5. Қатори ададхоро пур мекунем.

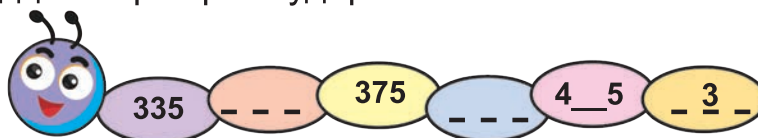
6. Ададҳои ҳосилшударо бо воҳиди хонаҳо ифода мекунем ва бо калимаҳо менависем.

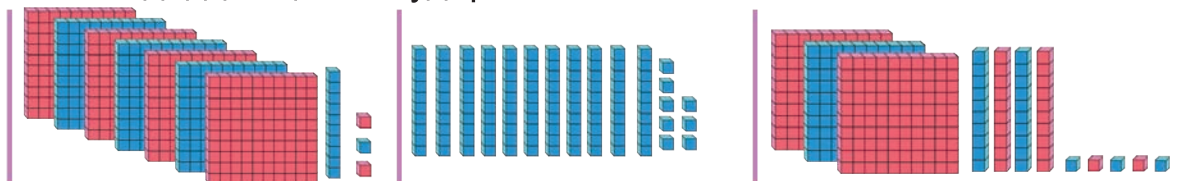
**Боби 1.
Дарси 4**

Ададҳои сарақам

1. Ададҳои партофташударо меёбем.

2. Ададҳои ҳосилшударо менависем.

3. Калимаҳои ба ададҳо мувофиқшударо меёбем ва менависем.

765 450 306 128 800
659 133 788 555

шашсаду панҷоҳу нӯх
яксаду сию се ҳафтсаду ҳаштоду ҳашт
чорсаду панҷоҳ ҳашт сад сесаду шаш
панҷсаду панҷоҳу панҷ яксаду бисту ҳашт
ҳафтсаду шасту панҷ

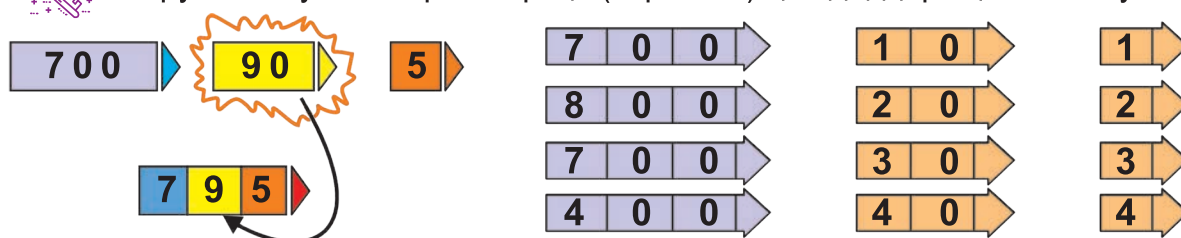
4. Барои навиштани кадом адад бисёр доира истифода шудааст?

5. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{llll} (91 - 67) + 12 & (76 - 69) \times 8 & 64 \div (53 - 45) & 23 + (84 - 45) \\ 6 \times (98 - 89) & (34 + 38) \div 9 & 7 \times (92 - 84) & (73 - 66) \times 9 \end{array}$$

6. Аз рӯйи намуна бо ёрии варақа (карточка)-ҳо ададҳоро ҳосил мекунем.

7. Аз ҳар як рақам танҳо як маротиба истифода карда, ададҳои се-рақамро месозем. Ба шумо чандто шуд?

Боби 1. Дарси 5

Ададҳои се-рақам

1.

Рақами 8-и ададҳо кадом воҳиди хонаро мефаҳмонад?

Дар хонаи садиҳо 7 ва дар хонаи якиҳо 6 буда ҳамаи ададҳои се-рақамро менависем.

2.

Дар асоси ҷадвал ададҳои се-рақамро ҳосил мекунем, онҳоро менависем, меҳонем ва ба воҳидҳои хонаҳо ҷудо мекунем. Чандто адад ҳосил шуд?

Намуна:

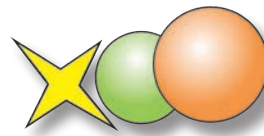
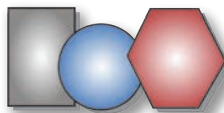
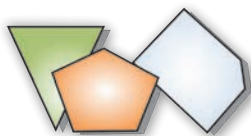
2	5	7
8	3	0
9	1	4

Адад	Хондана	Садӣ	Даҳӣ	Якӣ
289	Дусаду ҳаштоду нӯҳ	2	8	9

3.

Саида як ададро фикр кард. Агар 7 даҳии вай гирифта шавад 8 садӣ боқӣ мемонад. Агар ба вай 3 даҳӣ боқӣ монад, 9 садӣ ҳосил мешавад. Саида кадом ададро фикр кардааст?

4. Аз рӯйи миқдори кунҷҳои шаклҳо кадом ададҳои сарақама сохтан мумкин аст?

5. Ифодаҳоро муқоиса мекунем.

$$(49 \div 7) + 83 \bigcirc 56 \div 7 + 77$$

$$81 \div (27 \div 3) \bigcirc 90 \div (27 - 18)$$

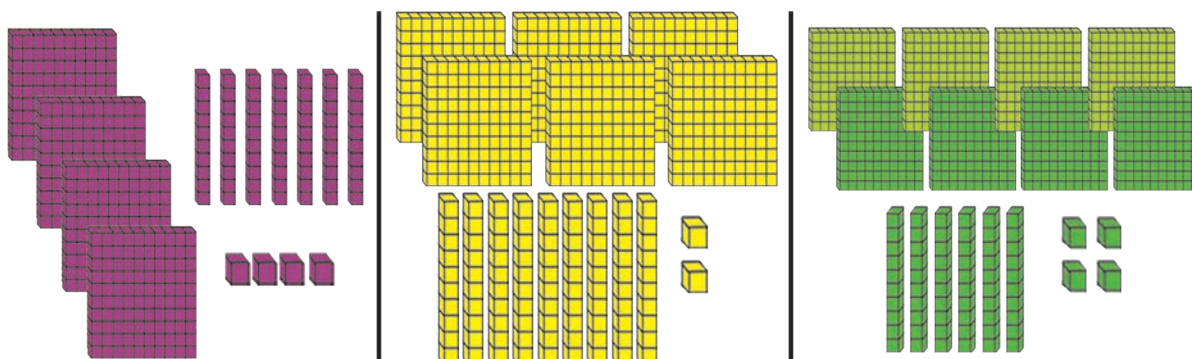
$$(68 + 22) \div 9 \bigcirc 1 \times (100 + 0)$$

$$9 \times 10 - 10 \bigcirc 72 + 32 \div 4$$

6. Ададҳои партофташударо менависем ва меҳонем.

		410			440		
	564						504

7. Ададҳои аз ҷониби моделҳо ҳосил кардари аз рӯйи воҳидҳои хона менависем.

Боби 1.
Дарси 6

Ҳазорӣ

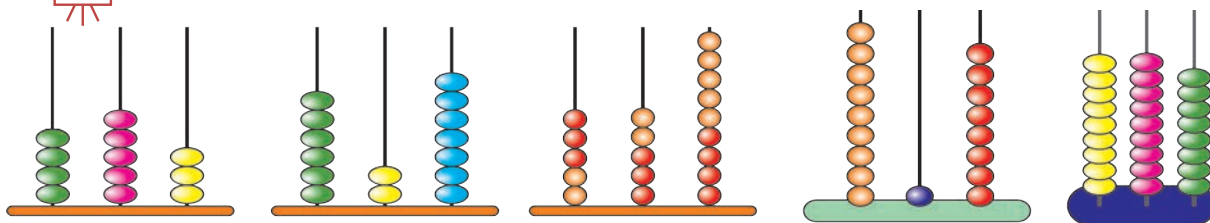
1. Ададҳоро бо тартиби камшавӣ ҷойгир мекунем. Онҳо қадом адад дар ҷойи сеюм мешавад?

678 675 688 595 690 700

Рақами 7-и дар ададҳо буда, қадом воҳиди хонаро ифода мекунад?

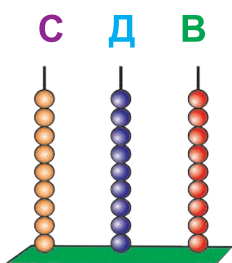
712 671 307 700 417 574 997 617 475 770

2. Ададҳоро мувофиқи моделҳо мехонем ва менависем.

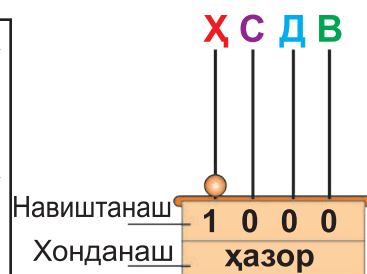

Дар хотир меорем!

Хурдтарин адади серақама ба 100 ва калонтарин адади серақама ба 999 баробар аст.

Агар ба адади 999-ум 1 воҳид ҷамъ карда шавад, кадом адад ҳосил мешавад?
 – хонаи воҳид ба 10 пур шуда, 1-то даҳӣ ҳосил мешавад ва ба даҳӣ мегузарад;
 – хонаи даҳӣ низ ба 10-то пур шуда, ба садӣ мегузарад;
 – хонаи садӣ ҳам ба 10 пур мешавад;
 – воҳиди хонаи ҳазорӣ ҳосил мешавад.

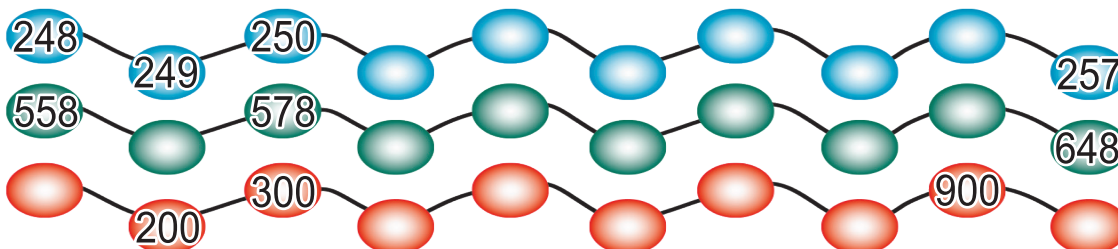
3. Дар асоси сегонаи рангҳо ададҳо тартиб медиҳем ва менависем.
Намуна: аз рангҳои ҷароғи раҳнамо **234** – дусаду сию чор.

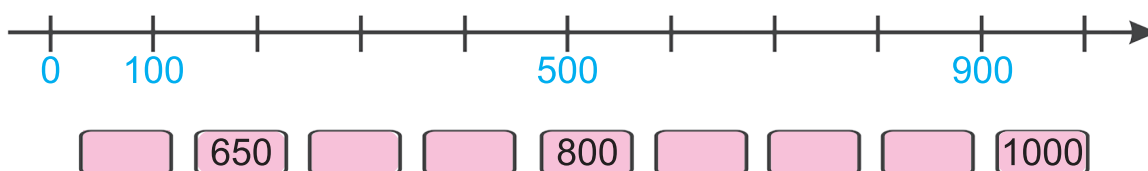
Аз ададҳои додашуда оё адади ҳазорро ҳосил кардан мумкин аст?
 Дар он кадом рақамҳои ранга иштирок мекунад? Чӣ тағйир ёфт?

4. Ададҳои серақамаи калонтарин ва хурдтарини рақамҳояш гуногун буда кадомҳоянд?

5. Ададҳо бо кадом тартиб зиёд шуда истодааст? Дар ҳар як қатор сетогӣ ададро ба воҳиди хонаҳо ҷудо мекунем.

6. Ададҳои партофташударо меёбем.

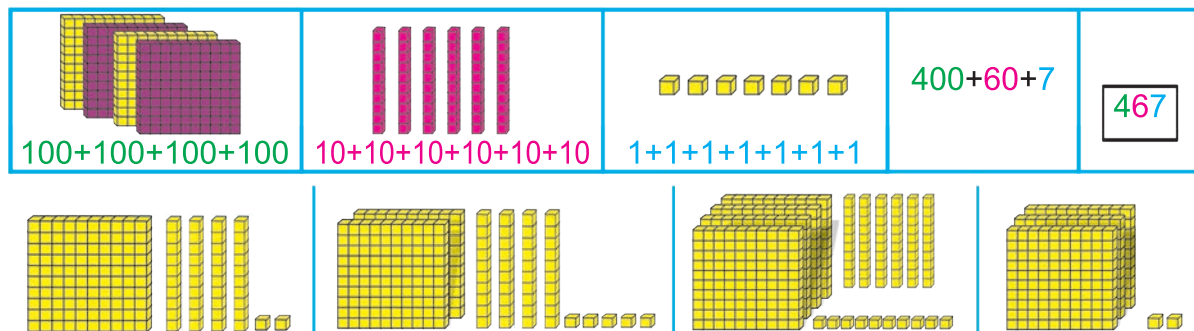
**Боби 1.
Дарси 7**

Суммаи воҳидҳои хонаи адади серақама

1. Ададҳо дар кадом воҳидҳои хона сохта шудаанд? 2 садӣ = 200 якӣ

5 даҳӣ = якӣ; садӣ = 900 якӣ; 8 даҳӣ = якӣ
518 = садӣ даҳӣ якӣ; 7 садӣ як 1 даҳӣ 4 даҳӣ =

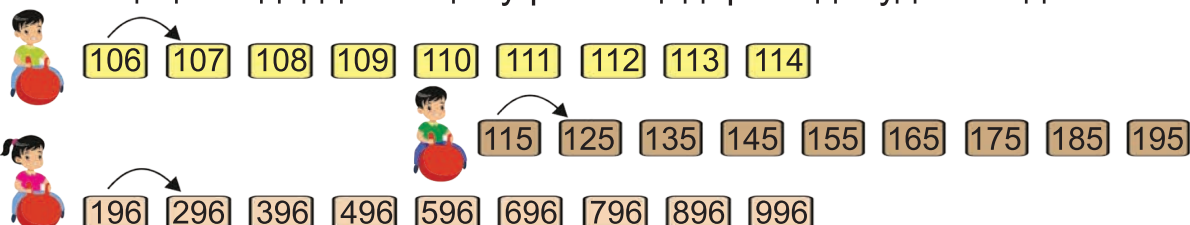
2. Дар асоси моделҳо, ададҳоро дар шакли суммаи воҳидҳои хона менависем.

3. Ададҳои ба суммаҳо мувофиқро меёбем.

$700 + 70 + 4$	$600 + 80 + 5$	$900 + 6$	$400 + 60$	$900 + 90 + 9$
906	999	774	685	460

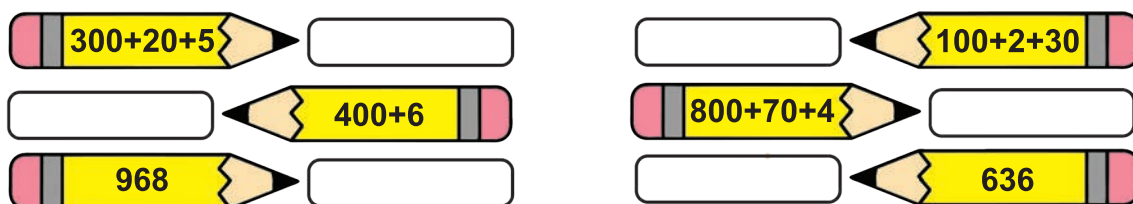
4. Одил, Умеда, Саид ададҳоро гуфта ҷаҳиданд. Дар ҳар як ҷаҳиш ададҳои онҳо гуфта чӣ қадар зиёд шуда истодааст?

5. Катақҳои холиро пур кунед.

$683 = \square + \square + \square$	$196 = \square + \square + \square$
$421 = \square + \square + \square$	$555 = \square + \square + \square$
$937 = \square + \square + \square$	$242 = \square + \square + \square$

6. Бо қаламҳо мекашем ва катақҳои холиро пур мекунем.

Боби 1.
Дарси 8

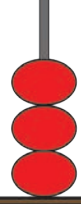
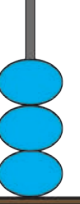
Суммаи воҳидҳои хонаи адади сарақама

1. Ададҳо чиро мефаҳмонад? Ададҳои пинҳоншударо бо ёрии моделҳо меёбем?

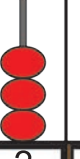
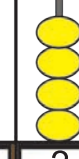
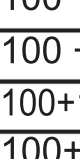
нӯҳсаду панҷоҳ ? 9-то садӣ 5-то даҳӣ	900+50+0 ?
---	--

? сад ? ?-то садӣ ?-то даҳӣ ?-то якӣ	 +0+0 ?
---	---

2. Суммаи воҳидҳои хона чӣ гуна ҷудо карда шудааст? Ҷадвалро пур мекунем.

 3 садӣ	 3 даҳӣ	 се якӣ
--	--	--

Рақами 3 → дар хонаи якиҳо 3 ($1+1+1$)
 → дар хонаи даҳиҳо 30 ($10+10+10$)
 → дар хонаи садҳо 300 ($100+100+100$)

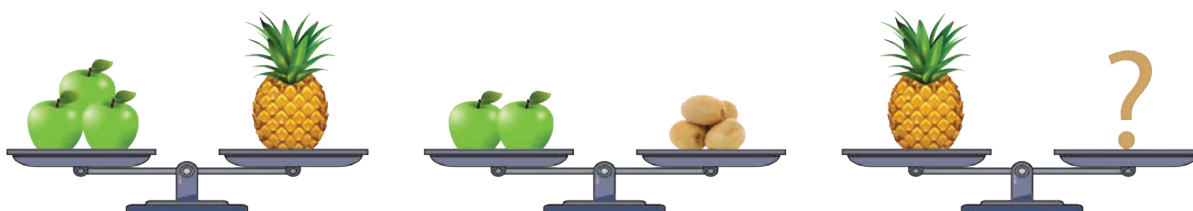
 ?	 ?	 ?	$100 + 100 + 100 + 10 + 10 + 1 + 1 + 1 + 1$	324
			$100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 1$	
			$100+100+100+100+10+10+10+10+10+10+10+10$	
			$100+100+100+10+10+10+10+1+1+1+1+1+1$	

3. Ададҳои навиштаи дӯстамонро меҳонем, бо калимаҳо менависем ва ба воҳидҳои хона ҷудо мекунем.

637	Шашсаду сию ҳафт	
904		
555		

514		$500 + 10 + 4$
600		
789		

4. Якто ананас ба чандто вазни киви баробар аст?

5. Ададҳои дар матн додашударо дар шакли суммаи воҳидҳои хона менависем.

Математики бузург ал-Хоразмӣ дар соли ҳафтсаду ҳаштоду сеюм таваллуд шудааст. Ӯ зиёда аз бист ном асарҳо навишта, аз онҳо то замони мо фақат ҳафттоаш омада расидааст. Хоразмӣ дар соли ҳаштсаду панҷоҳум вафот кардааст.

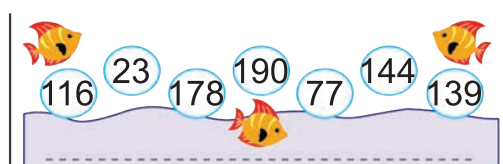
6. Ададҳоро дар асоси намуна менависем.

844	493	548	панҷса- ду чилу ҳашт	502	892	788	7 садӣ 8 даҳӣ ва 8 якӣ
378	296	654	$600+50+4$	771	999	246	$100+100$ $10+10+10+10$ $1+1+1+1+1+1$

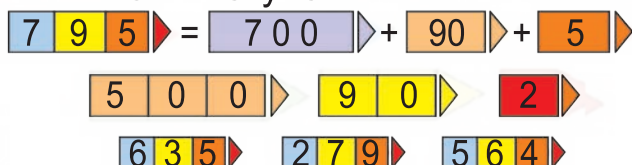
Боби 1. Дарси 9

Суммаи воҳидҳои хонаи адади серақам

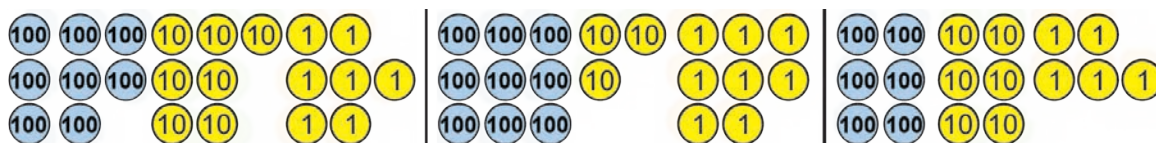
1. Ададҳои дар ҳар як аквариум бударо бо тартиби камшавӣ ҷойгир мекунем. Кӣ ҷаққон аст?

2. Дар асоси намуна аз варақаҳо истифода бурда ададҳоро ҳосил мекунем.

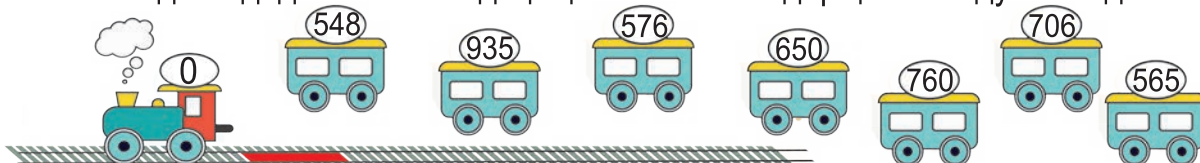

3. Дар асоси моделҳо чӣ гуна ададҳоро ҳосил кардан мумкин аст? Воҳидҳои хонаи ададҳо чандтогист?

4. Аброр адади 12-ро, Аҳрор бошад ба ҳамин адад суммаи ададҳои онро ҷамъ карда гуфт. Агар бозӣ ҳамин тавр давом кунад, оё адади 50 ҳосил мешавад?

5. Ададҳои дар вагонҳо бударо бо тартиби зиёдшавӣ ҷойгир мекунем. Ба кадом адади вагон 5-то даҳӣ ҳаст? Ин вагон дар ҷойи чандум истодааст?

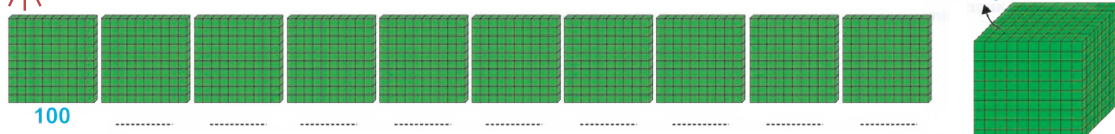
6. Ададхоро бо калимаҳо менависем ва бо шакли суммаи воҳидҳои хона ифода мекунем.

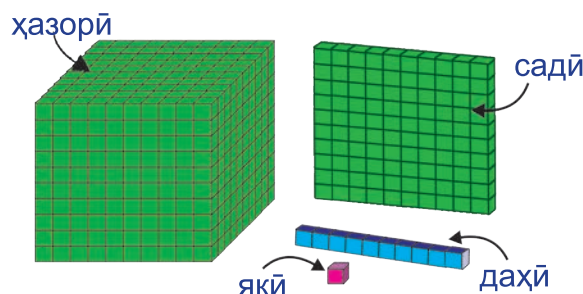
Боби 1.
Дарси 10

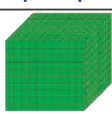
Суммаи воҳидҳои хонаи адади ҳазор

1. Пайдарпай мешуморем. Кадом адад ҳосил шуд? ҳазорӣ

$100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 = ?\text{-то} \dots$

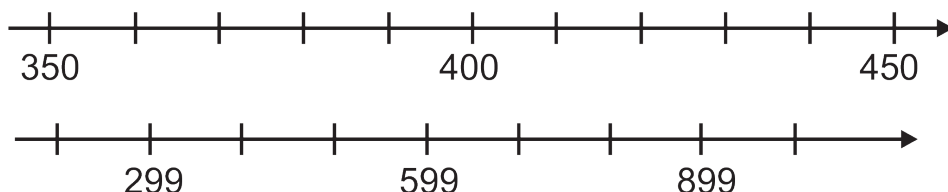

Ҳазорӣ	Садӣ	Даҳӣ	Якӣ
			
1-то	0-то	0-то	0-то
1	0	0	0

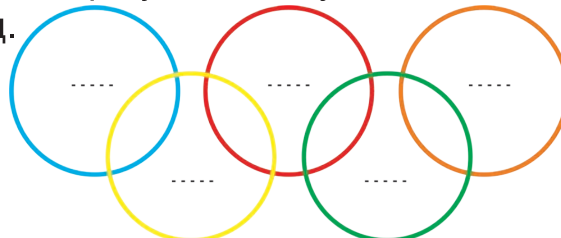
$900 \rightarrow 90 \rightarrow 9$
 $999 = 900 + 90 + 9$

$1000 = 1000 + ? + ? + ?$

2. Дар нури ҳар як адад ададҳои партофташуда бо кадом воҳидҳои хона зиёд шуда меравад?

3. Ададҳои 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9-ро дар ҳалқаҳои рамзи олимпӣ чунон ҷойгир кунед, ки суммаи ададҳои ҳар се ҳалқа ба 15 баробар бошад.

4. Аз барабани ададҳо рангҳоро интихоб мекунем ва ададҳои дар ҳамин рангҳо бударо дар шакли суммаи воҳидҳои хона ифода мекунем.

Намуна: $542 = 500 + 40 + 2$; $909 = 900 + 0 + 9$.

-

Хонаҳои якӣ ва
даҳии ададҳои
ёфташуда ба чанд
баробар аст?

-

Муқоиса кардани ададҳои серақама

-

-

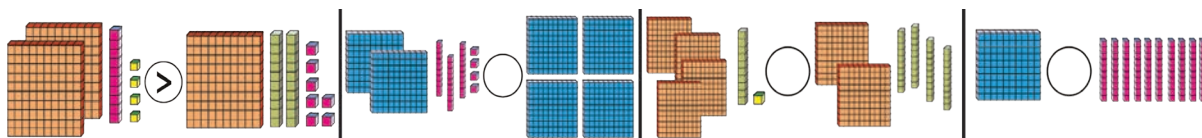
-

4.

25

5. Муқоисакунӣ чӣ гуна иҷро карда шудааст? Хонаи воҳиди адади калонтарини дар моделҳо ифодаёфта ба чанд баробар аст?

6. Муқоиса мекунем.

$$\begin{array}{r} 599 \\ 287 \end{array} \bigcirc \begin{array}{r} 595 \\ 287 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 737 \\ 945 \end{array} \bigcirc \begin{array}{r} 735 \\ 954 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 582 \\ 763 \end{array} \bigcirc \begin{array}{r} 833 \\ 763 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 344 \\ 644 \end{array} \bigcirc \begin{array}{r} 423 \\ 624 \end{array}$$

7. Ададҳоро ба суммаи воҳидҳои хона ҷудо мекунем ва муқоиса мекунем.

$$\begin{array}{ccc} 242 & \bigcirc & 312 \\ 164 & \bigcirc & 115 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} 612 & \bigcirc & 741 \\ 532 & \bigcirc & 235 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} 566 & \bigcirc & 731 \\ 784 & \bigcirc & 784 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} 981 & \bigcirc & 918 \\ 775 & \bigcirc & 446 \end{array}$$

Боби 1. Дарси 12

Муқоиса кардани ададҳои сарақам

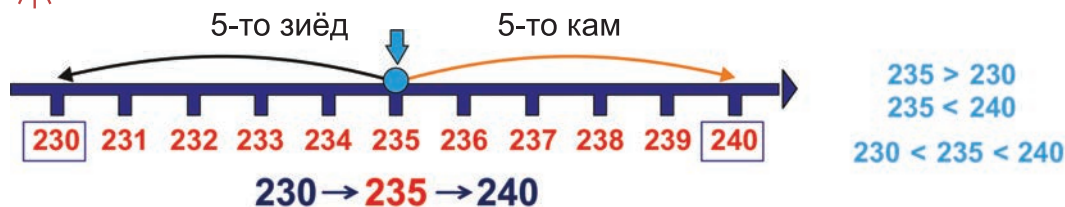
1. Ададҳоро бо тартиби камшавӣ ҷойгир мекунем. Дар он кадом яке хурдтарин мебошад?

$$\begin{array}{ccc} 255 & 253 & 257 & 251 \end{array}$$

Аз ададҳои зерин кадомаш ҷуфт аст? Кадом яке тоқ?

$$\begin{array}{ccc} \checkmark & 40 & \checkmark & 421 & \checkmark & 144 & \checkmark & 969 \end{array}$$

2. Муқоисакунӣ чӣ тавр иҷро шудааст? Ба чӣ хулоса омадед?

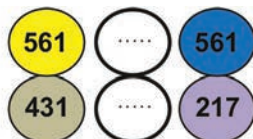
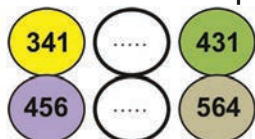
3. Ададҳоро ба воҳидҳои хона ҷудо мекунем ва рангҳои мувофиқ дошташро муқоиса мекунем.

726	436	870	308	963	762
	254	542	419	807	475

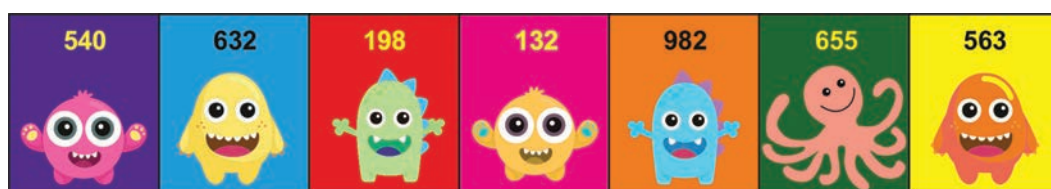
Адади ба кадом ранг буда зиёдтатист? Оё ҷойи рақамҳои онро иваз карда, адади хурдтарини сарақам ҳосил карда метавонем?

4. Дар хона 14 нафар писарон ва 16 нафар духтарон буданд. Вақте ки 22 нафар писарбача аз хона баромада рафт, миқдори писарону духтарон баробар шуданд. Аз хона чанд нафар писарон баромада рафтаанд?

5. Муқоиса мекунем. Аз байни ададҳо калонтарин ва хурдтаринашонро муайян мекунем.

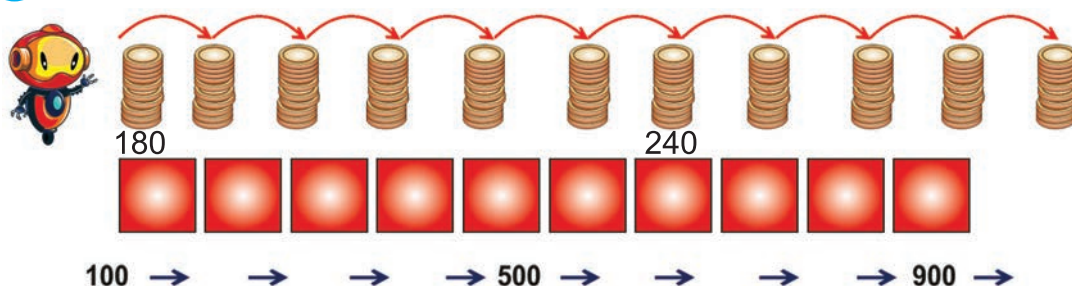
6. Ададҳои ба қаҳрамонони расм мувофиқро муқоиса мекунем. Агар ҳамаи ададҳоро ба тартиби камшавӣ қойғир кунем, адади ба ҳаштпо тааллуқдор ба қойи чандум меистад?

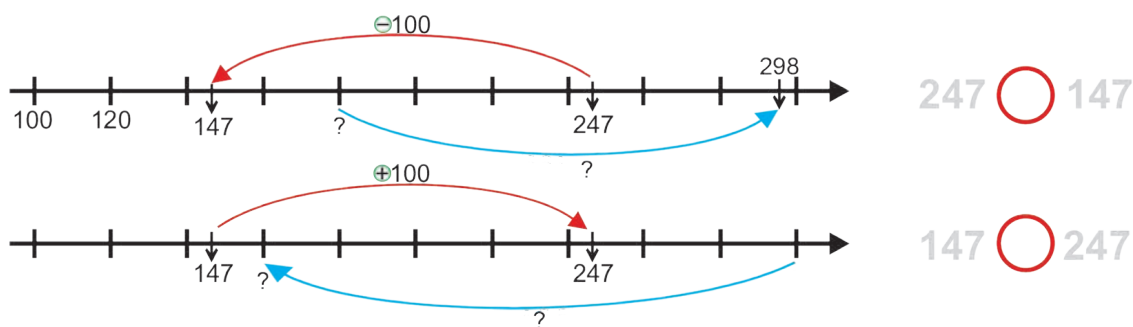
Боби 1.
Дарси 13

Муносибати байни ҳазорӣ, садӣ, даҳӣ ва воҳид (якӣ)-ҳо

1. Ададҳо чандтоғӣ зиёд шуда истодаанд? Кадом ададҳо ҳосил шуд?

2. Байни воҳидҳои хонаи ададҳо чӣ гуна муносибат ҳаст? Онҳоро чӣ гуна муқоиса мекунем?

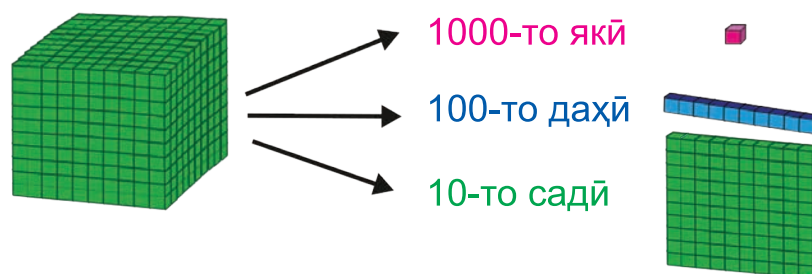

3. Ададҳои сарақамии суммаи ададҳояшон ба 26 барбар буда чантоянд?

4. Дар ҷадвал доир ба гулҳои фурӯхташуда маълумот дода шудаанд. Дар асоси ин маълумотҳо дар кадом моҳ бисёр гул фурӯхта шудааст муайян мекунем. Дар кадом моҳ хеле камтар гул фурӯхта шудааст?

Гулҳои фурӯхташуда	
Моҳҳо	Шумораи гулҳо
Июл	163
Август	198
Сентябр	284
Октябр	355

5. Дар модел чӣ нишон дода шудааст? Чӣ гуна хулоса мекунем?

Ададҳои 800, 730, 995-ро барои бо 1000 пур кардан чандто садӣ, даҳӣ ва якӣ лозим мешавад?

6. Бо ёрии тангаҳо 1000 сўмро ҳосил мекунем. Кӣ бо кадом усул ҳисоб кард? Кӣ аз чандто танга истифода кард?

7. Муқоиса мекунем.

545 ○ 534

882 ○ 828

410 ○ 401

762 ○ 627

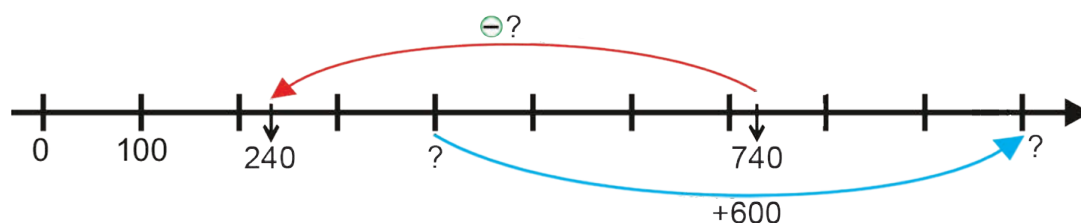
674 ○ 676

656 ○ 562

358 ○ 676

987 ○ 798

8. Ададҳои номаълумро меёбем. Муносибати байни воҳидҳои хонаро муайян мекунем.

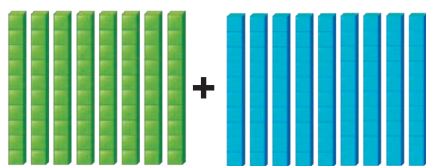

Боби 2.
Дарси 1

Усулҳои ҷамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

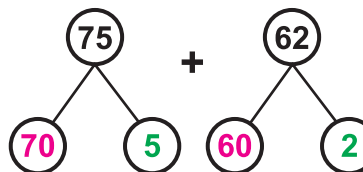
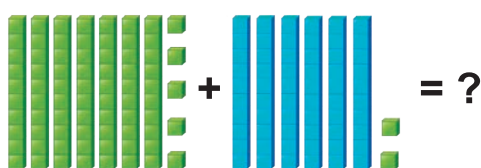

1. Суммаҳо чӣ гуна ҳисоб карда шудаанд?

$$\begin{array}{r} 80 \\ + 90 \\ \hline 170 \end{array}$$

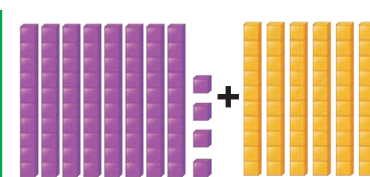
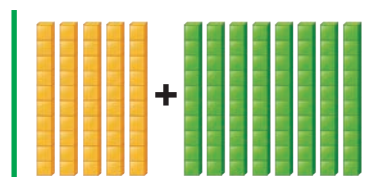
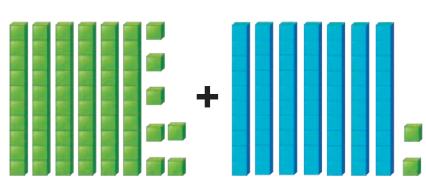
8 даҳӣ + 9 даҳӣ = 17 даҳӣ

$$\square + \square = ?$$

$$\square + \square = ?$$

$$\square + \square = ?$$

2. Ҳисоб мекунем.

$$50 + 60$$

$$70 + 80$$

$$75 + 62$$

$$87 + 21$$

$$84 + 50$$

$$90 + 38$$

3. Миқдори ҳамаи санҷоб ва харгӯшҳо чандто аст?

37-то

41-то зиёд

?-то

4. $\bullet = ?$ $\blacksquare = ?$ $\blacktriangle = ?$

$$\blacktriangle + \blacksquare + \bullet = 120$$

$$\blacksquare + \blacksquare + \bullet = 130$$

$$\bullet + \bullet = 100$$

5. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 7\square \\ + \square 0 \\ \hline 140 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 58 \\ + 5\square \\ \hline 109 \end{array}$$

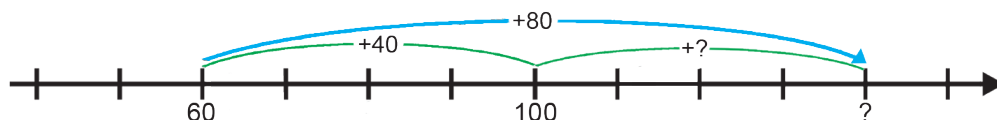
$$\begin{array}{r} \square 0 \\ + 6\square \\ \hline 130 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square\square \\ + 83 \\ \hline 156 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5\square \\ + \square 3 \\ \hline 126 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 7 \\ + 63 \\ \hline 12\square \end{array}$$

6. Аз нури ададҳо истифода бурда ҳисоб мекунем. Кӣ чаққон аст?

$$60 + 80$$

$$90 + 50$$

$$70 + 40$$

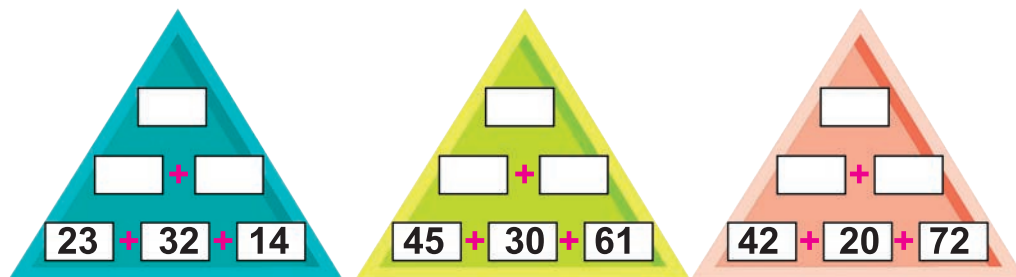
$$50 + 70$$

$$30 + 90$$

$$40 + 30$$

Ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

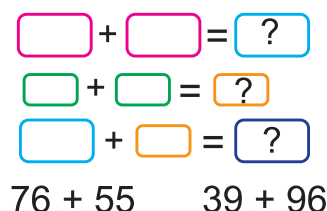
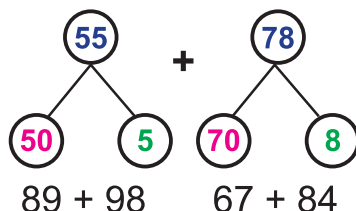
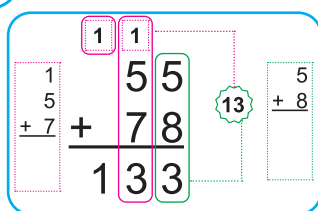

Боби 2.
Дарси 2

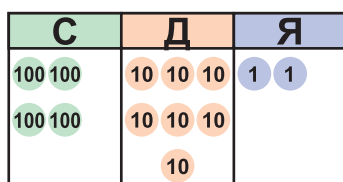
Усулҳои ҷамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

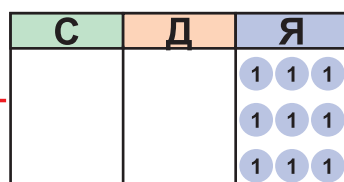
1. Ҳисобкуниҳо чӣ гуна иҷро карда шудаанд?

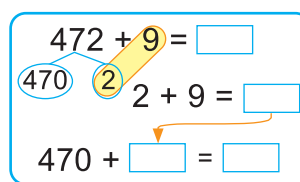
2. Дар асоси моделҳо суммаро ҳисоб мекунем.

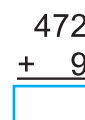
$$476 + 8$$

$$386 + 7$$

$$89 + 65$$

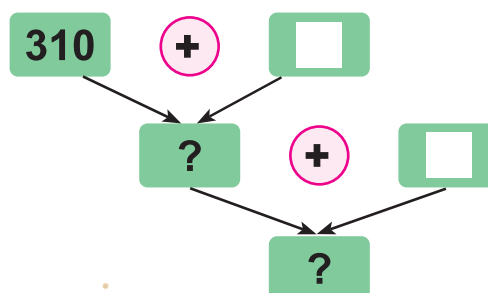
$$538 + 9$$

3. Парвиз аз 1 сар карда якчандто ададҳоро пайиҳам навиштан меҳаҳад. Баъди навиштани адади 15 қаламаш шикаст. Вай бори охир кадом рақамро навиштааст? Барои навиштани ададҳо бисёртар аз кадом адад истифода бурдааст? Камаш-чӣ?

4. Ҳисоб мекунем.

$$148 + 5 \quad 367 + 4 \quad 624 + 8 \quad 76 + 88 \quad 84 + 97 \quad 333 + 9$$

5. Дар маҷмӯаи тестҳои математика 310-то супориш доир ба ҷамъ, аз он 9-то зиёд доир ба тарҳ, аз тарҳ 6-то зиёд доир ба тақсим ва зарб дода шудаанд. Дар маҷмӯа доир ба тақсим ва зарб чандто супоришҳо дода шудааст? Ҷамаи супоришҳо чандтоанд?

6. Бо пайдарпай ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 75 \\ + 96 \\ \hline \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \square \\ + 8 \\ \hline \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \square \\ + 7 \\ \hline \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \square \\ + 6 \\ \hline \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \square \\ + 9 \\ \hline \end{array}$$

**Боби 2.
Дарси 3**

Усулҳои чамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Дар асоси моделҳо суммаро меёбем.

$$\begin{array}{c} \text{300} + \text{84} \\ \text{632} + \text{57} \\ \text{844} + \text{32} \\ \text{702} + \text{96} \end{array} = \begin{array}{r} 556 \\ + 43 \\ \hline \end{array}$$

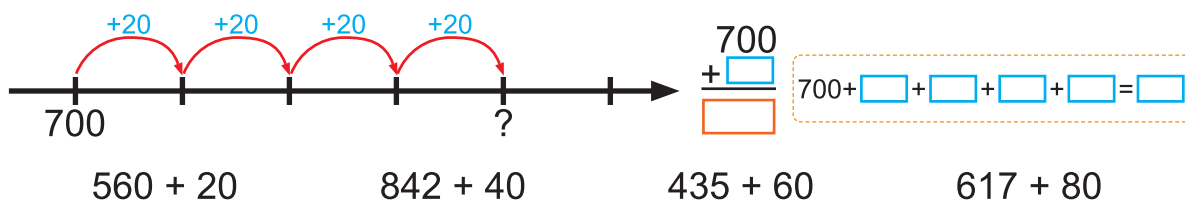
2. Суммаро аз усули шифоҳии ҳисобкунӣ истифода мебарем. Ба кадом ҳулоса омадед?

$$246 + 9 = ? \quad 246 + 10 = 256 \quad 256 - 1 = 255$$

	⊕ 9
246	255
572	
838	
153	

	⊕ 19
625	
497	
364	
789	

3. Аз рӯйи намуна ҳисоб мекунем.

4. Вазни якҷояи чандто гӯсфанд ва буз ба вазни якто гӯсола баробар аст?

145 kg

35 kg

25 kg

5. Бо усули қулай ҳисоб мекунем.

$$62 + (17 + 38) = (62 + 38) + 17 = 100 + 17 = 117$$

$$40 + 17 + 83 \quad 26 + (98 + 74) \quad (49 + 32) + 51 \quad 65 + (35 + 72)$$

6. Дар шакли сутун ҳисоб мекунем.

$$830 + 20$$

$$420 + 50$$

$$263 + 10$$

$$348 + 30$$

$$842 + 55$$

$$714 + 81$$

$$510 + 80$$

$$921 + 30$$

7. Ҳисоб мекунем.

$$642 + 40$$

$$935 + 62$$

$$456 + 43$$

$$412 + 84$$

$$70 - 30 + 260$$

$$40 + 200 + 60$$

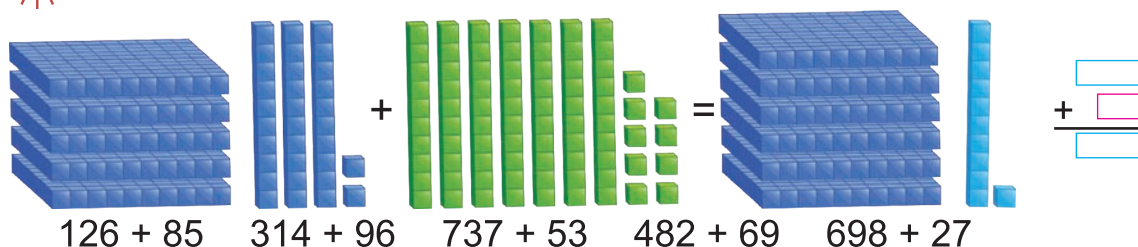
$$245 + (35 + 16)$$

$$125 - 30 + 41$$

Боби 2. Дарси 4

Усулҳои ҷамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Дар асоси моделҳо ҳисоб мекунем.

2. Қимати ифодаҳоро муқоиса мекунем.

$$189 + 79 \bigcirc 891 + 97 \quad 648 + 55 \bigcirc 562 + 58 \quad 591 + 87 \bigcirc 915 + 78$$

$$267 + 58 \bigcirc 349 + 72 \quad 46 + 487 \bigcirc 39 + 573 \quad 779 + 49 \bigcirc 129 + 65$$

3. Миқдори умумии медалҳои ҳар як давлатро муайян мекунем.

Давлатҳо	Тилло	Нукра	Бронза	Ҷамъ
АҚШ	39	41	33	
Хитой	38	32	18	
Япония	27	14	17	
Олмон	10	11	16	

4. Ба каталҳои ҳоли ададҳои мувофиқро гузошта, ҳисоб мекунем.

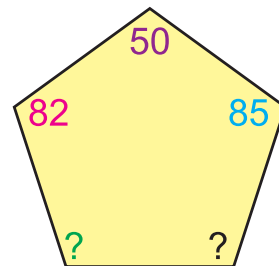
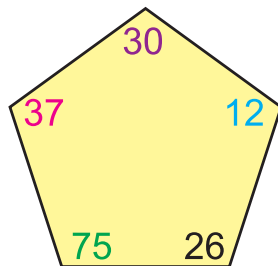
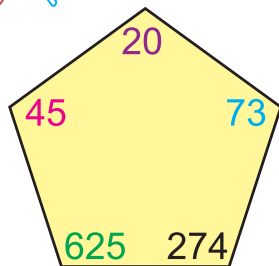
$$\begin{array}{r} 323 \\ + 58 \\ \hline \square\square1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3\square7 \\ + 8\square \\ \hline \square31 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 87\square \\ + 55 \\ \hline \square31 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square78 \\ + 9\square \\ \hline 3\square4 \end{array}$$

5. Адади номаълум ба чанд баробар аст?

6. Натиҷаҳоро меёбем ва муқоиса мекунем.

$$123 \xrightarrow{+5} \boxed{} \xrightarrow{+10} \boxed{} \xrightarrow{+15} \boxed{} \xrightarrow{+20} \boxed{}$$

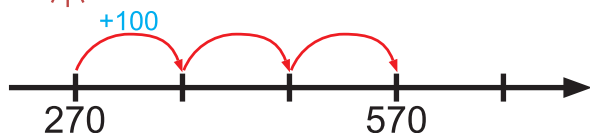
$$87 \xrightarrow{+25} \boxed{} \xrightarrow{+35} \boxed{} \xrightarrow{+45} \boxed{} \xrightarrow{+55} \boxed{}$$

Чамъшавандаи дуум бо кадом тартиб зиёд шуда истодааст?

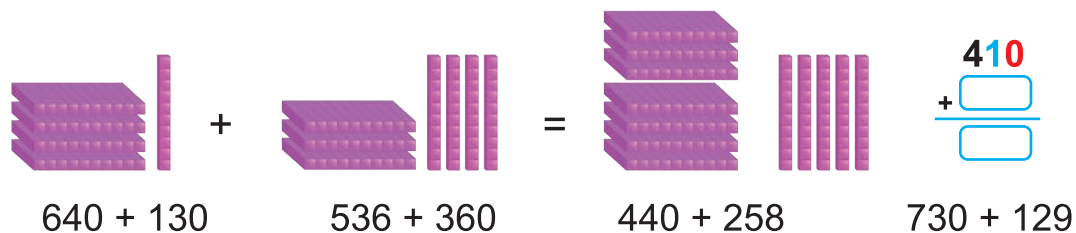
**Боби 2.
Дарси 5**

Усулҳои чамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

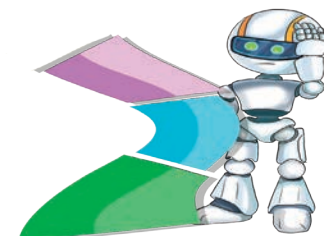
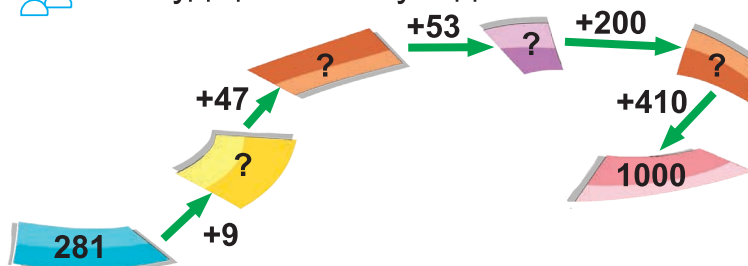
1. Ҳисобкуниҳро чӣ гуна иҷро карда мешаванд?

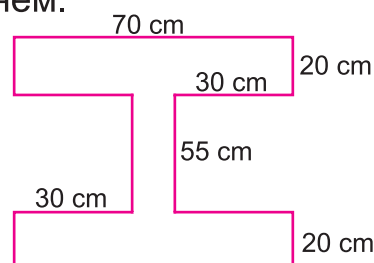
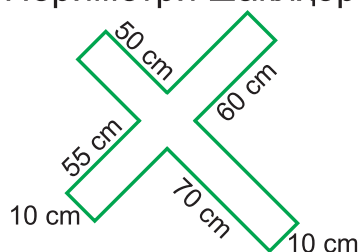
$$270 + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} = \boxed{}$$

2. Кӣ зуд ҳисоб мекунад?

3. Периметри шаклҳоро ҳисоб мекунем.

4. Рақамҳои ба расмҳо мувофиқ бударо меёбем.

 3 = ? + 2 9 7 1	 4 = ? + 5 9 1 2
---	--

5. Ҳисоб мекунем.

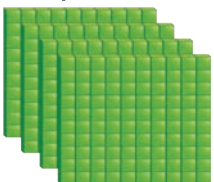
① $203 + 31 =$ □□□ □□□ + □□□ □□□ $433 + 39 =$ □□□ □□□ + □□□ □□□ 	② $422 + 300 =$ □□□ □□□ + □□□ □□□ $133 + 600 =$ □□□ □□□ + □□□ □□□
---	---

6. Ҳисоб мекунем. Ададҳои ба ҳарфҳо мувофиқро муайян мекунем.
- $260 + 100 = a$ $a + 200 = b$ $b + 300 = c$ $c + 40 = d$

Боби 2.
Дарси 6

Усулҳои қамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

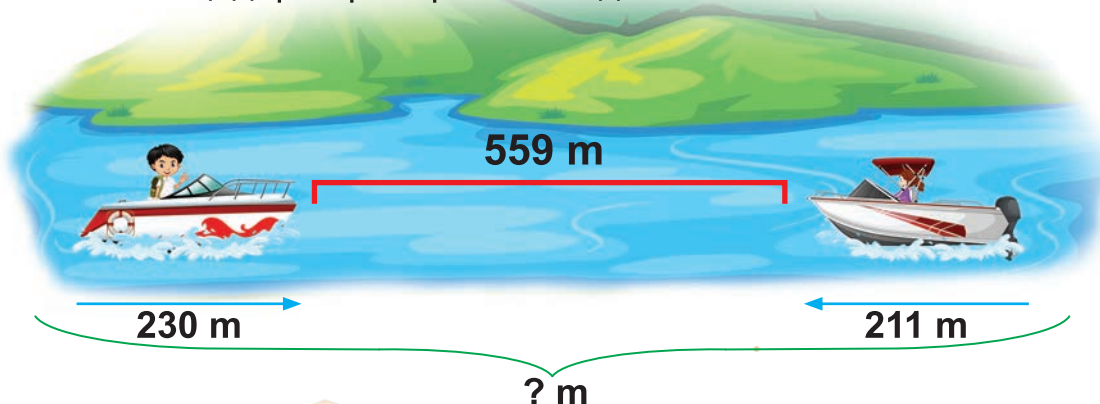
1. Дар асоси моделҳо қамъро иҷро мекунем.

 $764 + 128$	 $611 + 269$	+	 $527 + 325$	= ?	$\begin{array}{r} 438 \\ +145 \\ \hline \square\square\square \end{array}$
--	--	---	--	-----	--

2. Суммаҳоро ҳисоб мекунем. Ба чӣ хулоса омадед?

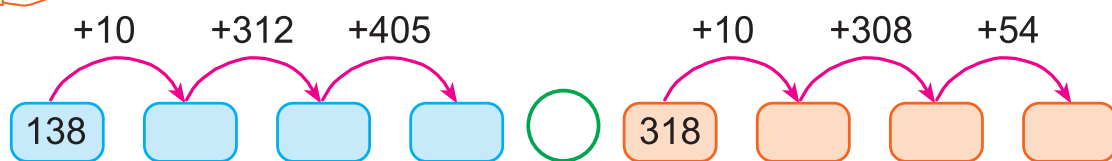
$\begin{array}{r} 524 \\ +268 \\ \hline \end{array}$ □□□ □□□ + □□□ □□□ 	$\begin{array}{r} 576 \\ +114 \\ \hline \end{array}$ □□□ □□□ + □□□ □□□ 	$\begin{array}{r} 661 \\ +329 \\ \hline \end{array}$ □□□ □□□ + □□□ □□□ 	$\begin{array}{r} 353 \\ +427 \\ \hline \end{array}$ □□□ □□□ + □□□ □□□
--	--	--	--

3. Ҳангоми вохӯрдани қайқҳо, ҳамаи масофаи тай кардаи онҳо ба чӣ қадар баробар мешавад?

4. Ададҳои 3 рақами тоқ ва 3 рақами ҷуфти суммаи рақамҳои ба 3 баробарро менависем.

5. Ҳисоб мекунем. Натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

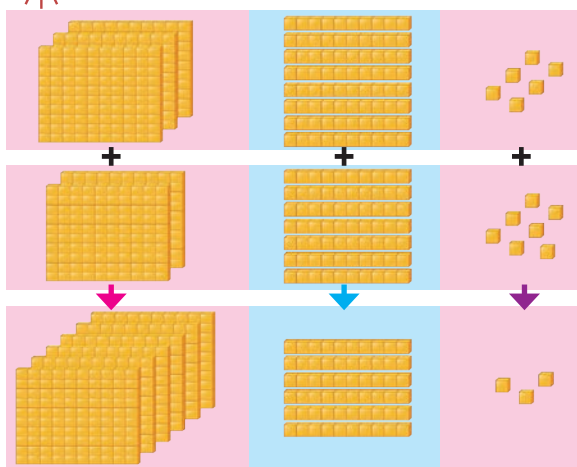
6. Қойҳои холиро пур мекунем.

$\begin{array}{r} \square\square\square \\ + 245 \\ \hline 872 \end{array}$	$\begin{array}{r} 406 \\ + \square\square\square \\ \hline 723 \end{array}$	$\begin{array}{r} 312 \\ \square\square\square \\ + 448 \\ \hline 965 \end{array}$	$\begin{array}{r} 124 \\ + \square 1 \square \\ \hline 541 \end{array}$	$\begin{array}{r} 2\square 9 \\ + \square 5 \square \\ \hline 672 \end{array}$
---	---	--	---	--

Боби 2. Дарси 7

Усулҳои қамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Моделҳоро меҳонем ва дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 1 \quad 1 \\ 386 \\ + 277 \\ \hline \end{array}$$

$$386 + 277 = \square$$

6 якӣ + 7 якӣ = 13 якӣ = 1 даҳӣ 3 якӣ
8 даҳӣ + 7 даҳӣ = 15 даҳӣ + 1 даҳӣ =
= 16 даҳӣ = 1 садӣ 6 даҳӣ
3 садӣ + 2 садӣ = 5 садӣ + 1 садӣ =
= 6 садӣ

$$\begin{array}{ll} 312 + 498 & 184 + 547 \\ 619 + 187 + 166 & 245 + 416 + 323 \end{array}$$

2. Ба мурғобичаҳо барои ёфтани ҷавобҳои дуруст кӯмак мекунем.

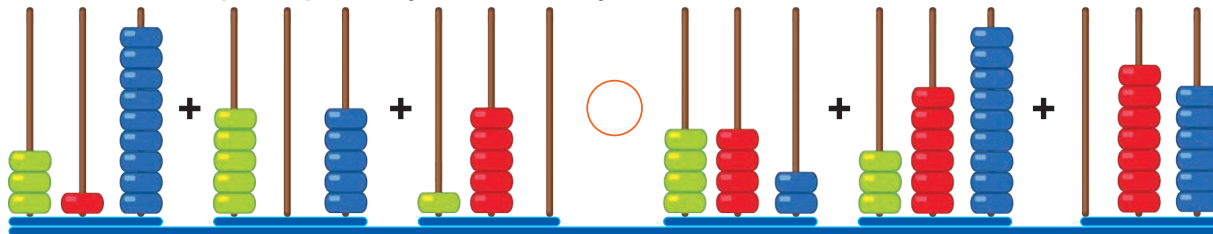
$\begin{array}{r} 349 \\ + 528 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 235 \\ + 185 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 547 \\ + 365 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 179 \\ + 286 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 593 \\ + 308 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 457 \\ + 384 \\ \hline \end{array}$
841	912	465	420	877	901

3. Ҳисоб мекунем.

$$259 + 573 \quad 343 + 468 \quad 413 + 389 \quad 639 + 197 \quad 786 + 214$$

4. Дар синф 12 нафар духтар ва 16 нафар писар таҳсил ме-
кунанд. Агар аз синф 13 нафар бачагон баромада раванд,
дар синф чандто зиёд писар мондана ш мумкин? Чандто кам?

5. Ададҳоро дар асоси моделҳо муайян мекунем. Қимати ифо-
даҳоро ёфта, муқоиса мекунем.

6. Ададҳои ба меваҳо мувофиқро муайян мекунем.

700, 680, 640, 580, , 400, , 140.

70, 120, 180, , 330, 420, 520, .

7. Ба ҳарфҳои додашуда ададҳои мувофиқро бо тартиби зиёд-
шавӣ ҷойгир карда, калимаи пинҳоншударо меёбем.

$$467 + 84 = g$$

$$470 + 350 = r$$

$$386 + 275 = o$$

$$670 + 200 = i$$

$$342 + 63 = l$$

$$574 + 417 = m$$

$$671 + 236 = t$$

$$290 + 54 = a$$

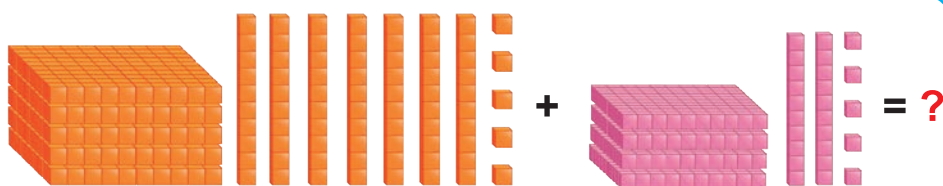
Боби 2. Дарси 8

Усулҳои ҷамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

$$\begin{array}{r} 1 \quad 5 \quad 6 \\ + 8 \quad 4 \quad 3 \\ \hline 9 \quad 9 \quad 9 \end{array}$$

1. Дар асоси моделҳо ҳисоб мекунем. Дар натиҷа кадом адад
ҳосил шуд?

$$\begin{array}{r} 575 \\ + 425 \\ \hline \end{array}$$

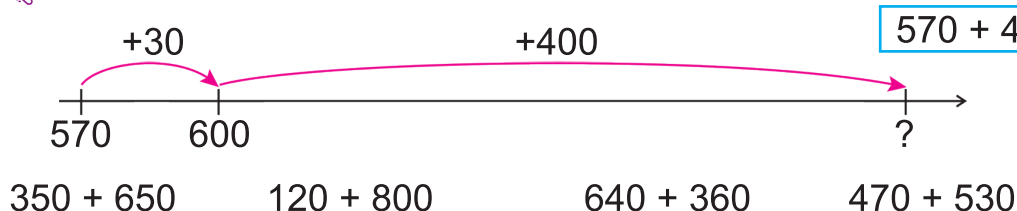
$$936 + 64$$

$$643 + 357$$

$$207 + 793$$

$$483 + 379$$

2. Дар асоси намуна ифодаҳоро дар нури адад нишон медиҳем.

3. Ҳисоб мекунем.

$68 + 547 + 385$ $84 + 426 + 489$ $77 + 323 + 546$ $192 + 430 + 378$

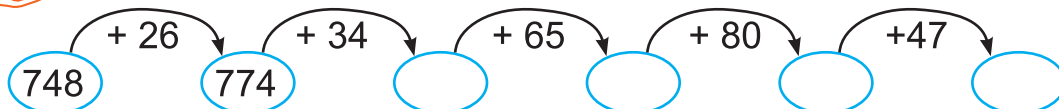
4. Ба кадом нақлиёт бештар мусофирон ҷойгир мешаванд?

Ин нақлиёт дар як вақт ба чӣ қадар мусофир хизмат мекунад?

Ифодаҳои $200 + 200 + 200 + 200 + 200$; $350 + 250$; $350 + 350$ чиро мефаҳмонад? Боз чӣ гуна ифодаҳои ба ҳамин монанд сохтан мумкин?

5. Натиҷа ба чӣ баробар аст?

6. Ҳисоб мекунем.

$365 + 635$ $524 + 476$ $272 + 548$ $459 + 391$ $763 + 237$
 $483 + 279$ $136 + 748$ $615 + 197$ $707 + 293$ $346 + 654$

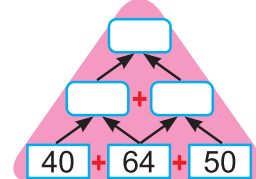
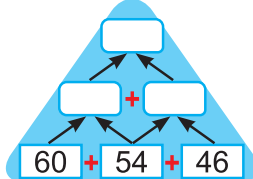
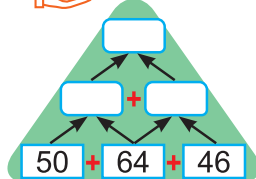
Боби 2. Дарси 9

Усулҳои ҷамъ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Бо роҳи қулай ҳисоб мекунем.

$143 + 289 + 457$ $214 + 142 + 358$ $\begin{array}{r} 138 \\ 142 \\ + 315 \end{array}$ $\begin{array}{r} 41 \\ 133 \\ + 59 \end{array}$ $\begin{array}{r} 52 \\ 331 \\ + 148 \end{array}$

2. Кӣ зуд ҳисоб мекунад?

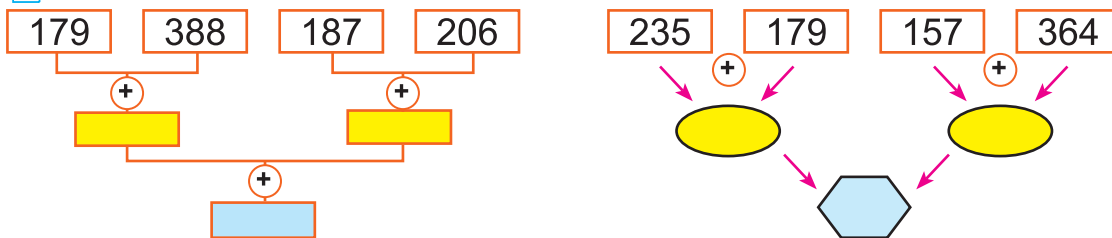

3. Дарозихоро бо сантиметр ифода мекунем ва дарозии ба қад бачагон мувофиқро тахминан ёфта, бо тартиби зиёдшавӣ ме-гӯем: 1 m 48 cm, 1 m 35 cm, 1 m 65 cm, 1 m 20 cm.

Суммаи дарозии қадҳои Шўҳрат ва Шахло аз суммаи дарозии қадҳои Наргиса ва Азиза чӣ гуна фарқ мекунад?

4. Ҳисоб мекунем. Натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

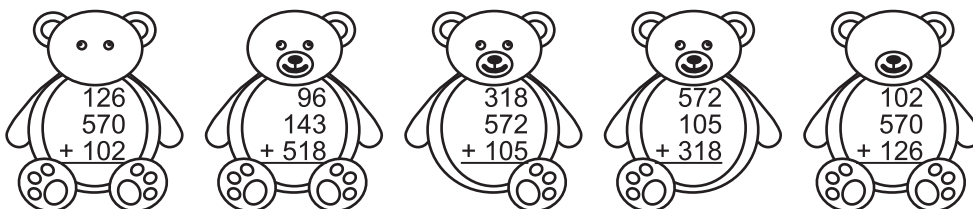

5. Дар байни ададҳои то 1000 буда, суммаи рақами чандтои он ба 1 баробар аст?
Дар байни ададҳои то 1000 буда, суммаи рақами чандтои он ба 2 баробар аст?

6. Ададҳои мувофиқро гузошта ҳисоб мекунем.

$\begin{array}{r} 192 \\ + 34 \\ \hline 576 \end{array}$	$\begin{array}{r} 67 \\ + 172 \\ \hline 819 \end{array}$	$\begin{array}{r} 32 \\ + 426 \\ \hline 746 \end{array}$	$\begin{array}{r} 01 \\ + 331 \\ \hline 632 \end{array}$	$\begin{array}{r} 337 \\ + 59 \\ \hline 929 \end{array}$	$\begin{array}{r} 216 \\ + 184 \\ \hline 679 \end{array}$	$\begin{array}{r} 310 \\ + 181 \\ \hline 792 \end{array}$	$\begin{array}{r} 165 \\ + 183 \\ \hline 546 \end{array}$
--	--	--	--	--	---	---	---

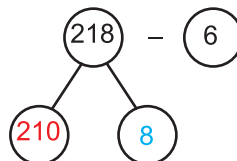
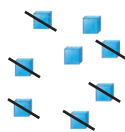
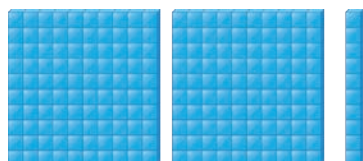
7. Ҳисоб мекунем ва аъзоёни партофташудаи хирсақҳоро меёбем.

Боби 2.
Дарси 10

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар дохили 1000

1. Ҳисобкунӣ чӣ гуна иҷро карда шудааст?

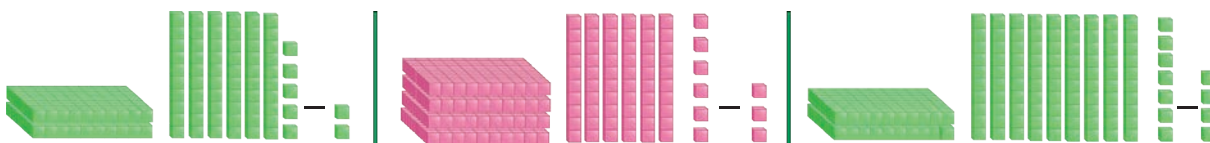

$$\boxed{8} - \boxed{6} = \boxed{}$$

$$\boxed{} + \boxed{} = \boxed{}$$

$$289 - 3 \quad 329 - 7 \quad 846 - 5 \quad 167 - 4 \quad 628 - 8 \quad 455 - 2$$

2. Ба моделҳо ифодаи мувофиқ сохта, қиматашро меёбем.

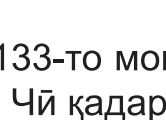
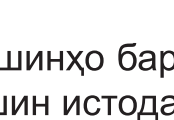
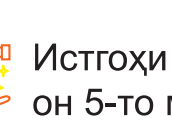
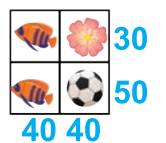
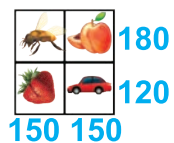
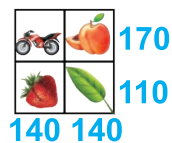
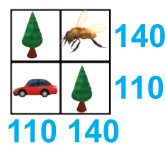
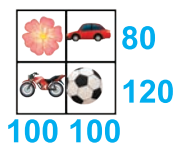
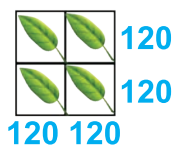

3. Ба каталҳои ҳоли ададҳои мувофиқро менависем.

$$\boxed{438 - 2} > \boxed{421} \quad \boxed{} > \boxed{189 - 4} \quad \boxed{} > \boxed{767 - 6}$$

$$\boxed{125 + 27} < \boxed{} \quad \boxed{} < \boxed{347 + 34} \quad \boxed{} < \boxed{918 - 0}$$

4. Ашёи додашуда чӣ гуна ададҳоро мефаҳмонад?

5. Истгоҳи мошинҳо барои 133-то мошин пешбинӣ шудааст. Дар он 5-то мошин истодааст. Чӣ қадар ҷойи ҳоли мавҷуд аст?

6. Ададҳоро бо тартиби камшавӣ ҷойгир мекунем. Кӣ зуд меғӯяд?

$$\boxed{} > \boxed{} > \boxed{} > \boxed{} > \boxed{} > \boxed{}$$

7. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 325 \\ - 4 \\ \hline 321 \end{array}$$

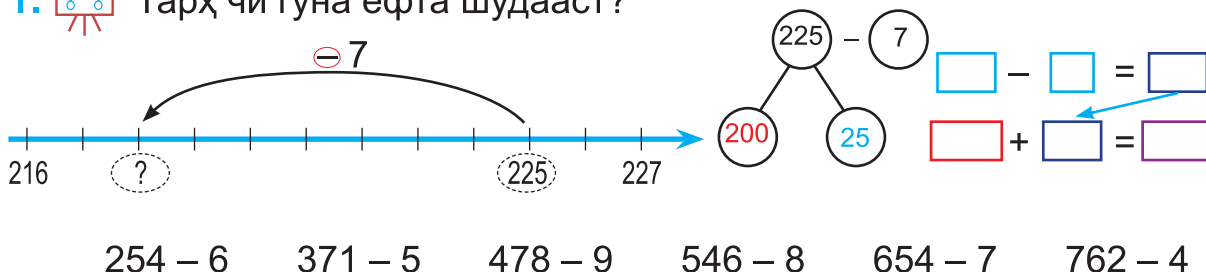
$$325 - 4 \quad 368 - 5 \quad 618 - 8 \quad 789 - 2 \quad 708 - 7 \quad 589 - 6$$

Боби 2.
Дарси 11

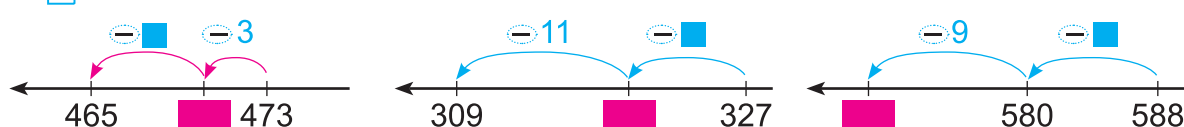
Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Тарҳ чӣ гуна ёфта шудааст?

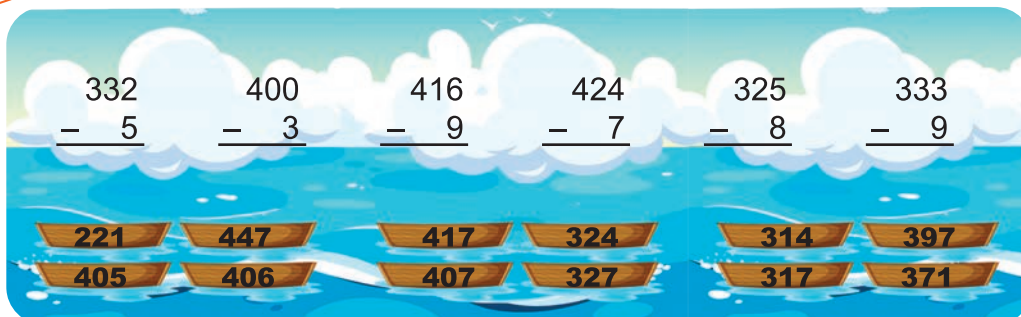

2. Ифодаҳо месозем ва қимати онҳоро меёбем.

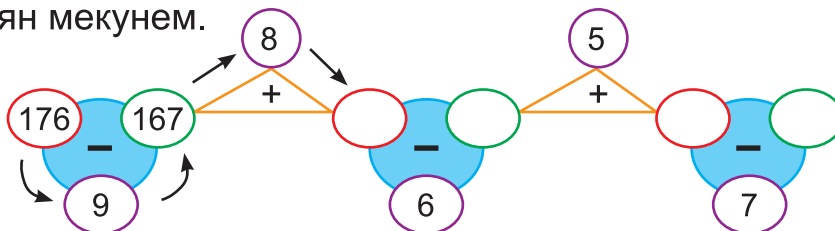

3. Ададҳои серақамҳои суммаи рақамҳояш ба 4 баробар буда ва дар навишташ рақами 0 мавҷуд набударо менависем.

4. Ҷавобҳои ба тарҳ мувофиқро муайян мекунем.

5. Ҳисоб мекунем ва ададҳои дар доираҳо пинҳоншударо муайян мекунем.

6. Дар ҳавз 125-то мурғобӣ шино мекард. Пагоҳӣ 9-то, нисфирӯзӣ боз 8-то мурғобӣ парвоз карда рафт. Дар ҳавз чандто мурғобӣ монд? Ҳамагӣ чандто мурғобӣ парвоз карда рафтааст?

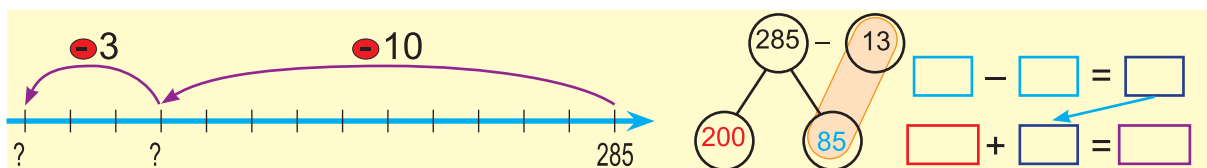
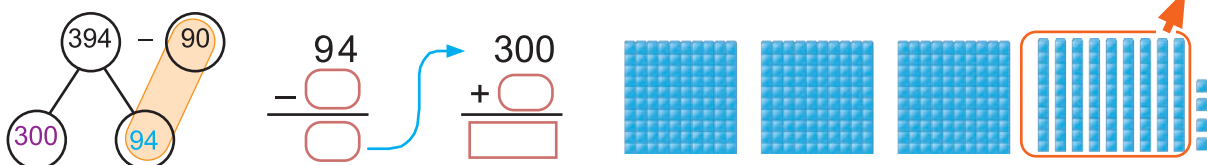
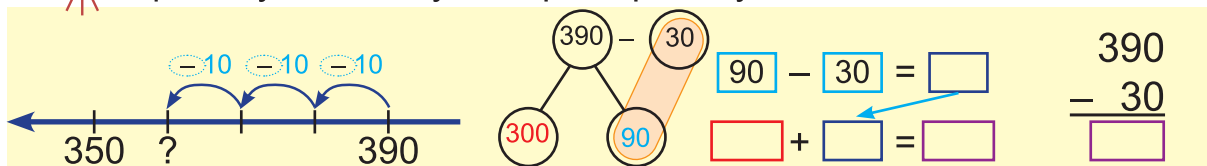
7. Натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

241 - 3	○	252 - 9	○	325 + 6 + 9	○	674 - 5 - 6
976 - 9	○	967 - 9	○	775 - 8 - 9	○	892 - 7 - 8

Боби 2.
Дарси 12

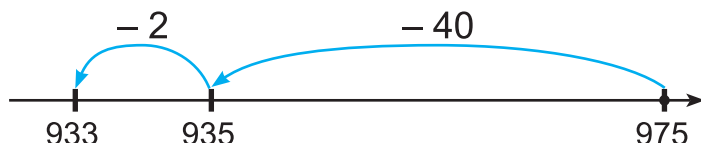
Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Ҳисобкуниҳо чӣ гуна иҷро карда шудаанд?

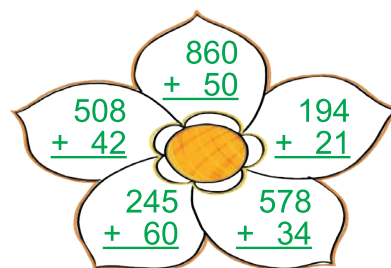
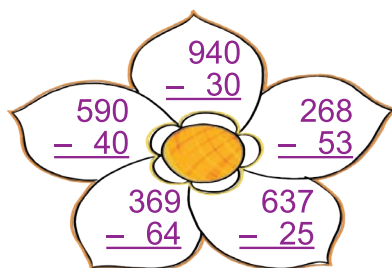
580 - 40 875 - 50 685 - 30 737 - 20 475 - 32 969 - 26

2. Дар модел кадом ифода дода шудааст?

- 402 - 35
● 975 - 42
● 975 - 420

3. Кӣ зуд ҳисоб мекунад?

4. Тарҳ чӣ гуна иҷро карда шудааст? Хулосаи худро баён мекунем.

627 - 11 = ? 627 - 10 = 617 617 - 1 = ?

	- 11
627	616
355	

	- 11
784	
462	

	- 11
191	
533	

	- 11
279	
848	

5. Тарҳшаванда ва тарҳкунандаи номаълумро меёбем.

$$\begin{array}{r} 150 \\ - \text{green triangle} 0 \\ \hline 140 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 168 \\ - \text{pink square} 6 \\ \hline 101 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \text{ diamond } 4 \\ - \text{blue circle} 71 \\ \hline 323 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 680 \\ - \text{orange square} 0 \\ \hline 650 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 76 \text{ blue circle} \\ - \text{green triangle} 32 \\ \hline 731 \end{array}$$

6. Дилшод китоби 179 саҳифагиро меҳонад. Вай агар рӯзи аввал 28 саҳифа, рӯзи дуюм нисбат ба рӯзи аввал 12 саҳифа зиёд хонда бошад, боз чанд саҳифа хонданах лозим?

7. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 790 \\ - 60 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 784 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 448 \\ - 26 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 357 \\ - 36 \\ \hline \end{array}$$

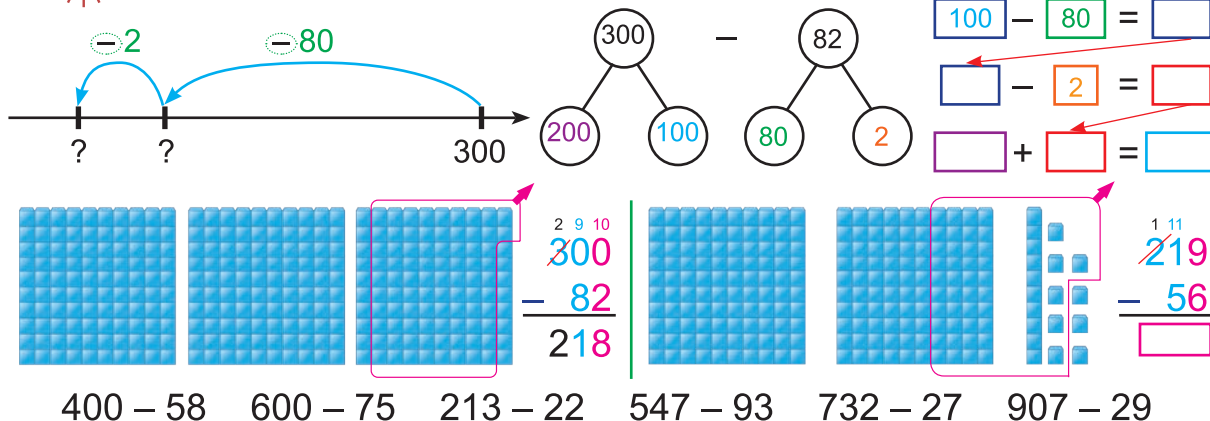
$$\begin{array}{r} 674 \\ - 50 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 927 \\ - 20 \\ \hline \end{array}$$

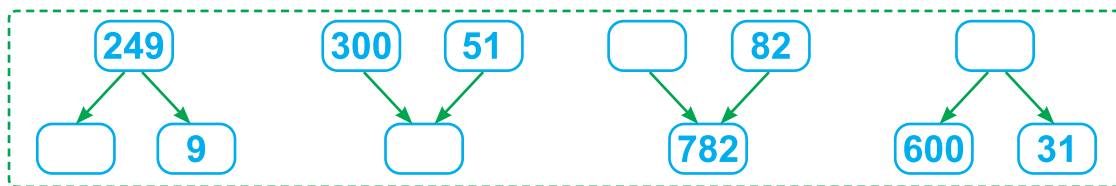
**Боби 2.
Дарси 13**

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Чӣ гуна ёфташудани тарҳро ба хотир меорем.

2. Ба катакчаҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро меёбем.

3. Ба ҳар як шакл ададҳои мувофиқро ёфта, ифодаҳо месозем.

$$50 + 100 = \blacktriangle + 70$$

$$\blacksquare + \blacktriangle = 30 + 90$$

$$\blacksquare - \bullet = 100 - \blacktriangle$$

$$\bullet + \blacktriangle + \blacksquare = ?$$

4. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 409 \\ - 82 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 973 \\ - 54 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 400 \\ - 84 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 645 \\ - 78 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 523 \\ - 65 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 782 \\ - 96 \\ \hline \end{array}$$

5. Агар ҳамагӣ 200-то сарпӯш фурӯхта шуда бошад, миқдори тоқиҳо чӣ қадар аст?

35-то	?-то	27-то
-------	------	-------

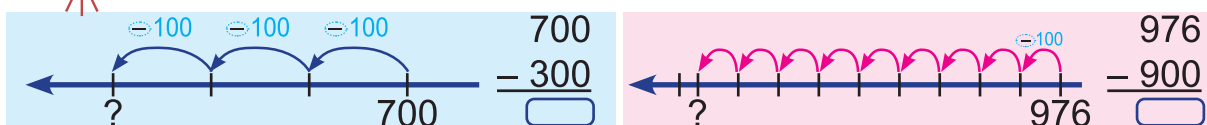
6. Тарххоро меёбем ва қимати хурдтарини онро муайян мекунем.

$$\begin{array}{r} 295 \\ - 83 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 820 \\ - 46 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 238 \\ - 96 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 305 \\ - 18 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 752 \\ - 64 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 853 \\ - 89 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 926 \\ - 47 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 329 \\ - 13 \\ \hline \end{array}$$

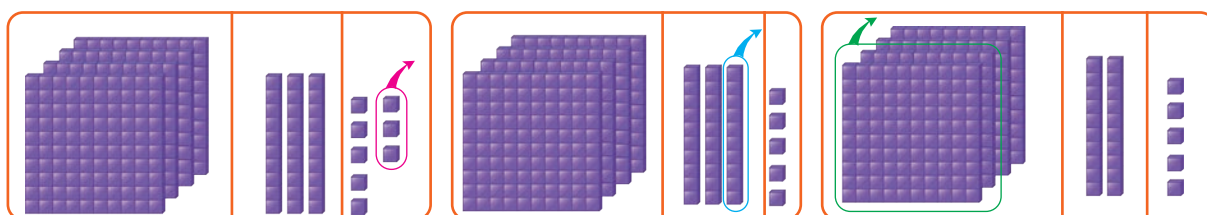
**Боби 2.
Дарси 14**

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Ҳисобкуниҳо чӣ гуна иҷро карда шудааст?

$$400 - 100 \quad 600 - 500 \quad 862 - 800 \quad 993 - 600 \quad 788 - 500$$

$$\begin{array}{r} 438 \\ - 213 \\ \hline 225 \end{array} \quad \begin{array}{r} 407 \\ - 106 \\ \hline 301 \end{array} \quad \begin{array}{r} 676 \\ - 254 \\ \hline 422 \end{array} \quad \begin{array}{r} 824 \\ - 513 \\ \hline 311 \end{array} \quad \begin{array}{r} 976 \\ - 665 \\ \hline 311 \end{array}$$

2. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 237 \\ - 113 \\ \hline 124 \end{array} \quad \begin{array}{r} 237 \\ - 113 \\ \hline 124 \end{array} \quad \begin{array}{r} 237 \\ - 113 \\ \hline 124 \end{array}$$

$$456 - 124 \quad 523 - 312 \quad 779 - 645 \quad 967 - 256$$

3. Барои баробар шудани вазни тарозу ба ҷойи савол кадом шаклҳо мувофиқ меояд?

4. Дар тарабхона ҳамагӣ 348-то питса тайёр карданд. Аз онҳо 114-тоаш панирнок ва помидорнок, 102-тоаш помидору гӯштнок бошад, аз питсаи занбӯруғнок чандто тайёр карда шудааст?

5. Ҳисоб мекунем. Ҷавобҳои мувофиқро муайян мекунем.

$$\begin{array}{r} 151 - 9 \\ 910 - 6 \\ 336 - 7 \end{array}$$

$$904 \quad 142 \quad 329$$

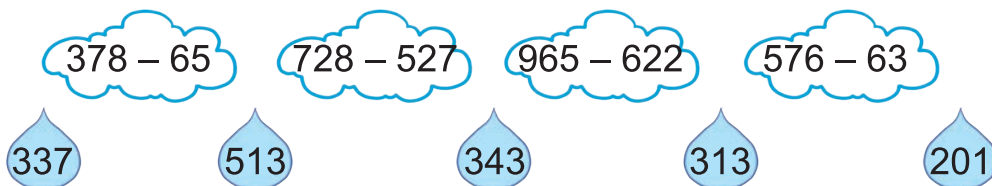
$$\begin{array}{r} 588 - 18 \\ 332 - 32 \\ 493 - 63 \end{array}$$

$$570 \quad 430 \quad 300$$

$$\begin{array}{r} 874 - 444 \\ 345 - 325 \\ 933 - 703 \end{array}$$

$$430 \quad 20 \quad 230$$

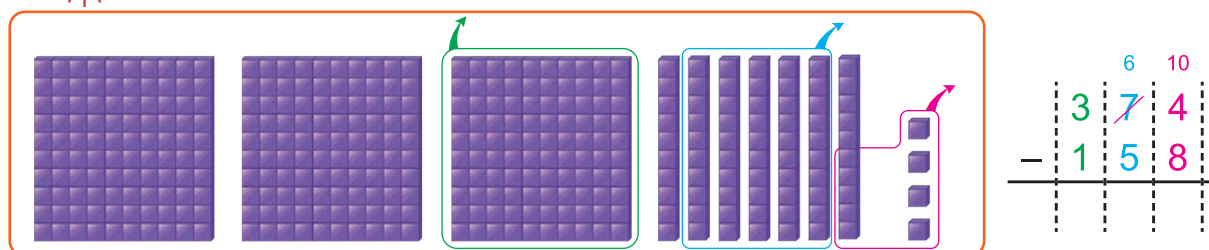
6. Қимати ҳар як ифодаро меёбем. Аз ададҳои додашуда кадоме зиёдтарин?

Боби 2.
Дарси 15

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар дохили 1000

1. Дар асоси моделҳо ҳисоб мекунем.

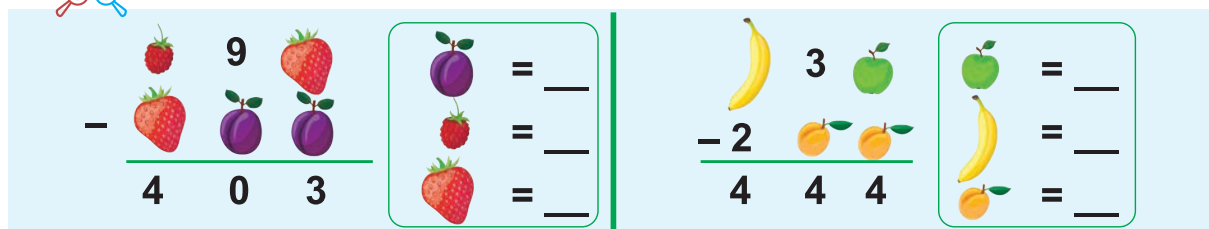

791	423	865	672	961
$- 428$	$- 404$	$- 136$	$- 245$	$- 547$

2. Тарҳҳо (фарқҳо)-ро меёбем.

$561 - 435$	$780 - 308$	$835 - 118$	$992 - 278$
-------------	-------------	-------------	-------------

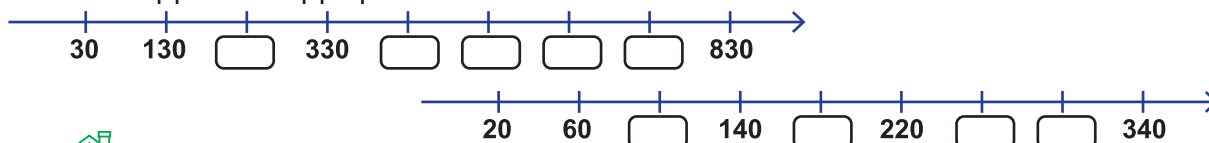
3. Меваҳо кадом рақамҳоро мефаҳмонад?

4. Толори театри лӯхтак 282-то ҷой до-
рад. Барои тамошои театри «Сафе-
дак» 267-то чипта (билет) фурӯхта шуд. Дар
толори театр чандто ҷой холи монд?

5. Пайдарпайии рақамҳоро мантиқан
идома медиҳем.

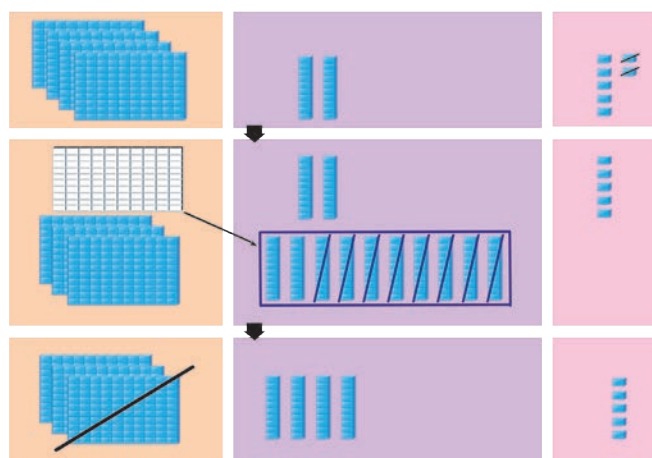
6. Ҳисоб мекунем.

191	172	900	580	690	593	785
$- 156$	$- 145$	$- 600$	$- 458$	$- 490$	$- 547$	$- 367$

Боби 2.
Дарси 16

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Ҳисобкуниро дар асоси моделҳо мефаҳмонем.

①

y	o'	b
4	2	7
1	8	2
		5

②

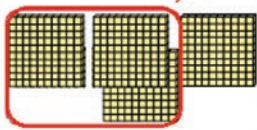
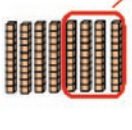
y	o'	b
4	2	7
1	8	2
		5

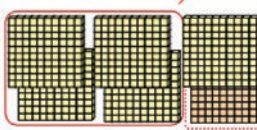
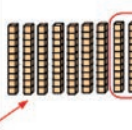
③

y	o'	b
4	2	7
1	8	2
		5

$$\begin{array}{r} 528 \\ + 293 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \\ - 431 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \\ + 310 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \\ - 235 \\ \hline 465 \end{array}$$

2. Дар асоси намуна, моделҳои ба ифодаҳо мувофиқ сохта ҳисоб мекунем.

садҳо	дахҳо	якҳо
		
482 - 341		

садҳо	дахҳо	якҳо
		
613 - 442		

245 - 183 537 - 246 825 - 674 326 - 184 417 - 295

3. Усули даҳонии ҳисобкунии тарҳро мебинем ва хулосаи худро меғуем.

$$479 - 198 = ?$$

Тарҳро ба $479 - 200$ тағйир дода, пас 2-ро ҷамъ мекунем.

$$\begin{aligned} 479 - 200 &= 279 \\ 279 + 2 &= 281 \end{aligned}$$

945 - 296 632 - 297 854 - 199 501 - 202

4.

	= ?
	= ?
	= ?

5. Ба қисмҳо ҷудо намуда тарҳ мекунем.

$$\begin{array}{r} 547 - 385 - 68 \\ \boxed{?} \end{array} \quad \begin{array}{r} 489 - 84 - 126 \\ \boxed{?} \end{array} \quad \begin{array}{r} 376 - 127 - 27 \\ \boxed{?} \end{array} \quad \begin{array}{r} 678 - 81 - 269 \\ \boxed{?} \end{array}$$

6. Бо пайдарпай ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 976 \\ - 243 \\ \hline \boxed{} \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \boxed{} \\ - 167 \\ \hline \boxed{} \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \boxed{} \\ - 103 \\ \hline \boxed{} \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \boxed{} \\ - 96 \\ \hline \boxed{} \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \boxed{} \\ - 143 \\ \hline \boxed{} \end{array}$$

Боби 2.
Дарси 17

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Бо ёрии моделҳо ҳисобкуниҳоро мефаҳмонем.

$$1000 - 300 = ?$$

1000 – 10-то садӣ
300 – 3-то садӣ

Агар аз 10-то садӣ 3-то садиро тарҳ кунем, 7-то садӣ мемонад. Ҳамин тавр, $1000 - 300 = 700$.

$$\begin{array}{r} 1000 - 70 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 100 - 70 = ? \\ 900 + 30 = ? \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 \ 10 \\ \cancel{1}000 \\ - 70 \\ \hline 930 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 - 370 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} 900 - 300 = 600 \\ 100 - 70 = 30 \\ 600 + 30 = ? \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 \ 10 \\ \cancel{1}000 \\ - 370 \\ \hline 630 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 \ 9 \ 10 \\ \cancel{1}000 \\ - 325 \\ \hline 675 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 - 400 \\ 1000 - 60 \\ 1000 - 245 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 - 900 \\ 1000 - 420 \\ 1000 - 573 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 - 40 \\ 1000 - 760 \\ 1000 - 666 \end{array}$$

2. Тарҳҳоро меёбем.

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 190 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 230 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 431 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 647 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 777 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - 820 \\ \hline \end{array}$$

3.

$$\begin{array}{r} \text{3 knives} \\ - \text{1 slice} \quad 3 \\ \hline \text{3 slices} \quad 3 \end{array} \rightarrow \begin{array}{r} \text{3 slices} \quad 3 \\ - \text{1 slice} \quad 1 \\ \hline \text{1 slice} \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{1 knife} = ? \\ \text{1 slice} = ? \\ \text{1 slice} = ? \end{array}$$

4. Карим ва Анора донаи ле-
горо тақсим карда гирифта-
нианд. Агар Карим ба худ 528 дона
лего гирифта бошад, ба Анора чанд-
то донаи лего боқӣ мемонад?

1000-то

5. Кй зуд ҳисоб мекунад? Натиҷаҳо ба чӣ баробаранд?

$$\begin{array}{r} 927 \\ - 415 \\ \hline \end{array} - \begin{array}{r} 207 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 765 \\ - 546 \\ \hline \end{array} - \begin{array}{r} 364 \\ \hline \end{array}$$

6. Ҳисоб мекунем. Қимати кадом ифода аз ҳама калон аст?

$$\begin{array}{r} 1000 \\ - \text{yellow box} \\ \hline 126 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 695 \\ - \text{green box} \\ \hline 287 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 582 \\ - 60 \\ \hline \text{yellow box} \end{array}$$

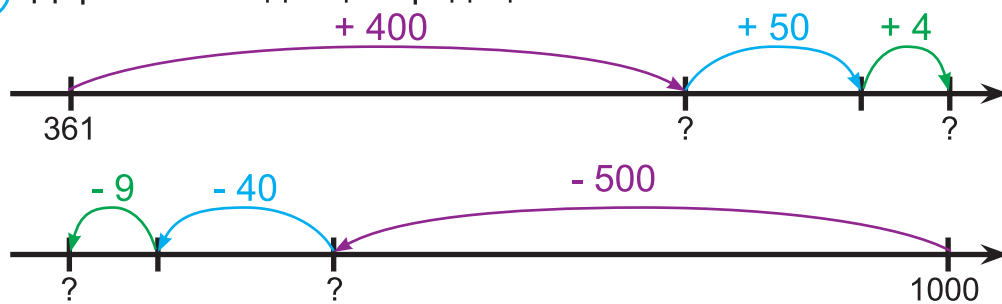
$$\begin{array}{r} \text{green box} \\ - 286 \\ \hline 714 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 849 \\ - \text{yellow box} \\ \hline 217 \end{array}$$

Боби 2.
Дарси 18

Усулҳои тарҳ кардани ададҳо дар доҳили 1000

1. Дар асоси моделҳо ифодаҳо месозем.

2. Дар асоси намуна ададҳоро зиёд намуда, ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{lll} 16 - 5 = 11 & 160 - 50 = ? & 160 + 500 = ? \\ 8 + 23 = 31 & 80 + 230 = ? & 800 - 230 = ? \end{array}$$

$$34 - 6$$

$$7 + 19$$

$$62 - 3$$

$$4 + 47$$

$$3 + 68$$

$$25 + 7$$

3. Ададҳои мувофиқро меёбем.

$$\begin{array}{cc} \text{apple} & \text{bee} \\ \hline 90 & 90 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} \text{apple} & \text{leaf} \\ \hline 120 & 130 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} \text{tree} & \text{tree} \\ \hline 80 & 60 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} \text{soccer ball} & \text{soccer ball} \\ \hline 100 & 120 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} \text{fish} & \text{car} \\ \hline 200 & 90 \end{array}$$

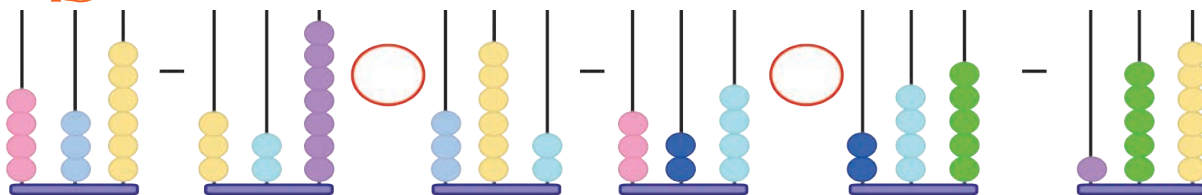
$$\begin{array}{cc} \text{fish} & \text{bee} \\ \hline 220 & 220 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} \text{leaf} & \text{apple} & \text{apple} \\ \hline & & \\ \text{fish} & \text{bee} & \text{flower} \\ \hline & 80 & \\ \text{car} & \text{tree} & \text{soccer ball} \\ \hline & & \end{array}$$

4. Дар мағозаи анҷомҳои варзишӣ 1000-то тўб ҳаст. Аз қадвал истифода бурда чандто тўбҳои боулинг буданашро гуфта диҳед?

				
284	154	?	379	104

5. Тарххоро дар асоси модел меёбем ва муқоиса мекунем.

6. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 305 \\ + 126 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \\ - 315 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \\ + 666 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{r} \\ - 493 \\ \hline 289 \end{array}$$

Боби 2.
Дарси 19

Масъалаҳо доир ба ҷамъ

1. Ҷадвалҳоро пур мекунем. Кӣ ҷақсон аст?

<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>										← 10-то кам	<table><tr><td>95</td><td>105</td><td>707</td></tr><tr><td>122</td><td>590</td><td>480</td></tr><tr><td>289</td><td>874</td><td>399</td></tr></table>	95	105	707	122	590	480	289	874	399	→ 10-то зиёд	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>									
95	105	707																													
122	590	480																													
289	874	399																													
<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>										← 100-то кам	<table><tr><td>340</td><td>690</td><td>450</td></tr><tr><td>710</td><td>870</td><td>180</td></tr><tr><td>530</td><td>900</td><td>260</td></tr></table>	340	690	450	710	870	180	530	900	260	→ 100-то зиёд	<table><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>									
340	690	450																													
710	870	180																													
530	900	260																													

2.

Дарозии пайроҳаи велосипедронӣ 870 метр. Масофаи то парчами 1-ум буда 360 метр ва агар масофаи аз парчами 1-ум то парчами 2-юм 190 метр бошад, то хати марра боз чӣ қадар масофа ҳаст?

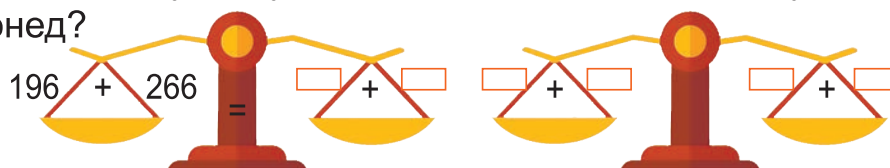
3. Сумма ва ҷамъшавандаҳои номаълумро меёбем.

$$\begin{array}{c} 300 \quad 200 \quad \square \\ \swarrow \quad \downarrow \quad \searrow \\ 100 \quad 350 \\ \hline 450 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \square \quad 350 \quad 920 \\ \swarrow \quad \downarrow \quad \searrow \\ 120 \quad \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \square \quad \square \quad 280 \\ \swarrow \quad \downarrow \quad \searrow \\ 540 \quad \square \\ \hline 650 \end{array}$$

4. Барои баробар шудани тарозуҳо кадом суммаро гузоштан мумкин? Оё шумо суммаҳои баробарқимматро мустақилона сохта метавонед?

5. Аз кадом роҳ равам, аз хона ба сирк тез рафта мерасем?

6. Дар асоси намуна, ифодаҳои натиҷааш ба 1000 баробар буда месозем.

$$100 + 900 = 1000$$

$$250 + 250 + 250 + 250 = 1000$$

$$500 + 100 + 150 + 200 + 250 + 300 + 350 + 400 + 450 + 500$$

$$550 + 600 + 650 + 700 + 750 + 800 + 850 + 900 + 950$$

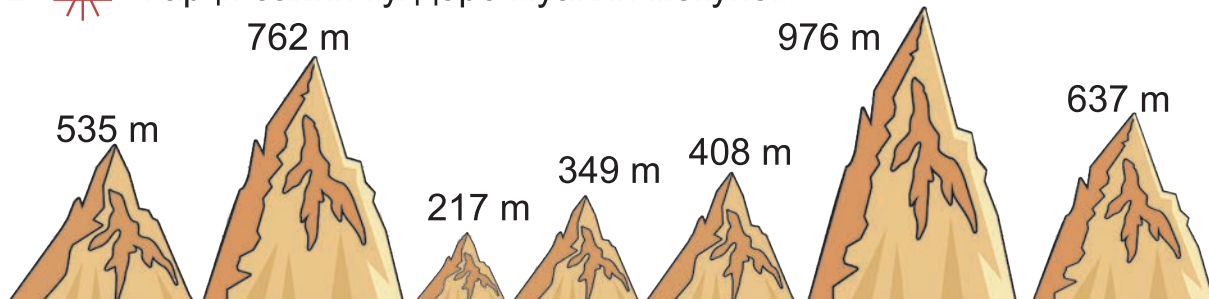
Боби 2. Дарси 20

Масъалаҳо доир ба тарҳ

1. Падарам 35, модарам 32 солаанд. Синни ман аз суммаи синнусоли падар ва модарам 57 сол хурд аст. Синни ман ба чанд аст?

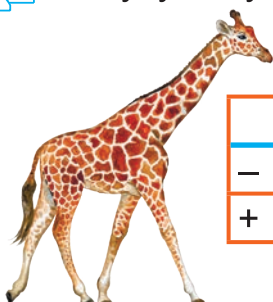

2. Фарқи байни кӯҳҳоро муайян мекунем.

- "Пасттарин кӯҳ чанд метр аст?" Баландии кадом кӯҳ ба он наздиктар аст?
- Дар байни кӯҳи баландтарин ва пасттарин чанд метр фарқ ҳаст?
- Баландии кӯҳҳоро бо тартиби зиёдшавӣ ва камшавӣ мегӯем. Кӣ зуд мегӯяд?

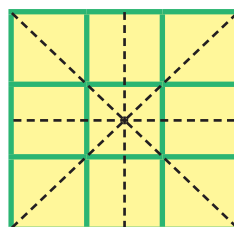
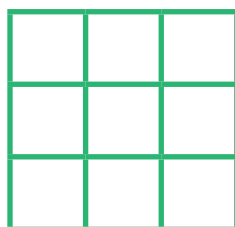
3. Бо усули қулай ҳисоб карда, чадвалро пур мекунем.

	209	427	215	370	533	299	643
– 198	11						
+ 109	318						

4. Ададҳоро ба ҷадвал чунон ҷойгир мекунем, ки ҳангоми аз ҳама тараф ҳисоб кардан, сумма ба 150 баробар бошад.

80	30	10
	20	50
40		60
		90
	70	

5. Барои тадбири ид аз 183-то пуфак гул тай-ёр карда шуд. Дар давоми тадбир якчанд пуфак кафида 171-то боқӣ монд. Дар гули сохташуда пуфакҳо чандто кам шуд?

6. Дар ҷадвал дар давоми ду сол доир ба миқдори мошинҳои фурӯхташудаи автосалон маълумот дода шудааст:

	Янв.	Фев.	Март	Апр.	Май	Июн	Июл	Авг.	Сен.	Окт.	Ноя.	Дек.
1-йil	85	83	98	102	118	135	88	97	116	83	125	128
2-йil	123	106	87	114	90	106	124	113	131	77	92	75

- Миқдори мошинҳои дар ҳар як сол фурӯхташударо бо моҳҳо муқоиса мекунем.
- Дар кадом моҳи соли 1-ум мошини хеле кам фурӯхта шудааст?
- Дар кадом моҳи соли 2-юм нисбат ба моҳи гузашта ҳаҷми савдо хеле бештар шудааст?

Боби 2. Дарси 21

Масъалаҳо доир ба чамъ ва тарҳ

1. Ифодаҳо ба шумо чиро ба хотир меорад? Хулосаи худро баён мекунем.

$$147 + 138 = 285$$

$$138 + 147 = 285 \quad 285 - 147 = 138 \quad 285 - 138 = 147$$

$$243 + 649 = ?$$

$$700 - 278 = ?$$

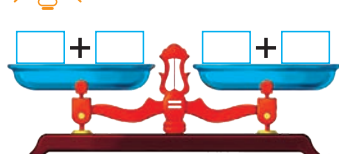
$$329 + 495 = ?$$

2. Бобои Ҳасан аз деҳқонии имсола лӯбиё, мош ва нахӯд чамъ карда гирифт.

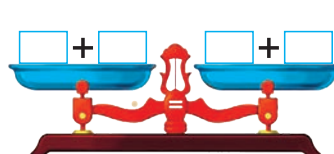
Суммаи ҳосилҳои имсолаи бобои деҳқон чанд килограмм мешавад? Суммаи мош ва лӯбиё аз нахӯд чанд килограмм зиёд аст? Ҳосили аз ҳама кам гирифташуда кадом аст?

3. Ададҳоро ба тарозу мувофиқ карда ҷойгир мекунем.

240
180
460
520

200
800
400
600

4. Аз қониби қамъияти ҳилоли Аҳмари Ўзбекистон 225 қуттӣ ҳӯроқворӣ, кӯрпаи гарм ва либосҳо тайёр карда шуд. Агар аз онҳо 78 қуттиаш ҳӯроқворӣ ва 105 қуттиаш кӯрпаи гарм бошад, чанд қуттӣ либос аст?

5. Қамъшавандаҳои номаълумро меёбем.

73	+	...	+	18	= 125
+		+		+	
...	+	94	+	...	= 206

140 128 63

...	+	126	+	...	= 813
+		+		+	
371	+	...	+	...	= 928

796 485 460

6.

Дар маҳфили варзишии мактаб 255 нафар донишомӯзон бо футбол, баскетбол ва волейбол машғул буданд. 75 нафар донишомӯз футбол ва аз он 50 нафар зиёд ба чагон баскетболбозӣ мекунанд. Чанд нафар донишомӯз волейболбозӣ доранд?

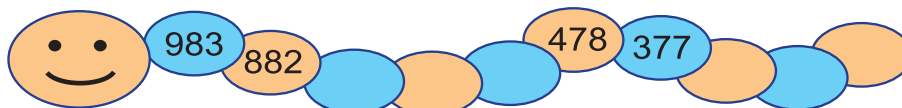
7. Аз рӯйи намуна қадвалро пур мекунем. Коллексияҳо чӣ гуна тағйир меёбанд?

40 + 50 = 90	400 + 500 = 900	400 + 50 = 450	40 + 500 = 540
10 + 70			
60 + 30			
50 + 10			
90 + 10			
60 + 40			

Боби 2.
Дарси 22

Мантиқан идома додани пайдарпайии ададҳо ва шаклҳо

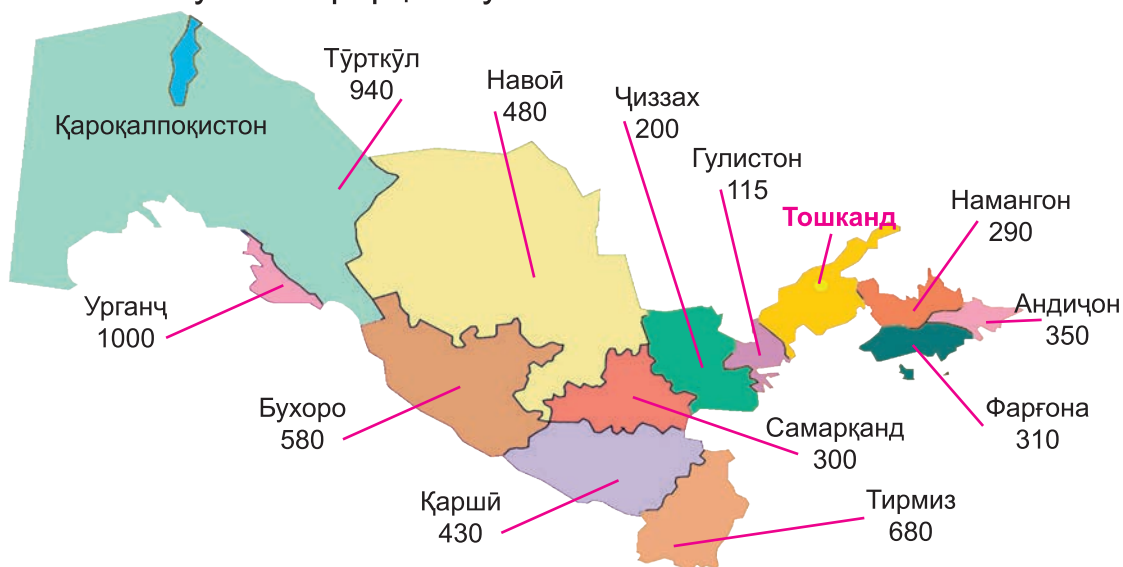
1. Қатори ададҳоро пур мекунем ва фарқи онро меёбем.

2. Бо ҳарфҳо ишора кардани пайдарҳамии шаклҳо чӣ гуна ба амал бароварда мешавад? Боз чӣ гуна вариантҳо шуданаш мумкин?

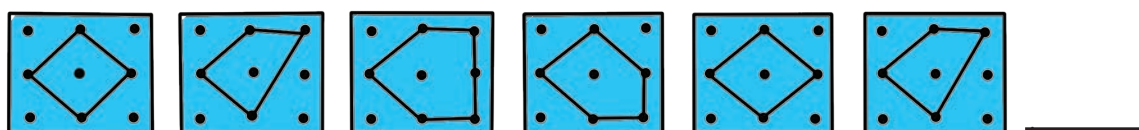
-

-

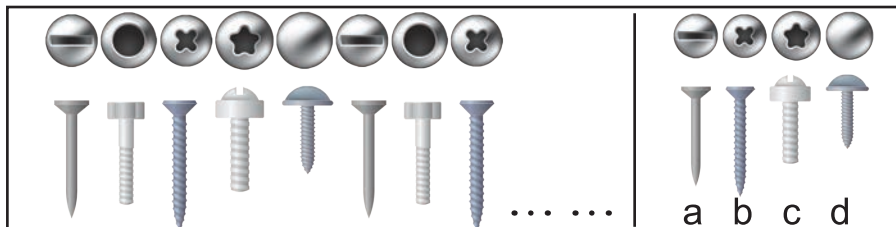
-

Боби 2.
Дарси 23

Мантиқан идома додани пайдарпайии ададҳо ва шаклҳо

1. Ба қойи нуқтаҳо меҳҳои кадом ҷавоб мувофиқ меояд?

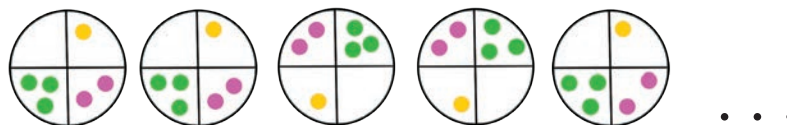

2. Шакли баъдина ва адади ба он мувофиқро муайян мекунем.

Ададҳои ба шаклҳо мувофиқро муқоиса мекунем ва суммаи онро меёбем.

3. Бо кадом пайдарпайӣ давом ёфта истодани доираҳоро муайян мекунем.

Расми доираи дар қойи 8-ум қойгиршаванда ва доирачаҳои онро мекашем.

4. Қатори ададҳо чӣ гуна давом мекунад?

222, 224, ..., ..., ..., 232, ..., ..., ..., | 2, 4, ..., 16, 32, ..., 128, ...

Боз бо кадом тартиб ҳамингуна қатори ададҳоро тартиб дода метавонед?

5. Ранги гули аз гули 12-ум пеш буда чӣ гуна мешавад?

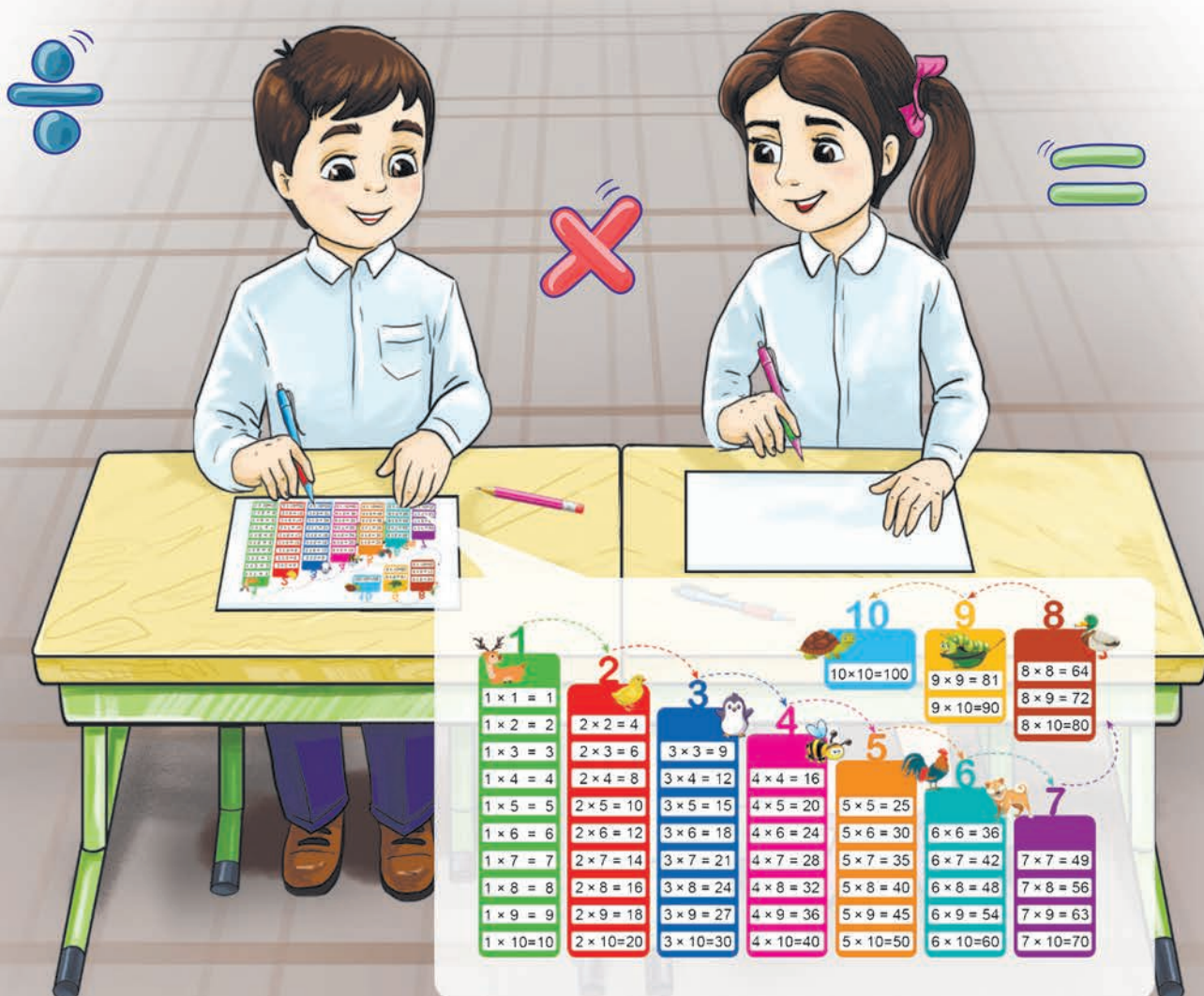
6. Чаро донаҳои шохмоти дар қисми буриши доираҳо буда бо ранги сабзанд?

Миқдори донаҳои шохмотро муайян мекунем. Агар шумораи донаҳои шохмоти ҳар як рангро бо тартиб қойгир кунем, чӣ гуна адади серақама ҳосил мешавад? Бо воситаи ин рақамҳо боз чӣ гуна ададҳои серақамаро навишта метавонед?

БОБИ 3 ЗАРЪ ВА ТАҚСИМ КАРДАНИ АДАДҲО

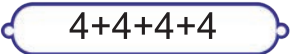
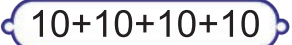
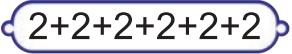
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24
3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36
4	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48
5	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
6	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72
7	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84
8	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96
9	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108
10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120
11	11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132
12	12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144

**Боби 3.
Дарси 1**

Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама

1. Ҳосили тақсими ба суммаи ҷамъшавандаҳои якхела мувофиқро меёбем.

2.

10 10 10 10 10

5-то 10-тоғи = $5 \times 10 = 50$

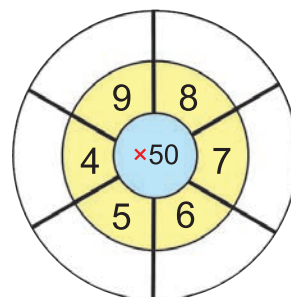
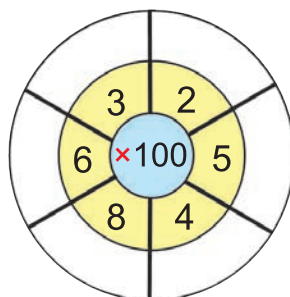
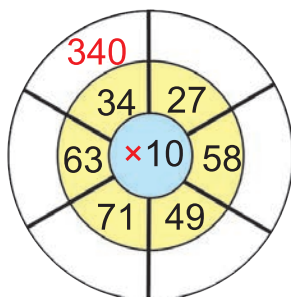
Барои ба 10 зарб задани адад, ба тарафи рости ин адад якто сифр (нол) мегузорем.

100 100 100 100 100

5-то 100-тоғи = $5 \times 100 = 500$

Барои ба 100 зарб задани адад, ба тарафи рости ин адад дуто сифр мегузорем.

3. Ҳисоб мекунем.

4. Ҳосили зарби 6-то адади суммааш ба 5 баробар бударо меёбем.
5. Дар озмуни китобхонаи ҷавон соли 1-ум 52 нафар, соли 2-юм аз он 10 маротиба зиёд донишомӯзон иштирок карданд. Дар озмуни китобхонаи дар давоми 2 сол ҳамагӣ чанд нафар донишомӯзон иштирок кардаанд?

6. Ҳисоб мекунем.

8×10	11×10	36×10	29×10	24×10	4×100
9×100	10×10	6×10	68×10	75×10	81×10

Боби 3. Дарси 2

Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама

1. Қурбоқа ба болои кадом сангҳо мебарояд? Ҷавобҳои мувофиқро меёбем.

24×10	6×100
67×10	8×100
51×10	7×100
19×10	84×10
16×10	64×10

Адади хурдтарине, ки ба болои он санг қурбоқа набаромадааст кадом аст?

2. Миқдори ҳамаи пойҳои ҳаштпоён чандто аст?

$8 \rightarrow 16 \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow \rightarrow ?$

12×8 $\begin{cases} 10 \times 8 = ? \\ 2 \times 8 = ? \end{cases}$ $\square + \square = ?$

Ба халилахўрак (какана)-ҳо ҳамагӣ чандто хол аст?

$7 \rightarrow 14 \rightarrow 21 \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ? \rightarrow ?$

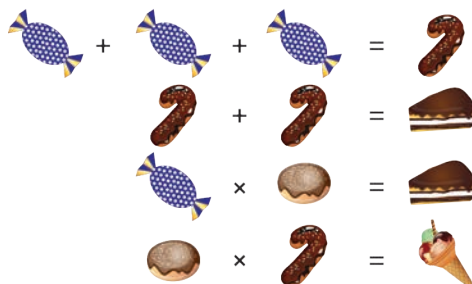
3. Чанд нафар донишомӯз бо робототехника машғуланд?

Ба машғулотҳои робототехникаи маркази бачагони «Баркамол авлод» ба 3-то гурӯҳ 16 нафарӣ донишомӯз ҳаст.

16
 10 6
 3 $\begin{bmatrix} ? & ? \end{bmatrix}$
 $+$

4.

$\begin{bmatrix} \text{candy} \\ \text{cake} \\ \text{cake} \\ \text{cake} \\ \text{ice cream} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \text{candy} \\ \text{cake} \\ \text{cake} \\ \text{cake} \\ \text{ice cream} \end{bmatrix}$
 $\begin{bmatrix} \text{candy} \\ \text{cake} \\ \text{cake} \\ \text{cake} \\ \text{ice cream} \end{bmatrix} = 18$

5. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 25 \times 3 \\ 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 \times 5 \\ 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 \times 7 \\ 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 17 \times 4 \\ 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 21 \times 2 \\ 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 33 \times 3 \\ 3 \end{array}$$

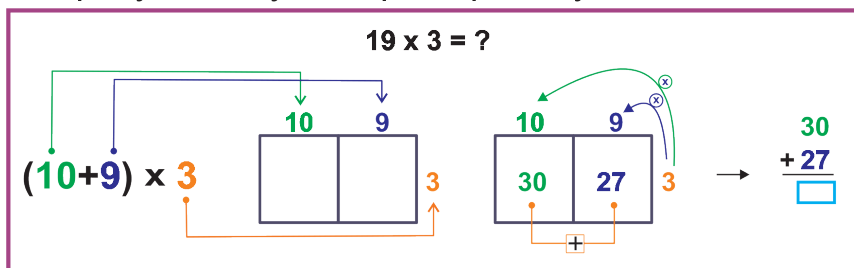
6. Ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

16×4 $\bigcirc$ 23×3 15×6 $\bigcirc$ 17×5 11×8 $\bigcirc$ 11×9
 28×2 $\bigcirc$ 12×6 24×4 $\bigcirc$ 19×2 26×4 $\bigcirc$ 52×2

Боби 3.
Дарси 3

Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама

1. Зарбкунӣ чӣ гуна иҷро карда шудааст?

17×5
 22×4
 13×7
 45×2
 65×3
 31×4

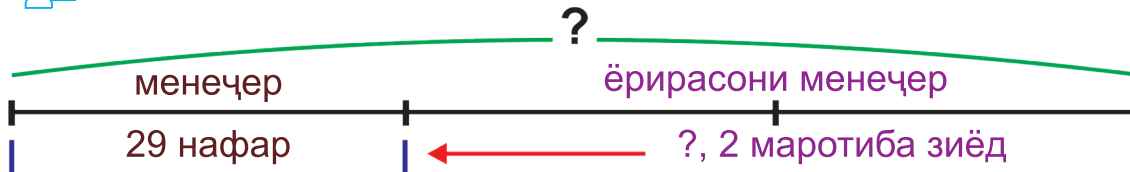
2. Суммаро бо ҳосили зарб иваз мекунем.

$$\begin{array}{r} 3 \\ + 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$24 + 24$ $43 + 43$ $41 + 41$
 $14 + 14$ $33 + 33$ $11 + 11$
 $23 + 23 + 23$ $32 + 32 + 32$

3. Дар офис ҳамагӣ чанд нафар ходимон кор мекунанд?

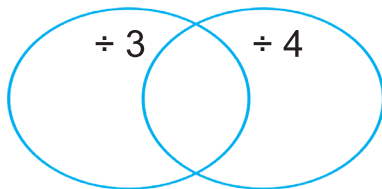
4.

$\text{raspberry} + \text{raspberry} + \text{raspberry} + \text{raspberry} = \text{strawberry} \times \text{raspberry}$
 $\text{blueberry} \times \text{strawberry} = \text{strawberry} + \text{strawberry} + \text{strawberry}$
 $\text{blueberry} + \text{blueberry} + \text{blueberry} + \text{blueberry} + \text{blueberry} = \text{raspberry} \times \text{blueberry}$

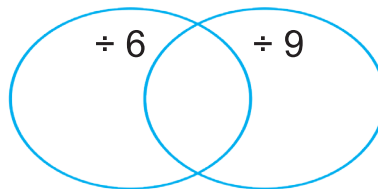
$\text{raspberry} = \underline{\hspace{2cm}}$
 $\text{strawberry} = \underline{\hspace{2cm}}$
 $\text{blueberry} = \underline{\hspace{2cm}}$

5. Барои ҳар як қисми диаграммаҳои Венн, аз ададҳои додашуда мувофиқашро ҷойгир мекунем.

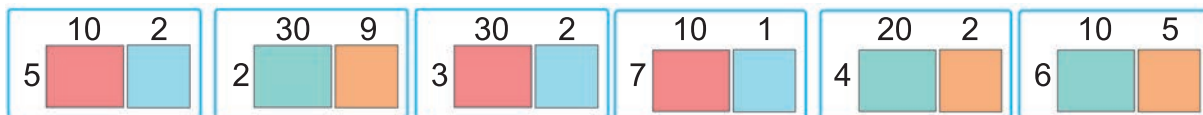
6, 8, 12, 15, 16, 18, 20, 24

12, 18, 24, 27, 36, 42, 45, 54

6. Ифодаро тартиб дода, бо усули қулай ҳисоб мекунем.

Боби 3. Дарси 4

Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама

1. Зарбҳо чӣ гуна ҳисоб карда шудааст?

$36 \times 4 = ?$ $\begin{array}{|c|} \hline 30 \\ \hline \end{array} \times \begin{array}{|c|} \hline 4 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline ? \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{|c|} \hline 6 \\ \hline \end{array} \times \begin{array}{|c|} \hline 4 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline ? \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{|c|} \hline 24 \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline 120 \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline ? \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ^2 36 \\ ^1 4 \\ \hline ??4 \end{array}$

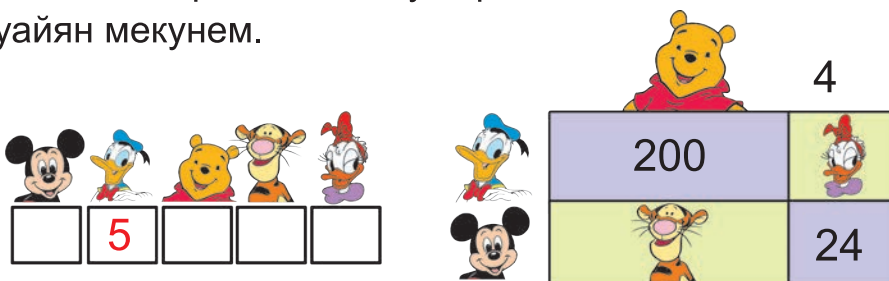
25×4 46×6 72×3 68×2 39×5

2. Ҳисоб мекунем.

$\begin{array}{r} 72 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 35 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 57 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 41 \\ \times 8 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 59 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 68 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 46 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$

3. Дар синфхона 36 нафар донишомӯз, дар зал (толор)-и фаъолон бошад, 3 маротиба зиёд донишомӯзон меғунҷад. Зали фаъолон чандто ҷой дорад? Дар синфхона ва толори фаъолон дар як вақт чӣ қадар донишомӯзон меғунҷанд?

4. Ба ҷойи қаҳрамонҳои мультфилмҳо ададҳои пинҳоншударо муайян мекунем.

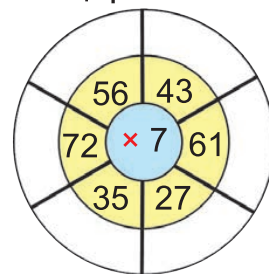
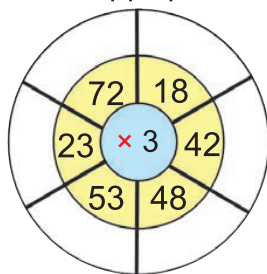
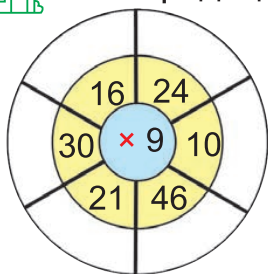
5. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$32 \times 4 = (30 \times 4) + (2 \times 4) = 120 + 8 = 128$

39×7 56×6 44×5 92×3 70×9 67×8

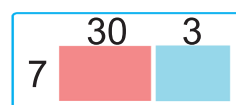
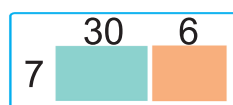
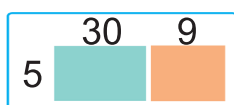
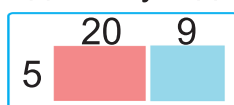
6. Мо ифодаҳоро тартиб медиҳем ва қимати онҳоро меёбем.

Боби 3. Дарси 5

Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама

1. Кадом модел 29×5 -ро ифода мекунад? Кадом модел 7×33 -ро ифода мекунад?

2. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$2 \times 9 \times 5 = (2 \times 5) \times 9 = 10 \times 9 = 90$$

$$3 \times 9 \times 5$$

$$50 \times 9 \times 2$$

$$6 \times 9 \times 5$$

$$10 \times 3 \times 10$$

3. Дар мавсими аввал дар гармхона 85 килограмм бодиринг парвариш карда шуд. Пас аз ба замин дубора кор кардан, назар ба пештара 3 баробар зиёд ҳосил дод. Дар мавсими оянда чанд килограмм зиёд бодиринг гирифта шудааст?

4. Ҳарфҳои ба ҳосили ҷамъ мувофиқро ба ҷойҳои тааллуқдор гузошта, калимаи пинҳоншударо меёбем.

$$\begin{array}{r} 25 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$$

N

$$\begin{array}{r} 51 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

A

$$\begin{array}{r} 89 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

M

$$\begin{array}{r} 43 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$$

N

$$\begin{array}{r} 17 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$$

A

$$\begin{array}{r} 32 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

V

$$\begin{array}{r} 65 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

I

$$\begin{array}{r} 78 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

O

$$\begin{array}{r} 86 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

A

$$\begin{array}{r} 34 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$$

T

312

225

153

128

344

238

153

258

325

356

5. Катакҳои холиро пур мекунем ва хулосаи худро баён мекунем.

$$\begin{array}{r} 120 \\ 24 \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \times \square = \square \\ \square \times \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 196 \\ 98 \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \times \square = \square \\ \square \times \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ 86 \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \times \square = \square \\ \square \times \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \\ 67 \times 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square \times \square = \square \\ \square \times \square = \square \end{array}$$

$$98 \xrightarrow{\times 1} ? \xrightarrow{\times 2} ? \xrightarrow{\times 3} ?$$

$$98 \xrightarrow{\times 6} ?$$

6. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 87 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 97 \\ \times 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 96 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 76 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 99 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 99 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$$

Боби 3.
Дарси 6

Зарб кардани адади дурақама ба адади якрақама

1. Ҳисобкуниҳо чӣ гуна иҷро карда шудааст?

50

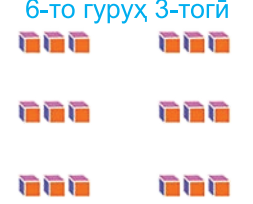
6-то гуруҳ 50-тоғӣ

$6 \times 50 = ?$

3

6-то гуруҳ 3-тоғӣ

$6 \times 3 = ?$

$$\begin{array}{r} 1 \\ 53 \\ \times 6 \\ \hline ??8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 48 \times 7 \\ 84 \times 5 \\ 32 \times 8 \\ 67 \times 3 \end{array}$$

2. Бо усули қулай ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

$29 \times 3 \times 4$ 7×28
 $9 \times 3 \times 6$ 3×50
 32×4 $4 \times 5 \times 7$
 $2 \times 33 \times 3$ 6×40
 $9 \times 8 \times 5$ 5×73
 61×1 1×63

3. Бо ёрии варақаҳо ифодаҳоро ба мисли намуна тайёр мекунем. Шумо чӣ гуна ифодаҳо ҳосил карда метавонед?

2 | 6 | × | 1 | 0

2 | 6 | 0

8 | 9 | × | 1 | 0

4. $10 \times$ $= 80 \times 5$

$60 \times$ $= 9 \times 20$

 $\times$ $=$ $\times$

 $\times$ $= 6 \times$

 $= ?$

 $= ?$

 $= ?$

 $= ?$

5. Оё қиматҳои ифодаҳо дуруст ҳисоб карда шудаанд?

$(9 + 7) \times 4 - 12 = 52$ $700 - 155 + 55 \times 5 = 817$
 $155 + 80 - 40 \times 2 = 155$ $111 + 889 - 40 \times 9 = 604$

6. Агар вағони метрои Тошканд барои 48 мусофир пешбинӣ шуда бошад, поезди чорвағона дар як вақт ба чанд нафар мусофир хизмат мерасонад?

7. Ҳисоб намуда, ҷавоби дурустро меёбем.

86

34 × 2

68

56 × 4

432

224

445

81 × 5

405

552

225

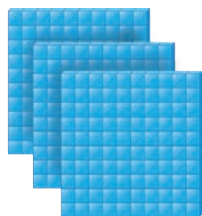
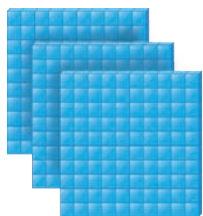

69 × 8

**Боби 3.
Дарси 7**

Зарб кардани адади серақама ба адади якрақама

1. Ҳосили чамъ ба чӣ баробар аст? Ҳисобкуниро мефаҳмонем.

Агар 3-то садиро 2
маротиба зиёд кунем,
6-то садӣ мешавад.
Пас, $300 \times 2 = 600$.

$$\begin{array}{r} 300 \\ + 300 \\ \hline 600 \end{array} \quad \begin{array}{r} 300 \\ \times 2 \\ \hline 600 \end{array}$$

100×3 200×2 300×3 400×1 500×2

2. Бо усули қулай зарб мекунем.

$100 \times 2 \times 3$

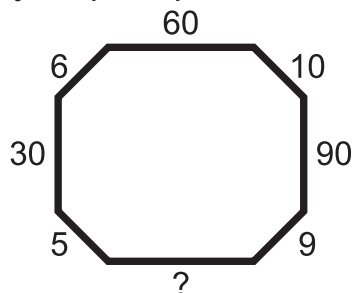
$200 \times 2 \times 2$

$500 \times 1 \times 2$

$700 \times 0 \times 1$

3. Дар фабрикаи қаннодӣ дар як рӯз 3 маротиба 300 kg-мӣ орд ва 4 маротиба 200 kg-мӣ шакар истеҳсол мекунад. Фарқи орд ва шакари дар як рӯз истифодашаванда чӣ қадар аст? Дар як ҳафта-чӣ?

4. Қонунятро ёфта, адади номаълумро меёбем.

8	5	7	43
2	6	3	20
8	4	9	44
6	2	5	?

5. Ададҳои додашударо бо тартиби зиёдшавӣ ва камшавӣ менависем.

900 190
109
690 69
960

> > > > >

< < < < <

761 701
76 617
670 176

6. Ҳисоб мекунем.

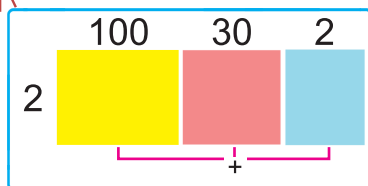
300×2 400×2 500×1 200×3 100×7 600×0
 $700 \times 0 \times 7$ $800 \times 1 \times 1$ $400 \times 2 \times 1$ $500 \times 1 \times 2$

**Боби 3.
Дарси 8**

**Зарб кардани адади серақама ба адади
якрақама**

1. Ҳисобкуниҳоро мефаҳмонем.

	1	3	2
+	1	3	2

	1	3	2
×			2

2. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 304 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 213 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 423 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 410 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 231 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 201 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

3. Ба катақҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро мегузорем.

a.

	4		4
×			2
	8	2	8

b.

	1	2	2
×			
	4	8	8

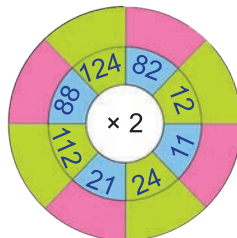
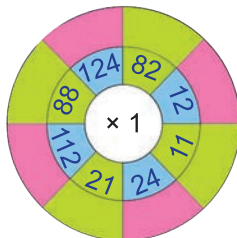
c.

	2	0	0
×			
	6	0	0

d.

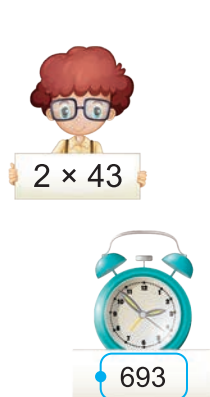
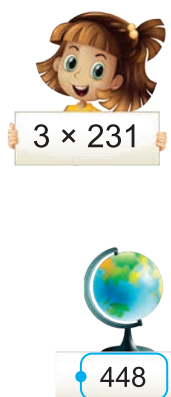
			2
×			4
	3	2	8

4. Зарбкуниро иҷро мекунем. Кӣ зуд меёбад?

5. Агар дар як соат аз банкомат (пулгиранда) 111 нафар муштарӣ (мизоч) истифода баранд, дар 3 соат чанд нафар мизоч истифода мебаранд? Дар 5 соат-чӣ?

6. Ба кадом бача чӣ мувофиқ меояд?

7. Ҳисоб мекунем.

$$111 \times 3$$

$$433 \times 2$$

$$241 \times 3$$

$$315 \times 3$$

$$244 \times 4$$

**Боби 3.
Дарси 9**

Зарб кардани адади серақама ба адади якрақама

1. Ҳисобкуниҳоро мефаҳмонем.

$$224 \times 3 = ?$$

$$200 \times 3 = ?$$

$$20 \times 3 = ?$$

$$4 \times 3 = ?$$

		1	
	2	2	4
×			3
	6	7	2

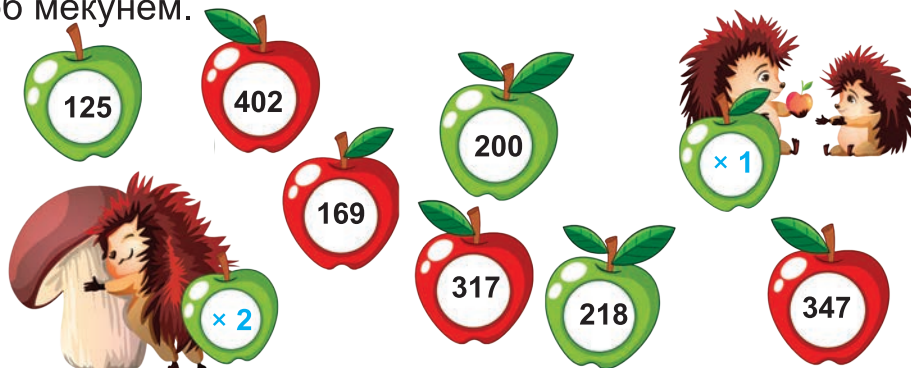
$$246 \times 2$$

$$124 \times 4$$

$$327 \times 3$$

$$418 \times 2$$

2. Ададҳои додашударо аввал ба адади 1 ва баъд ба адади 2 зарб мекунем.

3. Шерзод дар клавиатура дар 10 дақиқа 124-то калима ва хоҳараш бошад, 4 маротиба зиёд калима чинд. Онҳо дар якҷоягӣ дар 10 дақиқа чандто калима менависанд?

4. Ададҳои ба ҳар як шакл мувофиқро меёбем.

	●	●	6
×			●
	◆	▼	2

	1	●	●
×			6
	8	▼	4

	2	●	8
×			▼
	◆	8	4

● = ▼ = ◆ =

● = ▼ =

● = ▼ = ◆ =

5. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 162 \\ \times 1 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 414 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 205 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 318 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 125 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 143 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

6. Ба ҳосили тарҳи адади серақамаи калонтарин ва адади дурақамаи хуртарин суммаи адади серақамаи хурдтарин ва адади серақамаи калонтаринро муқоиса мекунем.

7. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$118 \times 2 = ?$$

	1	1	8
+	1	1	8

	1	1	8
×			2

$$123 \times 4$$

$$225 \times 3$$

$$121 \times 5$$

$$307 \times 3$$

$$116 \times 6$$

Боби 3.
Дарси 10

Зарб кардани адади серақама ба адади якрақама

1. Зарб чӣ гуна иҷро карда шудааст?

	1	1	
	2	5	4
×			3
			2

$$156 \times 2$$

×	200	50	4
3	600	150	12
$600 + 150 + 12 = ?$			

$$243 \times 3$$

$$467 \times 2$$

$$134 \times 4$$

	2	5	
	1	3	9
×			6
			4

$$139 \times 5$$

$$309 \times 3$$

2. Ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

$$294 \times 3 \bigcirc 468 \times 2$$

$$359 \times 2 \bigcirc 176 \times 5$$

$$123 \times 8 \bigcirc 745 \times 1$$

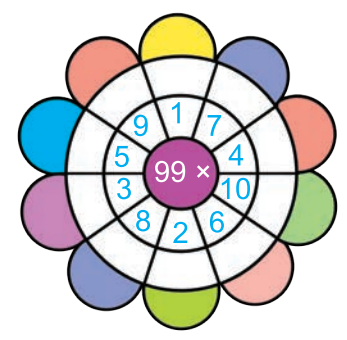
$$121 \times 7 \bigcirc 245 \times 3$$

$$242 \times 3 \bigcirc 134 \times 4$$

$$476 \times 2 \bigcirc 475 \times 2$$

3. Баҳром аз китоб 130-то мисол, Илҳом бошад, аз вай 6 маротиба зиёд мисол ҳал кард. Онҳо дар якҷоягӣ чандто мисол ҳал кардаанд?

4.

5. Ҳисобкуниро идома медиҳем.

$$\begin{array}{r} 24\overline{)8} \\ \underline{4} \\ 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4\overline{)79} \\ \underline{2} \\ 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3\overline{)65} \\ \underline{2} \\ 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13\overline{)6} \\ \underline{4} \\ 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1\overline{)57} \\ \underline{5} \\ 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2\overline{)78} \\ \underline{3} \\ 8 \end{array}$$

6. Аз рӯйи намуна ҳосили тақсимро меёбем.

×	237		
4	200	30	7
	800	120	28

$$\begin{array}{l} 112 \times 6 \\ 342 \times 2 \\ 298 \times 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 473 \times 2 \\ 152 \times 6 \\ 143 \times 5 \end{array}$$

7. Ҳосили тақсимро ёфта, онҳоро бо тартиби камшавӣ менависем.

$$\begin{array}{r} 221 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 475 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 289 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 197 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 423 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 143 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$$

Боби 3.
Дарси 11

Зарб кардани адади серақама ба адади якрақама

1. Натиҷаҳоро меёбем ва муқоиса мекунем. Ба чӣ гуна хулоса омадед?

$$226 \times 4 = ? \quad 4 \times 226 = ?$$

$$\begin{array}{ll} 125 \times 4 & 412 \times 2 \\ 125 \times 8 & 386 \times 2 \end{array}$$

2. Катакҳои холиро пур мекунем ва хулосаамонро баён мекунем.

$$124 \xrightarrow{\times 1} \boxed{?} \xrightarrow{\times 2} \boxed{?} \xrightarrow{\times 4} \boxed{?}$$

$$124 \xrightarrow{\times 8} \boxed{?}$$

$$108 \xrightarrow{\times 1} \boxed{?} \xrightarrow{\times 3} \boxed{?} \xrightarrow{\times 3} \boxed{?}$$

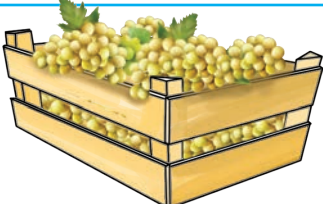
$$108 \xrightarrow{\times 9} \boxed{?}$$

$$125 \times 4 \times 2 \times 1$$

$$156 \times 3 \times 2$$

$$278 \times 0 \times 8 \times 1$$

3. Дар 5 рӯз ҳамагӣ чанд килограмм ангур барои содирот (экспорт) тайёр карда мешавад?

	Миқдори ангури дар 1 куттӣ буда	Шумораи куттиҳои дар 1 рӯз барои содирот тайёр
	8 kg	25-то

4. Ба ҷойи аломати савол адади мувофиқ меёбем.

5		4	10		2
5		100	?		5
2		?	?		10
25		2	10		1

50		4	100		2
5		?	?		5
2		?	?		10
250		2	100		1

5. Барои дуруст баромадани баробарӣ аломатҳои амалро мегузорем.

$$14 \bigcirc 6 \bigcirc 116 = 200$$

$$135 \bigcirc 5 \bigcirc 165 = 510$$

$$(145 \bigcirc 25) \bigcirc 8 = 960$$

$$85 \bigcirc 2 \bigcirc 4 = 680$$

6. Ҳисоб мекунем. Натиҷаҳоро бо тартиби камшавӣ менависем.

$$\begin{array}{r} 102 \\ \times \quad 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 219 \\ \times \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 127 \\ \times \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 394 \\ \times \quad 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 132 \\ \times \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 315 \\ \times \quad 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 225 \\ \times \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

Боби 3.
Дарси 12

Зарб кардани адади серақама ба адади якрақама

1. Аз рӯйи намуна ҳосили зарбро меёбем.

$178 \times 3 = ?$

$100 \times 3 = ?$
 $70 \times 3 = ?$
 $8 \times 3 = ?$

$324 \times 3 = ?$
 $300 + 20 + 4$
 $3 \times \boxed{} \boxed{} \boxed{}$

$282 \times 3 = ?$
 $200 + 80 + 2$
 $3 \times \boxed{} \boxed{} \boxed{}$

$437 \times 2 = ?$
 $400 + 30 + 7$
 $2 \times \boxed{} \boxed{} \boxed{}$

$174 \times 5 = ?$
 $100 + 70 + 4$
 $5 \times \boxed{} \boxed{} \boxed{}$

2. Ҳосили зарбро меёбем.

$\begin{array}{r} 289 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 376 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 247 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 468 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 199 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} 126 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$

3. Барои навиштани ҳамаи ададҳои ҷуфти аз 58 то 199 буда чандто рақам истифода мешавад?

4. Ададҳои номаълумро муайян мекунем. Натиҷаҳоро бо тартиби зиёдшавӣ ҷойгир мекунем.

$\begin{array}{r} 242 \\ \times \\ \hline 76 \end{array}$

$\begin{array}{r} 245 \\ \times \\ \hline 90 \end{array}$

$\begin{array}{r} 11 \\ \times \\ \hline 50 \end{array}$

$\begin{array}{r} 142 \\ \times \\ \hline 68 \end{array}$

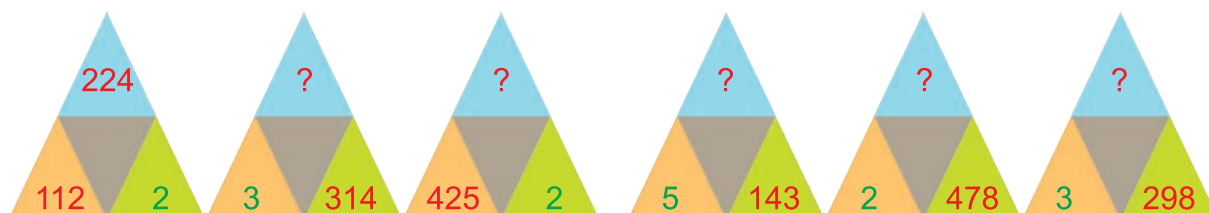
5. Бо усули қулай ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

$25 \times 7 \times 4 \bigcirc 120 \times 3$ $125 \times 3 \times 2 \bigcirc 135 \times 3$ $32 \times 6 \times 5 \bigcirc 450 \times 2$
 $8 \times 17 \times 5 \bigcirc 175 \times 4$ $432 \times 2 \bigcirc 5 \times 42 \times 3$ $75 \times 6 \times 2 \bigcirc 154 \times 4$

6. Дар аквариуми калон 120 литр об мавҷуд буд. Бехрӯз ба аквариум 30 литр об рехт. Комрон ҳам ба аквариум 30 литр об рехт. Ҳаҷми оби дар аквариум бударо чӣ гуна ҳисоб кардан мумкин аст?

A	B	C	D
$120 + (20 + 30)$	$(120 + 30) + (120 + 30)$	$(120 + 30) \times 2$	$120 + (2 \times 30)$

7. Ададҳои пинҳоншударо муайян мекунем.

Боби 3.
Дарси 13

**Тақсим намудани адади дурақама ба адади
якрақама**

1. Ҳисобкуниҳоро мефаҳмонем.

дахӣ	якӣ
10	10
10	10
10	10
10	10

$$84 \div 4 = ?$$

$$80 \div 4 = \square$$

$$4 \div 4 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

$$\begin{array}{r} 8 \text{ дахӣ} + 4 \text{ якӣ} \\ - 8 \text{ дахӣ} \\ \hline 0 \text{ дахӣ} \quad 4 \text{ якӣ} \\ - 4 \text{ якӣ} \\ \hline 0 \text{ дахӣ} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \overline{) 84} \\ \underline{21} \\ 21 \\ \underline{21} \\ 0 \end{array}$$

$$63 \div 3$$

$$42 \div 2$$

$$66 \div 6$$

$$64 \div 2$$

$$48 \div 4$$

$$96 \div 3$$

2. Ҳисоб мекунем ва ҳосили тақсимро муқоиса мекунем.

$$42 \div 2 \bigcirc 44 \div 4$$

$$48 \div 2 \bigcirc 36 \div 3$$

$$55 \div 5 \bigcirc 50 \div 1$$

$$33 \div 3 \bigcirc 96 \div 4$$

$$62 \div 2 \bigcirc 93 \div 3$$

$$96 \div 3 \bigcirc 96 \div 3$$

3. Чанд нафар донишомӯз ба филмҳои саргузаштӣ шавқу ҳавас доранд?
Ба филмҳои ҳаҷвӣ – 24 нафар
Ба филмҳои ҳуҷҷатӣ – ?, 2 маротиба кам?
Ба филмҳои саргузаштӣ – ?, 3 маротиба кам

4. Ба катакҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро меёбем.

48	8	
	2	
4		1

	3	24
8	1	
		3

66	2	
	2	
3		3

5. Қимати ифодаро меёбем.

$$24 \div 2 + 88$$

$$453 - 48 \div 4$$

$$99 \div 9 + 24 \times 9$$

$$63 \div 3 \times 7$$

$$589 + 55 \div 5$$

$$69 \div 3 + 84 \div 4$$

6. Суммаи се адади гуногун ба 6 баробар аст. Онҳоро меёбем.

7. Ҳосили тақсими номаълумро меёбем.

48	
2	?
1	?
4	?

66	
1	?
3	?
2	?

84	
2	?
4	?
1	?

8. Ҳисоб мекунем.

$$36 \overline{) 3}$$

$$42 \overline{) 2}$$

$$88 \overline{) 4}$$

$$24 \overline{) 2}$$

$$86 \overline{) 2}$$

$$66 \overline{) 3}$$

$$77 \overline{) 1}$$

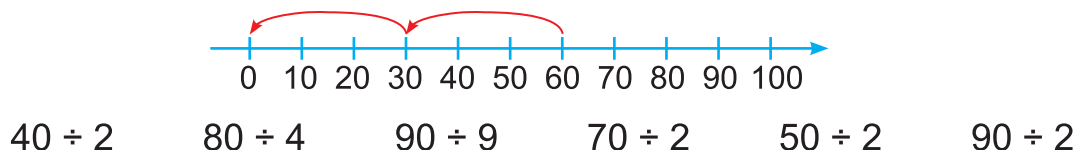
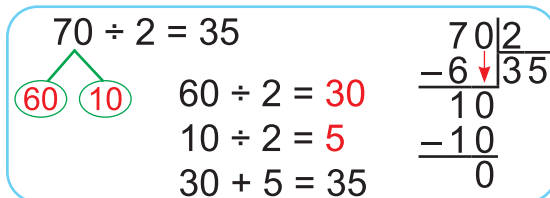
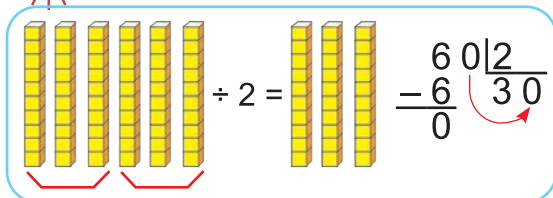
$$28 \overline{) 2}$$

$$96 \overline{) 3}$$

Боби 3.
Дарси 14

Тақсим намудани адади дурақама ба адади якрақама

1. Ҳисобкуниро мефаҳмонем.

2. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$x \times 2 = 30$$

$$3 \times y = 60$$

$$a \times 5 = 70$$

3. 54 ҷуфт пойафзол ба 9-то қуттӣ баробар ҷойгир карда шуд. Барои 90 ҷуфт пойафзолро ҷойгир кардан, чандто қуттии ҳаминхела лозим мешавад?

4. Ададҳои пинҳоншударо меёбем.

96	÷	3	=	
			×	
100	-		=	4
			=	
149	-		=	

84	÷	6	=	
	÷			
4	×	26	=	
			=	

5. Адади серақамаи хурдтарин ва калонтарини ҳамаи рақамҳо-яш тоқ ва гуногун бударо ёбед.

6. Мадина дар байни донишомӯзони синфҳои 3 саволнома гузаронид ва онро ба ҷадвал ифода намуд.

Дар синфи 3 чанд нафар донишомӯзон ранги кабудро дӯст медоранд? Ранги сурхро дӯст медошта-чӣ? Миқдори донишомӯзони кадом рангро дӯстмедошта аз миқдори донишомӯзони дигар рангро дӯстмедошта 2 маротиба кам аст?

Рангҳои дӯстдошта									
кабуд									
сурх									
зард									
сабз									
	10	20	30	40	50	60	70	80	

7. Ҳисоб мекунем.

$$60 \div 5$$

$$80 \div 4$$

$$60 \div 3$$

$$70 \div 5$$

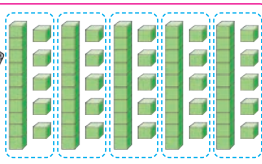
$$90 \div 6$$

$$86 \div 2$$

**Боби 3.
Дарси 15**

Тақсим намудани адади дурақама ба адади якрақама

1. Ҳисобкуниро мефаҳмонем.

$$\begin{array}{r} 75 \overline{) 5} \\ - 5 \\ \hline 25 \\ - 25 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$75 \div 5 = 15$$

$$\begin{array}{l} 50 \div 5 = \square \\ 25 \div 5 = \square \\ \square + \square = \square \end{array}$$

$$34 \overline{) 2}$$

$$76 \overline{) 4}$$

$$42 \overline{) 3}$$

$$55 \overline{) 5}$$

$$96 \overline{) 6}$$

$$75 \overline{) 3}$$

2. Тарҳкунандаи номаълумро меёбем.

56	
2	?
1	?
4	?

78	
1	?
3	?
2	?

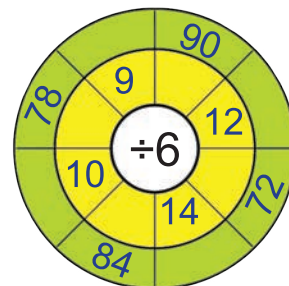
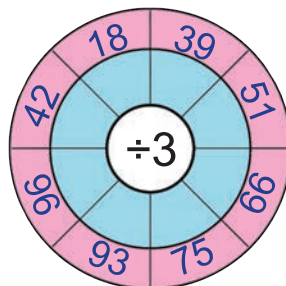
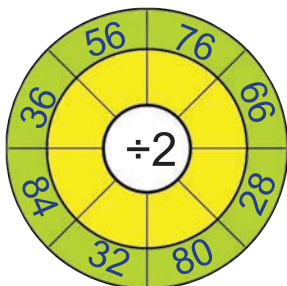
96	
8	?
4	?
6	?

3. Кулоҳ ва шарфҳоро бо чанд ҳел усул пӯшидан мумкин аст?

4. Ба болои мошини боркашӣ барои як маротиба бурдан 8-то мошин бор карда шуд. 96-то мошинро мошини боркашон бо чанд рафту омад бурда мерасонад. Дар 24 рафту омад чанд мошинро мебарад?

5. Кӣ чаққон аст?

6. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{c} 96 \\ \div \\ 1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 6 \ 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 48 \\ \div \\ 1 \ 6 \ 2 \ 3 \ 8 \ 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 72 \\ \div \\ 1 \ 2 \ 6 \ 4 \ 3 \ 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 100 \\ \div \\ 1 \ 2 \ 5 \ 4 \ 10 \end{array}$$

7. Оё ададҳои додашуда ба 2 ҳам, ба 3 ҳам тақсим мешаванд? Ба 6-чӣ?

24

36

42

66

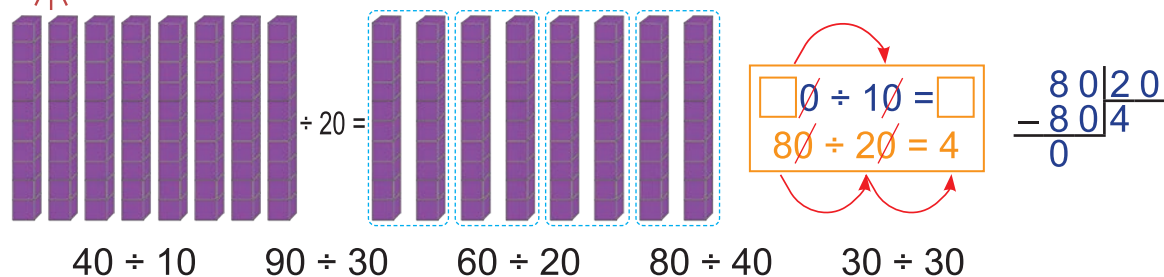
84

96

Боби 3.
Дарси 16

Тақсим намудани адади дурақама ба адади дурақама

1. Ҳисобкуниро мефаҳмонем.

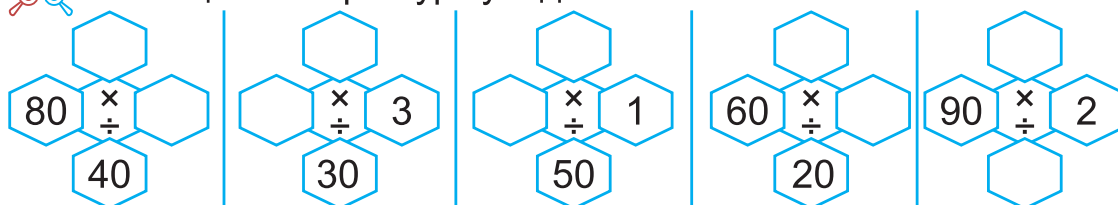

2. Ҳосили тақсим ба чанд баробар аст?

$40 \div 20$	$50 \div 50$	$80 \div 40$	$90 \div 30$
$100 \div 20$	$70 \div 10$	$90 \div 90$	$60 \div 20$

3. Агар 90-то дафтар ва 30-то қалам ба 30 нафар донишомӯз баробар тақсим карда шавад, ҳар як донишомӯз чандто дафтар ва чандто қалам мегирад?

4. Катакҳои холиро пур кунед.

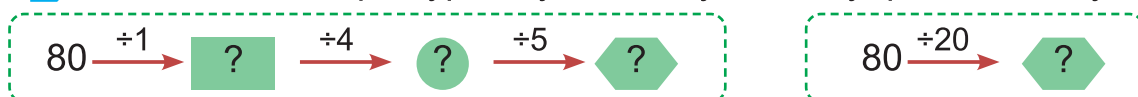

5. Рӯзи дуюми моҳи декабр ба рӯзи сешанбеи ҳафта рост меояд. 25-уми декабр ба кадом рӯзи ҳафта рост меояд? Ба кадом моҳ 28 рӯз ҳаст? Дар кадом моҳҳо 30 рӯз ҳаст?

6. Ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

$40 \div 20 \bigcirc 30 \div 10$	$60 \div 20 \bigcirc 50 \div 50$
$80 \div 40 \bigcirc 40 \div 20$	$30 \div 30 \bigcirc 20 \div 10$

7. Катакҳои холиро пур мекунем ва хулосаи худро баён мекунем.

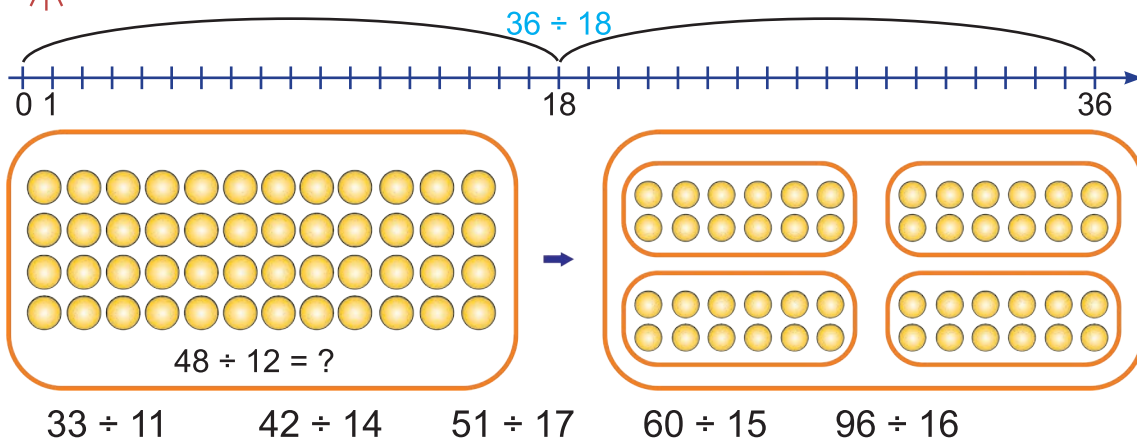
8. Ҳисоб мекунем.

$30 \overline{) 30}$	$50 \overline{) 10}$	$80 \overline{) 40}$	$80 \overline{) 10}$	$90 \overline{) 10}$
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

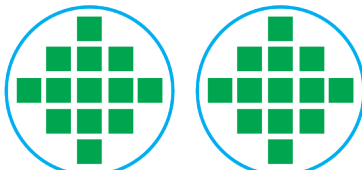
**Боби 3.
Дарси 17**

Тақсим намудани адади дурақама ба адади дурақама

1. Ҳисобкуниро мефаҳмонем.

2. Ба гурӯҳҳо ҷудо мекунем ва ҷойҳои холиро пур мекунем.

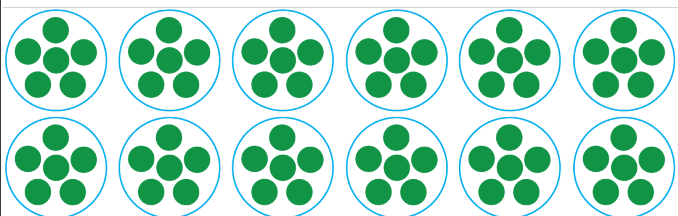

26-то квадратчаро ба 2-то гурӯҳи 13-тоғӣ ҷудо мекунем.

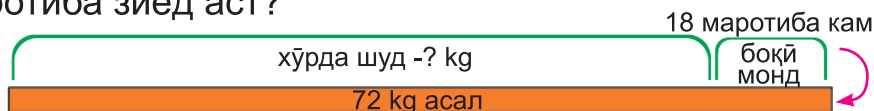

39 квадратчаро ба ____ гурӯҳи ____ ҷудо мекунем.

____-то доира ба ____ гурӯҳи ____-тоғӣ ҷудо карда шудааст.

3. Асали Винни-Пукс хӯрда аз асали боқимонда чанд маротиба зиёд аст?

4. Арчаи корейсӣ тахминан дар 5 сол 15 сантиметр месабзад. Барои қадди он 1 метр шудан, чӣ қадар вақт лозим аст?

5. Ҳисоб мекунем.

$50 \overline{) 10}$ $66 \overline{) 33}$ $65 \overline{) 13}$ $75 \overline{) 15}$ $72 \overline{) 18}$ $64 \overline{) 16}$

6. Ҳисоб мекунем.

$96 \div 4$ $75 \div 25$ $84 \div 12$ $78 \div 26$ $91 \div 13$ $80 \div 16$

Боби 3.
Дарси 18

Тақсим намудани адади дурақама ба адади як ва дурақама

1. Мошини электрикии сайргоҳ дар як вақт ба 14 нафар сайёҳон хизмат мерасонад. Рӯзҳои истироҳатӣ барои сайр кардани сайёҳон мошини электрикӣ чанд маротиба хизмат мерасонад?

Рӯзҳо	Миқдори сайёҳон	Миқдори хизматрасонӣ
Шанбе	70	? маротиба
Якшанбе	84	? маротиба

2. Бо иштироки ададҳо доир ба амали тақсим ифодаҳо месозем.

2, 3, 4, 5, 6, 12, 15, 18, 20
24, 30, 36, 63, 75, 84, 96

Намуна: $12 \div 3 = 4$

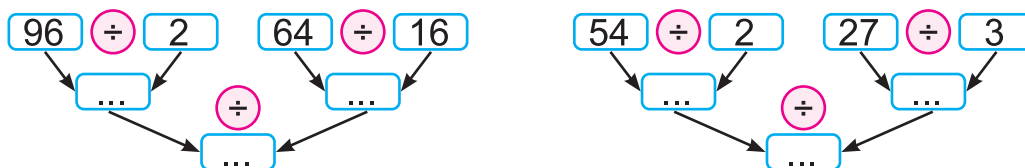
3. Калимаи пинҳоншударо меёбем.

1	16	4	10	184	13	72

O $91 \div 7$ **E** $80 \div 5$ **T** $40 \div (80 \div 2)$ **F** $200 - 80 \div 5$

N 8×9 **L** $56 \div 14$ **E** $50 \div 5$

4. Дар асоси пайдарпай ҳисоб мекунем.

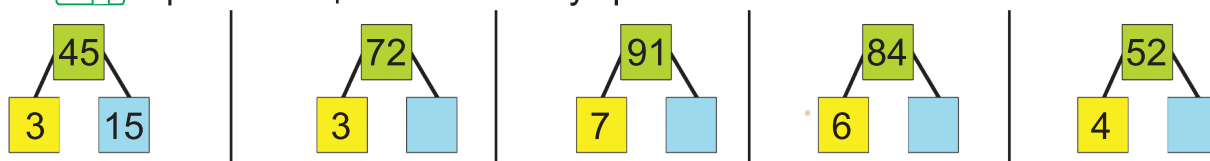
5. Ҳамагӣ чанд метр роҳ таъмир карда шудааст? Дар ду рӯз-чӣ?

6. Ба қойи шаклҳо кадом рақамҳо гузошта шавад, сумма ба ду тақсим мешавад?

$\star 2 \star + 1 \star 7$ $1 \star \star + 5 \star 9$ $\star 51 + \star 6 \star$

7. Ҳосили тақсими номаълумро меёбем.

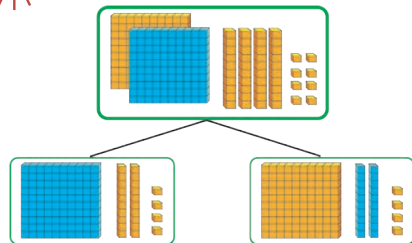

**Боби 3.
Дарси 19**

**Тақсим намудани адади серақама ба адади
якрақама**

1. Дар асоси модел ҳосили тақсимро меёбем.

$$\begin{array}{r} 248 \div 2 \\ \hline 200 \div 2 = \square \\ 40 \div 2 = \square \\ 8 \div 2 = \square \\ \square + \square + \square = \square \end{array}$$

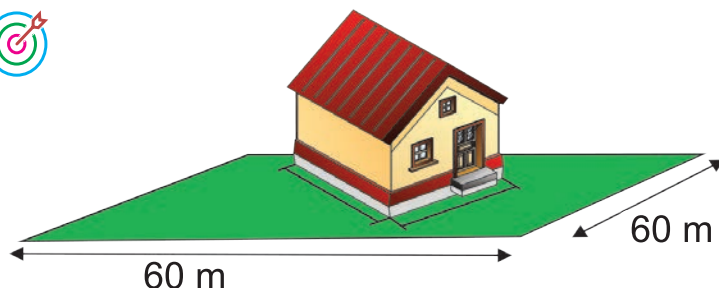
$$\begin{array}{r} 248 \overline{) 2} \\ \underline{2} \\ 04 \\ \underline{4} \\ 08 \\ \underline{8} \\ 0 \end{array}$$

424 ÷ 2 639 ÷ 3 842 ÷ 2 693 ÷ 3 993 ÷ 3 848 ÷ 4

2. Қимати ифодаҳоро меёбем.

462 ÷ 2 + 125 1000 - 286 ÷ 2 884 ÷ 2 - 442 555 ÷ 5 + 369 ÷ 3

- 3.

Агар периметри хона аз периметри ҳавлӣ 4 маротиба хурд бошад, периметри хона ба чанд метр баробар аст?

4. Ададҳои номаълумро муайян мекунем.

1	2	3	1	842	?	1	?
121	242	639	?	2	1	2	628

5. Ҳисоб мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

226 ÷ 2 262 ÷ 2 368 ÷ 2 386 ÷ 2 842 ÷ 2 482 ÷ 2 468 ÷ 2 864 ÷ 2

6. 960-то чархро чандтоғ ба нақлиёт истифода кардан мумкин?

7. Дар асоси намуна ҳисоб намуда, қадвалҳоро пур мекунем.

693 ÷ 3		
600	90	3
200	30	1

226 ÷ 2		
		6

369 ÷ 3		
	60	

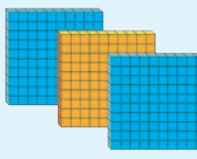
488 ÷ 4		
	80	

246 ÷ 2		
200		

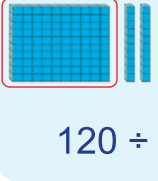
Боби 3.
Дарси 20

Тақсим намудани адади серақама ба адади якрақама

1. Тақсим чӣ гуна иҷро карда шудааст?

$300 \div 3$

$$\begin{array}{r} 300 \overline{) 3} \\ \underline{-3} \\ 0 \end{array}$$

$120 \div 3$

$$\begin{array}{r} 120 \overline{) 3} \\ \underline{-12} \\ 0 \end{array}$$

$600 \div 6$ $800 \div 8$ $900 \div 9$ $560 \div 7$ $270 \div 9$ $360 \div 6$

2. Қимати ифодаҳоро меёбем.

$(255 + 15) \div 3$ $(630 \div 9) + 123$ $120 \times 3 \div 6$ $483 - (810 \div 9)$

3. Модар харгӯш назар ба бачаҳояш 3 маротиба зиёдтар сабзӣ меҳӯрад. Агар модар харгӯш дар як моҳ 216-то сабзӣ хӯрад, бачааш дар як моҳ чанд дона сабзӣ меҳӯрад? Ҳарду дар ду моҳ чандто сабзӣ меҳӯранд?

4. $540 \div \text{apple} = \text{mushroom} \times \text{pear}$

$270 \div \text{apple} = 30$

$360 \div \text{apple} \times \text{pear} = 120$

$200 \div \text{mushroom} + \text{apple} \times \text{pear} = ?$

$\text{mushroom} = ?$ $\text{apple} = ?$ $\text{pear} = ?$

5. Бо пайдарпай ҳисоб намуда, катакҳои холиро пур мекунем.

$\times 4$

125

$\div 2$

$\div 5$

$\times 1$

6. Адади 120-ро ҳаминтавр ба намуди суммаи дуто ҷамъшаванда нависед, ки ҳар яки ин ҷамъшавандаҳо ба 3 тақсим шаванд.

7. Ҳосили тақсимиро муқоиса мекунем.

$400 \overline{) 2}$ $600 \overline{) 3}$ $140 \overline{) 7}$ $700 \overline{) 7}$ $500 \overline{) 5}$ $200 \overline{) 2}$

8. Ҳисоб мекунем.

$150 \div 3$

$400 \div 4$

$480 \div 6$

$560 \div 8$

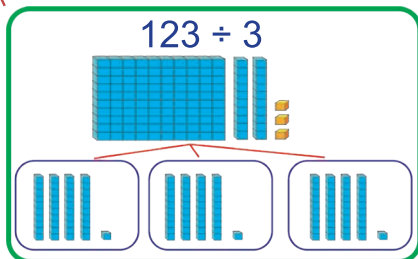
$700 \div 7$

$400 \div 5$

**Боби 3.
Дарси 21**

Тақсим намудани адади серақама ба адади якрақама

1. Ҳосили тақсим чӣ гуна ёфта шудааст?

$$123 = 120 + 3$$

$$120 \div 3 = \square$$

$$3 \div 3 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

$$\begin{array}{r} 123 \overline{) 3} \\ - 12 \downarrow 41 \\ \hline 03 \\ - 3 \\ \hline 0 \end{array}$$

287 ÷ 7 168 ÷ 2 486 ÷ 6 729 ÷ 9 648 ÷ 8 546 ÷ 6

2. Тақсимро иҷро мекунем. Натиҷаро бо тартиби зиёдшавӣ ҷойгир мекунем.

250 ÷ 5		
÷ 200		
5		10

637 ÷ 7		
÷ 630		
7		1

213 ÷ 3		
÷ 210		
3		1

728 ÷ 8		
÷ 720		
8		1

568 ÷ 8		
		8
	70	

279 ÷ 9		
		9
	30	

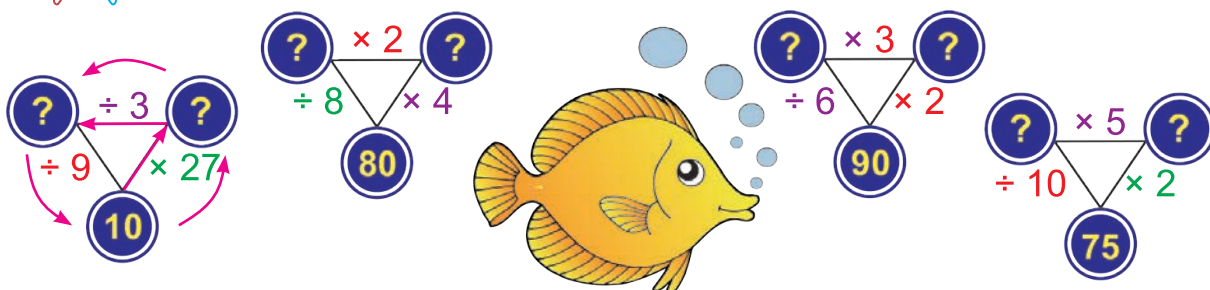
183 ÷ 3		
		3
	60	

546 ÷ 6		
÷		
6		1

3. Агар ба ҷойҳои гуногуни маҳалла 150-то қуттии партов 3-тоғӣ ҷойгир карда шуда бошад, ҳамагӣ ба чандто ҷой қуттиҳои партов гузошта шудааст?

4. Ададҳои номаълумро меёбем.

5. Ҳисоб мекунем.

248 ÷ 4 129 ÷ 3 486 ÷ 6 164 ÷ 4 279 ÷ 9 284 ÷ 4

6. Ҳисоб мекунем.

728 ÷ 8 455 ÷ 5 427 ÷ 7 639 ÷ 9
244 ÷ 4 486 ÷ 6 684 ÷ 4 325 ÷ 5

Боби 3.
Дарси 22

Тақсим намудани адади серақама ба адади якрақама

1. Ҳосили тақсим чӣ гуна ёфта шудааст?

$$\begin{array}{r} \overline{)723} \quad 3 \\ \underline{6} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 03 \\ \underline{3} \\ 0 \end{array}$$

$$783 \overline{)3}$$

$$532 \overline{)4}$$

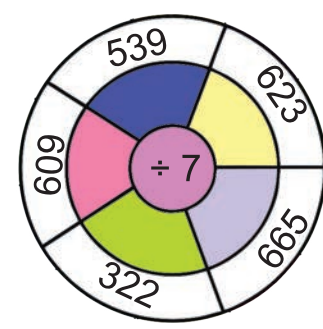
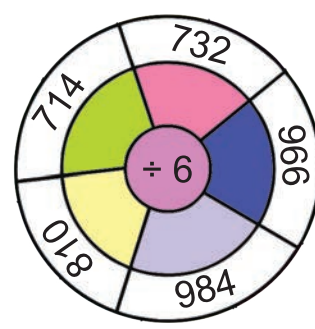
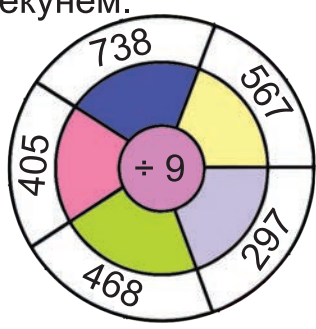
$$984 \overline{)6}$$

$$625 \overline{)5}$$

$$328 \overline{)8}$$

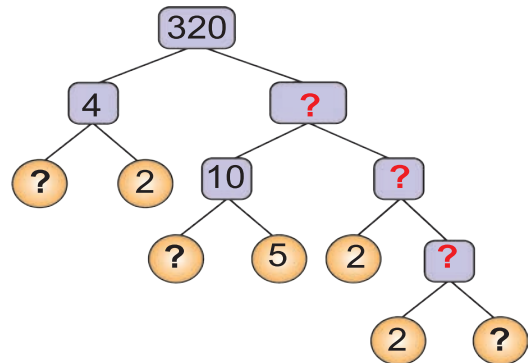
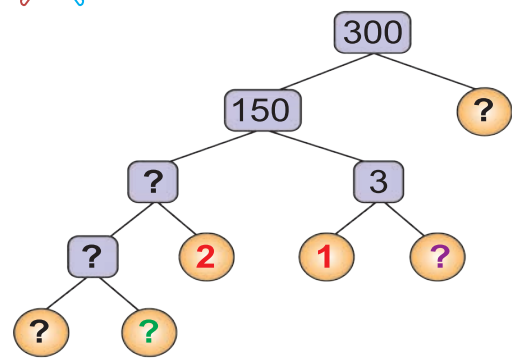
$$448 \overline{)7}$$

2. Ҳисоб мекунем. Ба рангҳои мувофиқ ҳосили тақсими муқоиса мекунем.

3. Қурбоқа дар се сол ба камол мерасад. Он то ба камол расидан, мурғи сафеди русӣ 900-то тухм мегузорад. Гӯед-чӣ, ин мурғ дар як сол чандто тухм гузоштааст? Дар 2 сол-чӣ?

4. Ададҳои номаълумро меёбем.

5. Ҳисоб мекунем.

$$665 \overline{)5}$$

$$896 \overline{)7}$$

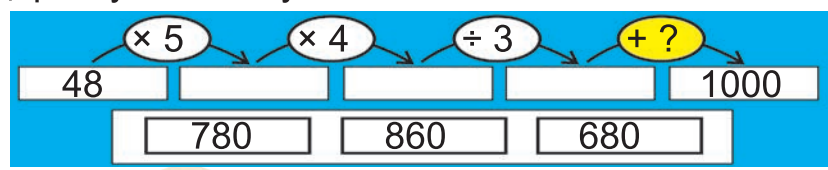
$$652 \overline{)4}$$

$$858 \overline{)6}$$

$$786 \overline{)3}$$

$$855 \overline{)9}$$

6. Катақҳои холиро пур карда, ҷавоби дурусти ба ҷойи аломати ? бударо муайян мекунем.

**Боби 3.
Дарси 23**

Тақсим намудани адади серақама ба адади якрақама

1. Дар асоси намуна ҳосили тақсимҳоро меёбем.

$$\begin{array}{r} 812 \overline{) 4} \\ - 8 \\ \hline 012 \\ - 12 \\ \hline 0 \end{array}$$

Дуто рақами тақсимшаванда ҳангоми пайдарпай фаровардан, ба ҳосили тақсим якто нол (0) навишта мешавад.

$$\begin{array}{r} 480 \overline{) 2} \\ 915 \overline{) 3} \\ 214 \overline{) 2} \\ 816 \overline{) 2} \\ 328 \overline{) 4} \\ 448 \overline{) 4} \end{array}$$

2. Ифодаҳои ҳосили тақсимаҷ як хел бударо меёбем ва менависем.

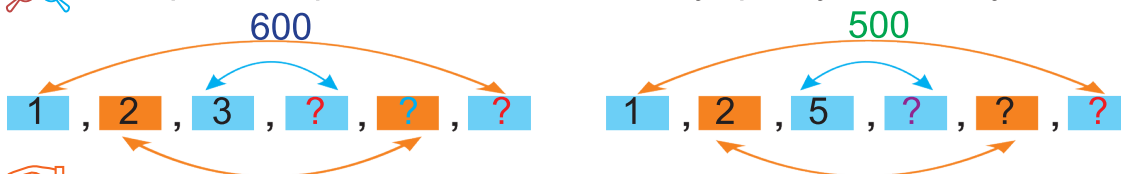
Намуна: $640 \div 8 = 720 \div 9 = 560 \div 7$

Саршавӣ	$640 \div 8$	$480 \div 6$	$450 \div 9$	$360 \div 6$	$720 \div 8$
$480 \div 8$	 40 60 70				
$180 \div 3$					$270 \div 3$
$280 \div 7$	 60 90 80				$540 \div 9$
					$490 \div 7$
$320 \div 8$	 80 70 40 50				$420 \div 6$
$350 \div 7$					$160 \div 4$
$560 \div 7$	$240 \div 4$	$630 \div 9$	$810 \div 9$	$210 \div 3$	

3. Дар иди Наврӯз миқдори маҳсулотҳои истифодашуда ба оши тайёркардашуда чӣ қадар аст?

Ош	Биринч	Сабзӣ	Гӯшт	Пиёз
				
	1000 kg	бо ... ба миқдори баробар	нисфи баробари ...	аз ... 5 маротиба кам

4. Бо ёрии ишораҳои ададҳои номаълумро муайян мекунем.

5. Ҳисоб мекунем.

$$437 + 621 \div 3 \quad 408 \div 4 \times 5 \quad 603 \div 3 + 799 \quad 327 \div 3 + 111$$

6. Катакҳои холиро пур кунед.

$$\begin{array}{r} 414 \overline{) 2} \\ - 4 \\ \hline 14 \\ - 1 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 738 \overline{) 9} \\ - 7 \\ \hline 18 \\ - 18 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 238 \overline{) 7} \\ - 1 \\ \hline 24 \\ - 28 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 486 \overline{) 6} \\ - 42 \\ \hline 47 \\ - 48 \\ \hline 0 \end{array}$$

Боби 3.
Дарси 24

Тақсим намудани адади серақама ба адади якрақама

1. Муқоиса мекунем.

$$534 \div 2 \bigcirc 198 \div 3 \quad 429 \div 3 \bigcirc 624 \div 4 \quad 525 \div 5 \bigcirc 255 \div 5$$

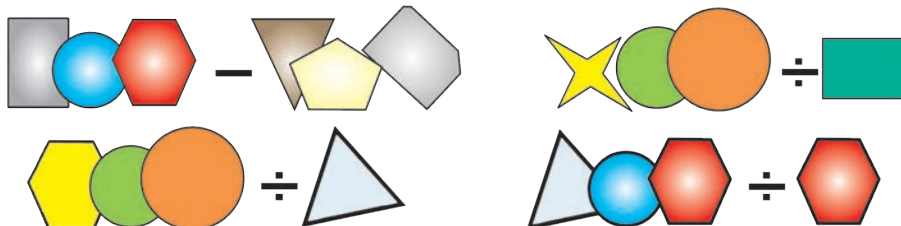
2. Ҳисоб мекунем.

$$858 \div 3 + 297 \quad 952 \div 4 \times 3 \quad 367 + 842 \div 2 \quad 1000 - 736 \div 2$$

3. Курсиҳои менишастаи қасри санъат аз курсиҳои театри тамошобинони ҷавон чандто зиёд аст?

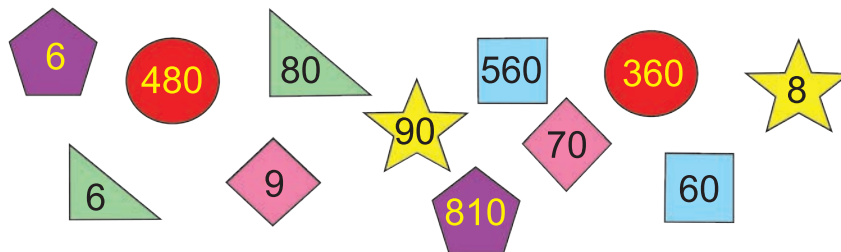
Дар театри тамошобинони ҷавон -?, 2 баробар кам
Дар театри милли 500-то курсӣ
Дар қасри санъат -?, 250-то зиёд

4. Дар асоси миқдори кунҷҳои дар шаклҳо буда ҳисоб мекунем.

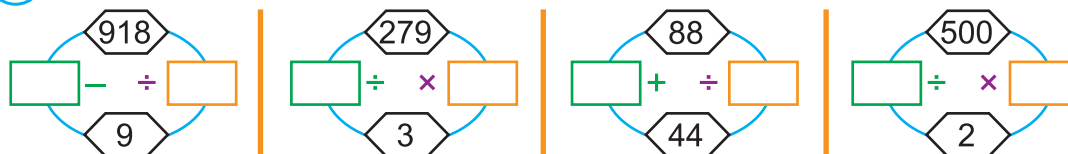

5. Агар адади фикркарда 3 маротиба кам карда шавад, адади хурди серақама ҳосил мешавад. Ин адади фикр карда кадом аст?

6. Аз ададҳои дар шаклҳо додашуда истифода бурда, доир ба тақсим мисолҳо тартиб медиҳем ва ҳал мекунем.

7. Амалҳоро иҷро мекунем.

8. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{cccccc} 4 \times 10 & 800 \div 8 & 400 \div 4 & 70 \div 10 & 50 \div 5 & 100 \times 2 \\ 128 \div 4 & 888 \div 4 & 404 \div 4 & 870 \div 3 & 950 \div 5 & 672 \div 6 \end{array}$$

**Боби 3.
Дарси 25**

Масъалаҳо доир ба зарб ва тақсим

1.

Ман як адад фикр кардам.
Онро ба 3 зарб зада, ба
натиҷаи он 50-ро ҷамъ ку-
нам, 500 ҳосил мешавад.
Умед, гӯй-чӣ ман кадом
ададро фикр кардам?

Ман бошам ин
гуна адад фикр
кардам... Онро
ба 4 тақсим кар-
да, ба он 70-ро
ҷамъ кунем, 270
мешавад.

2.

Дар ҳар як кадоми 5-то гурӯҳе, ки аз фанни математика кори амалӣ иҷро мекарданд 35 нафарӣ донишомӯзон доштанд. Ба саволҳои зерин ҷавоб меёбем:

- миқдори ҳамаи донишомӯзон чандто аст?
- агар ба ҳар як донишомӯз 2 донагӣ қоғази ранга дода шавад, ҳамагӣ чандто қоғази ранга лозим мешавад?

3.

Ба қойи катакҳо адади тааллуқдорро мегузорем.

$$\begin{array}{llll} 5 \times \square = 80 & \square \times 7 = 84 & 6 \times \square = 72 & \square \div 8 = 80 \\ \square \div 3 = 90 & 240 \div \square = 6 & \square \times 3 = 45 & \square \div 6 = 60 \end{array}$$

4.

Ба роҳзанҳо дуто сандуқча буд. Дар сандуқчаи чап 100-то танга мавҷуд буда, сандуқчаи тарафи рост ҳолӣ буд. Роҳзанҳо барои тангаҳои ҳарду сандуқчаро баробар намудан ҳар рӯз 1-то танга ба сандуқчаи чап ва 2-тогӣ танга ба сандуқчаи рост мегузоштанд. Миқдори тангаҳои сандуқчаҳо дар чанд рӯз баробар мешаванд?

5.

Ҳисоб мекунем ва муқоиса мекунем.

$$\begin{array}{llll} 545 \div 5 \bigcirc 534 \div 3 \times 1 & 882 + 118 \bigcirc 828 + 118 & 344 \times 1 \bigcirc 423 \times 0 \\ 287 \div 7 \bigcirc 287 \div (3 + 4) & 945 - 445 \bigcirc 954 - 554 & 763 + 37 \bigcirc 763 + 0 \end{array}$$

6.

Адади якрақама фикр мекунем. Ба он худашро илова мекунем. Натиҷаро ба 7 зарб мекунем. Ҳосили зарби ҳосилшударо ба адади фикр кардаамон тақсим мекунем. Натиҷаро бо натиҷаҳои рафиқамон муқоиса мекунем. Ба чӣ хулоса омадед?

7.

Дар ферма мурғ ва гӯсфандон парвариш карда мешавад. Агар миқдори ҳамаи пойҳои мурғон 108-то ва миқдори ҳамаи пойҳои гӯсфандон 96-то бошад, дар ферма чандто мурғ ва гӯсфанд парвариш карда мешавад?

**Боби 3.
Дарси 26**

Масъалаҳо доир ба зарб ва тақсим

1. Аниса барои ба тартиб овардани китобхонаи мактаб ёрӣ мерасонад. Вай 639-то китоби бадеии дар китобхона бударо ба миқдори баробар ба 3-то ҷевон чандтоғӣ ҷойгир кард?

2. Ифодаҳо месозем ва қимати онҳоро муқоиса мекунем.

850	9459	3312	2877	4160	1258
----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

3. Дар боғи ҳайвонот чандто мор ҳаст?

Ҷамъи ҳайвонҳо				
214-то	?, аз 5 маротиба кам	35-то	?, аз 13 маротиба кам	?

4. Ба ҷойи ҳарфҳо кадом ададҳо мувофиқ меояд?

$$\begin{array}{r} a\ a\ b \\ +\ b\ a\ b \\ \hline 9\ 3\ 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} b\ c\ a \\ +\ a\ c\ b \\ \hline 9\ c\ 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} a\ x\ 6 \\ \times\ \quad x \\ \hline 7\ b\ c \end{array}$$

5. Дар маҳалла 128-то хона мавҷуд аст. Дар ҳар як хона 4 нафарӣ фарзанд, 2-тоғӣ гурба ва 1-тоғӣ сағ ҳаст.

- дар ин маҳалла чанд нафар бача зиндагӣ мекунад?
- чандто ҳайвони хонагӣ вуҷуд дорад?

6. Ҳисоб мекунем.

$\begin{array}{r} 26 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 35 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 46 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 39 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \\ \times 51 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 141 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 135 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$
---	---	---	---	---	--	--

7.

Дар мусобиқаи футбол ба ҳар як ғалаба 3 ҳол, ба дуранг 1 ҳол ва ба мағлубият 0 ҳол дода мешавад. Агар дар ҷамъа 16-то бурд, 18-то дуранг ва 8-то мағлубият бошад, миқдори ҳолҳои ҷамъкардашуда чӣ қадар аст?

Боби 3.
Дарси 27

Санчиши зарб ва тақсим

1. Зарбшавандаҳои номаълумро меёбем.

$2 \times \underline{\quad} = 160$

$\underline{\quad} \times 9 = 180$

$\underline{\quad} \times 4 = 200$

$2 \times \underline{\quad} = 20$

$\underline{\quad} \times 5 = 100$

$5 \times \underline{\quad} = 1000$

2. Чӣ тавр мо афзоишро тафтиш мекунем?

$14 \times 6 = 84$

$25 \times 3 = ?$

$17 \times 5 = ?$

$84 \div 6 = 14$

3. Таваққуфгоҳи мошинҳо 3 қабата буда, дар қабати якум 243-то мошин ҷойгир мешавад. Дар қабатҳои дигар бошад, нисбат ба қабати пешина 3 маротиба кам мошин ҷойгир мешавад. Агар дар ҳар як қабат барои ронандагони маъҷуб 12-тогӣ ҷой ҷудо карда шуда бошад, таваққуфгоҳ ҳамагӣ чандто мошинро ҷойгир карда метавонад? Барои ронандагони маъҷуб чандто ҷойи нишаст ҷудо карда шудааст?

4. Аз ишораҳои амал истифода бурда, баробарӣ ҳосил мекунем.

$7 \ 7 \ 7 \ 7 \ 7 \ 7 \ 7 = 70$

$7 \ 7 \ 7 \ 7 \ 7 \ 7 = 77$

5. Дар асоси намуна ифода месозем ва қимати онро меёбем.

50	$\times$	3	=	
	$\times$		=	
150	$\div$	3	=	
	$\div$		=	

150	50	3
400	?	8

900	?	?
?	?	1000

19	4
?	?

6. Ҳисоб мекунем.

210	$70 \times 3 = ?$
70	$? \times 70 = 210$
3	$210 \div 3 = ?$
	$210 \div ? = 3$

320	$8 \times ? = ?$
8	$? \div 8 = ?$

?	$5 \times 17 = ?$
5	$? \div 17 = ?$

500	$? \times ? = ?$
?	$? \div ? = ?$

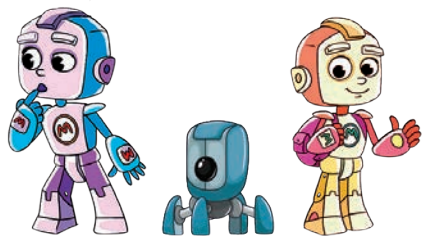
999 $\xrightarrow{\div 1}$? $\xrightarrow{\div 3}$? $\xrightarrow{\times 2}$? $\xrightarrow{\div 6}$? $\xrightarrow{\times 9}$?

Боби 3.
Дарси 28

Санчиши зарб ва тақсим

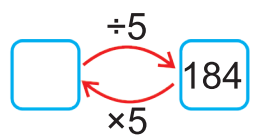
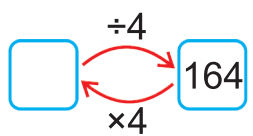
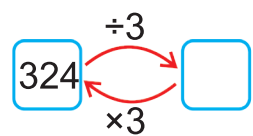
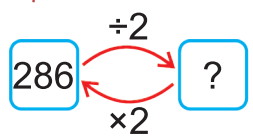
1. Чадвалро пур мекунем. Кӣ зуд иҷро мекунад?

×	60	111
7		
9		

÷	9	3
981		
360		

2. Ҳисоб мекунем. Ба чӣ хулоса омадед?

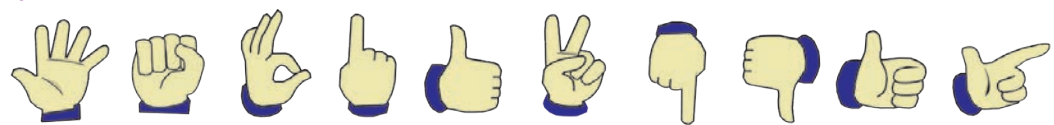

3. Ҳисоб мекунем ва ҳар як натиҷаро мефаҳмонем.

Дар шўъбаи ёрии таъҷилӣ 9-то мошини сўхторхомўшкунӣ мавҷуд аст. 108 нафар шахсони сўхторхомўшкун наватдорӣ мекунад. Оё ба ҳар як мошини сўхторхомўшкунандагонро баробар тақсим кардан мумкин аст?

Дар шўъбаи ёрии таъҷилии шаҳр 21-то мошини ёрии таъҷилӣ мавҷуд аст. Агар дар ҳар як мошин 3 нафарӣ ҳамшираи шафқат ва 1 нафарӣ духтур тақсим карда шавад, ҳамагӣ чанд нафар ходими тиббӣ лозим мешавад?

4. Дар расмҳо чанд ҳаракат бо дасти рост иҷро карда шудааст?

- A) 3 B) 4 C) 5 D) 6 E) 7

5. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{aligned}
 8 \times 59 &= 8 \times (\underline{\quad} + 9) \\
 &= (\underline{\quad} \times 50) + (8 \times \underline{\quad}) \\
 &= \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 8 \times 59 &= 8 \times (\underline{\quad} - 1) \\
 &= (\underline{\quad} \times 60) - (8 \times \underline{\quad}) \\
 &= \underline{\quad} - \underline{\quad} = \underline{\quad}
 \end{aligned}$$

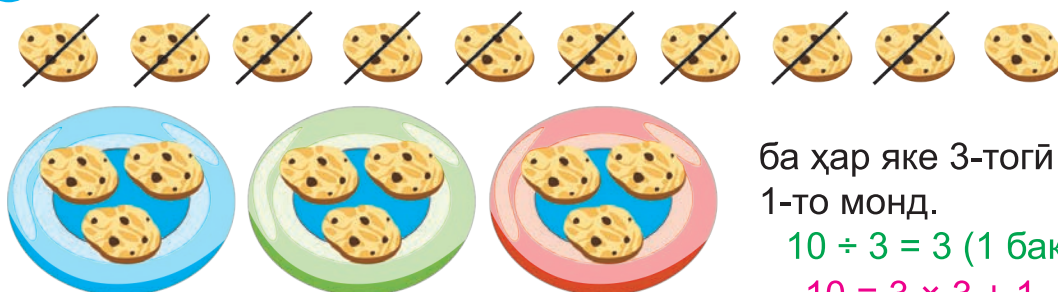
6. Ҳар рӯз аз Самарқанд ба Тошканд 3 маротиба тайёра парвоз мекунад. Ҳар як тайёра ба 293 нафар мусофир муайян шудааст. Агар барои ҳар як парвоз ҷой банд бошад, дар ин парвоз дар 1 рӯз чӣ қадар мусофир парвоз мекунад?

Боби 3.
Дарси 29

Тақсими бақиядор

1. Шириниҳо чӣ гуна тақсим карда мешаванд?

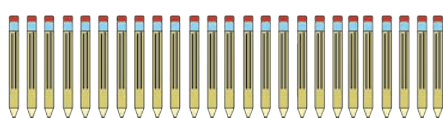

ба ҳар яке 3-тоғӣ ва
1-то монд.

$$10 \div 3 = 3 \text{ (1 бақ.)}$$

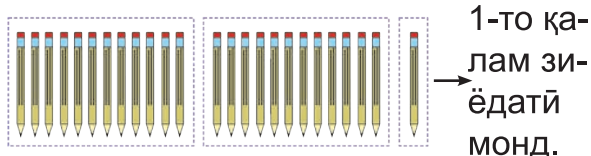
$$10 = 3 \times 3 + 1$$

2. Тақсим чӣ гуна иҷро карда шудааст? Хулосаи худро меғуем.

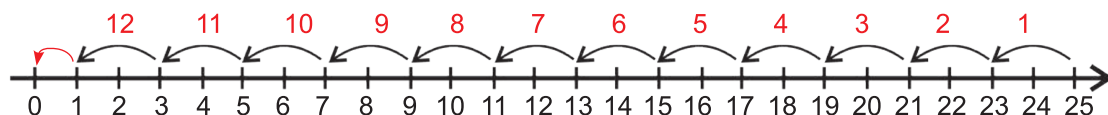

25 дона қаламро ба 2-то гурӯҳ тақсим мекунем

$$\begin{array}{r} 25 \overline{) 2} \rightarrow \text{миқдори гурӯҳҳо} \\ - 2 \downarrow \overline{) 12} \rightarrow \text{миқдори қаламҳои} \\ \hline 05 \text{ дар ҳар як гурӯҳ буда} \\ - 4 \rightarrow \text{миқдори қаламҳои зиёдати} \\ \hline 1 \end{array}$$

Иҷро намудани амали тақсим аз воҳиди калони хона оғоз мешавад. Агар бақия аз тақсимкунанда хурд бошад, тақсим қатъ карда мешавад.

3. Ҳосили тақсим ва бақияҳоро меёбем.

÷	31	32	33	34	35	36	37	38	39
÷ 3		10 (2 6.)							
÷ 4						9			

4. Қассоб 48 килограмм гӯштро дар халтаҳои 5 килограммӣ андохта баромад. Ба қассоб чандто халта лозим шуд? Чанд килограмм гӯшт зиёдати монд?

5. Ҳисоб мекунем.

$$68 \overline{) 3}$$

$$68 \overline{) 5}$$

$$83 \overline{) 7}$$

$$32 \overline{) 5}$$

$$46 \overline{) 9}$$

$$97 \overline{) 3}$$

- 6.

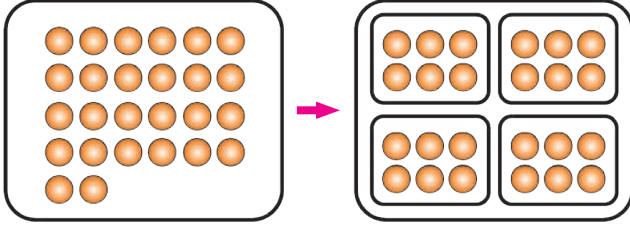
$$\begin{array}{l} 144 \div 9 = \square \\ (90 + \square) \div 9 = \square \\ (\square \div 9) + (\square \div 9) = \square \\ \square + \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 168 \div 8 = \square \\ (88 + \square) \div 8 = \square \\ (\square \div 8) + (\square \div 8) = \square \\ 11 + \square = \square \end{array}$$

**Боби 3.
Дарси 30**

Тақсими бақиядор

1. Бақияҳо чӣ гуна ёфта шудаанд?

26

$4 \times 6 = ?$

$26 - 4 \times 6 = 26 - 24 = 2$ бақия

$26 = 4 \times 6 + 2$

$26 \overline{) 4}$
 $\underline{- 24}$
 2 (бақ.)

тақсимшаванда $\rightarrow 57 \overline{) 5}$ $\leftarrow$ тақсимкунанда

$\underline{- 5}$ $\overline{) 11}$ $\leftarrow$ ҳосили тақсим

$\underline{07}$

$\underline{- 5}$

2 $\leftarrow$ бақия

$11 \rightarrow$ ҳосили тақсим

$\times 5 \rightarrow$ тақсимшаванда

$\underline{55}$

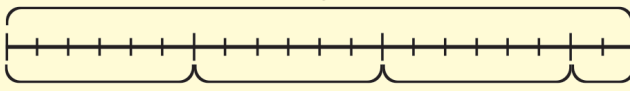
$\underline{55}$ $\rightarrow$ бақия

$\underline{57} \rightarrow$ тақсимшаванда

Бақия ҳар доим аз тақсимкунанда хурд шуданаш лозим.

2. Дар асоси намуна, ҳосили тақсим ва бақияро муайян мекунем.

20

$20 \div 3 = 6$ (2 бақия)

$12 \div 5 = ?$ (2 бақ.)

$56 \div 3 = 18$ (? бақ.)

$89 \div 4 = ?$ (1 бақ.)

$91 \div 11 = 8$ (? бақ.)

3. Дар синф 33 нафар донишомӯз ҳастанд. Агар ҳар як миз барои нишастани 2 нафар донишомӯз пешбинӣ шуда бошад, ҳамагӣ чандто миз лозим мешавад?

4. Дар хонаи панҷошёна Анвар аз Фарҳод ба боло, вале аз Сарвар ба поён зиндагӣ мекунад. Комил бошад аз Фарҳод дар поён зиндагӣ мекунад. Агар Комил дар ошёнаи 2-юм зиндагӣ кунад, Анвар дар кадом ошёна зиндагӣ мекунад?

5. Дар асоси намуна ҳисоб карда, чадвалро пур мекунем.

Тақсимшаванда	Тақсимкунанда	Ҳосили тақсим	Бақия
97	8	12	1
?	4	16	0
?	7	13	4
?	5	7	3

$8 \times 12 = 96$

$96 + 1 = 97$

6. Ҳисоб мекунем.

$69 \overline{) 5}$

$44 \div 10$

$27 \overline{) 3}$

$64 \div 10$

$62 \overline{) 4}$

$81 \div 10$

$59 \overline{) 6}$

$97 \div 10$

$92 \overline{) 7}$

Боби 3. Дарси 31

Тақсими бақиядор

1.

$$\begin{array}{r} 93 \div 6 = ? \\ 93 - 60 + 33 \\ - 60 \quad 10 \times 6 \\ \hline 33 \\ - 30 \quad 5 \times 6 \\ \hline 3 \quad 15 \\ 93 \div 6 = 15 (3 \ 6) \end{array}$$

Тақсим чӣ гуна иҷро
карда шудааст?
Ба чӣ гуна хулоса
омадед?

$$\begin{array}{ll} 70 \div 6 & 61 \div 4 \\ 89 \div 4 & 77 \div 4 \end{array}$$

2.

Дар асоси намуна иҷро мекунем.

90 ÷ 7 84 ÷ 8 507 ÷ 9 100 ÷ 9 520 ÷ 3 750 ÷ 4

3.

Дар ошхона ба 1-то миз 6 нафар мешинанд. Кадом рӯз мизҳои бисёр тайёр карда шудааст? Ин аз миқдори мизҳои рӯзи шанбе тайёркардашуда чӣ қадар фарқ дорад? Ҷадвалро пур мекунем.

Рӯзҳо	Миқдори одамон	Миқдори мизҳо	Миқдори мизҳои тайёршуда бо бақия
Душанбе	756		
Сешанбе	935		
Шанбе	734		
Якшанбе	821		

4.

Оё бо ёрии панҷто адади 5 ва аломатҳои амал адади 100-ро ҳосил карда метавонед? Аз 5-то адади 3-чӣ?

5.

Номаълумҳоро меёбем.

$$\begin{array}{l} 6 \times \underline{\quad} = 486 \\ 48 \div \underline{\quad} = 12 \end{array}$$

$$\underline{\quad} \div 7 = 11 (1 \text{ б.})$$

$$563 \div \underline{\quad} = 7 (3 \text{ б.})$$

$$\underline{\quad} \div 9 = 77 (2 \text{ б.})$$

$$310 \div \underline{\quad} = 103 (1 \text{ б.})$$

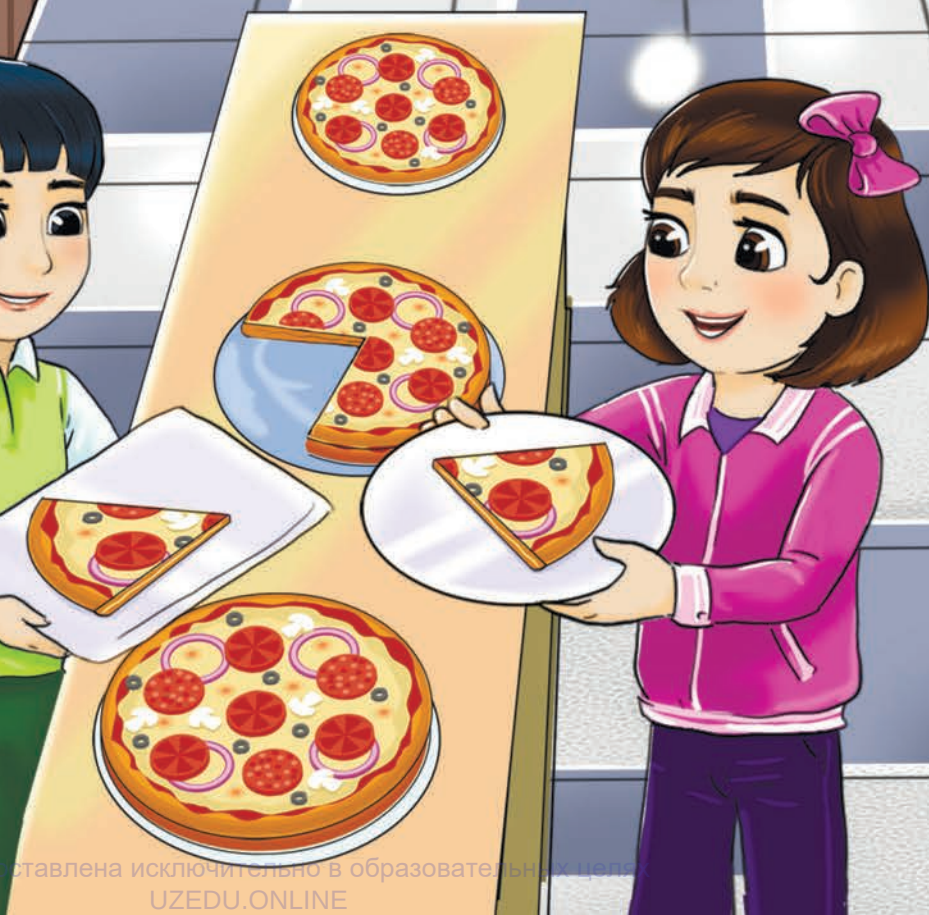

6. Ҳосили тақсим ва бақияҳоро меёбем.

БОБИ 4

КАСРҲО

1									
$\frac{1}{2}$					$\frac{1}{2}$				
$\frac{1}{3}$			$\frac{1}{3}$			$\frac{1}{3}$			
$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$		$\frac{1}{4}$	
$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	
$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	
$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	
$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	
$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$
$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{10}$
$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{11}$
$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$	$\frac{1}{12}$

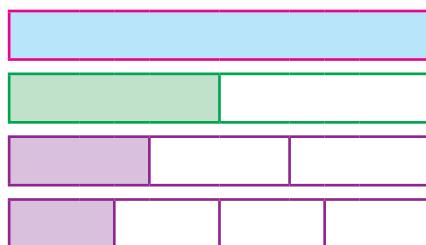

**Боби 4.
Дарси 1**

Мафҳум дар бораи каср

1. Кадом қисми шаклҳо ранг карда шудаанд?

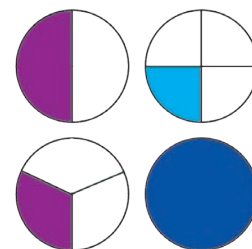

Як бутун

..... як (ним)

..... як (нисф)

..... як (чоряк)

Инҳоро бо воситаи ададҳо ин тавр навиштан мумкин.

Аз ду як = аз 2, $1 = \frac{1}{2}$

Аз се як = аз 3, $1 = \frac{1}{3}$

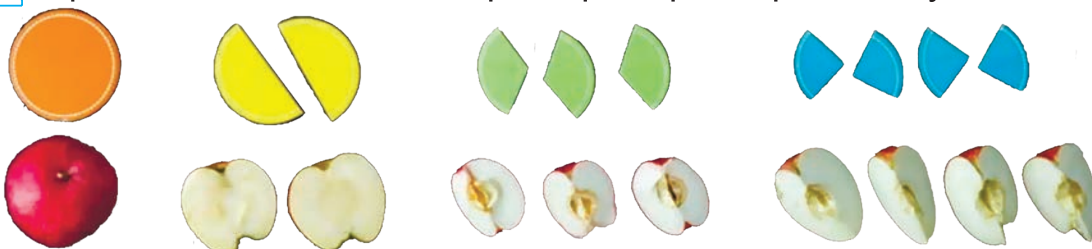
Аз чор як = аз 4, $1 = \frac{1}{4}$

Ингуна ифода **каср** номида мешавад.

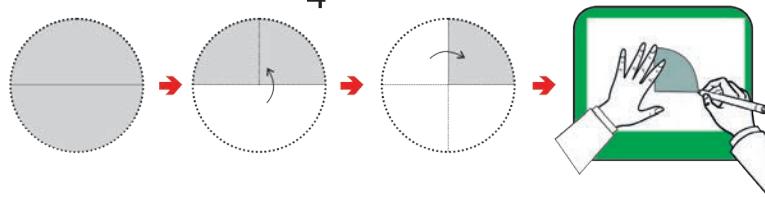
$\frac{1}{3}$ → Сурати каср
→ Хати каср
→ Махраҷи каср

2. Қисмҳои шакл ва меваҳоро дар касрҳо ифода мекунем.

3. Бо ёрии қат кардан аз $\frac{1}{4}$ қисми доираро ҳосил мекунем.

4. Барои дуруст баромадани нобаробарии $\square\square > \square\square$, аз рақамҳои 0, 1, 2 ва 5 истифода бурда, ададҳои дурақама ҳосил мекунем.

5. Ҷадвалро пур мекунем.

Касрҳо	Сурат	Махраҷ
$\frac{1}{2}$		1

Касрҳо	Сурат	Махраҷ

6. Ба касрҳои $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}$ шаклҳои мувофиқ мекашем.

**Боби 4.
Дарси 2**

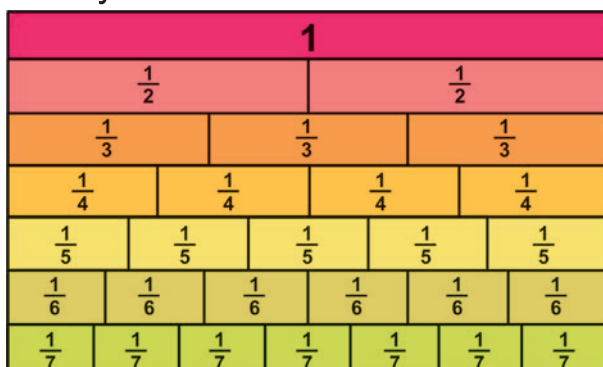
Мафҳум дар бораи каср

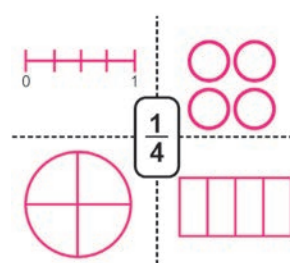
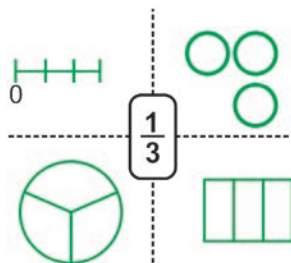
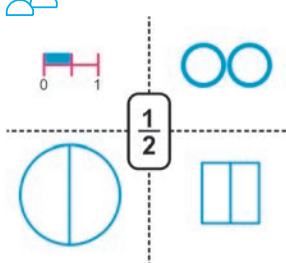
1. Ба саволҳо ҷавоб медиҳем ва бо касрҳо ифода мекунем.

- Душанбе кадом қисми ҳафта аст?
- Фасли баҳор кадом қисми як сол аст?
- Моҳи март кадом қисми баҳор аст?
- Моҳи март кадом қисми як сол аст?

2. Девори касрҳои махраҷаш то 12 бударо месозем ва таҳлил мекунем.

3. Шаклҳоро мекашем ва қисми ба касрҳо мувофиқашро ранг мекунем.

4. Чорто ададҳо, ки ҳосили тақсими ҳосил мекунанд якҷоя мекунем.

1	2	3
4	5	6
60		

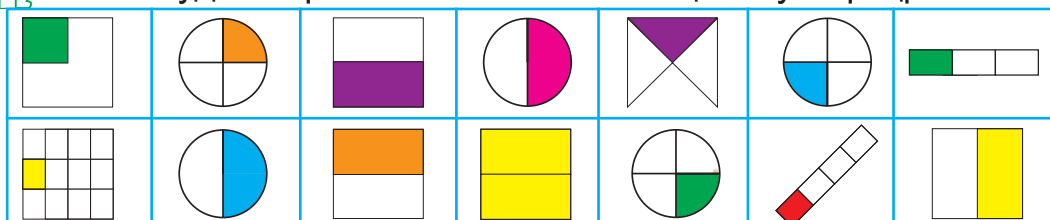
3	1	4
5	2	4
48		

1	2	3
6	5	4
24		

2	4	3
1	6	5
60		

5. Барои тортро ба 8 қисми баробар тақсим намудан, кордро камаш чанд маротиба истифода бурдан мумкин? Барои ба 16 қисм тақсим намудан-чӣ?

6. Ба намуди каср менависем ва шаклҳои мувофиқро мекашем.

**Боби 4.
Дарси 3**

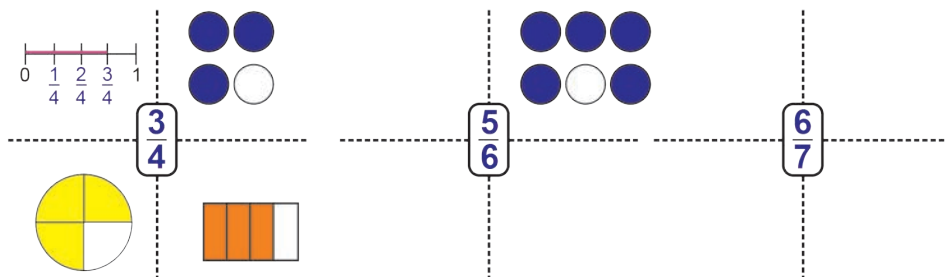
Мафҳум дар бораи каср

1. Доираро ба се қисми баробар тақсим намуда, ду қисми онро ранг мекунем. Кадом қисми доира ранг карда шуданахро бо каср ифода мекунем.

2. Биёед шаклҳоро кашем ва касрҳоро ранг кунем.

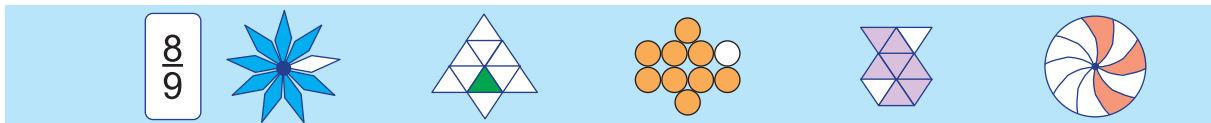

3. Писарбачагон кадом қисми ҳамаи бачагонро ташкил мекунад?
– Бачагони айнақдошта кадом қисро ташкил медиҳанд?
– Кадом қисми бачагон табассум доранд?

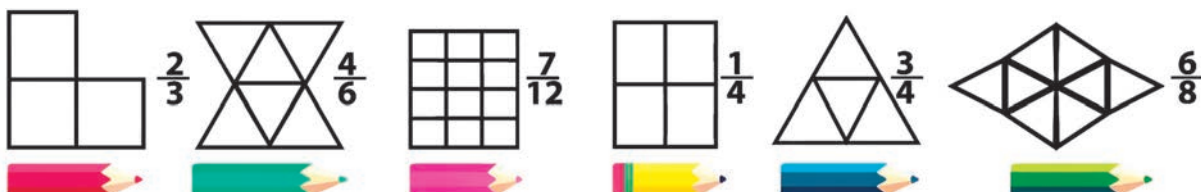

4. Дар ҳавлии мактаб 19 нафар духтар ва 12 нафар писар бозӣ мекунанд.
Ба бачагон боз чанд нафар донишомӯз ҳамроҳ шавад, онҳо ба шашто ҷамоаи баробар тақсим шуданашон мумкин?

5. Кадом қисми шаклҳо ранг карда шудаанд? Бо касрҳо ифода мекунем.

6. Қисми дар касрҳо нишондодашудайи шаклҳоро ранг мекунем.
Онҳо аз кадом шаклҳо ташкил ёфтанашонро меғуем.

**Боби 4.
Дарси 4**

Мафҳум дар бораи каср

1. Аз девори касрҳо истифода бурда, касрҳои $\frac{2}{6}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{5}{7}$, $\frac{3}{6}$ чӣ гуна ҳосил шуданахро нишон медиҳем.

$\frac{1}{5}$		$\frac{1}{5}$		$\frac{1}{5}$		$\frac{1}{5}$		$\frac{1}{5}$	
$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$		$\frac{1}{6}$	
$\frac{1}{7}$		$\frac{1}{7}$		$\frac{1}{7}$		$\frac{1}{7}$		$\frac{1}{7}$	
$\frac{1}{8}$		$\frac{1}{8}$		$\frac{1}{8}$		$\frac{1}{8}$		$\frac{1}{8}$	

Барои як бутун 1 ё ки $\frac{1}{1}$ қабул карда шудааст:

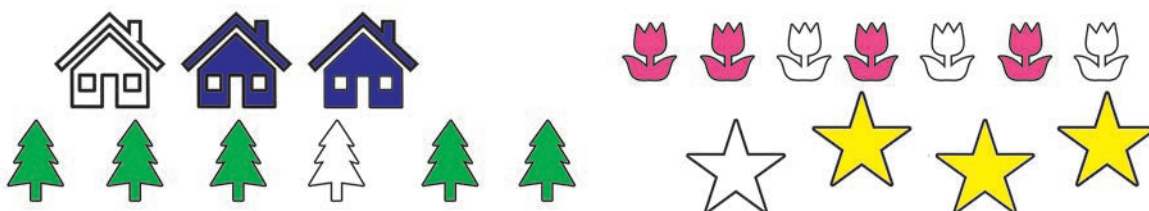
$$1 = \frac{1}{1} = \frac{2}{2} = \frac{3}{3} = \frac{4}{4} = \frac{5}{5} = \frac{6}{6} = \frac{7}{7} = \frac{8}{8} = \frac{9}{9} = \frac{10}{10} = \frac{11}{11} = \frac{12}{12}$$

2. Бо касрҳо ифода мекунем.

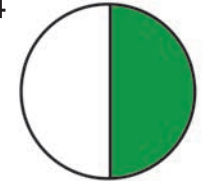
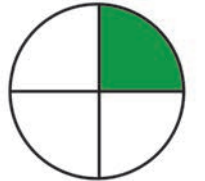
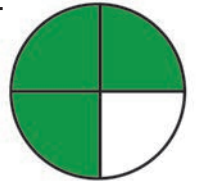
Нисф, аз шаш панҷ, аз ҳашт се, аз чор ду, аз ҳафт як, аз даҳ нӯҳ, аз ҳашт ҳафт, аз дувоздаҳ ёздаҳ, аз ҳафт чор, чоряк, аз нӯҳ нӯҳ, бутун.

3. Кадом қисми расмҳо ранг карда шудааст?

4. Дар синф 18 нафар духтарон ва 12 нафар писарон буданд. 19 нафар донишомӯзон баромада рафтанд. Оё миқдори духтарон ва писарони дар синф монда як хел шуданах мумкин аст?

5. Ҷавоби дурустро муайян намуда, хондан ва навиштани касрро меғўем.

$\frac{1}{4}$ ба кадом шакл мувофиқ меояд?	$\frac{3}{4}$ ба кадом шакл мувофиқ меояд?
 	
	
Кадам қисми ҳайвонот гурбаҳоянд?	Сағҳо кадам қисми ҳайвонотро ташкил медиҳанд?
$\frac{1}{8}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{5}{8}$	$\frac{5}{8}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{2}{8}$

6. Ҳисоб мекунем.

$$560 \div 8 + 720 \div 9$$

$$360 \div 6 + 250 \div 5$$

$$210 \div 3 - 250 \div 5$$

$$480 \div 6 - 280 \div 7$$

$$320 \div 4 \times 5$$

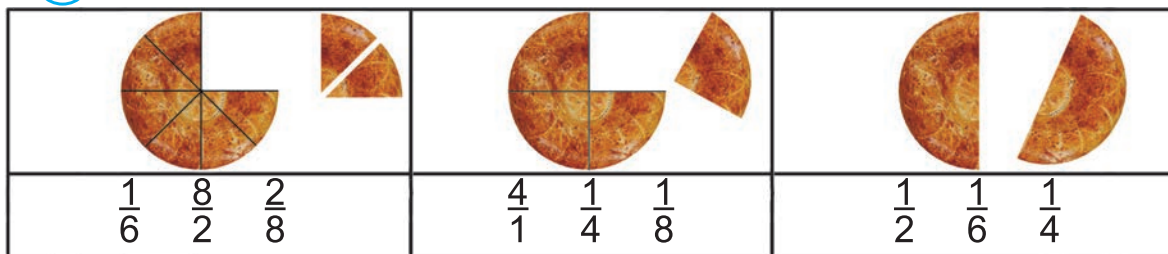
$$120 \div 4 \times 7$$

**Боби 4.
Дарси 5**

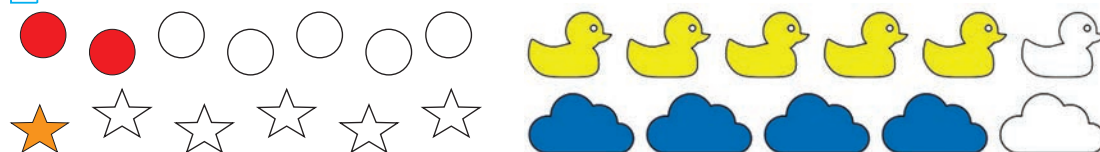
Мафҳум дар бораи каср

1. Қисмҳои гирифташудаи нон ба кадом каср мувофиқ меояд?

2. Маҷмӯи ашёҳоро бо касрҳо ифода мекунем.

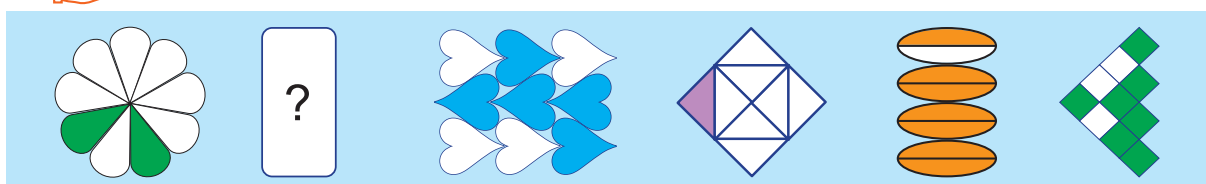

3. Ҷавобҳоро бо намуди каср ифода мекунем.
 – Кадом қисми анҷомҳои хӯроквориро кордҳо ташкил медиҳанд?
 – Чӣ қадар қисмашро чумчаҳо ташкил медиҳанд? Чангак-чӣ?
 – Касри кадом анҷомро ифодакунанда хурдтар аст?

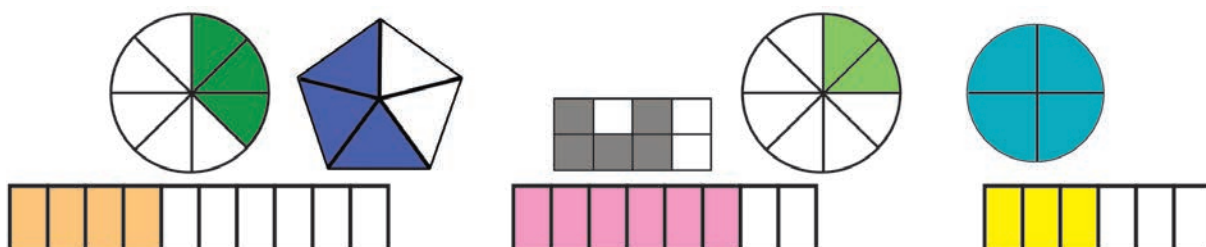
4. Барои ҳосил кардани ададҳои аз 39 то 101 буда чандто рақам иштирок мекунад?

5. Кадом қисми шаклҳо ранг карда нашудааст? Бо каср ифода мекунем.

6. Бо касрҳо ифода мекунем.
 Аз шаш як; аз чор се; аз ҳашт ду; аз панҷ чор; аз се ду; аз ҳафт панҷ; аз нӯҳ нӯҳ; аз даҳ се; аз дувоздаҳ ҳашт.

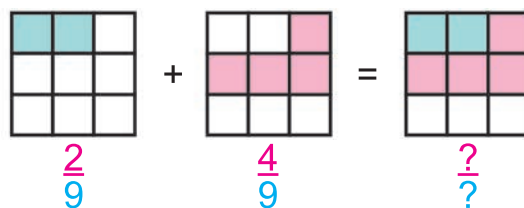
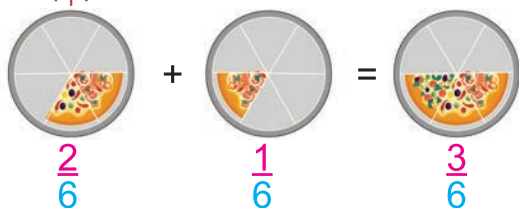
7. Ба қисмҳои рангкардашуда касрҳои мувофиқро менависем.

**Боби 4.
Дарси 6**

Чамъ кардани касрҳои махраҷашон якхела

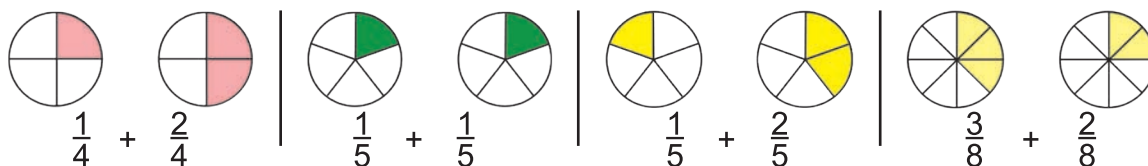
1. Сумма чӣ гуна ҳосил шуд?

Ҳангоми чамъ кардани касрҳои махраҷашон якхела фақат сурати онҳо чамъ карда мешаванд. Махраҷаш бошад, тағйир намеёбад.

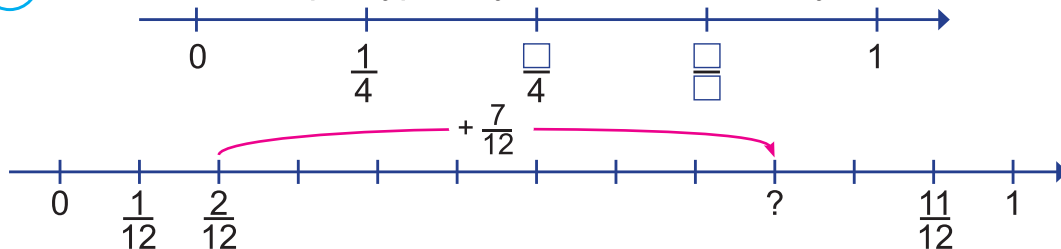
$$\frac{1}{5} + \frac{3}{5} = \frac{\square + \square}{5} = \frac{?}{5}$$

2. Дар асоси моделҳо касрҳоро чамъ мекунем.

3. Феруза нонро ба чор қисми баробар тақсим намуда, як қисмашро хулаш ва як қисми дигарашро додарах хӯрд. Онҳо якҷоя кадом қисми нонро хӯрдаанд?

4. Катакҳои холиро пур мекунем ва ҳисоб мекунем.

5. Нозия ҳар рӯз 6-тоғӣ, Парисо бошад, 4-тоғӣ масъала ҳал мекунанд. Нозия дар 4 рӯз масъалаи ҳал мекардари Парисо ба чанд рӯз ҳал мекунад?

6. Кадом қисми дар поён додашудаҳо калидҳо мебошанд? Кадом қисмашон қуфлҳоянд?

7. Ҳисоб мекунем.

$$\frac{2}{10} + \frac{7}{10}$$

$$\frac{1}{3} + \frac{1}{3}$$

$$\frac{2}{8} + \frac{6}{8}$$

$$\frac{7}{10} + \frac{3}{10}$$

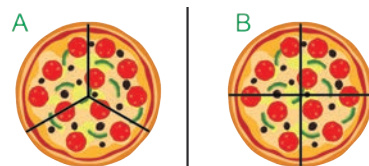
$$\frac{9}{12} + \frac{1}{12}$$

$$\frac{3}{9} + \frac{6}{9}$$

**Боби 4.
Дарси 7**

Чамъ кардани касрҳои махраҷашон якхела

1. Алӣ, Валӣ ва Гулӣ питсаро ба қисмҳои баробар тақсим карданд. Ҳар кадоми онҳо як қисми хӯрда, питсаро тамом карданд. Бачаҳо питсаро ба кадом қисмҳо тақсим кардаанд?

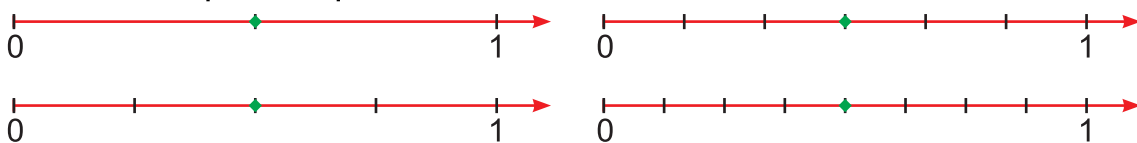

2. Ҳисоб мекунем.

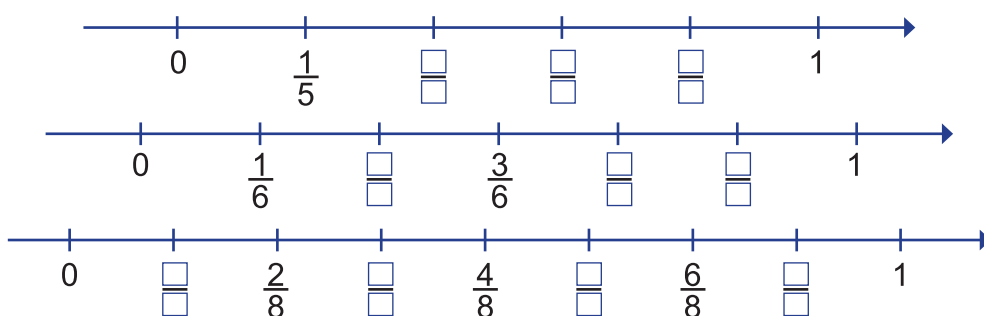
$$\frac{1}{3} + \frac{1}{3} \quad \frac{10}{12} + \frac{1}{12} \quad \frac{2}{6} + \frac{2}{6} \quad \frac{5}{7} + \frac{1}{7} \quad \frac{6}{11} + \frac{4}{11}$$

3. Дилшода аз китобхона китоб харид кард. Аз чамъи 10-то китоби гирифтаи вай 3-тои он афсона, 4-тоаш дар бораи наботот буд. Китобҳои афсона ва доир ба наботот буда, кадом қисми чамъи китобҳои гирифтаи ӯро ташкил медиҳад?

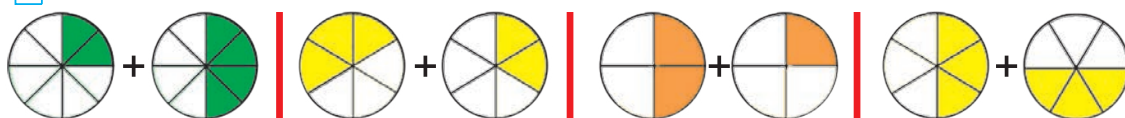
4. Касрҳои баробари ба нуқтаҳо мувофиқро менависем. Кӣ чӣ хел ифода кард?

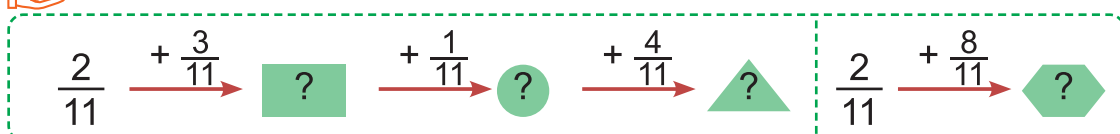
5. Катакҳои холиро пур мекунем.

6. Дар асоси моделҳо ифодаҳоро сохта, ҳисоб мекунем.

7. Ба чӣ хулоса омадед?

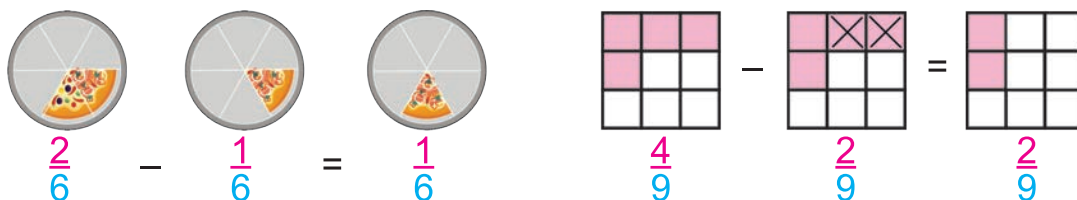
8. Касрҳоро чамъ мекунем.

$$\frac{1}{7} + \frac{2}{7} \quad \frac{4}{11} + \frac{6}{11} \quad \frac{5}{6} + \frac{1}{6} \quad \frac{1}{4} + \frac{3}{4} \quad \frac{2}{5} + \frac{3}{5} \quad \frac{4}{12} + \frac{7}{12}$$

**Боби 4.
Дарси 8**

Тарҳ кардани касрҳои махраҷашон якхела

1. Тарҳҳо чӣ гуна ҳосил шуданаширо мефаҳмонем.

Ҳангоми касрҳои махраҷаш якхеларо тарҳ кардан, фақат сурати онҳо тарҳ карда мешаванд, махраҷаш бошад, тағйир намеёбад.

$$\frac{3}{5} - \frac{1}{5} = \frac{3-1}{5} = \frac{2}{5}$$

$$\frac{7}{12} - \frac{4}{12}$$

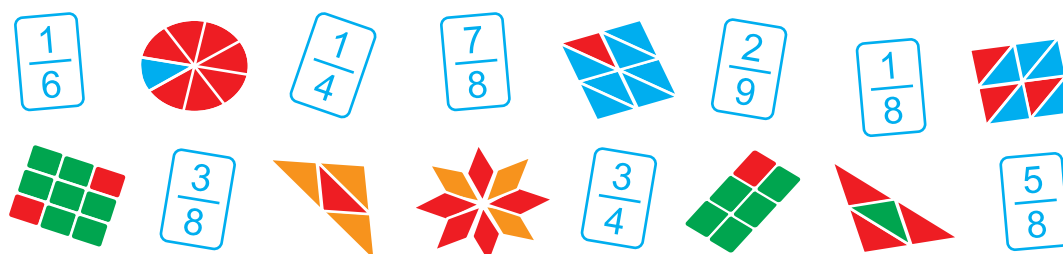
$$\frac{5}{6} - \frac{1}{6}$$

$$\frac{6}{7} - \frac{2}{7}$$

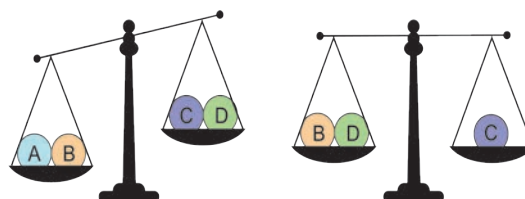
$$\frac{6}{11} - \frac{4}{11}$$

2. Зӯҳро нонро баробар ба қисмҳо тақсим карда, як қисмашро ба Ҳасан дод. Агар Зӯҳро $\frac{3}{4}$ қисми нонро хӯрда бошад, Ҳасан кадом қисми онро хӯрдааст?

3. Қисми бо ранги сурх рангкардашудаи шаклҳоро муайян мекунем ва ба онҳо касрҳои мувофиқро ёфта менависем.

4. Вазни чорто тўбча 1 килограмм, 2 килограмм, 3 килограмм ва 4 килограммро ташкил медиҳад. Вазни кадом тўбча 3 килограмм аст?

5. Касрҳоро тарҳ мекунем.

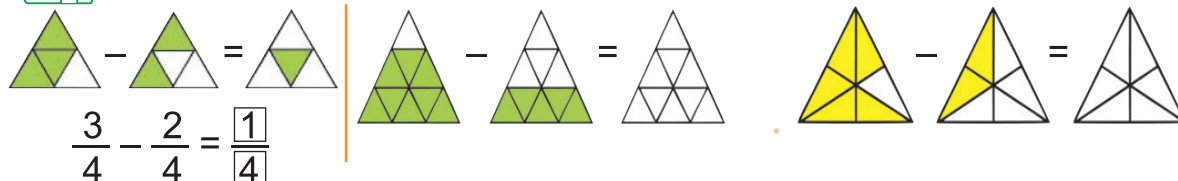
$$\frac{6}{7} - \frac{2}{7} - \frac{1}{7}$$

$$\frac{7}{8} - \frac{4}{8} - \frac{2}{8}$$

$$\frac{9}{11} - \frac{5}{11} - \frac{3}{11}$$

$$\frac{4}{5} - \frac{2}{5} - \frac{1}{5}$$

6. Дар асоси намуна касрҳоро тарҳ намуда, ранг мекунем.

**Боби 4.
Дарси 9**

Тарҳ кардани касрҳои махраҷашон якхела

1. Ҳисоб мекунем.

$$\frac{3}{4} - \frac{2}{4} \quad \frac{7}{12} - \frac{3}{12} \quad \frac{4}{5} - \frac{2}{5} \quad \frac{2}{3} - \frac{1}{3} \quad \frac{5}{7} - \frac{3}{7} \quad \frac{6}{9} - \frac{3}{9}$$

2. Ададҳои номаълумро муайян мекунем.

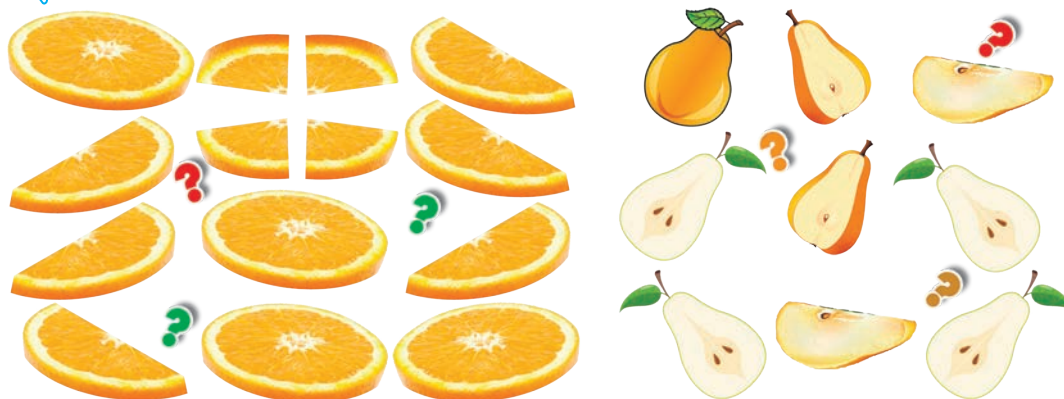
$$\frac{10}{10} - \frac{?}{10} = \frac{3}{10} \quad \frac{?}{11} - \frac{3}{11} = \frac{5}{11} \quad \frac{9}{12} - \frac{?}{12} = \frac{5}{12} \quad \frac{8}{9} - \frac{?}{9} = \frac{4}{9}$$

3. Натиҷаҳо ба чӣ баробаранд? Ба чӣ хулоса омадед?

$$\frac{9}{12} \xrightarrow{-\frac{2}{12}} ? \quad \frac{?}{12} \xrightarrow{-\frac{3}{12}} ? \quad \frac{?}{12} \xrightarrow{-\frac{1}{12}} ? \quad \frac{9}{12} \xrightarrow{-\frac{6}{12}} ?$$

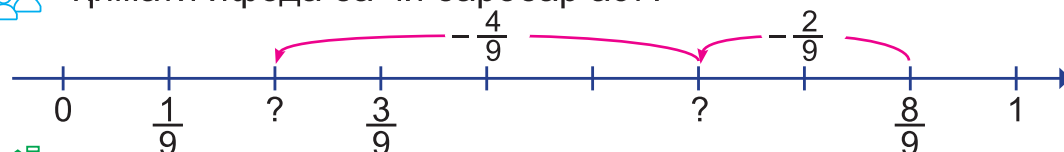
4. Баҳром аз $\frac{3}{10}$ қисми моҳии доштаашро ба Фарҳод, аз $\frac{5}{10}$ қисмашро ба Муҳаммад дод. Баҳром чӣ қадар қисми моҳиҳоро ба дӯстонаш дод? Чӣ қадар қисми он ба ҳудах монд?

5. Чандто қисми бутуни афлесунҳо ҳаст? Чандто ноки бутун аст?

6. Ба $\frac{4}{12}$ қисми боғи мактаб гулҳо, ба $\frac{2}{12}$ қисми он картошка ва ба $\frac{5}{12}$ қисмаш помидор шинонда шуд. Чанд қисми боғ кишт накарда шуд?

7. Қимати ифода ба чӣ баробар аст?

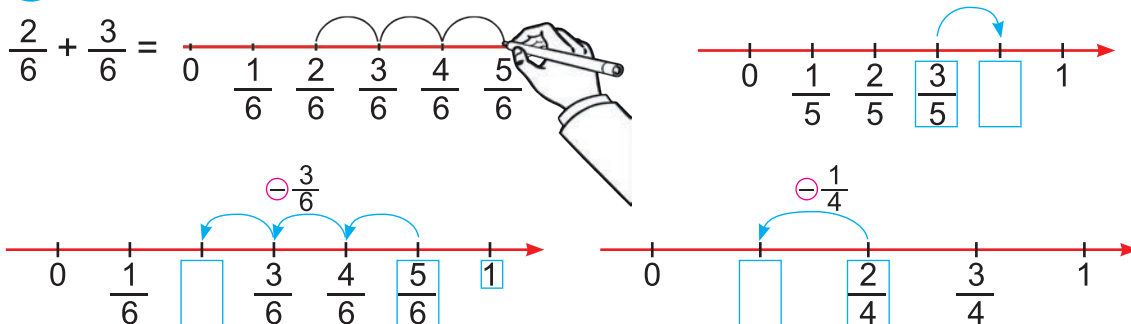
8. Ҳисоб мекунем.

$$\frac{3}{7} - \frac{2}{7} \quad \frac{10}{12} - \frac{6}{12} \quad \frac{8}{11} + \frac{1}{11} \quad \frac{2}{4} - \frac{1}{4} \quad \frac{9}{12} + \frac{1}{12} \quad \frac{4}{5} - \frac{3}{5}$$

**Боби 4.
Дарси 10**

Чамъ ва тарҳ кардани касрҳои махраҷашон якхела

1. Катакҳои холиро пур мекунем ва хулосаомонро меғуем.

2. Ҳисоб мекунем.

$$\frac{9}{11} - \frac{4}{11} + \frac{2}{11} \quad \frac{7}{9} - \frac{3}{9} + \frac{4}{9} \quad \frac{7}{8} + \frac{1}{8} - \frac{7}{8} \quad \frac{5}{6} - \frac{3}{6} + \frac{1}{6} \quad \frac{7}{12} + \frac{4}{12} - \frac{6}{12}$$

3. Ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

- Сабзӣ кадом қисми мева ва сабзавотҳоро ташкил медиҳад?
- Чӣ қадар қисми онҳо банан аст?
- Сабзавотҳо кадом қисмро ташкил медиҳад?

4. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$\frac{3}{12} + \frac{9}{12} = \frac{12}{12} = 1$$

$$\frac{4}{7} + \frac{3}{7} \quad \frac{4}{9} + \frac{5}{9} \quad \frac{6}{12} + \frac{6}{12} \quad \frac{1}{5} + \frac{4}{5} \quad \frac{3}{8} + \frac{5}{8}$$

5. Мурғобиҳо барои об нӯшидан дар роҳ қатор шуда мерафтанд. Яке аз онҳо ба пеш нигариста, 17-то сарро ва ба пас нигариста 42-то панҷаро дид. Ҳамагӣ чандто мурғобӣ барои обнӯшидан рафта истодааст?

6. Катакҳои холиро пур кунед.

$$\frac{4}{5} - \frac{\square}{5} = \frac{1}{5} \quad \frac{\square}{6} - \frac{3}{6} = \frac{3}{6} \quad \frac{\square}{\square} - \frac{2}{4} = \frac{1}{4} \quad \frac{7}{12} - \frac{\square}{12} = \frac{2}{12}$$

7. Ифодаҳои ба шаклҳо мувофиқ месозем ва қимати онро меёбем.

Боби 4.
Дарси 11

Муқоиса намудани касрҳо. Касрҳои баробар

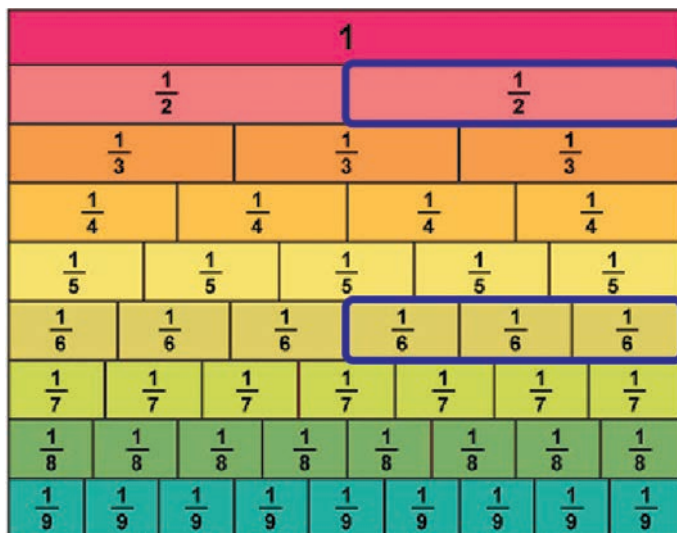

1. Оё касрҳои додашуда баробаранд? Барои чӣ?

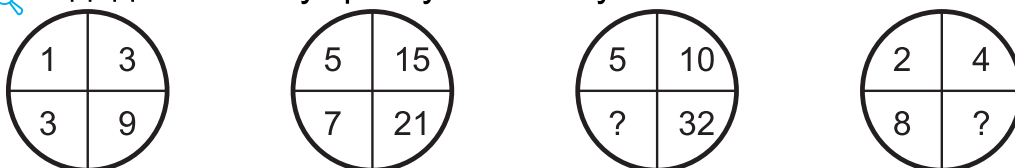
Инҳо касрҳои баробаранд.

2. Аз девори касрҳо истифода бурда, касрҳои баробарро муайян мекунем ва менависем.

3. Адади номаълумро муайян мекунем?

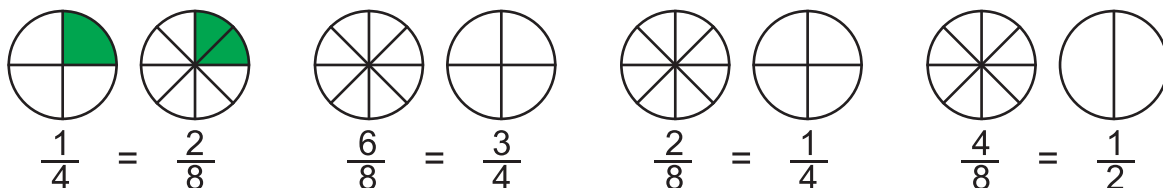

4. Зиёда як тасмаи 12 метра аз $\frac{1}{2}$ қисмашро, Диёра бошад, аз $\frac{2}{4}$ қисми онро бурида гирифтанд. Онҳо дар якҷоягӣ чӣ қадар қисми тасмаро бурида гирифтаанд? Чӣ қадар қисми тасма боқӣ мондааст?

5. Катакҳои холиро пур мекунем.

$$\frac{\square}{2} = \frac{6}{12} \quad \frac{\square}{3} = \frac{2}{6} \quad \frac{\square}{2} = \frac{2}{4} \quad \frac{\square}{3} = \frac{6}{9} \quad \frac{3}{6} = \frac{1}{\square}$$

6. Шаклҳоро мекашем ва касрҳои баробарро мисли дар намуна нишондодашуда ранг мекунем.

Боби 4.
Дарси 12

Муқоиса намудани касрҳо. Касрҳои баробар

1. Касрҳои махраҷашон якхела бударо муқоиса мекунем.

$\frac{4}{9}$ хурд аз

$\frac{5}{9}$ чунки $4 < 5$, пас

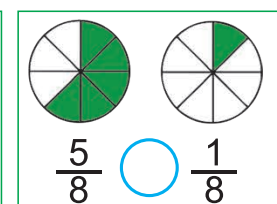
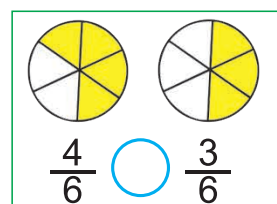
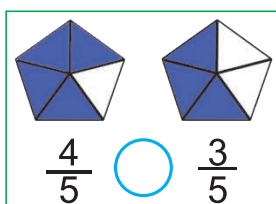
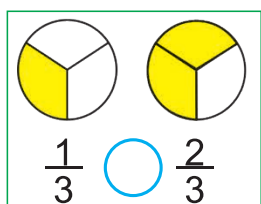
$$\frac{4}{9} < \frac{5}{9}$$

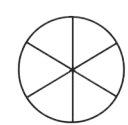
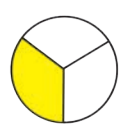
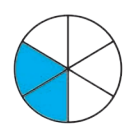
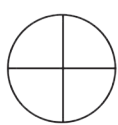
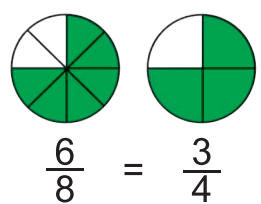
Сурати касрҳои махраҷашон як хел буда муқоиса карда мешаванд.

2. Дар асоси моделҳо муқоиса мекунем.

3. Доираҳо мекашем. Барои баробар шудани касрҳо, қисмҳои мувофиқи онро ранг карда, касрҳои баробар ҳосил мекунем.

4. Барои дуруст будани муқоиса, номаълумҳоро меёбем.

$$\frac{3}{15} < \frac{?}{15}$$

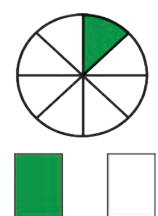
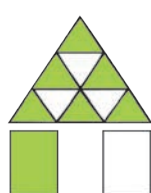
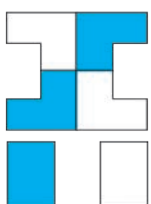
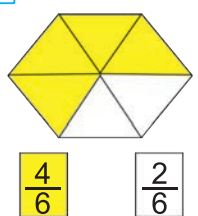
$$\frac{2}{3} > \frac{?}{3}$$

$$\frac{?}{2} = \frac{1}{2}$$

$$\frac{2}{4} = \frac{?}{2}$$

$$\frac{?}{6} < \frac{3}{6}$$

5. Қисмҳои бутунро муқоиса мекунем.

6. Касрҳоро муқоиса мекунем.

$$\frac{2}{6} \square \frac{3}{6}$$

$$\frac{5}{8} \square \frac{6}{8}$$

$$\frac{1}{7} \square \frac{5}{7}$$

$$\frac{6}{9} \square \frac{7}{9}$$

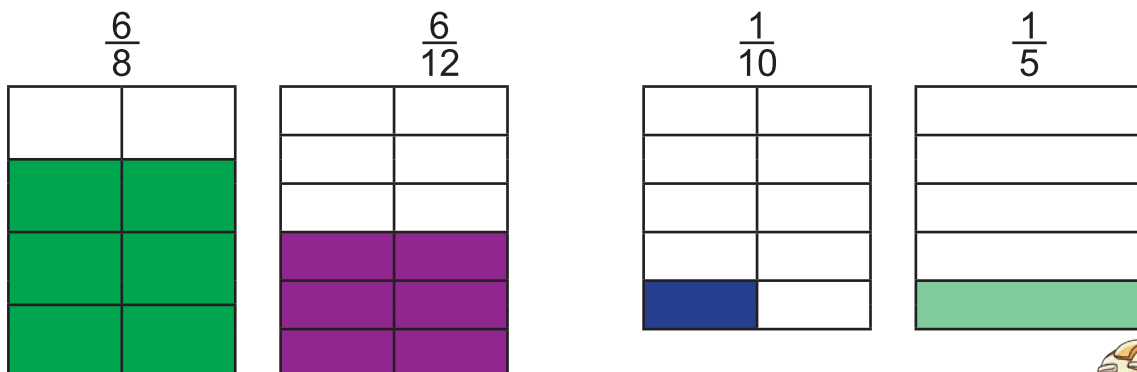
$$\frac{5}{10} \square \frac{9}{10}$$

Боби 4.
Дарси 13

Муқоиса намудани касрҳо. Касрҳои баробар

1. Касрҳои суратҳояш якхел бударо муқоиса мекунем.

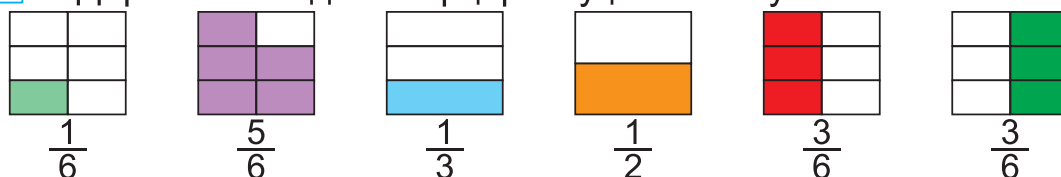
Махраҷи касрҳои сураташ якхел ва махраҷаш гуногун буда муқоиса карда мешавад.
Касри махраҷаш хурд калон мешавад.

$$\frac{6}{8} > \frac{6}{12} \quad \frac{1}{10} < \frac{1}{5}$$

2. 6 дона себ мавҷуд буд. Элдор аз $\frac{2}{6}$ қисм, Карим бошад, аз $\frac{3}{6}$ қисми себро хӯрд. Онҳо дар якҷоягӣ ҳамагӣ чӣ қадар қисми себро хӯрдаанд?

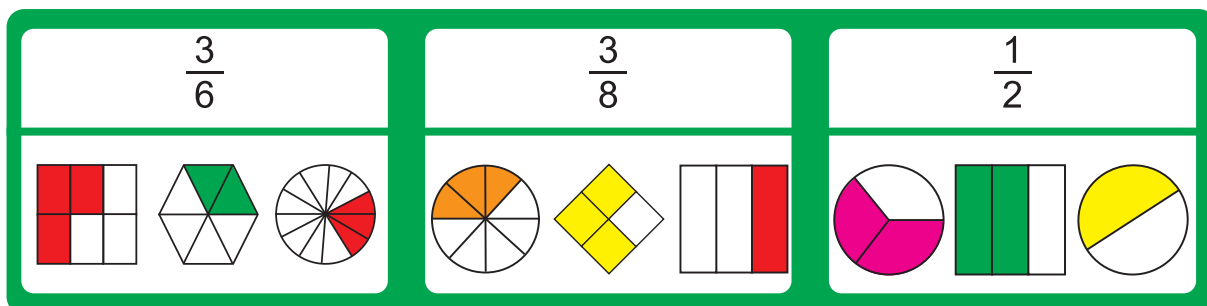
3. Дар асоси модел касрҳоро муқоиса мекунем.

4. Бо тартиби зиёдшавӣ мегӯем. $\frac{5}{7}$; $\frac{2}{7}$; $\frac{7}{7}$; $\frac{6}{7}$; $\frac{4}{7}$; $\frac{1}{7}$; $\frac{3}{7}$

Бо тартиби камшавӣ мегӯем. $\frac{1}{2}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{3}$; $\frac{1}{6}$; $\frac{1}{5}$; $\frac{1}{7}$

5. Шаклҳои бо касрҳо мувофиқро муайян мекунем ва мекашем.

6. Касрҳоро муқоиса мекунем.

$$\frac{1}{2} \square \frac{1}{2} \quad \frac{3}{8} \square \frac{5}{8} \quad \frac{5}{8} \square \frac{5}{7} \quad \frac{1}{10} \square \frac{4}{10} \quad \frac{4}{6} \square \frac{4}{8} \quad \frac{5}{12} \square \frac{9}{12}$$

БОБИ 5

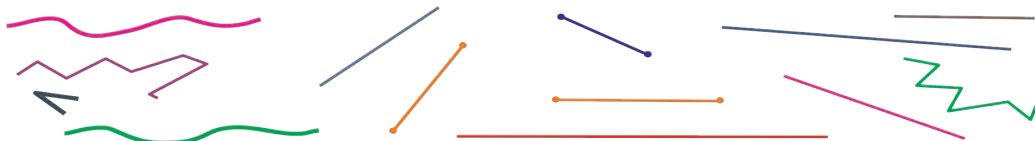
ШАКЛҲОИ ГЕОМЕТРӢ

Боби 5
Дарси 1

Хати рост

1. Шаклхоро ба хотир меорем ва номи онхоро меғуем. Ба дафтари худ хатҳои рост мекашем.

Хати рост бо ҳарфҳои хурди алифбо навишта мешавад. Аз якто нуқта якчандто хатҳои рост гузаронидан мумкин.

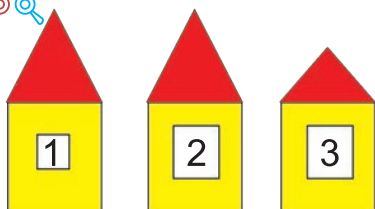

2. Аз як нуқта дуто хати рост гузаронида, кунҷҳои гуногун ҳосил мекунем. Ба кӣ чӣ гуна кунҷҳо ҳосил шуд?

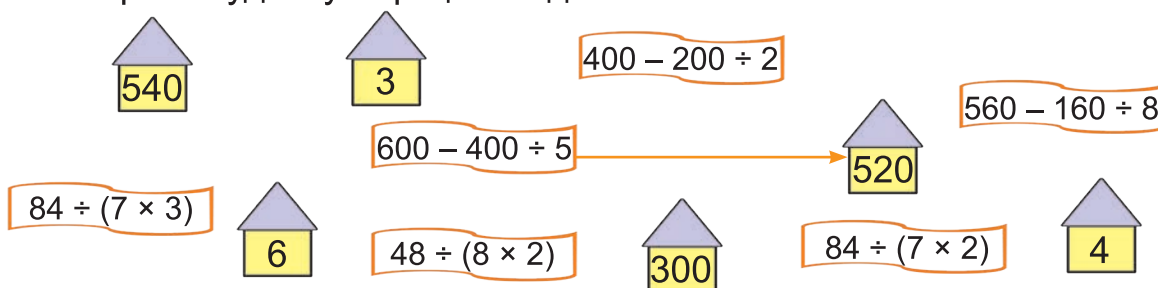
3. Усто девори баландиаш 4 метрро дар давоми 3 рӯз ба охир расонид. Рӯзи аввал девори баландиаш 1 метру 45 сантиметр, рӯзи дуюм девори баландиаш 1 метру 55 сантиметр сохт. Усто дар рӯзи сеюм бо чанд метр баландӣ девор сохтааст?

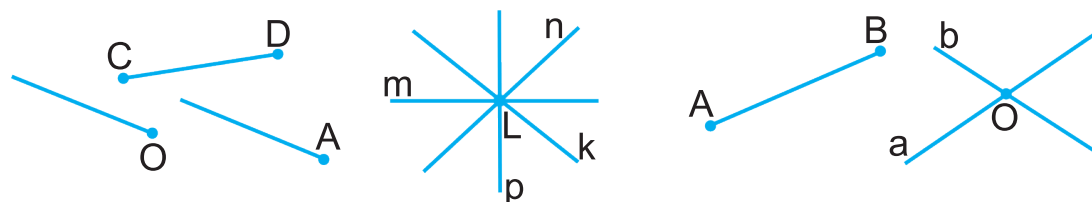
4. Сето шакл – секунча, шашкунча ва доира дар се хона зиндагӣ мекунанд: боми баланд, вале оинаҳояш хурд; боми баланд ва оинаҳояш калон; боми паст ва оинаҳояш калон. Секунча ва доира дар хонаи оинаҳояш калон, доира ва шашкунча бошад, дар хонаи бомаш баланд зиндагӣ мекунанд. Ҳар як шакл дар хонаи чандум зиндагӣ мекунад?

5. Ҳисоб мекунем. Қимати ифодаҳо ба хонаи бомноки бо кадом ранг буда мувофиқ меояд?

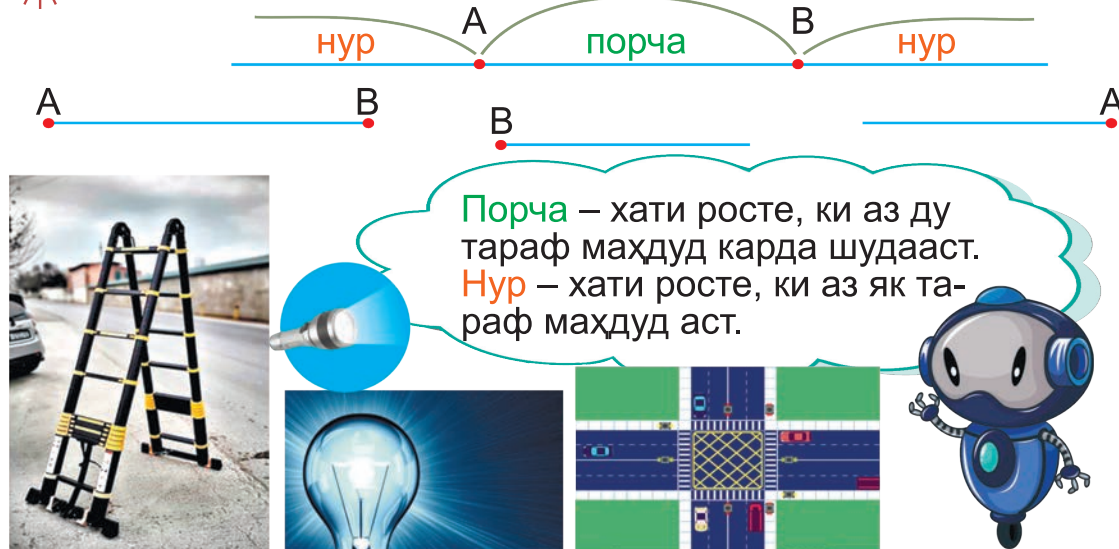
6. Хатҳои ростро муайян мекунем ва мекашем.

Боби 5
Дарси 2

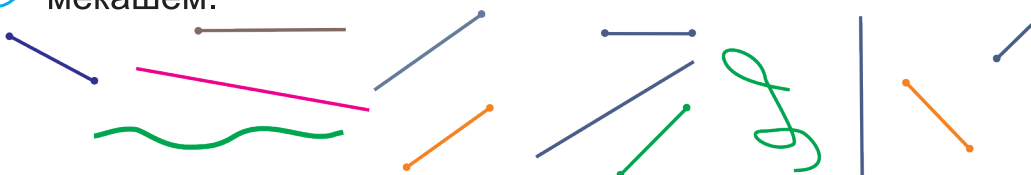
Порча. Нур

1. Аз хати рост чиҳо ҳосил карда шуд?

Боз ба чиҳо нур ва порчаҳоро дида метавонем?

2. Аз шаклҳои додашуда нур ва порчаҳоро муайян карда, онҳоро мекашем.

Оё худатон мустақилона аз хати рост якто нур ҳосил карда метавонед?

3. Дарозии порчаҳоро чен карда, дарозтарин ва кӯтоҳтаринашро ба дафтарамон мекашем.

4. Раъно ва бародараш ҳар пагоҳирӯзӣ дар пайроҳаи 200-метра медаванд. Раъно қад-қади пайроҳа панҷ маротиба ва бародараш ду маротиба медавиданд.

– Раъно ҳар рӯз чанд метр медавид? Бародараш-чӣ?
– Аз хоҳару бародар кадом яке бештар давидааст?
Чӣ қадар зиёд?

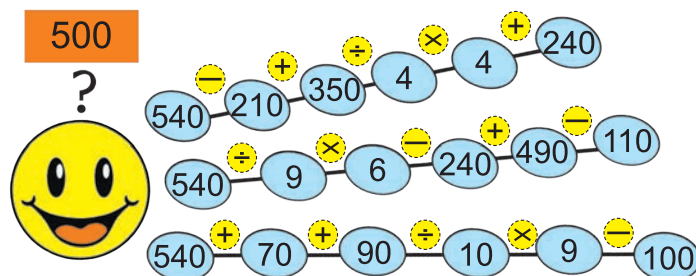

5.

Шумораи порчаҳо чандто аст?

6. Барои ба ҷавоби дуруст рафтани панир кӯмак мекунем.

7. Дарозии порчаҳоро меёбем. Порчаи дуюм аз порчаи якум чанд маротиба дароз, аз порчаи сеюм-чӣ?

Боби 5
Дарси 3

Хати рост, порча, нур

1. Бо воситаи пайваст кардани байни порчаҳои додашуда чӣ гуна шакл ҳосил кардан мумкин? Периметри онро меёбем.

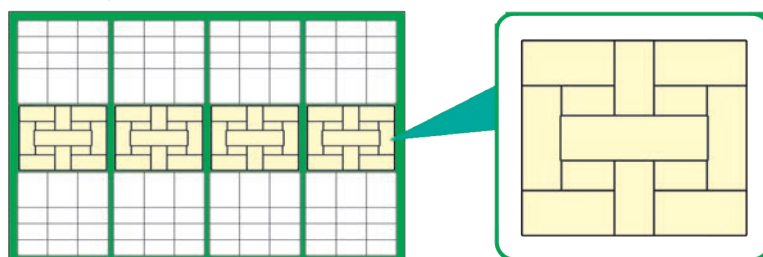
2. Нуқтаҳои дар дафтари худ додашударо муайян карда, онҳоро пайдарпай пайваст мекунем. Чӣ гуна шакл ҳосил шуд? Аз чандто шакл порча ҳосил шуд? Оё дарозии онро чен карда метавонед?

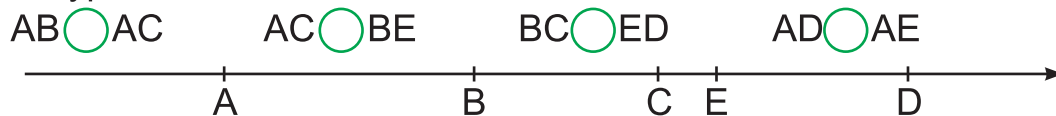
3. Донишомӯзони синфи 3 барои ҷашн саҳнаро бо матоъ оро доданд. Барои пеши саҳна аз матои 7 метра 430 сантиметр бурида гирифта шуд ва матои боқимонда барои ороишҳо истифода шуд.
— Барои ороиши саҳна чанд сантиметр матоъ сарф шудааст?
— Матои барои қисми пеш истифода шуда, аз матои барои ороиш истифодашуда чанд сантиметр зиёд аст?

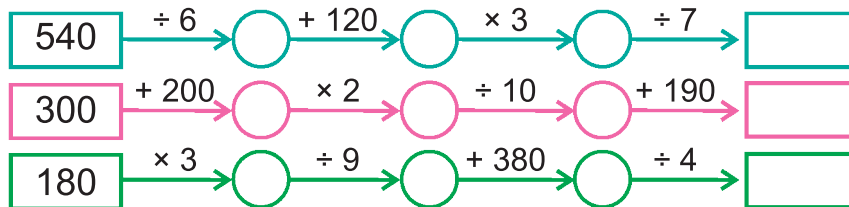
4. Дар шакли ҷудокарда нишондодашуда чандто квадрат ва росткунҷа мавҷуд аст?

5. Аз нури ададҳо истифода бурда муқоиса мекунем? Оё порчаи калонтаринро тахминан гуфта метавонед? Чандто порча ҳосил шудааст? Нурҳо-чӣ?

6. Ҳисоб мекунем.

Боби 5 Дарси 4

Хатҳои рости параллелӣ

1. Агар мо хатҳои пайраҳаи давиданро ҳамин тавр идома диҳем, оё онҳо бурида мешаванд?

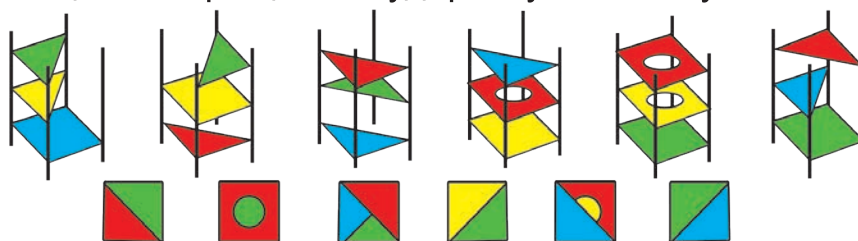
Инҳо хатҳои рости параллел мебошанд. Онҳо бурида намешаванд.

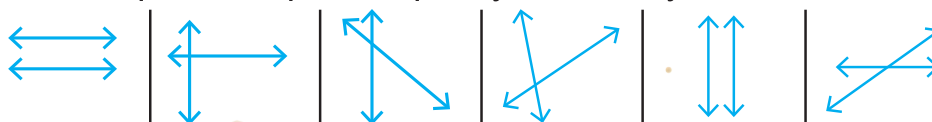
2. Дар расмҳо чӣ гуна хатҳоро мебинед? Боз чӣ гуна мисол оварда метавонед?

3. Ҳангоми болои ҳамдигар ба тарзи параллел ҷойгир кардани шаклҳо тасвири ҳосилшударо муайян мекунем.

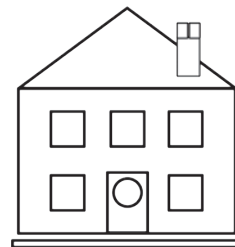

4. Хатҳои рости параллелро муайян мекунем ва мекашем.

5. Квадрат ва росткунча мекашем, тарафҳои параллели онҳоро муайян мекунем. Периметрашро меёбем.

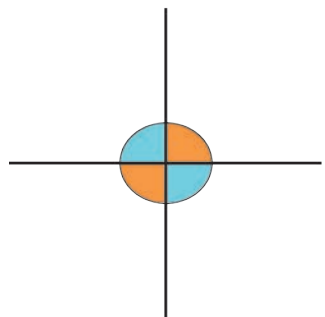
6. Хатҳои параллели дар расм бударо дар як хел ранг мекашем. Ба шумо чандто хатти параллел ҳосил шуд?

Боби 5 Дарси 5

Хатҳои рости перпендикуляр

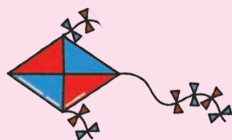
1.

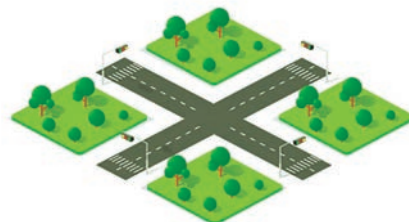
Инҳо – хатҳои рости перпендикуляр мебошанд. Онҳо дар таҳти кунҷҳои рост бурида мешаванд.

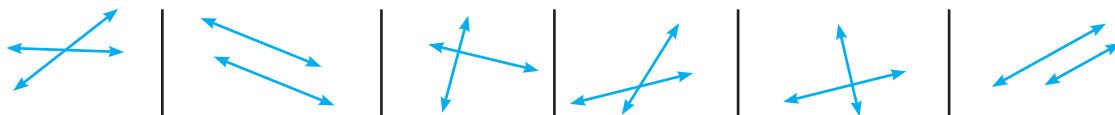
Боз хатҳои перпендикулярро ба чиҳо дидан мумкин?

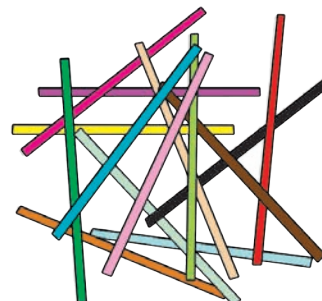
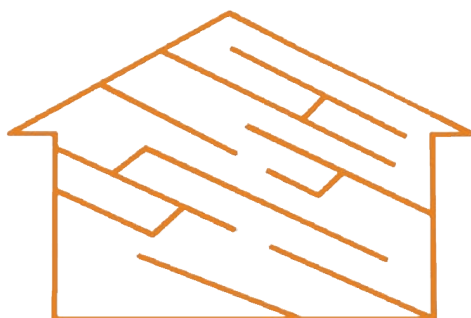
2. Дарозии як тарафи боғи квадратшакл 20 метр аст. Дарозии атрофи боғ чанд метр аст? Ҳамагӣ периметри 4-то боғро меёбем.

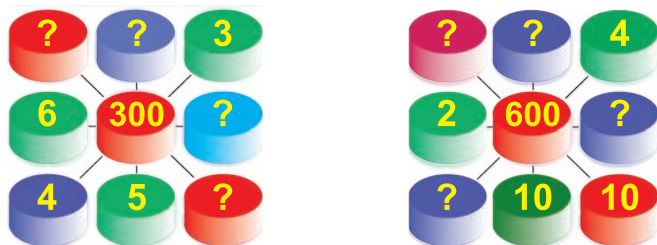
3. Хатҳои рости перпендикулярро меёбем ва мекашем.

4. Дар шаклҳо чандтогӣ хатҳои параллел ва перпендикуляр мавҷуданд?

5. Дар самти хатҳои рости перпендикуляр ҳаминтавр ададҳоеро ёбед, ки ҳосили тақсими онҳо ба адади дар марказ буда баробар бошад.

6. Аломати ҳаракати роҳи хатҳои рости перпендикуляр тасвиршударо муайян мекунем ва ба дафтарамон мекашем.

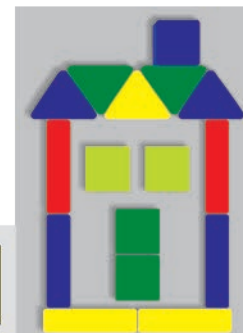
Боби 5 Дарси 6

Сохтани шаклҳои содда ва ҳамвор

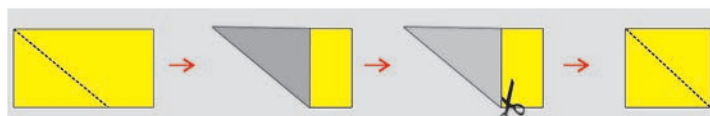
1. Ба ашёҳои дар расмҳо буда чӣ гуна шаклҳои геометрӣ мебинед?

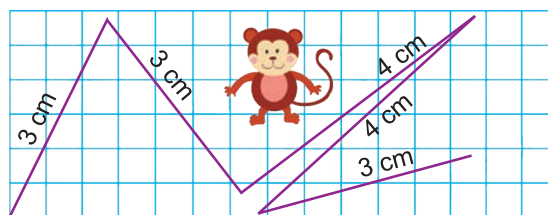
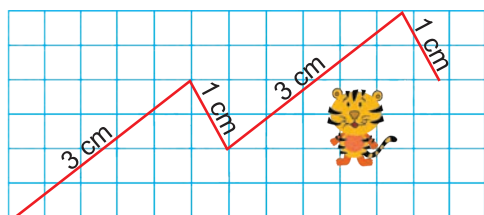
Онҳоро боз дар кучоҳо дучор шуданамон мумкин?

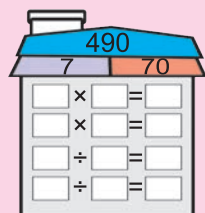
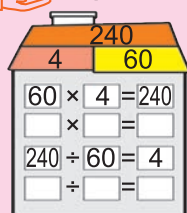
2. Бо воситаи қатъ кардан ва буридан аз шаклҳои гуногун хонача месозем.

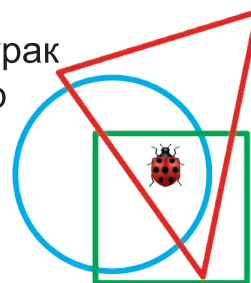
3. Аз хатҳои рости шикаста шаклҳо ҳосил мекунем ва периметри онҳоро меёбем.

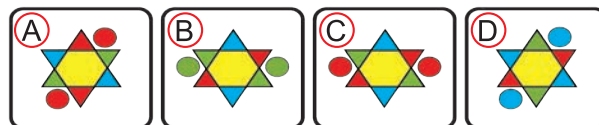
4. Ҳисоб мекунем.

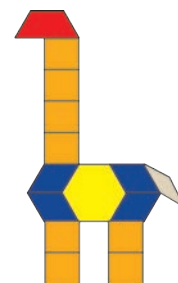
5. Халилихӯрак (какана) дар доҳили кадом шакл тасвир шудааст?

6. Дар асоси пайдарпай шакли баъдинаро муайян мекунем.

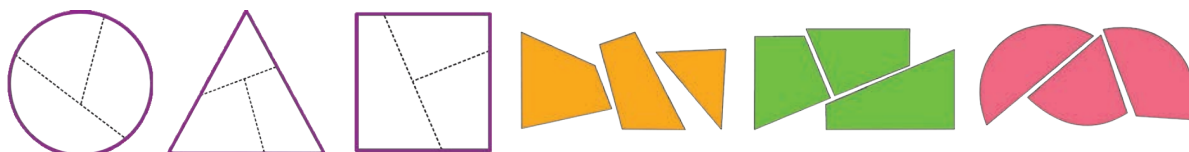
7. Бо ёрии коғазии ранга аз шаклҳои гуногун заррофа (жирафа) месозем.

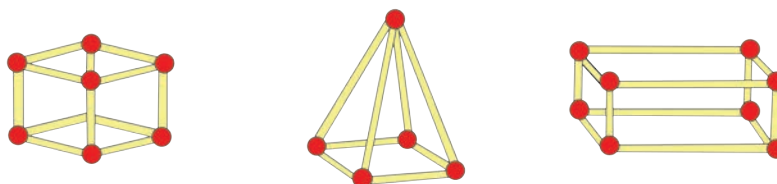
Боби 5 Дарси 7

Сохтани шаклҳои содда ва ҳамвор

1. Мувофиқи шаклҳо буришҳоро муайян мекунем.

2. Аз пластилин ва чўбҳои ҳисоб шаклҳо месозем.

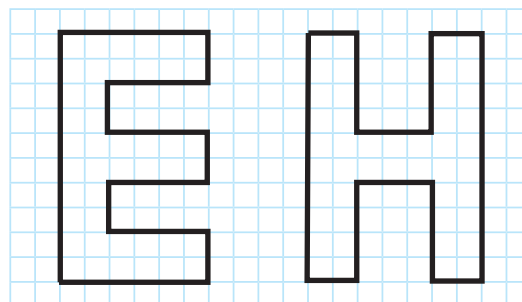

3.

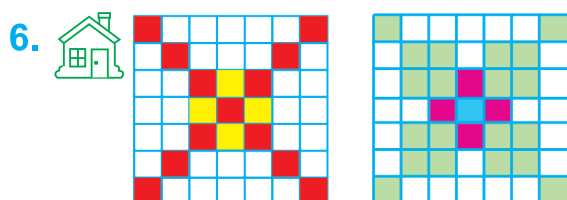

Дуюмин кадом шакл ҷойгир карда шудааст?

4. Бо ёрии паргор давра ва доираи радиусаш 2 см буда кашида, диаметри онро муайян мекунем.

5. Шаклҳоро кашида, бо воситаи шуморидани катакҳо масоҳаташро меёбем.

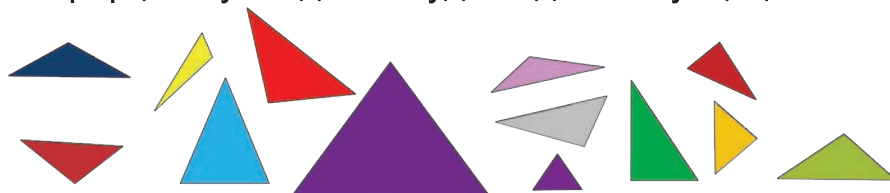

Катакҳо ва масоҳати шаклҳоро шуморида меёбем ва мекашем. Оё шаклҳои ба ҳамин монандро мустақилона кашида метавонед?

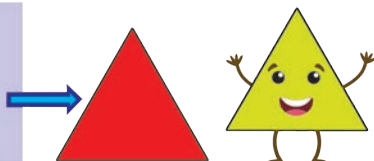
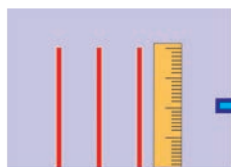
Боби 5
Дарси 8

Намудҳои секунҷа

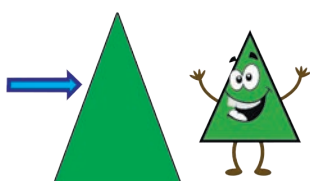
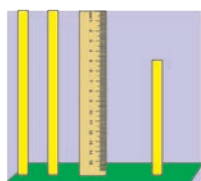
1. Дар расм чандто секунҷаро мебинед? Онҳо бо кадом ҷиҳаташон фарқ мекунанд? Намуди кадом секунҷаҳо як хел аст?

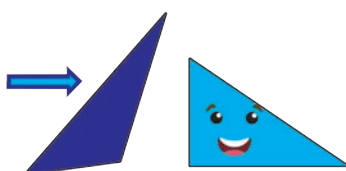
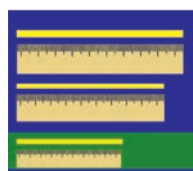
2. Секунҷаҳо чӣ гуна ҳосил карда шуд?

Ман секунҷаи баробартараф ҳастам.
Ҳама тарафҳои ман баробаранд.

Ман секунҷаи баробарпахлӯ ҳастам.
Ду тарафи ман баробаранд.

Ман секунҷаи гуногунтараф ҳастам.
Тарафҳои ман гуногунанд.

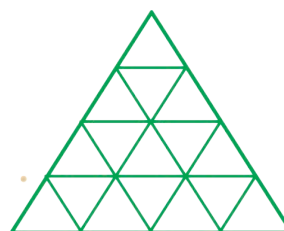
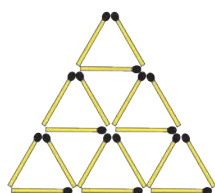
Боз чиҳо ба секунҷаҳои баробартараф, баробарпахлӯ ва гуногунтараф монанд аст?

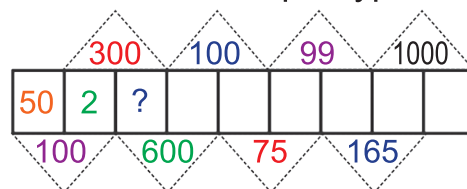
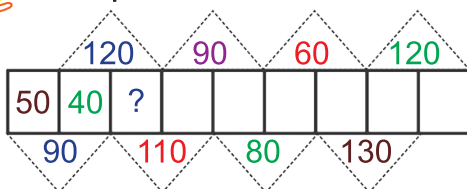
3. Аз матоъ пораҳои секунҷа-шакли тарафаш 8 см буда-ро бурида гирифтанд. Аз 4-тои онҳо квадрат ҳосил намуданд. Агар бо чилди якто болин 10-то ҳамин гуна квадрат лозим бошад, периметри чилди болинро меёбем.

4. Бо ёрии ҷўбчаҳои гўгирд дар шаклҳо чандто секунҷа буда-нашро муайян мекунем.

5. Бо ёрии амалҳои ҷамъ ва зарб каталҳои холиро пур мекунем.

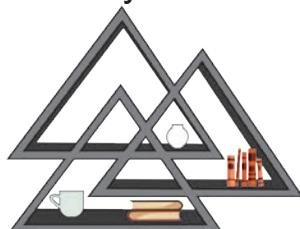

6. Секундаҳои баробартараф, баробарпахлӯ ва гуногунтараф мекашем ва тарафхояшро чен намуда, периметрашро меёбем.

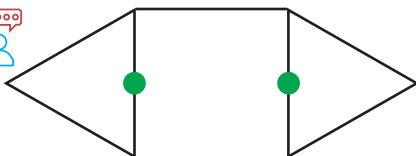
Боби 5
Дарси 9

Намудҳои секунда

1. Дар расмҳо чандтогӣ секунда буданашро муайян намуда, муқоиса мекунем.

2. Шакли додашуда аз квадрат ва секундаи баробартараф иборат аст. Агар периметри квадрат 124 см бошад, периметри шакл ба чӣ баробар аст?

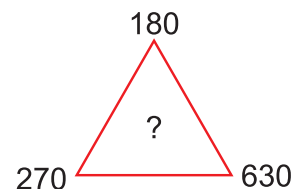
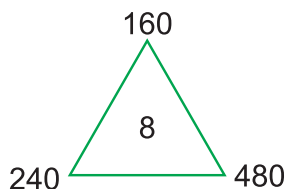
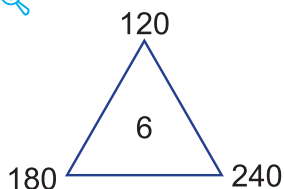
3. Аз қоғази ранга секундаҳо бурида, аз онҳо чоркундаҳо месозем.

Боз аз чӣ гуна ашёҳои секундашакл чоркунда ҳосил карданамон мумкин?

4. Адади номаълумро меёбем.

5. Баробарӣ ҳосил мекунем.

$$120 \text{ cm} = \boxed{} \text{ m } \boxed{} \text{ cm}$$

$$456 \text{ cm} = \boxed{} \text{ m } \boxed{} \text{ dm } \boxed{} \text{ cm}$$

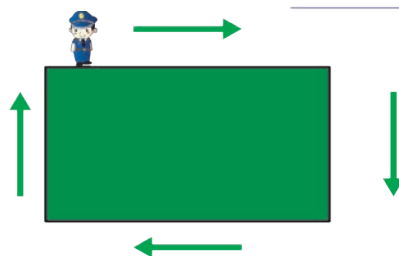
$$999 \text{ dm} = \boxed{} \text{ m } \boxed{} \text{ cm}$$

$$230 \text{ dm} = \boxed{} \text{ m}$$

$$75 \text{ m} = \boxed{} \text{ dm}$$

$$381 \text{ cm} = \boxed{} \text{ dm } \boxed{} \text{ cm}$$

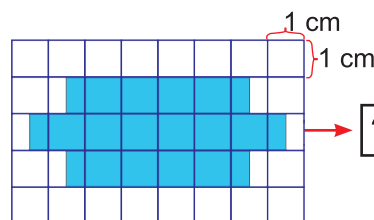
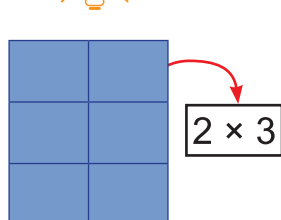
6. Посбон ба сӯйи боғи тарафхояш 90 метр ва 60 метр буда роҳ мегардад. Агар ҳар як қадами посбон 5 детсиметрӣ бошад, вай барои як маротиба давр задани боғ чанд қадам монданааш лозим аст?

Боби 5
Дарси 10

Бо ёрии палетка (тахтача) чен кардани масоҳати шаклҳо

1. Масоҳати шаклҳо чӣ хел ёфта мешавад?

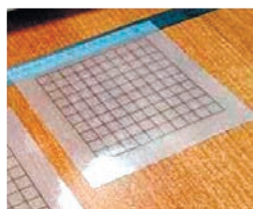

Масоҳати ингуна шаклҳо бо ёрии палетка ёфта мешавад.

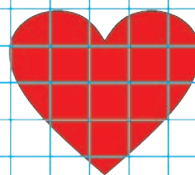
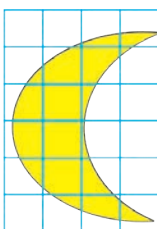
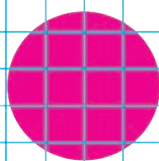
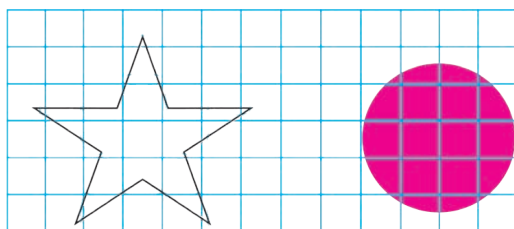
2. Бо ёрии палетка масоҳати шаклҳоро ҳисоб мекунем.

			3	4	5	6		
	1	2	1	2	3	4	7	8
24	5	6	7	8	9	10	11	12
23	22	13	14	15	16	17	18	11
	21	20	19	19	20	14	13	12
			18	17	16	15		

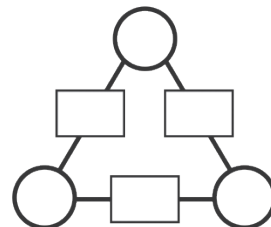

- Бо ёрии палетка квадратҳоро пурра мешуморем: **20**-то
- Шумораи квадратҳои нопурраро ба 2 тақсим мекунем: $24 \div 2 = 12$.
- Натиҷаҳоро ҷамъ мекунем: $20 + 12 = \boxed{}$

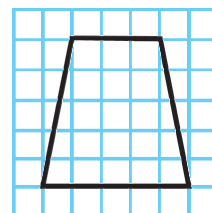
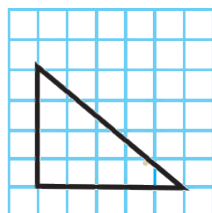
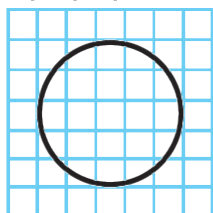
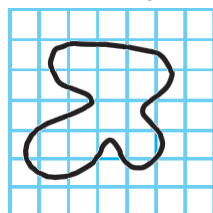
3. Масоҳати шаклҳоро меёбем ва муқоиса мекунем.

4. Рақамҳои 7, 8, 9, 12, 13, 14-ро дар каттакҳои ҳолӣ чунон ҷойгир кунед, ки суммаи ададҳои ҳар як қатор як хел бошад.

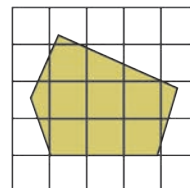
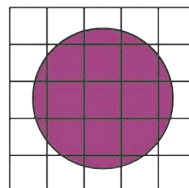
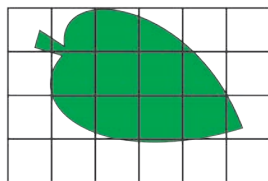
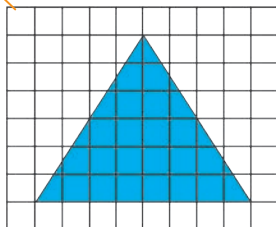
5. Масоҳати кадом шакл калонтар аст? Он аз масоҳати хурдтарин чӣ қадар фарқ мекунад?

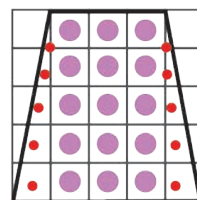
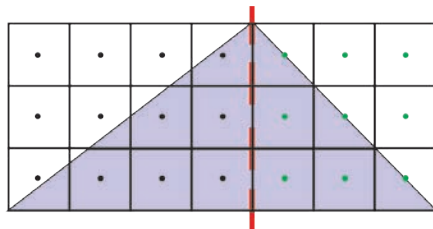
Боби 5
Дарси 11

Бо ёрии палетка чен кардани масоҳати шаклҳо

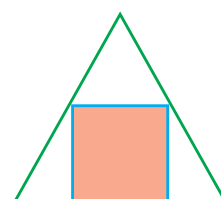
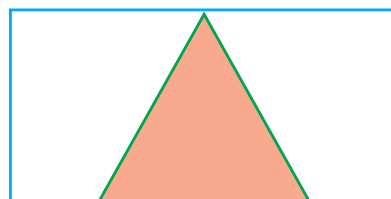
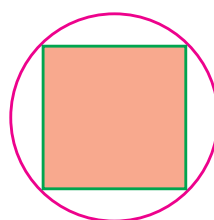
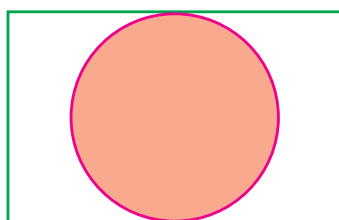
1. Масоҳати шаклҳоро меёбем ва муқоиса мекунем.

2. Масоҳати шаклҳоро ҳисоб мекунем. Масоҳати ҳамингуна 3-то секунча инчунин 2-то чоркунча чӣ қадар фарқ мекунад.

3. Масоҳати қисмҳои рангкарданашидаи шаклҳои додашударо бо ёрии палетка ҳисоб мекунем ва муқоиса мекунем.

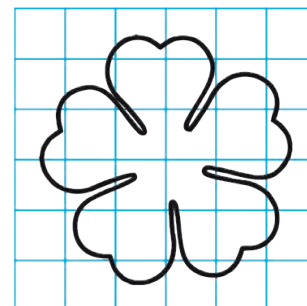
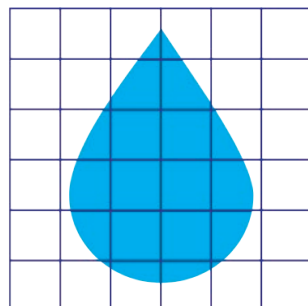
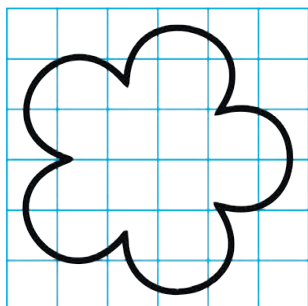

4. Бо ёрии 4-то адади 4, амалҳои арифметикӣ ва қавс ҳаминтавр ифодаҳо созед, ки натиҷаи онҳо ба ададҳои аз 1 то 9 буда ба-баробар бошад.

5. Фарши хонаи бачагон бо гилемчаҳои квадратшакл пӯшонида шудааст. Барои пур кардани он боз чандто гилемча лозим аст?

6. Шаклҳоро мекашем ва бо ёрии палетка масоҳати онро ҳисоб мекунем.

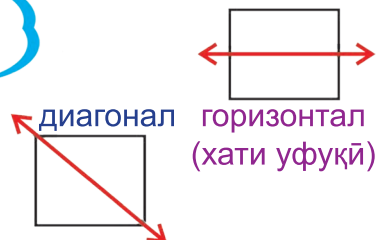
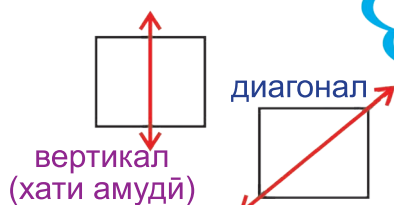

Боби 5
Дарси 12

Симметрия нисбат ба тир (меҳвар)

1. Ба хотир меорем.

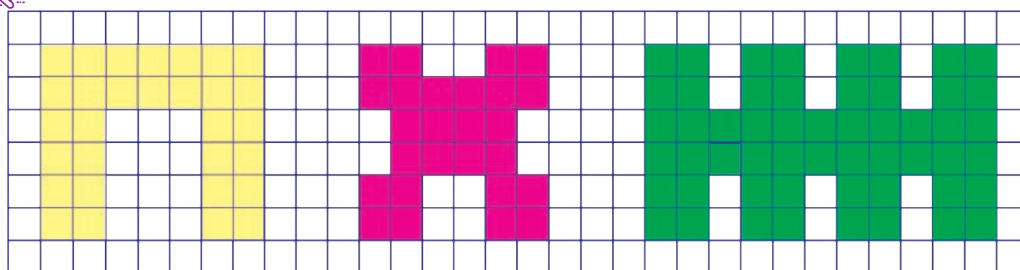
Оё тирҳои симметрии
чӣ гуна номгузорӣ карда-
нашро медонед?

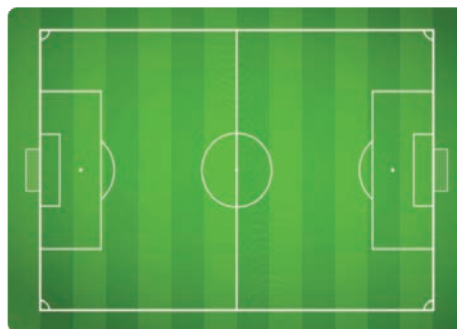
Аз ашёҳо чанд тири симметрии гузарондан мумкин?

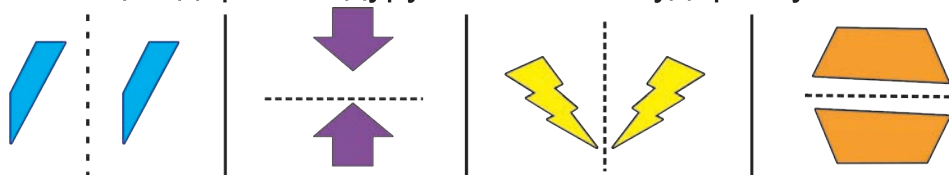
2. Тири симметрии шаклҳоро муайян мекунем ва мекашем.

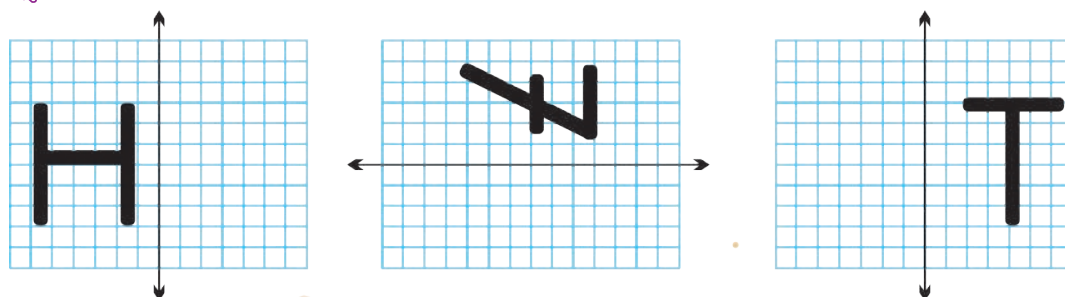
3. Агар бари майдони футбол 45 метр ва дарозияш 90 метр бошад, тири симметрии аз майдон ба тарзи горизонталӣ (уфуқӣ) гузаронидашуда нисбат ба тири симметрии вертикалӣ чанд маротиба калон мешавад? Оё аз ин майдон тири симметрии ба тарзи диагоналӣ гузаронидан мумкин аст?

4. Шаклҳои дар оина дуруст инъикос шударо муайян мекунем.

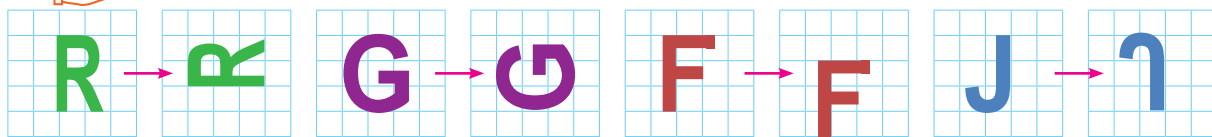

5. Шаклҳои симметрии мекашем.

5. Бобур аз хона баромада, 27 метр ба рост, 32 метр ба чап, 16 метр ба рост ва 12 метр ба чап кадам зада ба мактаб меояд. Фарҳод бошад, аз хонааш 45 метр ба чап, 18 метр ба рост, 23 метр ба чап ва боз 15 метр ба чап роҳ гашта ба мактаб меояд. Кадоме аз онҳо бештар масофа ва гардишро тай мекунанд?

6. Тасвирҳо аз кадом ҳаракатҳо ҳосил шудаанд?

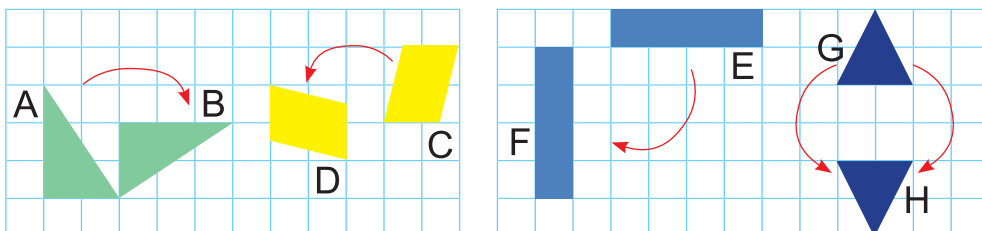
7. Ҳолати гардиши шашум ва баъдинаи ҳар як шаклро мекашем.

Боби 5
Дарси 14

Тобхӯрӣ, лағжиш ва даврзании шаклҳо

1. Шаклҳо дар натиҷаи кадом ҳаракат ба ҳолати баъдина мегузарад?

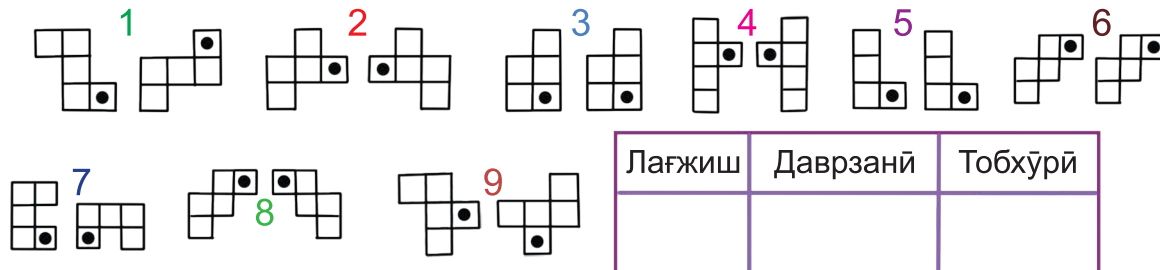

Оё ҳолати гардиши сеюми шаклҳоро гуфта метавонед?

2. Дар асоси намуна шаклро мелағжонем, давр мезанонем ва тоб медиҳем.

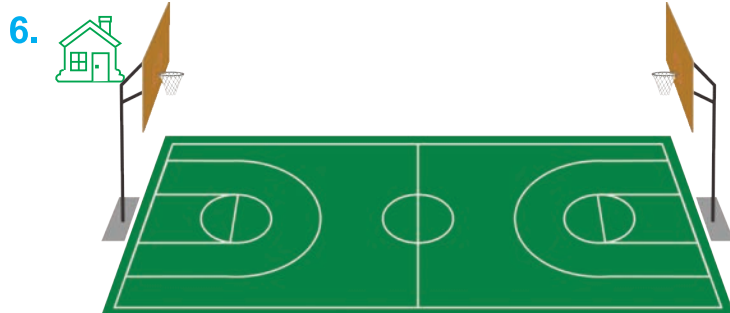
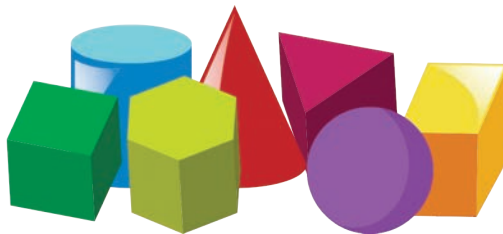
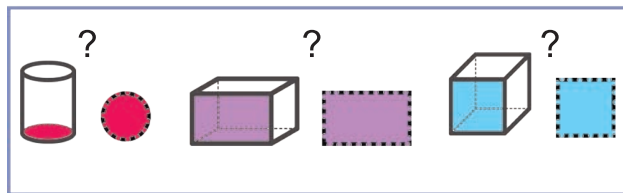
3. Ҳолатҳои ба рақамҳо мувофиқро муайян мекунем ва ба ҷадвал менависем.

4. Ҳисоб мекунем, натиҷаҳоро бо тартиби зиёдшавӣ ҷойгир мекунем.

$\begin{array}{r} 740 \\ - 579 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 433 \\ + 377 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 548 \\ - 269 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 125 \\ + 168 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 430 \\ - 207 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 230 \\ - 178 \\ \hline \end{array}$
					

5. Ҳангоми аз ҳар тараф нигаристани шаклҳои фазоӣ чӣ гуна шакли ҳамворро мебинем?

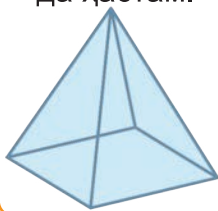
Тарафи дарози майдони росткунҷаи баскетбол 28 m ва тарафи кӯтоҳ 15 m аст. Периметри ин майдонро чӣ тавр ёфтан мумкин?

Боби 5
Дарси 16

Шаклҳои геометрии фазоӣ

1.

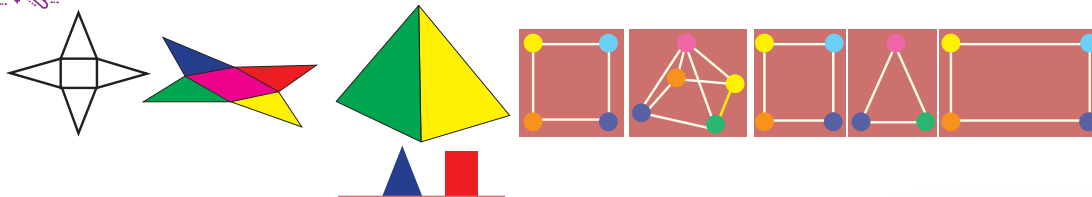
Ман пирамида ҳастам.

Боз чиҳо ба пирамида монанд аст?

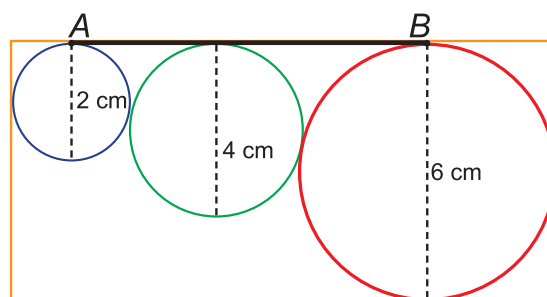
2. Оё чӣ гуна сохташудани пирамидаро медонед? Якҷоя месозем.

3. Сайёҳон дар доманаи кӯҳ хаймаҳои хурду калон барпо карданд. Агар дар ҳар як хаймаи хурд 6-тоғи сайёҳ ва дар хаймаи калон аз он 2 маротиба зиёд сайёҳон ҷойгир шуда бошанд, ҳамагӣ чанд нафар сайёҳон ба доманаи кӯҳ барои истироҳат баромадаанд?

4. Доираҳоро мекашем ва дарозии порчаи АВ-ро меёбем.

5. Ҳосили зарбро меёбем.

$$\begin{array}{r} 315 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 327 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 292 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

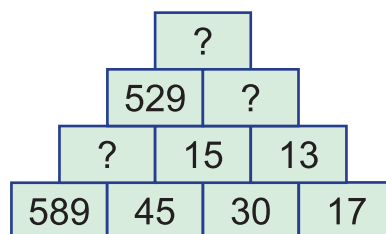
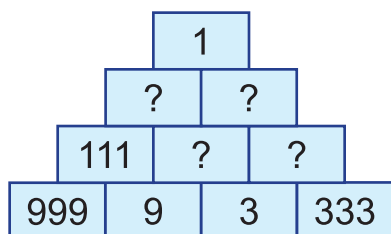
$$\begin{array}{r} 162 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 385 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 276 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 416 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$$

6. Ҳисоб мекунем.

Боби 5 Дарси 17

Шаклҳои геометрии фазой

1. Номҳои шаклҳои додашударо мегӯем. Онҳо чӣ гуна шаклҳоянд? Тарафҳои онҳо аз кадом шаклҳо иборатанд? Кубоид аз кадом шаклҳо ҳосил мешавад? Силиндр ва пирамида-чӣ?

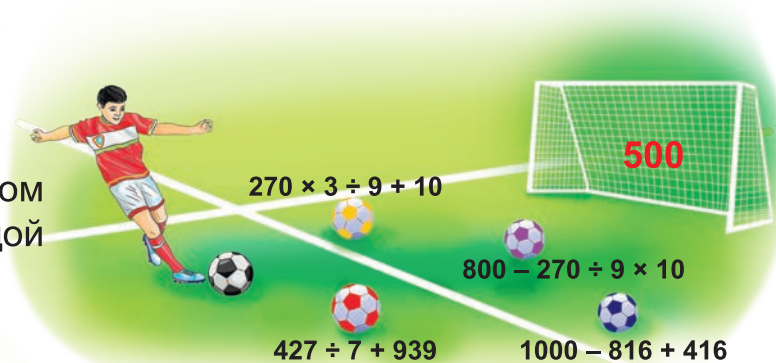
2. Чизҳо ба кадом шакли фазой мувофиқат мекунанд?

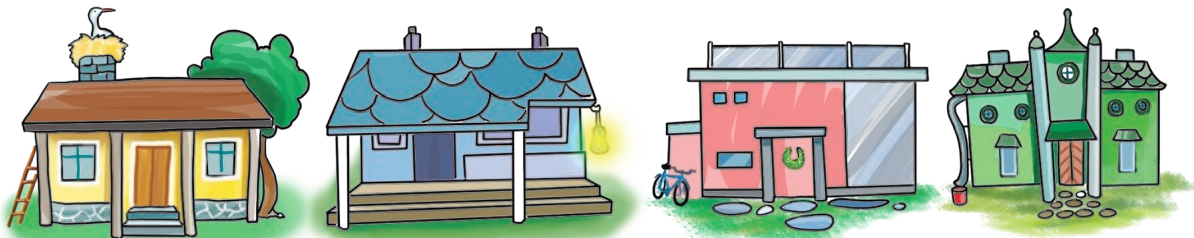
- Шакли ҳамаи тарафҳояш аз квадрат иборат бударо чӣ меноманд?
- Шакли тарафи бозичаро ташкилкунанда чӣ ном дорад?
- Дар шаклҳои яхмос ва бозичаҳо чӣ гуна монандӣ вучуд дорад?
- Ба ҳишт ва куб- чӣ?

3. Ҳисоб мекунем. Кадом тўб ба тўри дарвоза чой мегирад?

Ҳисоб мекунем. Кадом тўб ба тўри дарвоза чой мегирад?

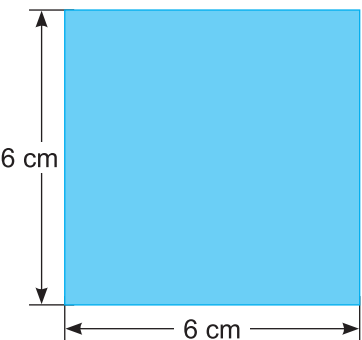

4. Хонаҳои бачагон ва машғулоти дӯстдоштаи онҳоро меёбем.

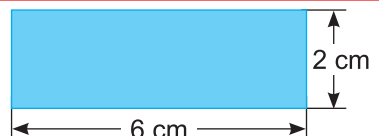
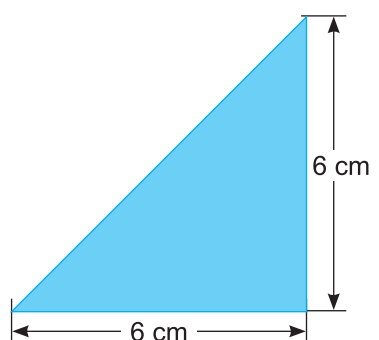
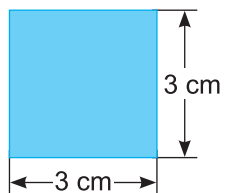
- Комила варзишгар буда, бо давидан машғул аст.
- Баскетболбоз ва хоккейбоз ҳамсоя нестанд.
- Баскетболбоз дар хонаи кабуд зиндагӣ мекунад.
- Алишер дар паҳлӯи варзишгар зиндагӣ мекунад.
- Гулмоҳ дар байни хонаҳои сурх ва зард зиндагӣ мекунад.
- Малика дар назди хонаи кабуд зиндагӣ мекунад.
- Варзишгар дар хонаи сурх зиндагӣ мекунад.
- Ҳамсои Гулмоҳ ба шиноварӣ иштирок мекунад.

5. Аз маълумотҳо истифода бурда, миқдори шаклҳоро, ки квадратро фарогирифтаниш мумкин аст муайян мекунем.

6 cm

6 cm

Шаклҳо	Аз ҳамин шакл чандто истифода мешавад?
 6 cm 2 cm	
 6 cm 6 cm	
 3 cm 3 cm	

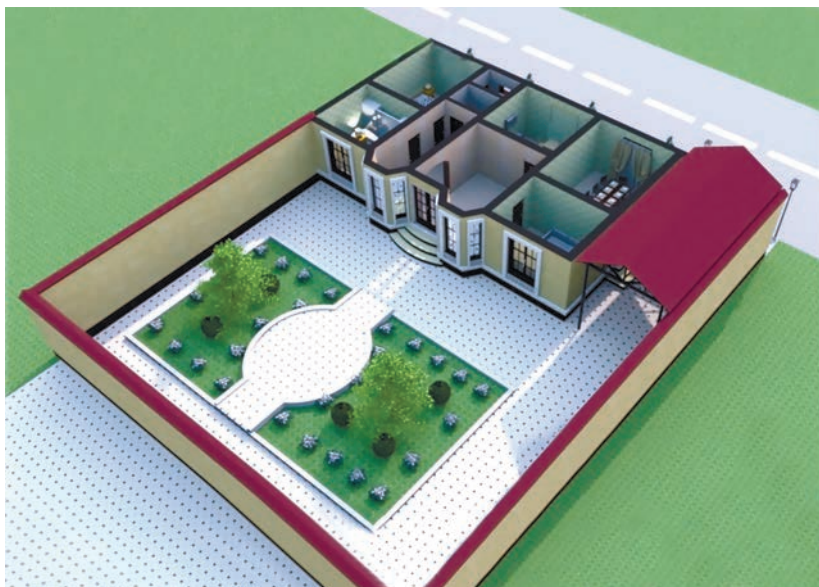
6. Ашёи хонаамонро, ки ба кубоид, пирамида ва конус монандӣ доранд, муайян намуда менависем ва расмашро мекашем.

Боби 5
Дарси 18

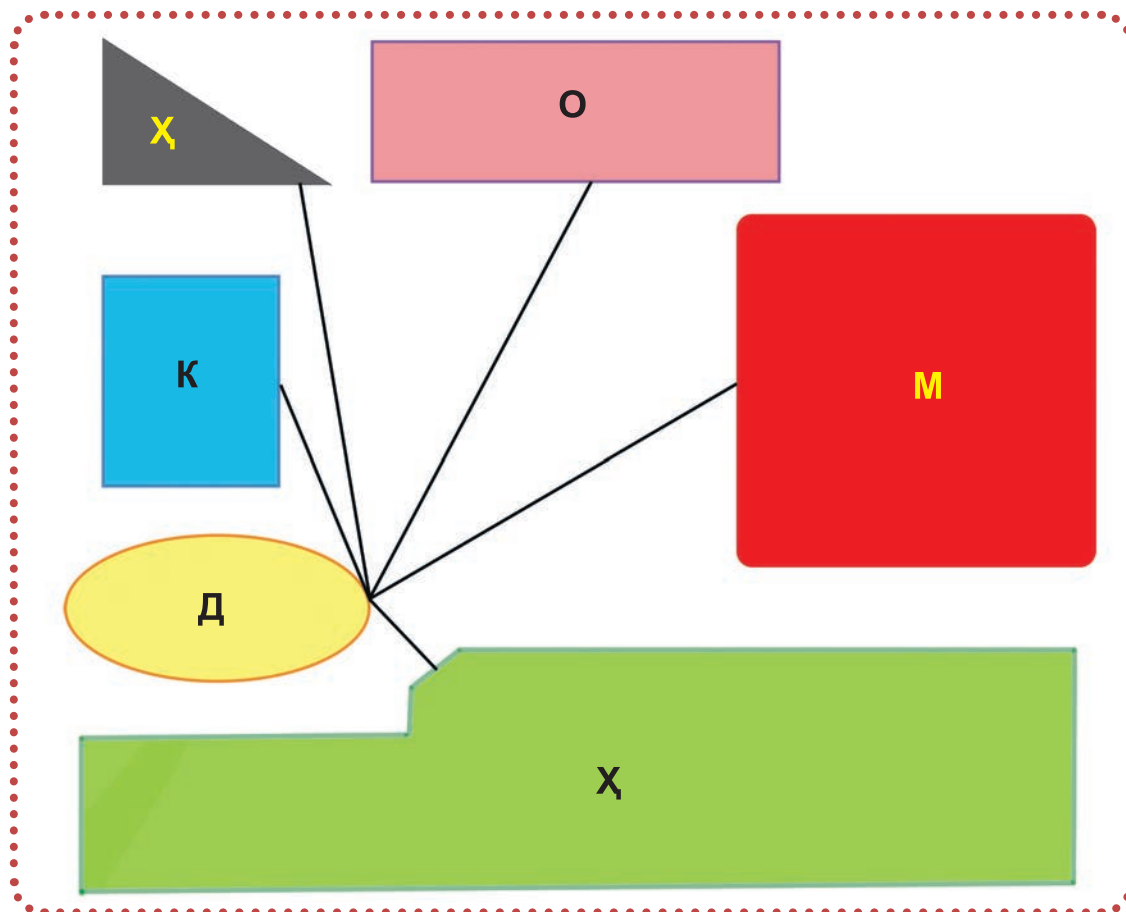
Шаклҳои геометрии фазой. Супориши STEM

Нақша, графике, ки ҷойгиршавии дарсхонаи хонаамонро нисбат ба дигар хонаҳо (ошхона, меҳмонхона, долон, ғаммом, хобгоҳ) акс мекунад мекашем. Ҳар як хонаро бо рангҳои дилхоҳ ранг мекунем ва тасаввуроти ояндаамонро инъикос мекунем.

Д – дарсхона
К – китобхона
Ҳ – ғаммом
О – ошхона
М – меҳмонхона
Ҳ – ҳавлӣ

120

Бигӯед, ки чаро меҳмонхона бо ранги сурх аст?
Шумо ба кадом ранг будани онро меҳостед?

БОБИ 6

ВОҲИДҲОИ ЧЕНАК

Пул

сўм

Соат

h

Миллиметр

mm

Метр

m

Килограмм

kg

Сантиметр

cm

Километр

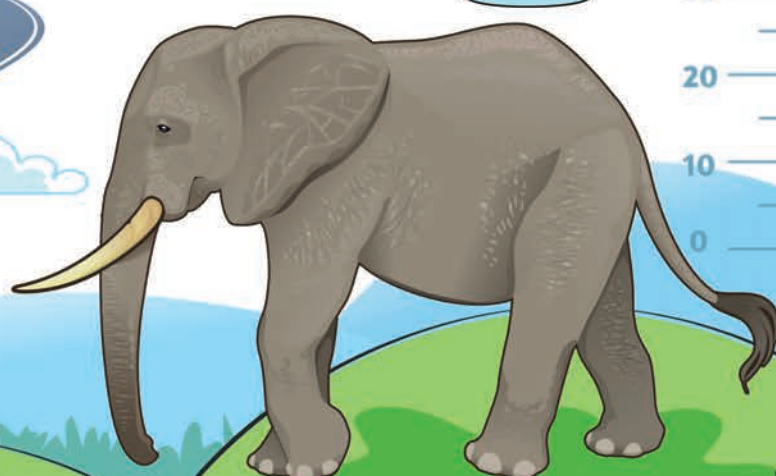
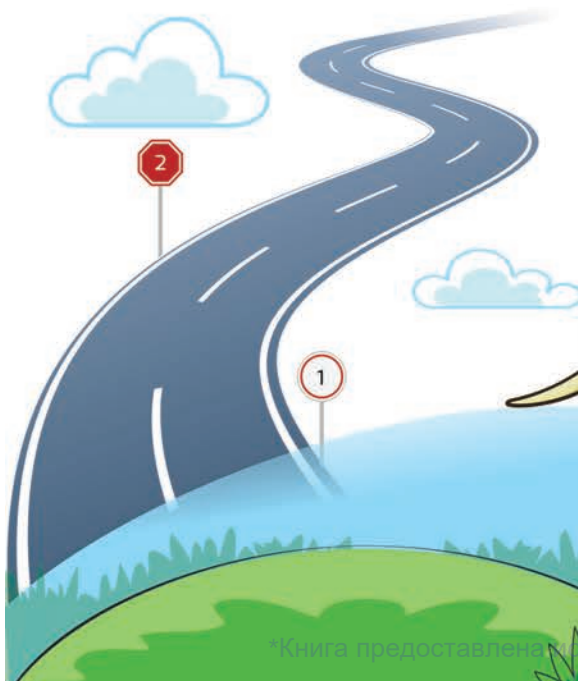
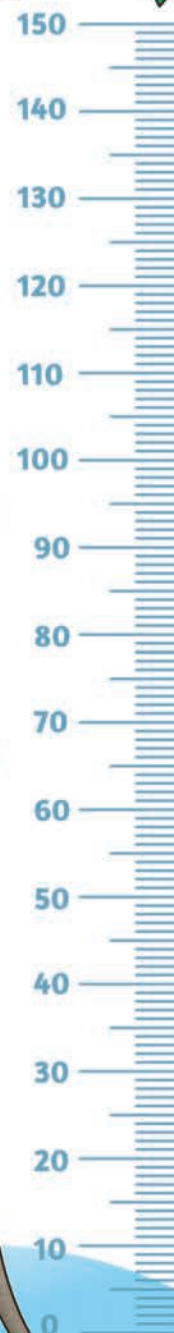
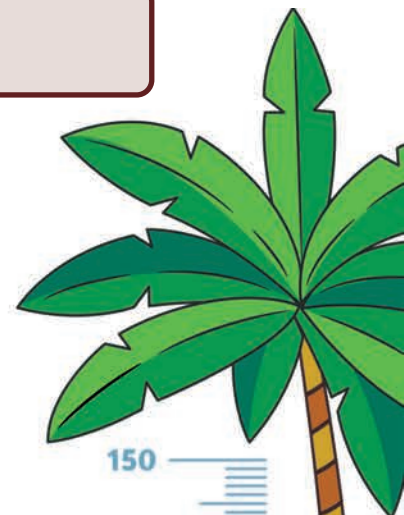
km

Литр

L

Грамм

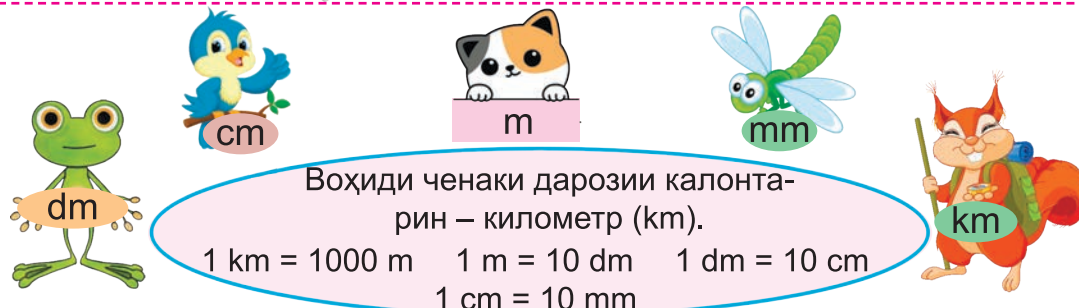
g

Боби 6. Дарси 1

Воҳидҳои ченаки дарозӣ

1. Ин чизҳоро бо ёрии кадом воҳидҳои ченаки дарозӣ чен мекунем?

2. Баробарӣ ҳосил мекунем.

$$3 \text{ m} = \square \text{ dm}$$

$$5 \text{ m } 6 \text{ dm} = \square \text{ cm}$$

$$800 \text{ dm} = \square \text{ m}$$

$$6 \text{ m} = \square \text{ dm}$$

$$2 \text{ m } 5 \text{ dm} = \square \text{ cm}$$

$$900 \text{ dm} = \square \text{ m}$$

3. Ба қўяндаи хазина барои ёфтани хазина кўмак мекунем. Дар харита хазина аз минора 6 см дуртар ва аз дарахт 5 см дуртар ба зери ҷарӣ ҷойгир шудааст. Порчаҳои ба роҳи ба хазина рафтан баробар бударо мекашем.

4. Барои 60 метр ресмонро 5 метрӣ ба қисмҳо ҷудо кардан, чанд маротиба буридан лозим аст?

5. Шокир барои бози-чаҳои худ боғи ҳайвоноти хурдак сохт. Девори боғи ҳайвонотро бо фишордиҳак чен мекунад. Агар якто фишордиҳак 2 см дарозӣ дошта бошад, дарозии ҳар як тараф ба чанд сантиметр баробар аст? Периметри деворро бо детсиметр ва сантиметр ифода мекунем.

6. Қади аъзои оиламонро муайян мекунем. Мо маълумотро дар ҷадвал ҷойгир мекунем.

Аъзоёни оила	Қадаш	Баландтарин	Пасттарин	
Ман	105 cm	—		
Падарам				

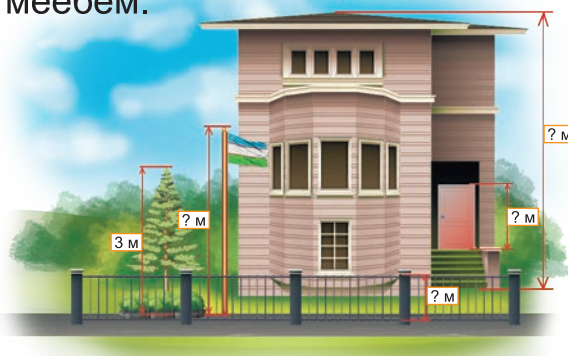
Бигӯед, ки қади кӣ пасттарин буда, нисбат ба аъзои оилааш баландтар? Фарқи байни қади баландтарин ва пасттарин чӣ гуна аст?

Боби 6.
Дарси 2

Воҳидҳои ченаки дарозӣ

1. Дарозихоро тахмин намуда меёбем.

- Баландии хона m
- Баландии парчам (байрак) m
- Баландии дарахт m
- Баландии дар m
- Баландии монеа (ғав) m
- Дарозии кадом чиз аз дар баланд ва аз парчам паст аст?

2. Тахмин мекунем ва чен мекунем.

	Тахминан	Ченаки аниқ		Тахминан	Ченаки аниқ
	___ cm	___ cm		___ cm	___ cm
	___ cm	___ cm		___ cm	___ cm
	___ cm	___ cm		___ cm	___ cm

3. Ҳисоб мекунем.

$$3 \text{ cm } 2 \text{ mm} + 5 \text{ cm } 19 \text{ mm}$$

$$4 \text{ cm } 93 \text{ mm} - 2 \text{ cm } 17 \text{ mm}$$

$$7 \text{ cm } 1 \text{ mm} - 2 \text{ cm } 43 \text{ mm}$$

$$2 \text{ dm } 5 \text{ cm} + 7 \text{ dm } 7 \text{ cm}$$

$$13 \text{ dm} + 97 \text{ dm}$$

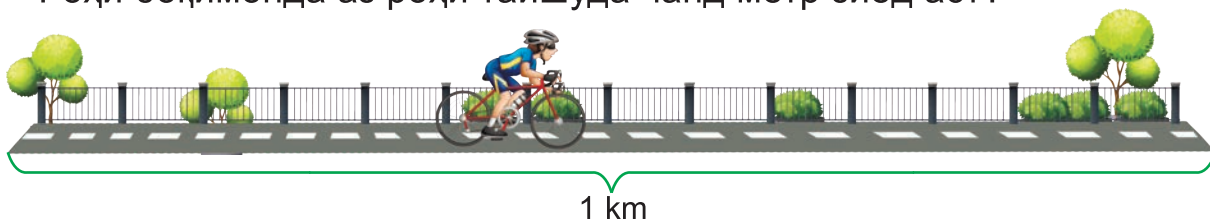
$$23 \text{ cm } 7 \text{ mm} + 76 \text{ cm } 3 \text{ mm}$$

4. Дар мусобиқаи давидан шаш нафар иштирокчӣ аз ҳамдигар дар масофаи 10 метр медаванд. Масофаи байни иштирокчии якум ва шашум чанд метр аст?

5. Варзишгар аз 1 километр 473 метр масофaro тай кард.

– Варзишгар барои ба марра расидан боз чанд метрро тай карданаши лозим аст?

– Роҳи боқимонда аз роҳи тайшуда чанд метр зиёд аст?

6. Мошини бозичаро аз баландиҳои гуногун ба ҳаракат мебарорем.

Масофаи тайкардаи мошинро чен мекунем.

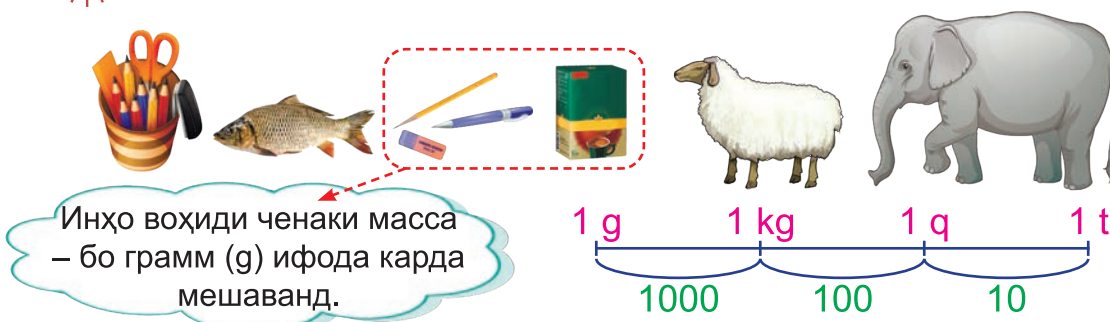
Дар кадом ҳолат мошин масофаи дуртарро тай мекунад?

Чадвал сохта, онро ишора кунем.

Боби 6. Дарси 3

Воҳидҳои ченаки масса (вазн)

1. Массайи ашё ва мавҷудоти зинда чӣ гуна чен карда мешавад?

Инҳо воҳиди ченаки масса
– бо грамм (g) ифода карда
мешаванд.

1 g 1 kg 1 q 1 t
1000 100 10

g – грамм kg – килорамм q – сентнер t – тонна
1 kg = 1000 g 1 q = 100 kg 1 t = 1000 kg

2. Баробариҳо ҳосил мекунем.

7 сентнер = kg

5 тонна 4 сентнер = сентнер

9 сентнер = kg

2 тонна 7 сентнер = сентнер

6 тонна = сентнер

8 тонна 3 сентнер = сентнер

3. 3-то китоб ҳаст. Массайи онҳо аз 350 грамм, 225 грамм, 375 грамм аст.

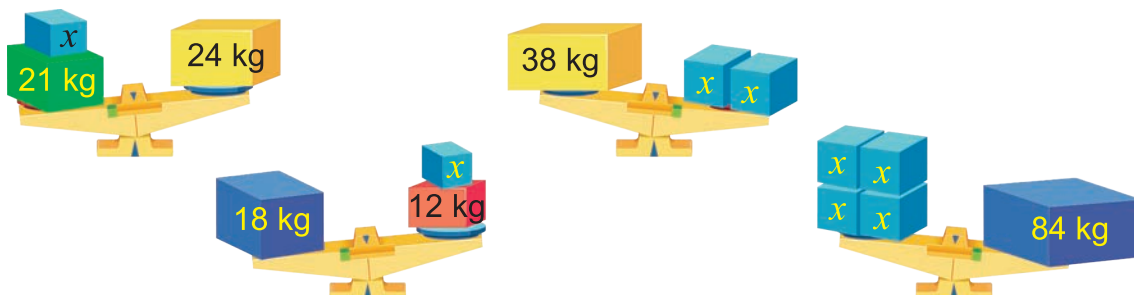
– Ҳаммаи массайи китобҳо чӣ қадар аст?

– Массайи ҳамаи китобҳо аз 1 килограмм вазнин аст ё ки сабук?

– Кадом китоб вазнинтар аст? Кадомаш сабуктар аст?

4. Вазни куб чй қадар аст?

5. Вазни хурӯс 2 kg аст. Дар асоси расм массаи ҳайвонотро меёбем.

- Вазни сағ аз хурӯс чанд маротиба зиёд аст?
- Вазни гурба аз вазни харгӯш чанд килограмм сабук аст?

6. Вазни аъзоёни оилаамонро муайян мекунем. Маълумотҳоро дар ҷадвал ифода мекунем.

Аъзоёни оила	Вазн	Вазнинтарин	Сабуктарин
Падарам	84 kg	+	–

- Вазни кист, аз вазни сабуктарини аъзои оила вазнинтар аст?
- Фарқи байни вазнҳои вазнинтарин ва сабуктарин чй гуна аст?

Боби 6.
Дарси 4

Воҳидҳои ченаки масса

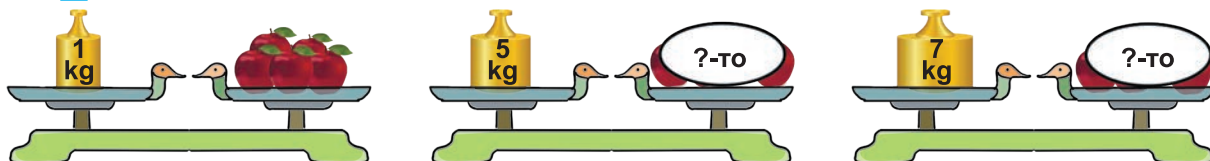
1. Аз ашёҳо истифода бурда, тарозуро бо чанд хел усул дар мувозинат овардан мумкин.

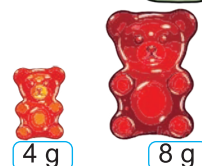
2. Ҳисоб мекунем ва муқоиса менамоем.

$725 \text{ g} + 275 \text{ g}$ ☐ $347 \text{ g} + 504 \text{ g}$ $954 \text{ g} - 163 \text{ g}$ ☐ $187 \text{ g} + 604 \text{ g}$
 $477 \text{ g} - 319 \text{ g}$ ☐ $635 \text{ g} - 409 \text{ g}$ $537 \text{ g} + 85 \text{ g}$ ☐ $1 \text{ kg} + 601 \text{ g}$

3. Массай якто себ чанд грамм аст?

4. 5-то хирсаки 8 граммй бо чандто хирсаки 4 граммй дар тарозу дар мувозинат мешаванд?

5. Аз маълумотҳо истифода бурда, ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

Баҷаҳо	Фарҳод	Анора	Зулола
Вазнаш	23 kg	?	21 kg
Ҷамъ	63 kg		

Анора чанд килограмм вазн дорад?
Вазни Фарҳод аз вазни Зулола чанд килограмм зиёд аст?
Вазни Анора аз Зулола чанд кило-

грамм сабук аст?

Вазни умумии Зулола ва Анора чанд килограмм аст?

Вазни умумии Фарҳод ва Зулола чанд килограмм аст?

6. Ҳисоб мекунем.

$$725 \text{ g} + 275 \text{ g}$$

$$635 \text{ g} - 409 \text{ g}$$

$$537 \text{ g} + 85 \text{ g}$$

$$477 \text{ g} - 319 \text{ g}$$

$$347 \text{ g} + 504 \text{ g}$$

$$1 \text{ kg} - 631 \text{ g}$$

Боби 6. Дарси 5

Воҳидҳои ченаки вақт

1. Соатҳо кадом вақтро нишон доданастро меғуем ва менависем.

2. Бигӯед, ки шумо чанд солаед? Аз маълумотҳо истифода бурда синнусолатонро бо моҳҳо ифода кунед.

24 соат – 1 рӯз

7 рӯз – 1 ҳафта

4 ҳафта – 1 моҳ
1 моҳ 28 – 31 рӯз

Апрел 2022						
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

12 моҳ – 1 сол
1 сол – 365 рӯз

3. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

$$12 \text{ моҳ} + 40 \text{ моҳ} = 52 \text{ моҳ}$$

$$365 \text{ шабонарӯз} - 176 \text{ шабонарӯз}$$

$$245 \text{ шабонарӯз} + 112 \text{ шабонарӯз}$$

$$1 \text{ сол} - 6 \text{ моҳ}$$

$$37 \text{ сол} + 89 \text{ сол}$$

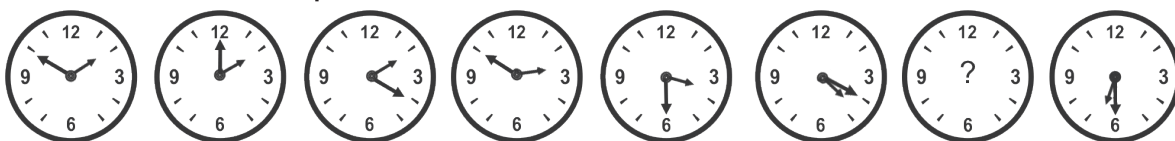
$$365 \text{ рӯз} - 8 \text{ ҳафта}$$

4. Агар 7 моҳ аз 31 рӯзу 4 моҳ 30 рӯз иборат бошад, моҳи боқимонда аз чанд рӯз иборат дар як сол дошта бошад, моҳҳои боқимонда аз чанд рӯз иборат мешавад.

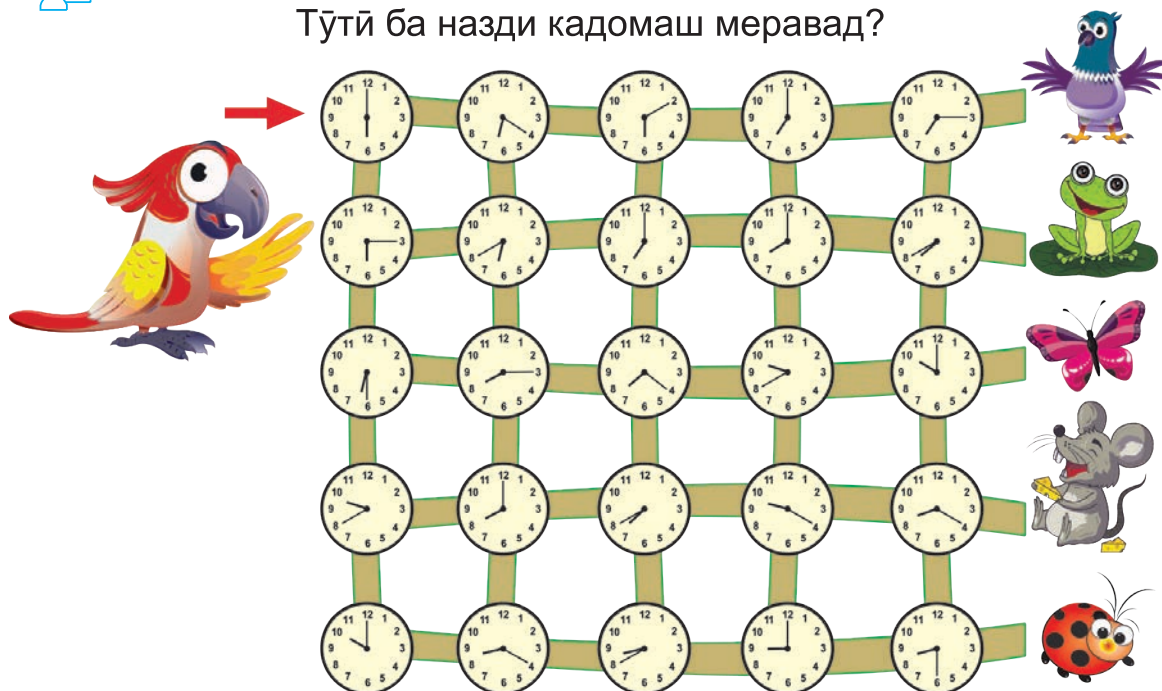
Агар дар ҳар чор сол моҳи феврал аз 29 рӯз иборат бошад, дар ҳамин сол чанд рӯз мешавад?

Январ	Феврал	Март	Апрел	Май	Июн
31 рӯз	28/29 рӯз	31 рӯз	30 рӯз	31 рӯз	30 рӯз
Июл	Август	Сентябр	Октябр	Ноябр	Декабр
31 рӯз	31 рӯз	30 рӯз	31 рӯз	30 рӯз	31 рӯз

5. Соатҳо бо пайдарпайии мантиқӣ дода мешаванд. Соати 7 кадом вақтро нишон доданаҳ лозим?

6. Дар байни 20 дақиқа пиёда ба сӯйи маршрут меравем. Тӯти ба назди кадомаш меравад?

7. Райҳона аз 15 июл то 12 август дар хонаи бибиаш монд. Райҳона чанд рӯз бо бибиаш монд?

Боби 6.
Дарси 6

Воҳидҳои ченаки вақт

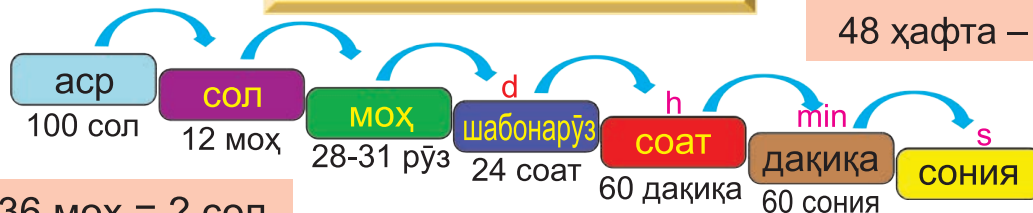
1. Номҳои моҳро бо расмҳо мувофиқат намуда меёем.

2. Олими тиб Абӯалӣ ибни Сино дар асри 9 зиндагӣ кардааст. Он ба солҳои чандум рост меояд?

1 аср ба 100 сол баробар аст.

48 ҳафта – ? рӯз

36 моҳ = ? сол

500 сол = ? аср

91 рӯз = ? ҳафта

72 соат = ? шабонарӯз

3. Ҳисоб мекунем.

2 сол 65 рӯз + 5 сол 256 рӯз

7 моҳ 18 рӯз + 5 моҳ 12 рӯз

8 моҳ + 43 сол 2 моҳ

12 дақ. 45 сон. + 25 дақ. 15 сон.

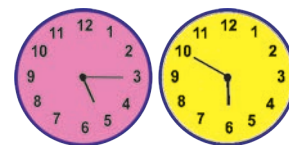
8 аср 50 сол + 1 аср 40 сол

11 сол 12 шабонарӯз + 48 моҳ 18 шабонарӯз

6 соат 42 дақ. + 17 соат 18 дақ.

59 дақ. + 36 сон.

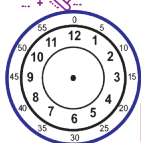
4. Равшану Қаҳрамон ҳар бегоҳӣ бадминтон бозӣ мекунанд. Оё вақти бозии онҳо чӣ қадар давом ёфтанаширо гуфта метавонед?

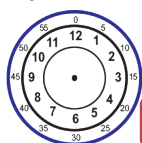
5. Ҷойҳои холиро пур мекунем. Автобус ба чӣ қадар вақт ба манзил гирифта мебарад?

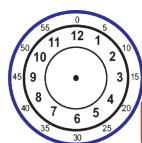
6. Милҳои соатро вобаста ба вақт ҷойгир мекунем.

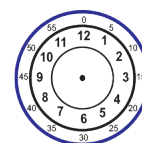
2:35

15:30

8:30

22:45

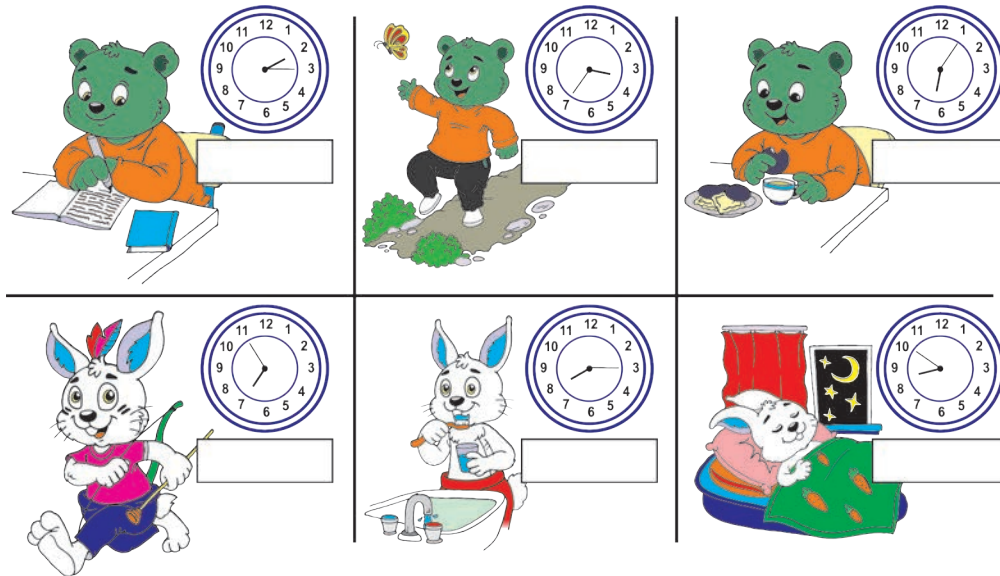
7. Муқоиса мекунем.

5 аср		50 сол	4 шабонарӯз		98 соат	12 моҳ		ним сол
500 сол		7 аср	6 соат		300 дақ.	100 соат		9 шабонарӯз
5 сол		60 моҳ	70 дақ.		2 соат	24 соат		1 ҳафта

Боби 6. Дарси 7

Воҳидҳои ченаки вақт

1. Барои нишон додани тартиби рӯз вақтхоро менависем.

2. Юсуф барои солим будан давида истодааст. Вай соати 14:20 аз хона баромад. Барои давидан 2 соату 15 дақиқа вақт сарф кард. Юсуф ба хонааш соати чанд баргашт?

3. Кадом вақтҳо намерасанд? Меёбем.

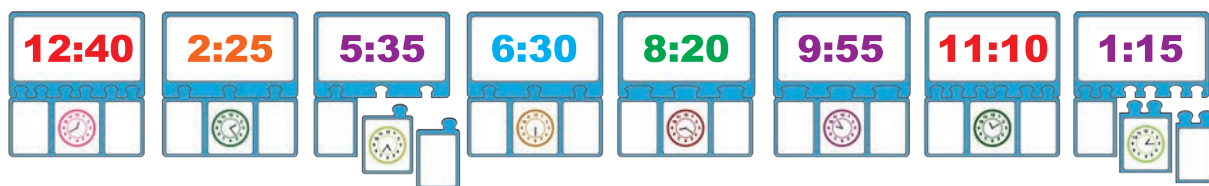
4. Мувофиқатро меёбем ва муайян мекунем.

15 дақиқа кам 11	10:45	6:45	20 дақиқа кам 10
Аз 10, 30 дақиқа гузашт	20:15	9:40	Аз 15, 10 дақиқа гузашт
10 дақиқа кам 8	10:30	8:15	Аз 6, 45 дақиқа гузашт
Аз 20, 15 дақиқа гузашт	7:50	15:10	Аз 8, 15 дақиқа гузашт

5. Дар кинотеатр филми «Саёҳат ба коинот» аз соати 10-00 оғоз ёфта дар як рӯз 4 маротиба намоиш дода мешавад. Давомнокии филм 1 соату 40 дақиқа ва танаффус 20 дақиқаро ташкил медиҳад.
- Сеансҳои 1 ва 3 дар кадом қисми рӯз мувофиқ меояд?
 - Сеанси чорум соати чанд ба охир мерасад?
 - Вақти умумии танаффус чӣ қадар аст?

6. Мо вақтҳои додашударо дар асоси намуна меғуем.

Аз 4, 45 дақиқа гузашт $\leftarrow 4:45 \rightarrow 15$ дақиқа кам 5

7. Барои дуруст баромадани баробарӣ ададҳои мувофиқро менависем.

4 дақ. = ____ сония

10 дақ. = ____ сония

12 дақ. = ____ сония

12 ҳафта = ____ рӯз

7 аср = ____ сол

96 соат = ____ шабонарӯз

27 моҳ = ____ сол ____ моҳ

120 моҳ = ____ сол

8. Ҳисоб мекунем ва муқоиса мекунем.

2 соат 15 дақ. + 4 соат 48 дақ. 3 соат 24 дақ. + 2 соат 39 дақ.

15 моҳ 48 шабонарӯз + 9 моҳ 2 шабонарӯз 2 сол 3 моҳ + 9 моҳ

17 дақ. 57 сония + 43 дақ. 2 сония 21 дақ. 36 сония + 39 дақ. 47 сония

Боби 6.
Дарси 8

Рақамҳои римӣ

1.

Ин рақамҳоро **рақамҳои римӣ** меноманд. Агар рақами хурди римӣ ба тарафи ростии рақами калон навишта шавад, онҳо ҳамъ карда мешаванд:

$VI = 5 + 1 = 6$, $CXV = 100 + 10 + 5 = 115$.

Агар рақами хурд ба тарафи чапи рақами калон навишта шавад, тарҳ мешавад: $IV = 5 - 1 = 4$, $IX = 10 - 1 = 9$, $XC = 100 - 10 = 90$.

400 40 4

CDXLIV

444

Ҳангоми ҳосил намудани ададҳо рақамҳои римиро 3 маротиба зиёд пайдарпай навиштан мумкин нест.

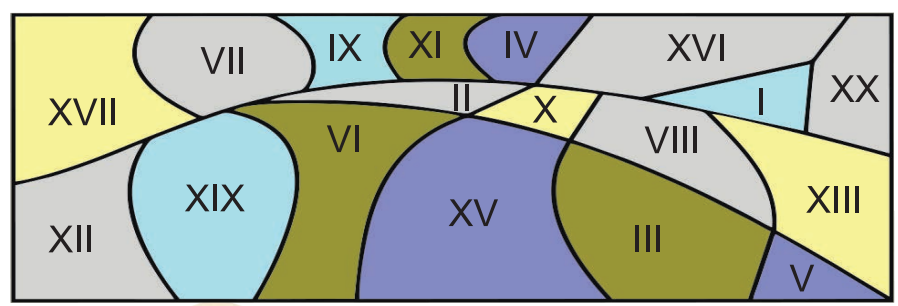
2.

Ададҳоро меҳонем ва менависем.

1			XI	30	
	II				XL
3			XIII	50	
	IV				LX
5			XV	70	
	VI				LXXX
7			XVII	90	
	VIII				C
9			XIX	500	
	X				M
		20			

3.

Ададҳои партофташударо муайян мекунем.

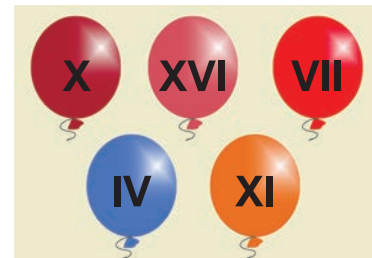

4. Қатори ададҳоро идома медиҳем ва менависем.

5. Фарҳод пуфакҳои рақамашон аз ҳафт калон ва аз дувоздаҳ хурд навиштаро гирифт.

- Фарҳод кадом рақамҳоро гирифт?
- Пуфакҳои кадом рақамҳо мондааст?
- Ҳосили ҷамъ ва ҳосили зарби рақамҳои боқимондаи ба пуфакҳои дигар ифодаёфта ба чанд баробар аст?

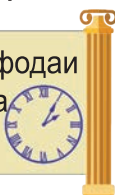
6. Санаи таваллуди аъзоёни оилаамонро бо рақамҳои римӣ менависем.

Боби 6. Дарси 9

Рақамҳои римӣ

1. Вақтҳои дар соатҳо ифодакардари муайян мекунем.

Аз рақамҳои римӣ барои ифодаи воқидҳои вақт – аср, моҳ ва соат истифода мебаранд.

2. Бо ёрии пластилин ва чўбҳо рақамҳои римии аз 1 то 20 бударо месозем.

3. Ададҳои зеринро бо рақамҳои римӣ менависем: 34, 76, 125, 467, 871, 1000.

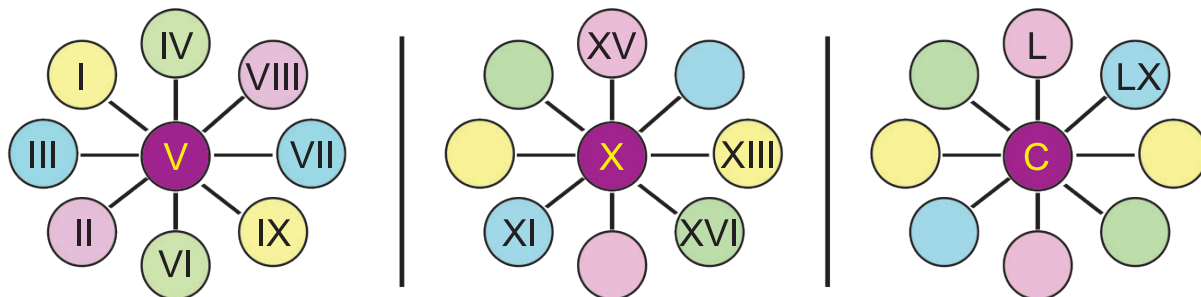
4. **X V D C M** Аз рақамҳои римии додашуда чандтоғи тири симметрӣ гузаронидан мумкин аст?

Ҳангоми аз кадом рақамҳо тири симметрӣ гузаронидан, боз рақамҳои дигарро дидан мумкин аст? Бо воситаи тобдихӣ ва даврзанони онҳо-чӣ?

5. Дар ҷевони китобҳо кадом ададҳо бо тартиб дода шудаанд?

6. Ададҳои дар доираҳо пинҳоншударо муайян мекунем.

7. Бо ёрии паргор модели соати бо радиуси 2 см бузургӣ доштаро кашида, дар он вақтҳои зеринро бо рақамҳои римӣ муайян мекунем: 2:30; 16:05; 20:50; 7:15

Боби 6.
Дарси 10

Супориши STEM

Ба таври мустақилона рӯзро ба вақтҳо ҷудо намудан ва навистан, вақти пеш аз нисфирӯзӣ ва баъди нисфирӯзиро бо соатҳо ҳисоб намудан. Банақшагирии вақт (сохтани нақшаи рӯз ва бо соатҳо нишон додани он).

Боби 6.
Дарси 11

Муносибатҳои байни бузургиҳо

1.

1 сол = 12 моҳ
1 сол = 365 ёки 366 ш.р.
1 моҳ = 30 ёки 31 рӯз
1 ш.р. = 24 соат
1 соат = 60 дақ.
1 дақ. = 60 сония
1 аср = 100 сол

Воҳидҳои ченаки дарозӣ

$$1 \text{ km} = 1000 \text{ m}$$

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$$

$$1 \text{ dm} = 10 \text{ cm}$$

$$1 \text{ cm} = 10 \text{ mm}$$

Воҳидҳои ченаки масса

$$1 \text{ t} = 1000 \text{ kg}$$

$$1 \text{ t} = 10 \text{ q}$$

$$1 \text{ q} = 100 \text{ kg}$$

$$1 \text{ kg} = 1000 \text{ g}$$

2.

Аз матои додашуда чанд курта дӯхтан мумкин аст? Аз матои зиёдатишонда барои дӯхтани як курта боз чӣ қадар матоё лозим аст?

3 m	125 m	Монд	Намерасанд
1-то курта	?-то курта	? m	? m

3.

Велосипедрон аз шаҳри Фарғона ба роҳ баромада дар давоми 2 соат ҳаракат намуд. Баъд вай ба нишондоди роҳ дучор омад.

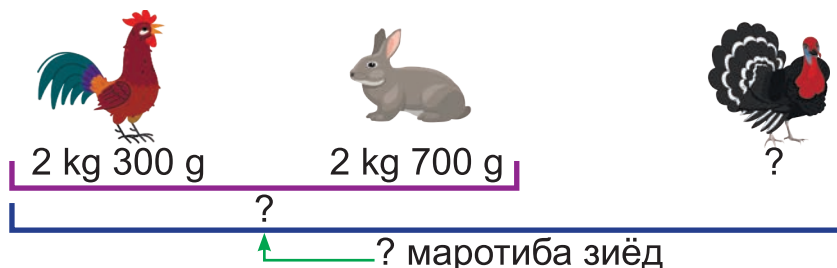

Қўқанд 60 km
Фарғона 30 km

Агар велосипедрон бо ҳамин суръат ҳаракат кунад, аз нишондоди роҳ то ба шаҳри Қўқанд рафта расидан чанд соат вақт сарф мекунад? Вай дар чӣ қадар вақт тамоми роҳро тай карда мегузарад?

4.

Массаи мурғи марҷон чӣ қадар аст?

5.

Бо шабонарӯз ифода мекунем.

$$48 \text{ соат} = \boxed{} \text{ шабонарӯз}$$

$$96 \text{ соат} = \boxed{} \text{ шабонарӯз}$$

$$4 \text{ ҳафта} = \boxed{} \text{ шабонарӯз}$$

$$7 \text{ ҳафта} = \boxed{} \text{ шабонарӯз}$$

Бо сол ифода мекунем.

$$36 \text{ моҳ} = \boxed{} \text{ сол}$$

$$84 \text{ моҳ} = \boxed{} \text{ сол}$$

$$144 \text{ моҳ} = \boxed{} \text{ сол}$$

$$240 \text{ моҳ} = \boxed{} \text{ сол}$$

6.

Вазн, қад ва санаи таваллуди ҳудамонро менависем. Дар ин аз кадом воҳидҳои ченак истифода мебарем?

7. Аз рӯйи тақвим ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

- Агар Баҳром рӯзи ҷумъаи аввали моҳи март пули барқро пардохт кунад, ӯ ин корро дар чандуми март иҷро мекунад?
- Баҳром аз рӯзи муайян кардааш се рӯз гузашта пулро супурд. Вай ҳисобро кай пур кардааст?
- Душанбеи охирини моҳи март кадом сана аст?
- 29-уми март кадом рӯзи ҳафта аст? 21-уми март-чӣ?
- Дар моҳи март чандто чоршанбе ҳаст?

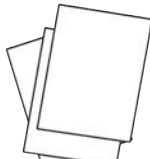
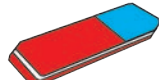
Март						
Д	С	Ч	П	Ҷ	Ш	Я
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Боби 6. Дарси 12

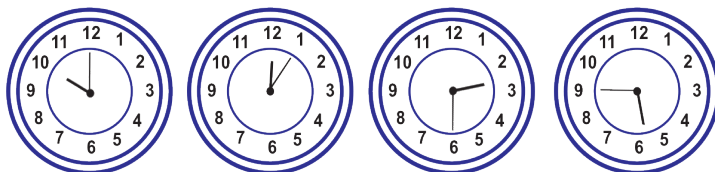
Муносибатҳои байни бузургиҳо

1. Ба 1000 сўм аз васоити таълими хониш чандтоғи гирифтани мумкин?

Аз кадомаш чӣ қадар зиёдатӣ меконад?

					
500 сўм	100 сўм	250 сўм	400 сўм	700 сўм	150 сўм

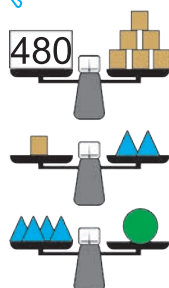
2. Ақрабаки соат 10:00-ро нишон медиҳад. Соат то 12:05, 14:30, 17:45 шуданаш ақрабаки дақиқани соат чанд маротиба давр мезанад?

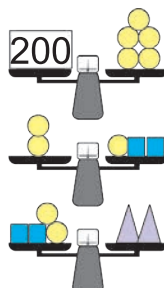
3. Бо сонияҳо ифода мекунем.

- 1 дақ. 45 сония 3 дақ. 18 сония 8 дақ. 5 сония 10 дақ. 39 сония
5 дақ. 59 сония 7 дақ. 26 сония 9 дақ. 30 сония 12 дақ. 48 сония

4. Ҳар як шакл чӣ қадар вазн дорад?

$$\begin{aligned} \square &= ? \\ \triangle &= ? \\ \bullet &= ? \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \bullet &= ? \\ \square &= ? \\ \triangle &= ? \end{aligned}$$

5. Як тарафи майдони кишти росткунҷашакл 350 метр аст. Майдонро ба 180 панҷараи дарозиашон 5 метр буда пурра ихота кардаанд. Дарозӣ ва периметри тарафи дуҷони ҳамаин майдонро меёбем.

6. Дар ҳар як зарф (банка) 15 стакан об меғунҷад. Тахминан меғуем: барои пур кардани зарфҳо боз чанд стакан об лозим аст?

Барои пур шудани зарфҳо ҳамагӣ чанд стакан об лозим?

7. Дарахти санавбар аз қоқу чанд сантиметр дароз аст?

[?] 9 маротиба дароз

[?] 5 маротиба дароз

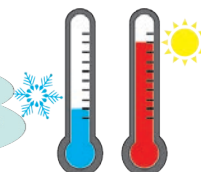
20 cm

Боби 6. Дарси 13

Муносибатҳои байни бузургиҳо

1. Ҳарорати ҳаво гуфта чиро мефаҳмем?

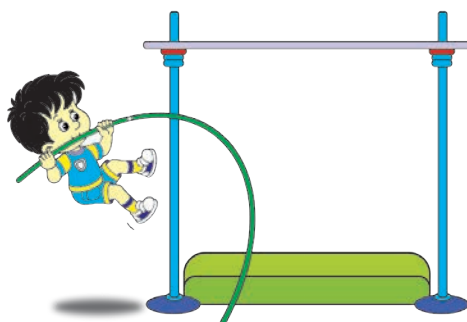
Гарм ё хунук шудани рӯзро ҳарорати ҳаво меноманд.
Ҳарорат бо **термометр** (ҳароратсанҷ) чен карда мешавад.

Боз чиҳо бо ёрии ҳароратсанҷ чен карда мешавад?

Тобистон дар мамлакати мо ҳарорат то 30—35 дараҷа гарм мешавад. Дар ҳудудҳои биёбон бошад, дар ин давр ҳарорат то 50—60 дараҷа гарм мешавад. Ҳавои тобистонаи биёбон назар ба дигар ҳудудҳо чанд дараҷа гармтар аст?

2. Варзишгар бо кӯшиши дуюм бо чӣ қадар баландӣ ҷаҳидааст?

5 m
88 cm

?, 29 cm
дароз

Кӯшиши 1

Кӯшиши 2

3. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{aligned} 2 \text{ kg } 300 \text{ g} + 3 \text{ kg } 200 \text{ g} \\ 1 \text{ q } 60 \text{ kg} + 5 \text{ q } 40 \text{ kg} \\ 1 \text{ t } 3 \text{ kg} - 7 \text{ q} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 \text{ kg } 400 + 4 \text{ kg } 600 \text{ g} \\ 28 \text{ q } 200 \text{ kg} + 21 \text{ q } 800 \text{ kg} \\ 1 \text{ t } 26 \text{ kg} - 326 \text{ kg} \end{aligned}$$

4. Агар тайёра (самолёт) аз Тошканд ба Бухоро дар 45 дақиқа рафта расад, ба шаҳри Нукс дар чанд вақт рафта мерасад?

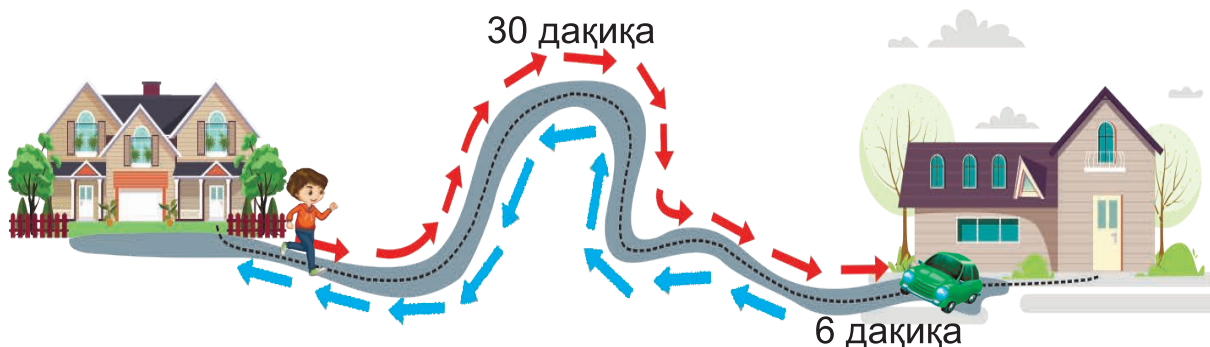
Тошканд – Бухоро – 450 km

Тошканд – Нукс – 900 km

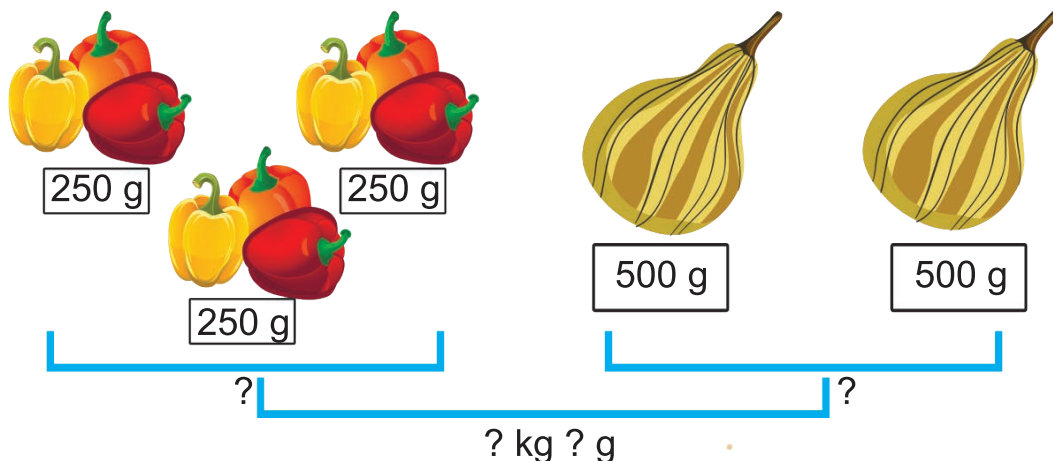
Фарқи байни масофаи шаҳрҳои Нукс ва Бухоро чанд километр аст?

5. Саида ҳангоми ба хонаи момояш пиёда ва бо мошин рафтан вақт сарф кард. Вай дар вақти баргаштан нисбат ба рафтан чанд баробар кам вақт сарф кардааст?

Саида то ба хонаи момояш рафтан, чанд маротиба гардиш кардааст?

6. Массайи якҷояи каду ва қаламфури булғорӣ чӣ қадар аст?

БОБИ 7

ИФОДАҲО

$$25 \times 3 + 180$$

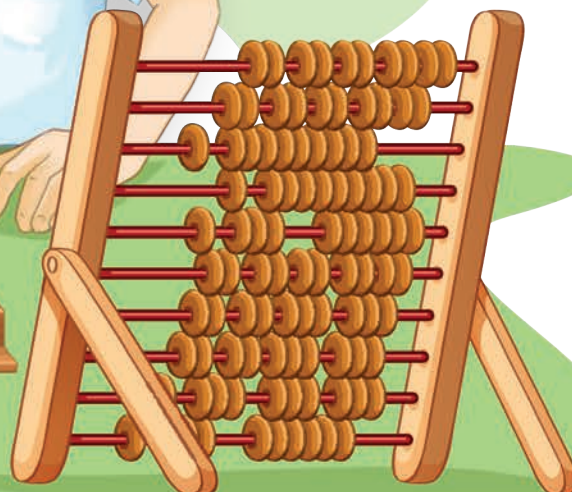
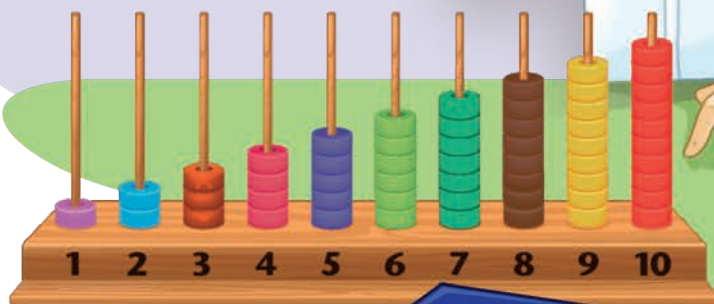
$$763 \div 7 = 102$$

$$+ ? 801 - 49 =$$

?

=

1

**Боби 7.
Дарси 1**

Тартиби иҷрои амалҳо

1. Кадом амалҳои арифметикиро медонем?

$$561 + 254$$

$$636 - 124$$

$$245 \times 2$$

$$749 \div 7$$

Дар ифода чандто амали арифметикӣ иштирок намуд:

$$215 + 502 - 685$$

$$102 \times 8 \div 4$$

Боз ҳамингуна ифодаҳо сохта метавонед?

2. Қимати ифодаҳоро меёбем. Дар ифодаҳо чӣ гуна амалҳо иштирок намудааст?

$$256 + 157$$

$$427 + 100 + 243$$

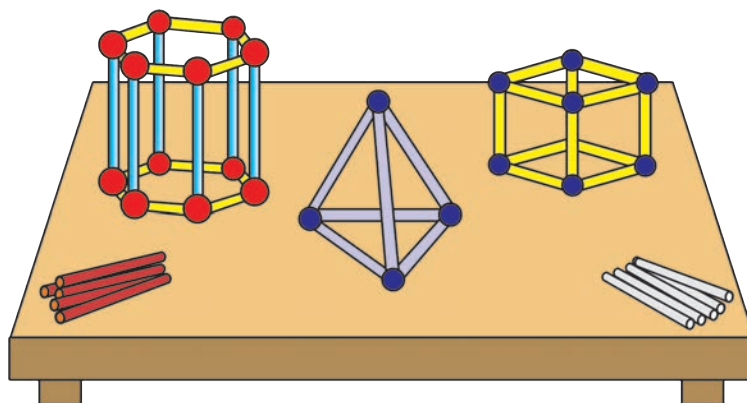
$$300 + 420 + 133 + 145$$

$$214 \times 3$$

$$114 \times 3 \times 2$$

$$231 \times 2 \times 1 \times 2$$

3. Бо ёрии чӯби ҳисоб ва пластилин месозем. Агар 150-то чӯбча мавҷуд бошад, аз шакли дуоим чандто сохтан мумкин? Аз шакли сеюм- чӣ?

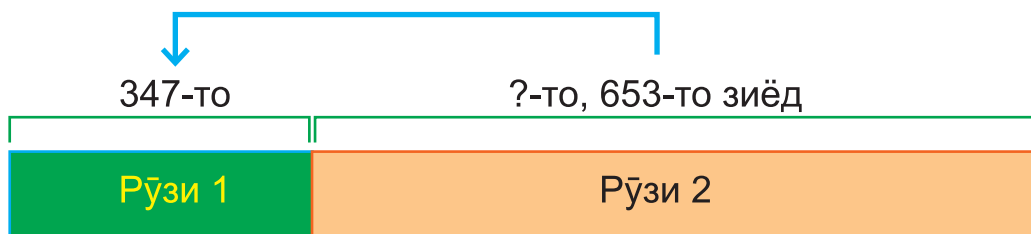

4. Ба каталҳои ҳоли ададҳои мувофиқро меёбем.

$$420 + 290 + 158 = 420 + \square + 290 \quad 816 - 419 - 176 = 569 + 181 - \square$$

$$110 \times 4 \times 2 = 110 \times \square \quad 728 \div 8 \times \square = 900 \div 9 \times 0$$

5. Барои ташкил намудани музейи табиат рӯзи 2-юм чандто экспонат оварда шудааст?

6. Қимати ифодаҳоро меёбем.

$$613 - 420$$

$$860 - 410 - 342$$

$$904 - 311 - 542 - 42$$

$$414 \div 2$$

$$726 \div 3 \div 2$$

$$968 \div 1 \div 4 \div 2$$

**Боби 7.
Дарси 2**

Тартиби иҷрои амалҳо

1. Тартиби амалҳои дар ифода бударо меғуем ва қиматашро меёбем.

$$\begin{array}{l} 452 + 124 \times 3 \\ 351 - 632 \div 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 275 \div 5 + 156 \times 6 \\ 758 + 556 \div 4 - 318 \end{array}$$

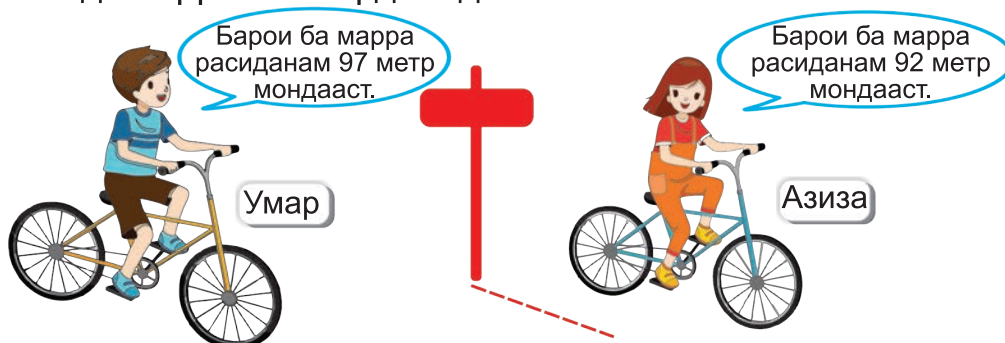
2. Дар асоси маълумоти дар бораи иштирокчиёни марафони варзишӣ ифодаҳо месозем ва ҳал мекунем.

	Январ	Феврал	Март
Бачаҳо	?	340	227
Калонсолон	150	?	773
Чамъ	280	900	?

3. Ҳисоб мекунем.

$$738 \div 6 \times 7 \quad 3 \times 219 + 343 \quad 720 \div 6 + 968 \div 8 \quad 246 \times 4 - 264 \times 2$$

4. Агар дарозии умумии роҳ 1000 метр бошад, Умар ва Азиза чанд метрро тай кардаанд?

5. Ба панҷ стакан қаҳва, какао ё шир андохта шудааст. Қаҳва аз какао ду баробар зиёд аст. Агар ба се стакан нӯшокии якхела нандохта бошанд, дар кадом стакан какао ҳаст?

6. Суммаро меёбем.

$$\begin{array}{r} 379 \\ 217 \\ + 199 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 374 \\ 236 \\ + 262 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 226 \\ 287 \\ + 298 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 249 \\ 157 \\ + 121 \\ \hline \end{array}$$

7. 12-то хонаи ҷарроҳӣ мавҷуд аст. Ба ҳар як хонаи ҷарроҳӣ 5 нафар шифокор ва 7 нафар ҳамшираи шафқат лозим аст. Барои тамоми хонаи ҷарроҳӣ ҳамагӣ чандто ходими тиббӣ лозим мешавад?

**Боби 7.
Дарси 3**

Тартиби иҷрои амалҳо

1. Дар кадом ифодаҳо тартиби амалҳо чӣ гуна иҷро карда мешавад? Қимати ифодаҳоро муқоиса мекунем.

$$200 + (60 \times 3) \quad (200 + 60) \times 3 \quad (400 - 0) \times 2 \quad 400 - (0 \times 2)$$

2. Амалҳоро бо тартиб иҷро мекунем.

$$\begin{array}{cc} 457 + 319 & 578 + 6 \\ 1000 - 560 & 187 \times 3 \\ 267 + 513 & 654 \div 3 \\ 56 \times 10 & 7 \times 8 \end{array}$$

3. Номалумҳоро меёбем.

$$\begin{array}{r} 584 \\ - 48 \\ \hline 95 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 438 \\ - 26 \\ \hline 69 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 918 \\ - 80 \\ \hline 17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 631 \\ - 2 \\ \hline 38 \end{array}$$

4. Фарқи байни расмҳо дар чист? Шаклҳо чӣ гуна ҳаракат мекунанд? Кадом якеи он шаклҳои геометрӣ доранд?

5. Оё аз 5-то адади 1 ва амалҳои арифметикӣ истифода бурда, адади 100-ро ҳосил карда метавонед?

6. 4-то викторинаи ҳар якеи он аз 23-то савол иборат буда гузаронида шуд. Барои ҳар як савол ҷавоб додан 2 дақиқа вақт ҷудо карда шуд. Барои гузаронидани викторина ҳамагӣ чӣ қадар вақт сарф шудааст?

7. Ба каталогҳои ҳоли рақамҳои мувофиқро меёбем.

$$\square + 569 - 259 = 69 - 42 + 359$$

$$968 - \square \times 968 > 900 \times 1 \div \square$$

**Боби 7.
Дарси 4**

Тартиби иҷрои амалҳо

1. Қимати ифодаҳоро муқоиса мекунем ва мефаҳмонем.

$$128 + 205 \times 3$$

$$748 \div 4 - 3$$

$$726 \div 6 + 313 \times 2 - 541$$

$$(128 + 205) \times 3$$

$$748 \div (4 - 3)$$

$$726 \div 6 + (313 \times 2 - 541)$$

2. Ба катакҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро меёбем.

$$241 + 356 + \square = 941$$

$$1000 = \square + 492 \div 4$$

$$505 = \square \div 4 + 404$$

3. Вақте ки шакли зерин пурра як маротиба гардиш мекунад, се-кунҷаи ба ҷойи аломати савол буда бо кадом ранг мешавад?

4. Зарфи 100 литриро аз сатил ва зарфи пластикӣ истифода бурда пур мекунем. Аз ин зарфҳо чанд маротиба истифода мебарем? Шумо бо чанд маротиба кӯшиш пур кардед?

5 L

10 L

100 L

5. Номалумҳоро меёбем.

$$\begin{array}{r} 2\blacktriangle \\ \times 3 \\ \hline 732 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26\blacktriangle \\ - 136 \\ \hline 1\blacksquare3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 20\blacktriangle \\ - 184 \\ \hline \blacksquare6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \blacktriangle\blacktriangle\blacktriangle \\ - \quad 7 \\ \hline 4\blacksquare7 \end{array}$$

6. Дар асоси намуна ҳисоб мекунем.

Намуна: $341 + 526 - 478 = 867 - 478 = 389$.

	$+ 526$	$- 478$
341		
296		
415		

	$- 288$	$+ 321$
934		
295		
861		

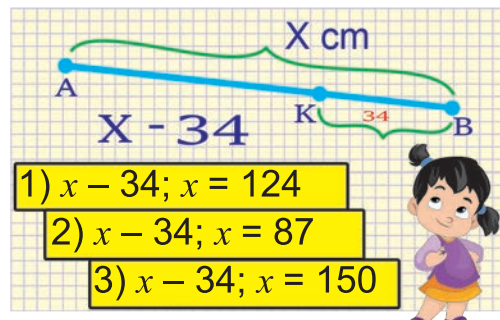
**Боби 7.
Дарси 5**

Ифодаҳои ҳарфӣ

1. Ифодаҳоро меҳонем.

$$y - 25 \quad a - 139 \quad 487 + b \quad 1000 \div x \quad 278 - d$$

2.

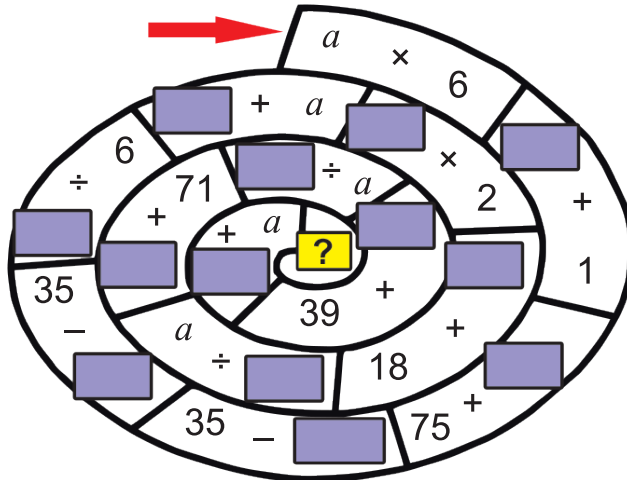

$d = 5$ бошад, $18 + d = ? \rightarrow$ ифодаи ҳарфӣ
 $18 + 5 = 23 \rightarrow$ ифодаи ададӣ

3. Қимати ифодаҳоро меёбем. Аз ин $a = 9$, $b = 63$, $c = 59$, $d = 3$.

$$\begin{array}{llll} 315 - a & 821 + c & 423 \div a & 345 + b \\ 937 - b & 293 \times d & 134 + c & 78 \div d \end{array}$$

4. Агар $a = 4$ бошад, адади номуайянро муайян мекунем.

5. Ҷадвалро пур мекунем.

d	24	36	114	72	84	102
$d \times 6$						
$d \div 6$						

6. $x = 8$, $y = 7$ бошад, қимати ифодаҳоро меёбем.

$$\begin{array}{lll} x + 123 + 89 & 700 \div y - 59 & 1000 - 48 + y \\ 248 \div x + 88 & 159 + x & 56 \times 5 \div y \end{array}$$

**Боби 7.
Дарси 6**

Ифодаҳои ҳарфӣ

1. Қимати ифодаҳои ҳарфӣ чӣ тавр ёфта шудааст?

$$\begin{aligned} a + b &= ? \\ a &= 627 \quad b = 159 \\ 627 + 159 &= ? \end{aligned}$$

Агар $a = 12$, $d = 45$, $c = 100$, $m = 77$ бошад, қимати ифодаҳои ҳарфиро меёбем.

$$\begin{aligned} a + b &= ? & c - m &= ? \\ c - a &= ? & m - d &= ? \end{aligned}$$

2. Агар $k = 70$, $d = 7$ бошад, қимати ифодаҳоро меёбем ва муқоиса мекунем.

$$\begin{aligned} 20 + d + k & \square 83 - k - d & k + d - 58 & \square 65 + k - d \\ k - 30 + d & \square k + 48 \times d \end{aligned}$$

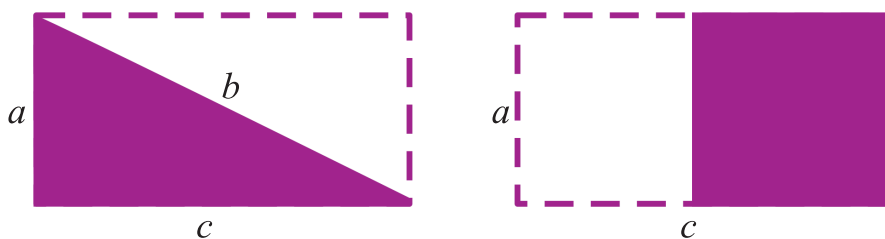
3. Катакҳои холиро пур кунед. $k = 125$, $m = 5$.

$$\begin{aligned} & \boxed{k} + \boxed{m} & \boxed{k} - \boxed{m} & \boxed{k} \times \boxed{m} & \boxed{k} \div \boxed{m} & \boxed{k} \div \boxed{m} + \boxed{k} & \boxed{k} \times \boxed{m} - \boxed{k} \\ & \square & \square & \square & \square & \square & \square \end{aligned}$$

4. Ададҳои ба a , b ва c мувофиқро муайян мекунем.

30	-	b	=	a
+		+		+
c	-	a	=	150
=		=		=
190	-	30	=	c

5. Агар $a = 6$ см, $b = 10$ см, $c = 8$ см бошад, периметри шаклҳо ба чӣ баробар аст?

6. Қимати ифодаҳоро ёфта, ҷадвалро пур мекунем.

a	6	1	2	3	4	5
$150 \div a$	●	●	●	●	●	●
$a \times 150$	●	●	●	●	●	●

Боби 7.
Дарси 7

Муодилаҳо

1. Чамъшавандаи номаълум чӣ гуна ёфта шудааст?

$x + 560 = 700$
 номаълум x 560 700
 "x + 560" ҳосили чамъ
 чамъкунанда

$$x + 560 = 700$$

$$x = 700 - 560$$

$$x = 140$$

$$140 + 560 = 700$$

$$700 = 700$$

$$x + 480 = 940$$

$$x + 540 = 1000$$

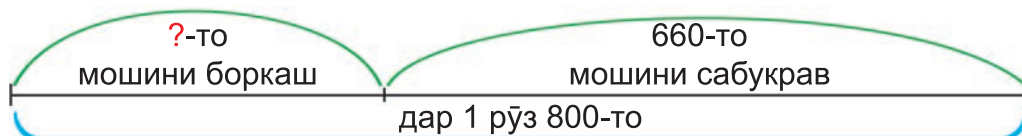
$$628 + x = 846$$

$$317 + x = 788$$

$$477 + x = 600$$

$$x + 605 = 900$$

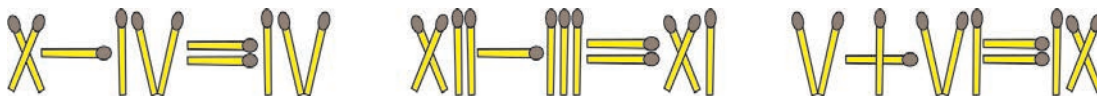
2. Дар шохобчаи бензинрезӣ ба чандто мошини боркаш сӯзишворӣ рехта шуд?

3. Чамъшавандаҳоро муодила тартиб дода меёбем.

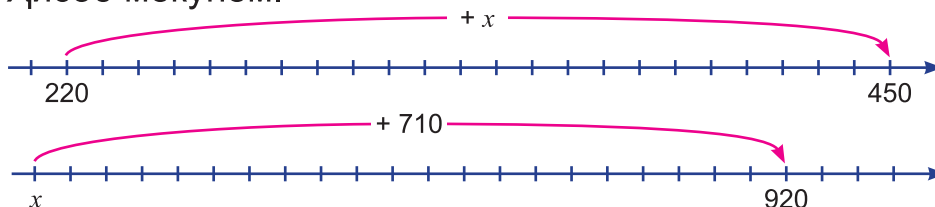
Чамъшаванда	Чамъкунанда	Ҳосили чамъ	Чамъшаванда	Чамъкунанда	Ҳосили чамъ
?	803	947	521	?	602

4. Қойи якто чӯбро чунон тағйир диҳед, ки дар натиҷа баробарӣ дуруст ҳосил шавад.

5. Ба дӯкон 150-то қуттӣ шарбати зардолу, ба нисфи шарбати зардолу баробар шарбати себ, аз шарбати себ 3 маротиба зиёд ба қуттӣ шарбати шафтолу оварданд. Ба дӯкон ҳамагӣ чанд қуттӣ шарбат овардаанд?

6. Ҳисоб мекунем.

7. Муодилаҳо тартиб дода ҳисоб мекунем.

- а) агар ба адади 125 адади x чамъ карда шавад, адади 614 ҳосил мешавад;
 б) агар ба адади x адади 389 чамъ карда шавад, адади 700 ҳосил мешавад;
 г) ҳосили чамъи адади x ва адади 544 ба адади 1000 баробар аст.

**Боби 7.
Дарси 8**

Муодилаҳо

1. Ҳалли муодилаҳоро ба хотир меорем.

$$x - 240 = 115$$

номаълум тарҳкунанда

" $x - 240$ " ҳосили тарҳ

$$\begin{aligned} x - 240 &= 115 \\ x &= 115 + 240 \\ x &= 355 \\ \hline 355 - 240 &= 115 \\ 115 &= 115 \end{aligned}$$

2. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$x - 130 = 128$$

$$x - 346 = 614$$

$$x - 522 = 441$$

$$x - 297 = 364$$

$$x - 185 = 784$$

$$x - 428 = 572$$

3. Дар намоишгоҳи ҳунароҳои миллӣ чандто ашёи кулолӣ ба намоиш гузошта шудаанд?

Ашёи заргарӣ	Ашёи кулолгарӣ	Ашёи гулдӯзӣ
350 дона	?	346 дона
		
Ҳамагӣ 1000 дона		

4. Насима дар хати рост 5-то нуқтаи сурхро ишора кард. Вай дар ҳар як фосилаи байни нуқтаҳои сурх як нуқтаи кабуд, сипас дар ҳар як фосилаи байни нуқтаҳои сурх ва кабуд як нуқтаи сабз гузошт. Насима ҳамагӣ чандто нуқта гузошт? Пайдарпайии нуқтаҳои рангҳои гуногундоштаро ба дафтари худ инъикос мекунем.

5. Ҳисоб мекунем.

Як сол 12 моҳ, ним сол ба чанд моҳ баробар аст? Чоряк сол-чӣ?
Нисфи моҳи апрел, аз се як қисми он чанд рӯз аст?
Як сол чанд ҳафта? Як ҳафта чанд соат?

6. Дар бинои нави баландошёна 4 роҳи даромадгоҳ аст. Он аз 152-то хона иборат аст. Агар дар ҳар як ошёна 8-тоғи хона бошад, бино чандошёна аст?

Боби 7.
Дарси 9

Муодилаҳо

1. Муодила чӣ гуна ҳал карда шудаанд?

$690 - x = 230$
 тарҳшаванда номаълум
 "690 - x" ҳосили тарҳ

$$\begin{aligned}
 690 - x &= 230 \\
 x &= 690 - 230 \\
 x &= 460 \\
 \hline
 690 - 460 &= 230 \\
 230 &= 230
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 560 - x &= 340 \\
 426 - x &= 241
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 980 - x &= 400 \\
 1000 - x &= 806
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 700 - x &= 220 \\
 383 - x &= 263
 \end{aligned}$$

2. Амалҳоро иҷро мекунем ва натиҷаҳоро муқоиса мекунем.

$$\begin{array}{c}
 86 \\
 \boxed{} + \boxed{} = \boxed{} \\
 10
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 55 \\
 \boxed{} + \boxed{} = \boxed{} \\
 9
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 130 \\
 \boxed{} + \boxed{} = \boxed{} \\
 5
 \end{array}$$

$$\begin{array}{c}
 270 \\
 \boxed{} + \boxed{} = \boxed{} \\
 3
 \end{array}$$

3. Ададҳои номаълумро муайян мекунем.

Тарҳшаванда	Тарҳкунанда	Ҳосили тарҳ	Тарҳшаванда	Тарҳкунанда	Ҳосили тарҳ
?	565	277	750	?	180

4. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{aligned}
 \text{Apple} + \text{Orange} &= 9 \\
 \text{Lemon} \times \text{Apple} &= 10
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Orange} - \text{Lemon} &= 2 \\
 2 \times \text{Apple} + \text{Lemon} \times 4 - \text{Orange} \div 2
 \end{aligned}$$

5. Дар мусобиқаи футболбозони байни мактаббачагон баргузор-шуда ҳамагӣ 320-то даста иштирок кард. Агар дастаҳои яка-чини интихобӣ аз чор як ҳиссаи ҳамаи дастаҳоро ташкил диҳанд, дар марҳилаи баъдина чандто даста иштирок мекунанд?

6. Масъаларо бо сохтани муодила ҳал мекунем.
Барои тайёр кардани шириниҳо ҳамагӣ 950 грамм маҳсулот истифода шудааст. Агар вазни якқояи орд, равшан ва шакар 830 граммро ташкил диҳад, вазни қаймоқи истифодашуда чӣ қадар аст?

Боби 7.
Дарси 10

Муодилаҳо

1. Ба хотир меорем.

$$\begin{aligned} x \times 4 &= 140 \\ x &= 140 \div 4 \\ x &= 35 \\ \hline 35 \times 4 &= 140 \\ 140 &= 140 \end{aligned}$$

$$x \times 4 = 140$$

номаълум зарбкунада ҳосили зарб

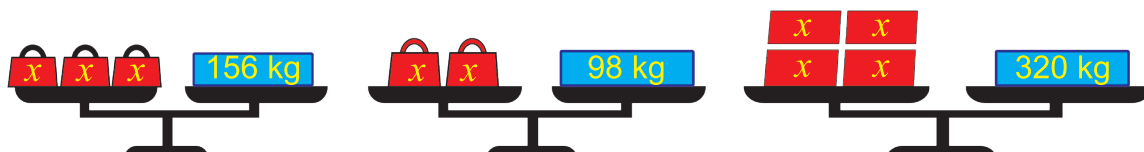
2. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$\begin{aligned} x \times 9 &= 630 \\ a \times 12 &= 36 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 6 \times a &= 540 \\ 7 \times y &= 147 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 10 \times y &= 1000 \\ x \times 19 &= 76 \end{aligned}$$

3. Номалумҳоро меёбем.

4. Миқдори квадратҳоро муайян мекунем.

5. Мувофиқи масъала муодила месозем.

Барои саёҳат ҳамагӣ 135 нафар донишомӯзон бо 3 автобус ба шаҳри Самарқанд рафтанд. Дар ҳар як автобус чанд нафарӣ донишомӯзон буданд?

6. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$4 \times a = 484$$

$$12 \times y = 96$$

$$x \times 8 = 168$$

$$7 \times x = 168$$

$$y \times 5 = 350$$

$$16 \times a = 64$$

**Боби 7.
Дарси 11**

Муодилаҳо

1. Ба хотир меорем.

$$\begin{aligned} x \div 9 &= 53 \\ x &= 53 \times 9 \\ x &= 477 \\ 477 \div 9 &= 53 \\ 53 &= 53 \end{aligned}$$

$$x \div 9 = 53$$

номаълум ҳосили тақсим тақсимкунанда

$$\begin{aligned} 64 \div x &= 8 \\ x &= 64 \div 8 \\ x &= 8 \\ 64 \div 8 &= 8 \\ 8 &= 8 \end{aligned}$$

$$64 \div x = 8$$

тақсимшаванда номаълум ҳосили тақсим

2. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

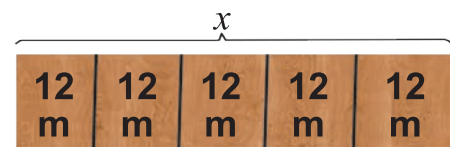
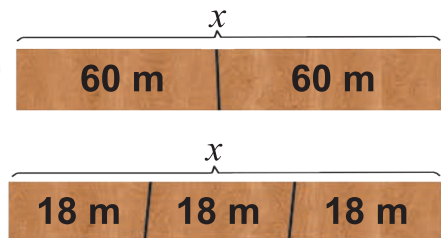
$$y \div 3 = 60$$

$$x \div 5 = 35$$

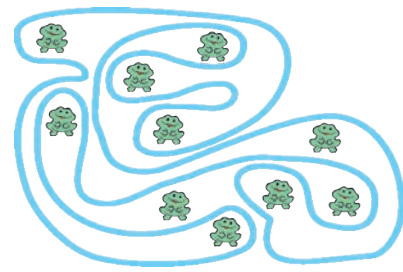
$$a \div 7 = 84$$

$$x \div 15 = 9$$

3. Дарозии умумии ҳар як тахта ба чанд баробар аст?

4. Дар расм ҳавз ва якчандто қурбоқа нишон дода шудааст. Чандтои ин қурбоқаҳо дар ҳавз ништа-анд?

5. Кӣ аввал ба марра меравад?

Саршавӣ

$2 \times x = 26$	$88 \div x = 11$	$15 \times x = 45$	$7 \times x = 84$	$90 \div x = 9$
$x = 13$	$x = 18$	$x = 8$	$x = 3$	$x = 6$
$x \div 4 = 9$	$x = 9$	$x = 9$	$x = 12$	$x = 2$
$x = 36$	$42 \div x = 7$	$6 \times x = 54$	$45 \div x = 9$	$66 \div x = 6$
$x = 6$	$x = 160$	$x = 10$	$x = 9$	$x = 11$
$54 \div x = 6$	$x \div 8 = 20$	$9 \times x = 45$	$x \times 5 = 70$	$34 \div x = 17$
$x = 8$	$x = 5$	$x = 8$	$x = 2$	
$x = 9$	$x = 34$	$x = 2$	$x = 14$	$x = 4$
$x \times 12 = 60$	$x \div 7 = 9$	$16 \times x = 32$	$4 \times x = 48$	Марра
$x = 5$	$x = 63$	$x = 3$	$x = 12$	

6. Номаълумҳоро меёбем.

$$\begin{array}{r} 323 \\ + 117 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 738 \\ + 125 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 565 \\ + 435 \\ \hline \end{array}$$

Боби 7.
Дарси 12

Муодилаҳо

1. Баҳром як адад фикр кард. Онро ба 7 зарб карда, 25-ро чамъ кунад, адади 900 ҳосил шуд. Баҳром кадом ададро фикр кардааст?
2. Тақсимкунандаи номаълум чӣ хел ёфта шуд?

$$900 \div x = 9$$

$$\begin{array}{l} 500 \div x = 100 \\ x = 500 \div 100 \\ x = 5 \\ 500 \div 5 = 100 \\ 100 = 100 \end{array}$$

$$600 \div x = 100$$

$$500 \div x = 100$$

ҳосили тақсим
номаълум
тақсимшаванда

$$200 \div x = 2$$

3. 900-то китоби бадеии ба китобхона овардашуда ба якчанд ҷевон 100-тоғи гузошта шуд. Миқдори ҷевонҳо чандто? Муодила тартиб дода, ҳал мекунем.

4. Тақсимкунандаро меёбем.

$$800 \div x = 8$$

$$84 \div x = 14$$

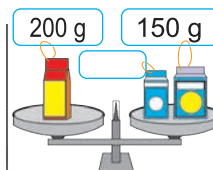
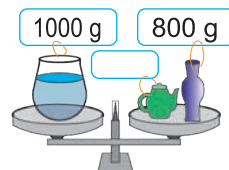
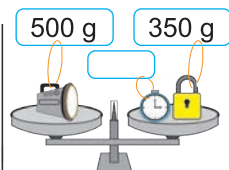
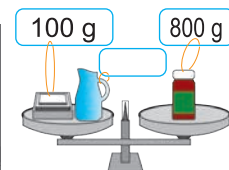
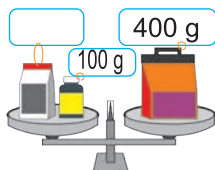
$$96 \div x = 6$$

$$100 \div x = 1$$

$$78 \div x = 13$$

$$90 \div x = 10$$

5. Массайи ашёҳо чӣ қадар аст?

6. Ҷамила ба 12-то дугонааш барои мактуб фиристодан қарор кард. Нисфи мактубҳо 1 саҳифа ва боқимондааш 2 саҳифа мебошанд. Ба Ҷамила ҳамагӣ чанд саҳифа коғаз лозим шудааст?

7. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$88 \div x = 11$$

$$200 \div x = 10$$

$$72 \div x = 6$$

$$500 \div y = 5$$

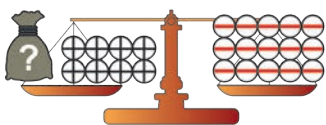
$$69 \div x = 3$$

$$300 \div x = 100$$

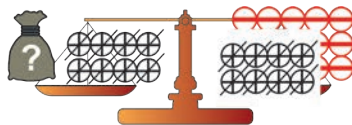
Боби 7.
Дарси 13

Муодилаҳо

1. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$x + 80 = 150$$

$$x = 150 - 80$$

$$x = 70$$

$$x + 125 = 400 \quad 342 + x = 650 \quad 630 + y = 1000 \quad 1000 + x = 1000$$

2. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$690 - x = 230$$

$$d \div 9 = 53$$

$$595 \div x = 7$$

$$y + 560 = 700$$

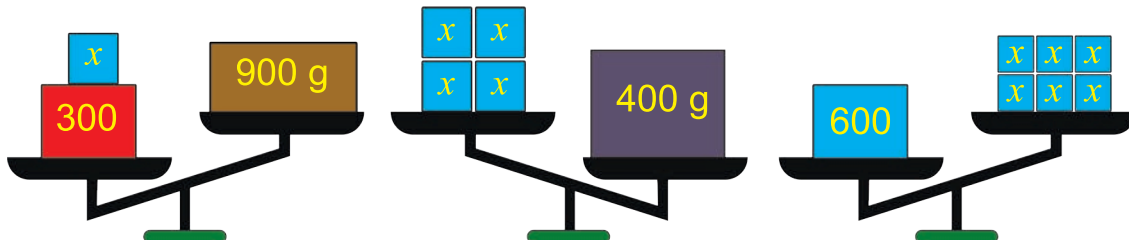
3. Номалумҳоро меёбем.

$$\frac{1}{12} + x = \frac{7}{12}$$

$$\frac{7}{9} - x = \frac{2}{9}$$

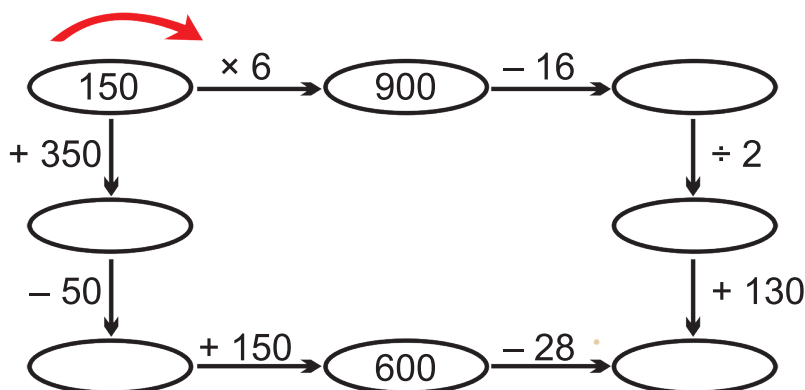
$$\frac{10}{11} - x = \frac{6}{11}$$

4. Вазни номалумҳоро меёбем.

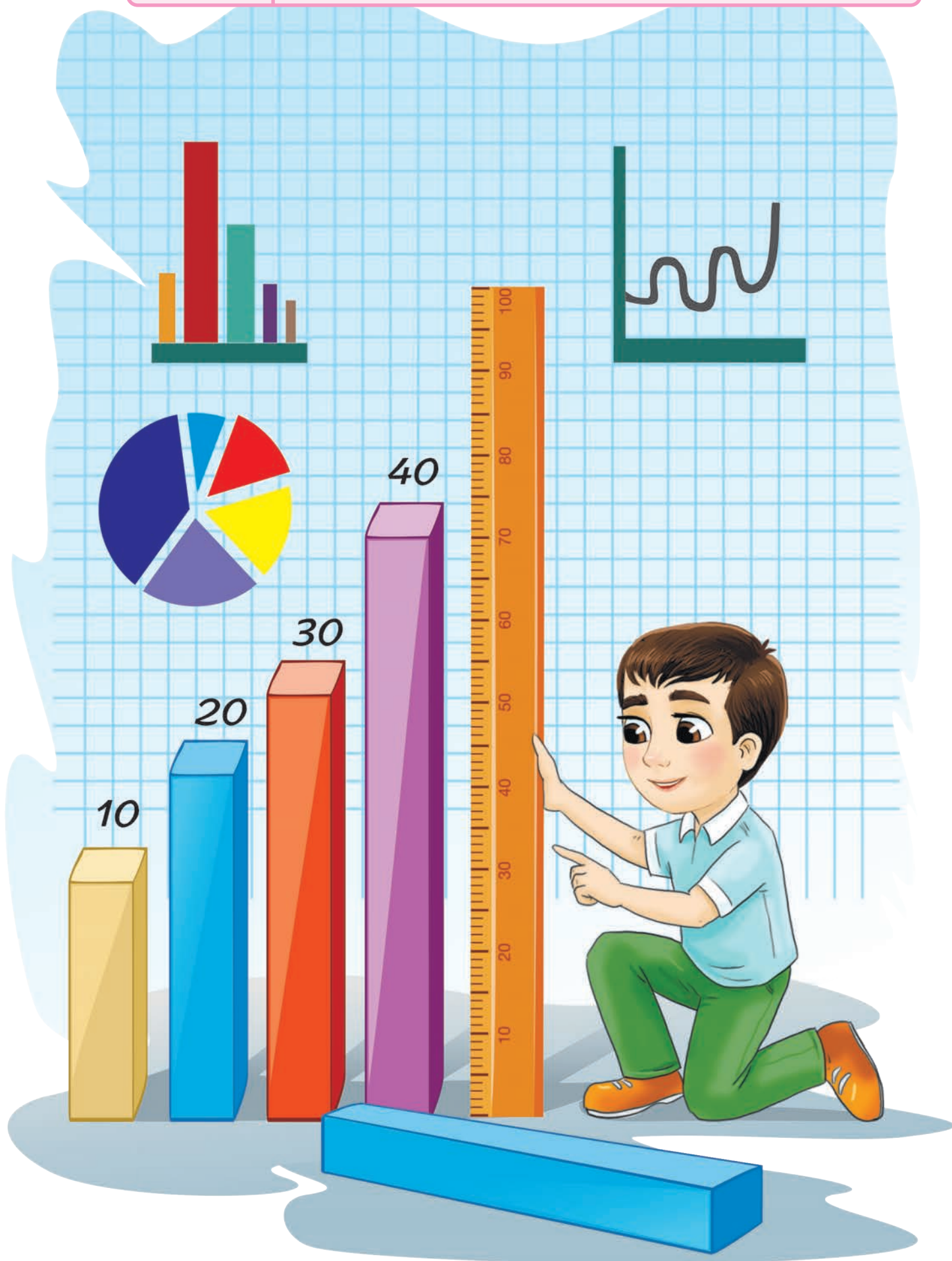
5. 900 kg биринчи дар анбор буда 100 kg – мӣ ба якчандто дӯконҳо фиристода шуд. Агар биринчҳоро ба 2-тоғӣ халта фиристода бошад, ба ҳар як халта чанд килограмм биринч ҳаст? Чамъи биринчҳоро ба чандто халта қойгир карда шудааст?

6. Ҳисоб мекунем.

БОБИ 8

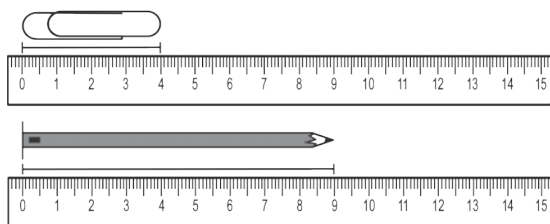
КОР БО МАЪЛУМОТҲО

Боби 8. Дарси 1

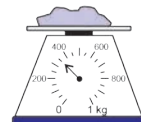
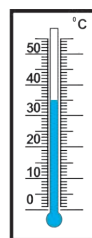
Шкалаҳо (Чадвалҳо)

1. Дарозии ашёҳоро муайян мекунем.

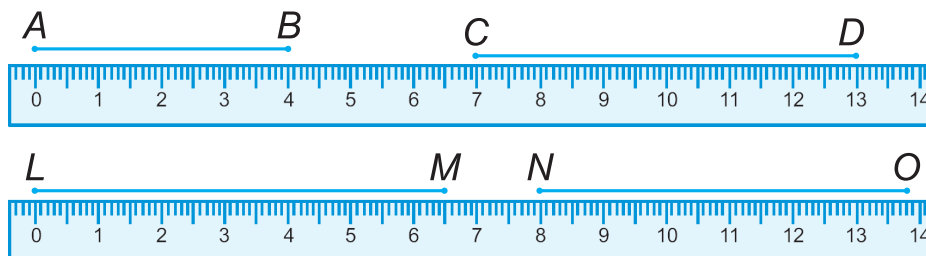

Хатчаҳои хаткашак ва ададҳо дар якҷоягӣ шкаларо ҳосил мекунанд.

Ингуна шаклҳоро боз дар кучоҳо дучор омадаед?

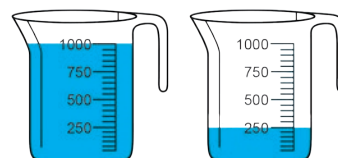

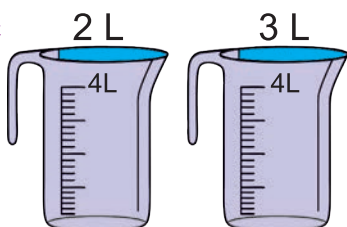
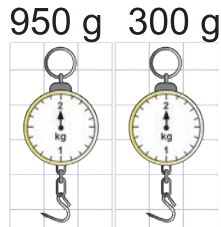
2. Дарозии порчаҳо чанд сантиметр? Онҳоро бо миллиметр ифода мекунем.

3. Массай банкии 290 грамм шакар андохташуда 320 грамм аст. Пас, аз каме шакар истифода бурдани Салим, массай умумии банка 200 грамро ташкил дод. Массай шакари дар банка боқимонда чанд грамм аст? Ҳалро бо ёрии шкала мефаҳмонем.

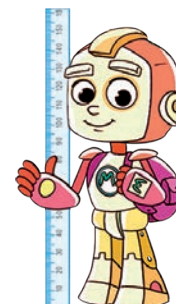
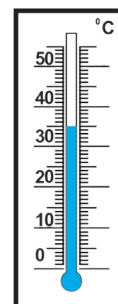
4. Ғунҷоиши зарфҳоро бо шаклҳояш нигоҳ карда меёбем. Оби дар зарфи якум буда аз оби дар зарфи дуюм буда чӣ қадар зиёд аст?

5.

Ченакҳои дар зарфҳо ва тарозуҳо нишондодашударо муайян мекунем.

6. Асбобҳои ченкунӣ кадом ададҳоро нишон медиҳад? Аз онҳо барои чен кардани чӣ гуна ашёҳо истифода мебарем?

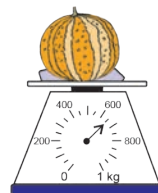
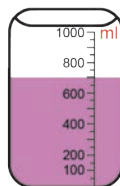

Боби 8. Дарси 2

Шкалаҳо (Чадвалҳо)

1. Қимати якто тақсимои ҳар як асбоб ба чӣ баробар аст?

Қимати бузургии ченшуда
истодаро меёбем.

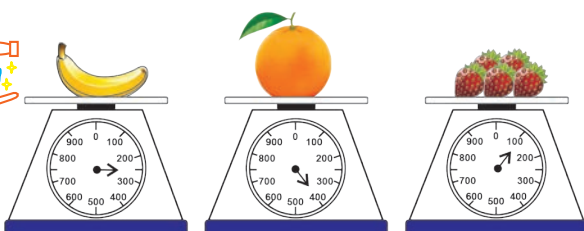

2. Расми хаткашакро кашада, ченакҳои дар он додашударо ишора мекунем.

8 cm 3 mm 12 cm 9 cm 5 mm

3.

Меваҳои ченшуда чанд
грамм? Массай ҳамаи онҳо
чӣ қадар? Массай чандто
қулфинай ба массай якто
афлесун баробар аст?

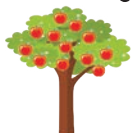
Массай чандто банан аз массай қулфинайҳо 5 маротиба зиёд аст?

4.

Кадам вазъият ба ҳарорати додашуда мувофиқ аст?

0° C

32° C

100° C

20° C

5.

Қимати якто тақсимои шкаларо муайян кунед.

6.

Ақрабақҳо чӣ гуна ченакҳоро нишон дода истодааст? Онҳо дар кадом ҳолат ҳастанд?

7.

$$725 + 90 \div 15$$

$$1000 - 84 \times 6$$

$$(972 - 482) \div 7$$

$$6 \times (683 - 579)$$

$$280 \div 4 + 142 \times 4$$

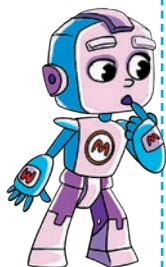
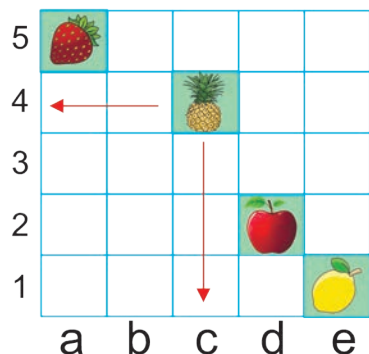
$$178 \times 4 + 720 \div 6$$

Боби 8. Дарси 3

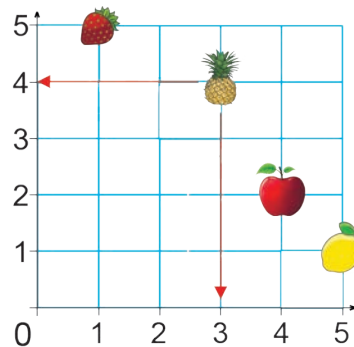
Кунчи координатӣ

1. Ҷойи ананасро муайян мекунем. Меваҳои боқимонда дар кадом катакҳо ҷойгир шудааст.

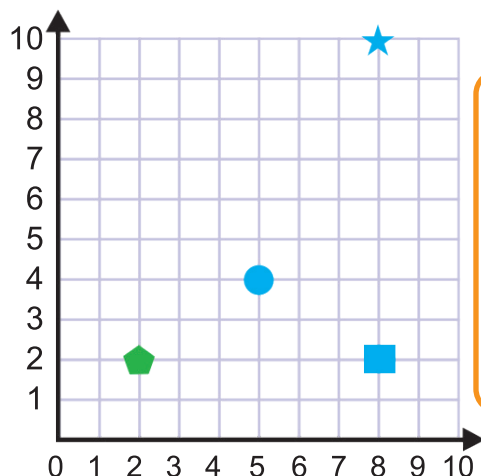
Ченкуниҳои ҷадвали додашударо бо тарзи кофӣ гирифта, сутун ва қаторҳоро бо ададҳо ишора кардан мумкин.

Шакли ҳосилшударо **кунчи координатӣ** меноманд. Масалан: мавқеи ҷойгиршавии ананас (ё ки координатааш) (3; 4). 3 – дар нури горизонталӣ буда, 4 – ба нури вертикалӣ ҷойгир аст.

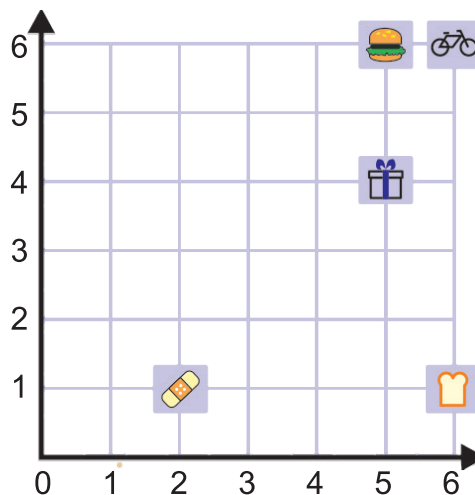
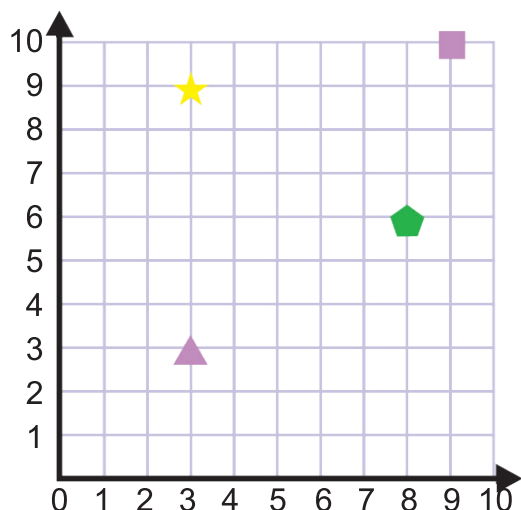

2. Мавқеи ҷойгиршавии шаклҳоро дар кунчи координатӣ меёбем.

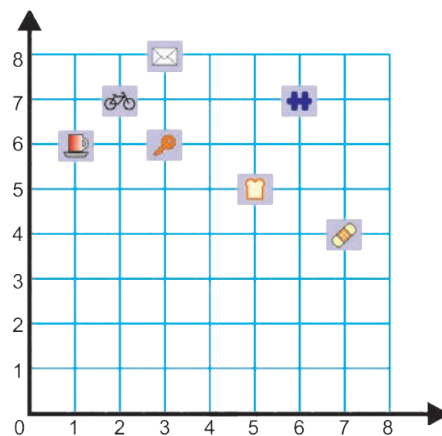
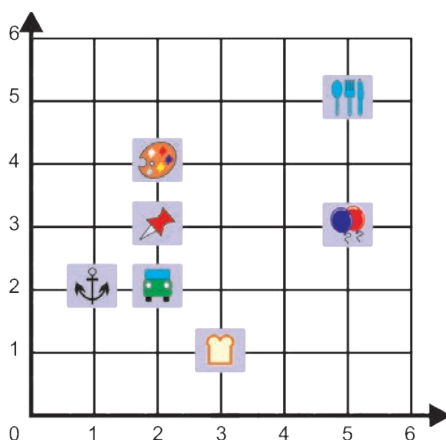

- ★ – (___; ___) шакл ба нуқта ҷойгир шудааст.
- ⬠ – (___; ___) шакл ба нуқта ҷойгир шудааст.
- – (___; ___) шакл ба нуқта ҷойгир шудааст.
- – (___; ___) шакл ба нуқта ҷойгир шудааст.

3. Кунчи координатӣ кашида, мавқеи ҷойгиршавии шаклҳоро ишора мекунем.

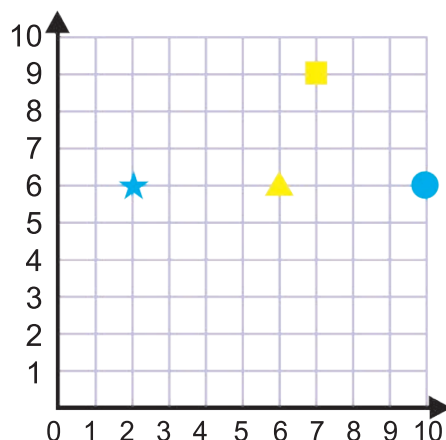
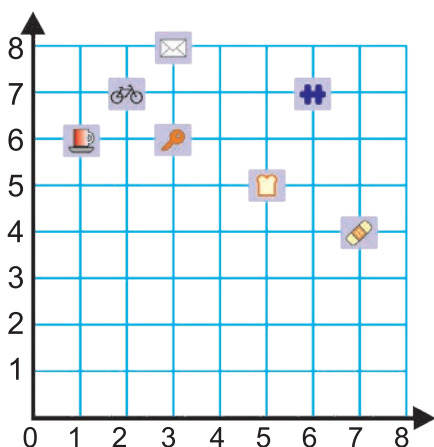

4. Ба нуқтаҳои $(3; 1)$, $(2; 4)$, $(5; 5)$, $(6; 7)$, $(1; 6)$, $(3; 6)$, $(7; 4)$ кадом ашё ҷойгир шуданахро муайян мекунем.

5. Лоиқшоҳ ба тахтаи шашка бозӣ карда истодааст. Донаи шашкаи он ба катаки D5 истодааст. Барои дони шашкаро ба катаки G7 гузоштан, чӣ гуна ҳаракатҳоро иҷро намуданаш лозим аст?

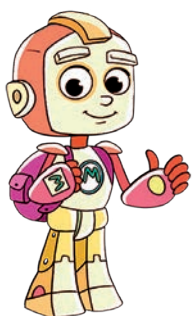
6. Ҷойи ашёҳои дар хатҳои горизонталӣ ва вертикалӣ воқеъ бударо муайян мекунем.

Боби 8. Дарси 4

Кунҷи координатӣ

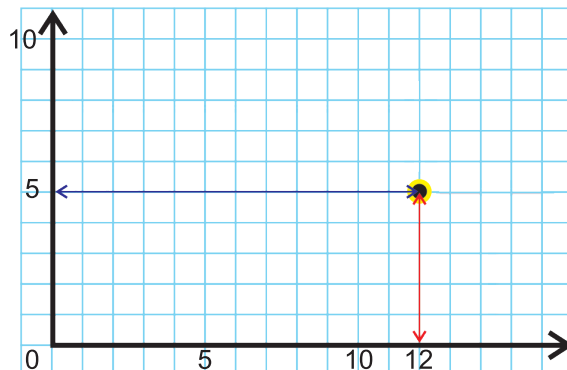
1. Аз координатаҳо истифода бурда, дар кучо ҷойгиршавии нуқтаҳоро муайян мекунем.

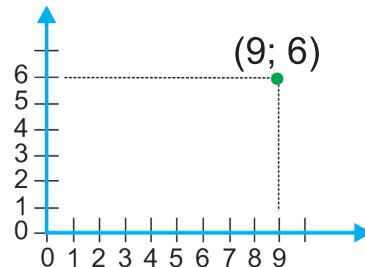
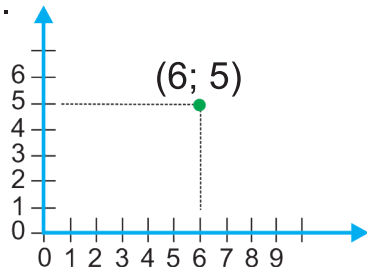
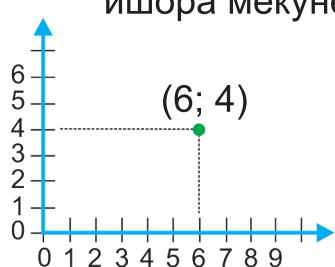
Координатаҳо ҳамма вақт бо як тартиби маълум навишта мешавад:
 $(12; 5)$.

12 – масофаи горизонталӣ;

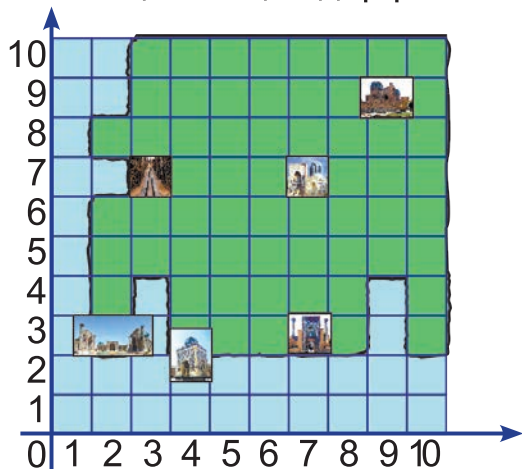
5 – масофаи вертикалӣ.

2. Ададҳои дар хатҳои горизонталӣ ва вертикалӣ ҷойгир шударо ишора мекунем.

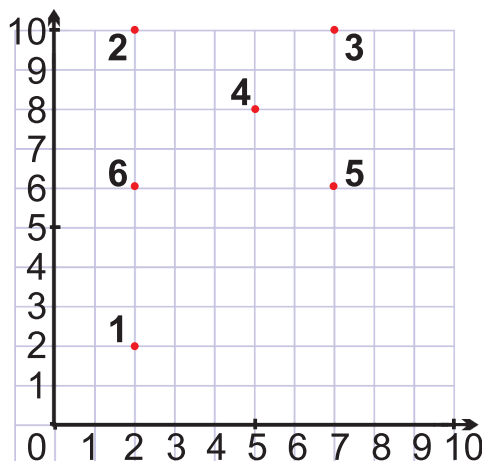

3. Координатаҳои биноҳои таърихӣ дар расми 1 буда, инчунин ҳайвонҳои дар расми 2 бударо муайян мекунем.

4. Дар толори консерти 15 қатор ҷой ҳаст. Агар курсиҳои дар ҳар як қатор буда аз 1 то 24 рақамгузори кардашуда бошад, рақами 9 ҳамагӣ чанд маротиба истифода шудааст?

5. Расми байрақчаро дар кунҷи координатӣ кашед.

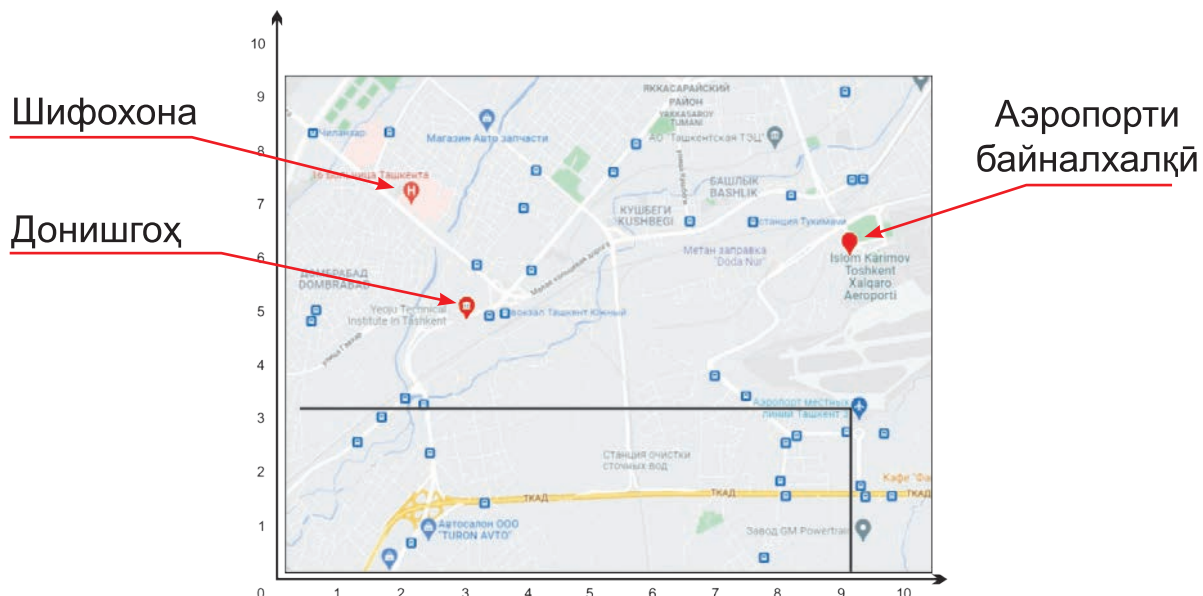

6. Кунҷи координатиро мекашем, дар он нуқтаҳои (6; 2), (6; 4), (4; 6), (2; 4), (2; 1), (6; 1)-ро ишора намуда, пайдарпай пайваست кунем, чӣ гуна шакл ҳосил мешавад?

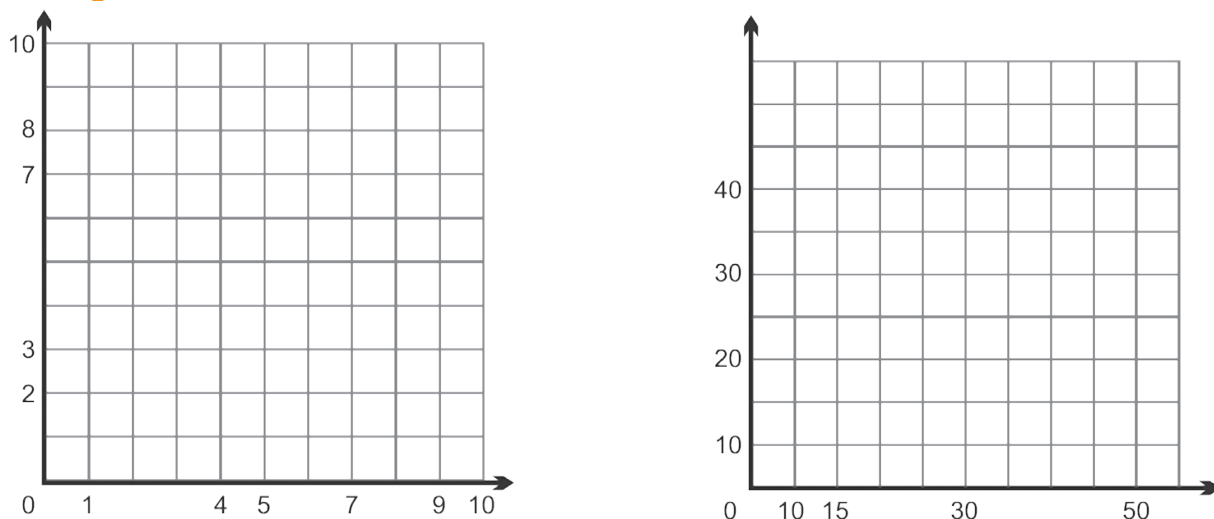
Боби 8. Дарси 5

Кунчи координатӣ

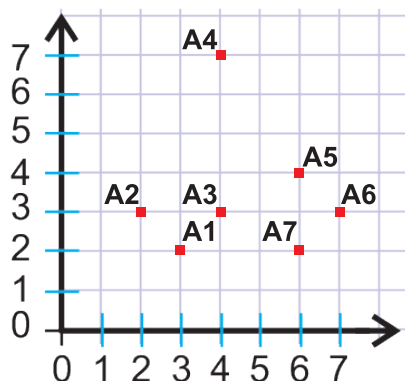
1. Дар асоси намуна координатаҳои манзилҳои бо ранги сурх ишорат шударо муайян мекунем.

2. Ҷадвал (шкала)-ҳои кунчи координатиро ба тартиб меоварем.

3. Нуқтаҳоро пайваст намуда, координатаҳои онҳоро ишорат мекунем. Чӣ гуна шакл ҳосил шуд?

5 балл

14 балл

? балл

Ҳарфхоро дар кунчи координатӣ ишорат мекунем.

A = (7; 5)

C = (3; 6)

E = (2; 2)

G = (9; 6)

I = (1; 4)

B = (7; 5)

D = (7; 5)

A = (7; 5)

Расми ба координатаҳо мувофиқро интихоб намоед.

(1; 3)

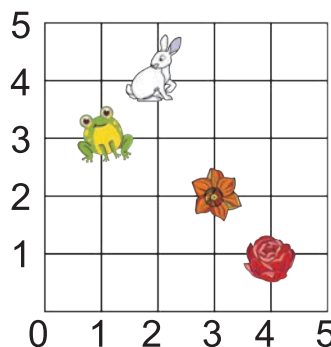
(4; 1)

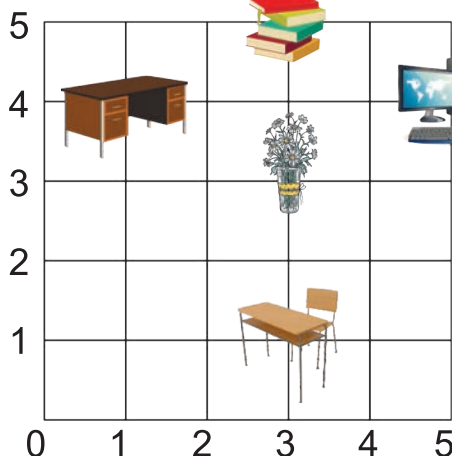
(2; 4)

(3; 2)

Аз рӯйи намуна давом диҳед.

1. (3; 1)

Парта

2. (3; 5)

3. (5; 4)

4. (1; 4)

5. (3; 3)

Боби 8. Дарси 6

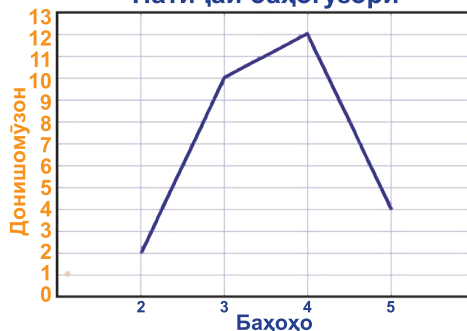
Диаграммаҳо

1. Натиҷаҳои баҳоҳои кори назоратиро ба кунчи координатӣ ҷойгир мекунем.

Баҳо	5	4	3	2
Шуморааш	4	12	10	2

Нуқтаҳои мувофиқро дар кунчи координата ишорат намуда, онҳоро ҷангоми пайдарпай пайваст кардан, диаграммаи рахнок (хаттӣ) ҳосил мешавад.

Натиҷаи баҳогузорӣ

2. Ба саволҳо ҷавоб медиҳем. Миқдори китобҳои дар давоми 5 ҳафта гирифтаи Азизаро муайян мекунем.

- дар 4 ҳафта чандто китоб гирифт?
- Азиза дар кадом ҳафта 6-то китоб гирифт?
- назар ба ҳафтаи 2-юм дар ҳафтаи 1-ум чандто зиёд китоб гирифт?
- Азиза дар кадом ҳафта бисёртар китоб гирифт?
- Азиза дар кадом ҳафта аз ҳама кам китоб гирифт?

3. Олим дар давоми 5 рӯз диаграммаи савдои пироги себро тартиб дод. Ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

- Олим рӯзи 2-юм чанд пироги себ фурӯхт?
- Кадом рӯз вай 6-то пирог фурӯхт?
- Кадом рӯз ӯ бисёртар пирог фурӯхт?

				
				
				
				
				
рӯзи 1	рӯзи 2	рӯзи 3	рӯзи 4	рӯзи 5

4. 50 литр ширро барои ба зарфҳои 1 ва 3 литрӣ рехтан, аз ҳама зиёд чандто зарфи 3 литрӣ лозим мешавад?

5.

Моҳҳо	Миқдори машғулоти
Январ	8
Феврал	7
Март	6
Апрел	10
Май	5

Лола дар давоми 5 моҳ миқдори машғулоти балетиро навишт. Аз маълумоти додашуда истифода бурда диаграммаи хаттӣ мекашем.

6. Синусоли аъзоҳои оилаатонро бо диаграммаи хаттӣ ифода намоед.

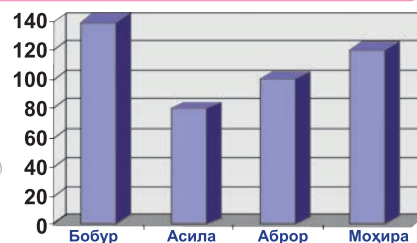
Боби 8. Дарси 7

Диаграммаҳо

1. Қадҳои донишомӯзонро муқоиса мекунем. Ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

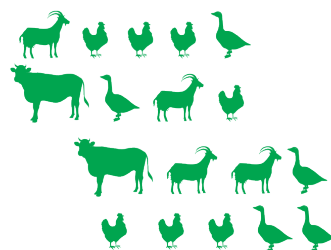
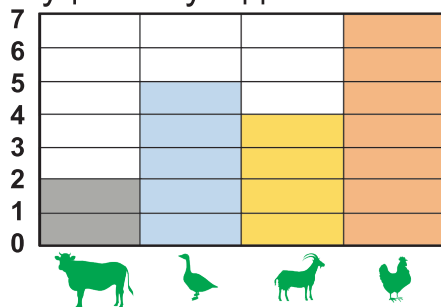
- Қади кӣ аз ҳама баланд?
- Қади кӣ аз ҳама паст?
- Қади Абзор аз ки баланд ва аз кӣ паст?
- Қади кӣ аз Шерзод паст ва аз Абзор баланд?
- Қади Шерзод ва Асила чӣ қадар фарқ дорад?

Ин диаграммаи сутундор аст.

2. Аз диаграммаҳои сутундор истифода бурда ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

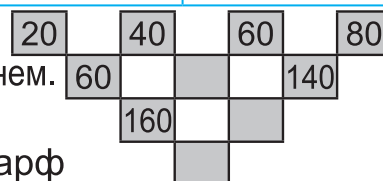
- Чандто мурғобӣ ҳаст?
- Кадом ҳайвон аз ҳама бисёр?
- Мурғҳо аз мурғобиҳо чӣ қадар фарқ мекунанд?
- Кадом ҳайвон аз ҳама кам?
- Миқдори ҳар як ҳайвонро муайян кунед ва бо маълумоти ба диаграмма буда муқоиса кунед.

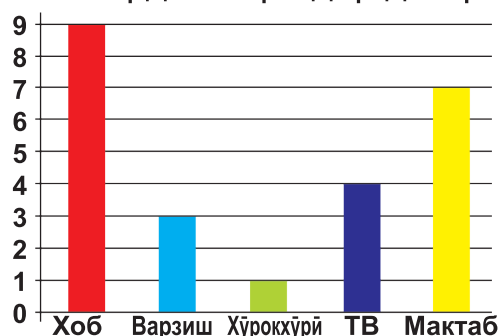
3. Дар байни 140 нафар шахсон саволномаи «Видҷети аз ҳама хуб кадом аст» баргузор гардид. Дар асоси маълумоти зерин диаграмма месозем.

	Видҷети тарҷума	Видҷети об-ҳаво	Видҷети расм	Видҷети навигатор (киштирон)	Видҷети тақвим
Шахсҳо	35	30	10	40	35

4. Ададҳои дар катациҳои ҳоли бударо муайян мекунем.

5. Азамат 24 соат вақти худро бо чӣ сарф карданаширо дар диаграммаи сутундор ифода намуд.

- Ў бештар вақташиро бо чӣ сарф намудааст?
- Вақти камашро бо чӣ сарф кардааст? Вай дар мактаб нисбат ба телевизор тамошо намудан чанд соат зиёд будааст.

6. Як гурӯҳ ҷавонон ба асбоби мусиқии дӯстдошташон овоз доданд.

Аз диаграмма истифода бурда ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

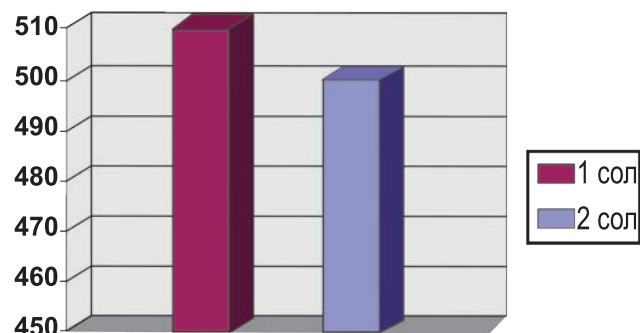
- Кадом асбоб овози бисёр гирифт?
- Кадом асбоб панҷто овоз гирифт?
- Гитара аз рубоб чандто зиёд овоз гирифт?
- Пианино ва най дорои чандто овоззанд? Оё онҳо баробаранд?

Боби 8. Дарси 8

Диаграммаҳо

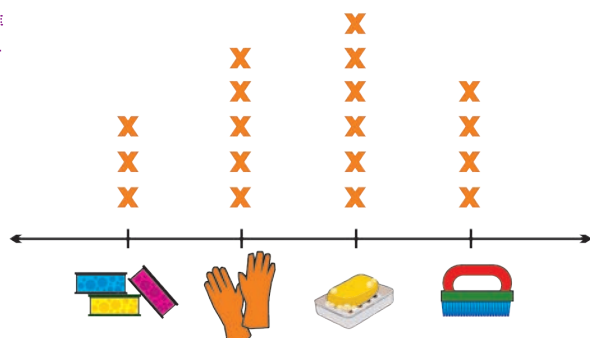
1. Ба диаграмма доир ба автомобилҳои дар ду сол фурӯхташуда маълумот дода шудааст. Мухлиса ба диаграмма назар карда чунин гуфт: "Автомобилҳои дар соли 1-ум фурӯхташуда нисбат ба соли 2 – юм хеле зиёданд". Оё Мухлиса хулосаи дуруст баровардааст? Барои чӣ?

2. Аз маълумотҳои истифода бурда диаграммаи сутундор месозем.

5	9	8	8
			

3.

Миқдори ашёҳоро муайян карда, ба диаграммаи сутундор ифода менамоем.

4. Ададҳои номаълумро муайян мекунем.

$$\begin{array}{rcl} \boxed{10} + \boxed{} - \boxed{20} & = & 40 \\ \times & \times & \times \\ \boxed{} \div \boxed{4} \times \boxed{} & = & 42 \\ - & \div & \times \\ \boxed{60} \times \boxed{} - \boxed{3} & = & 297 \\ = & = & = \\ 60 & 40 & 840 \end{array}$$

5. Катакҳои холиро пур кунед.

$$\frac{6}{7} - \frac{5}{7} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

$$\frac{10}{10} - \frac{\boxed{}}{10} = \frac{3}{10}$$

$$\frac{8}{9} - \frac{\boxed{}}{\boxed{}} = \frac{4}{9}$$

$$\frac{7}{12} - \frac{6}{12} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

$$\frac{\boxed{}}{\boxed{}} - \frac{3}{11} = \frac{5}{11}$$

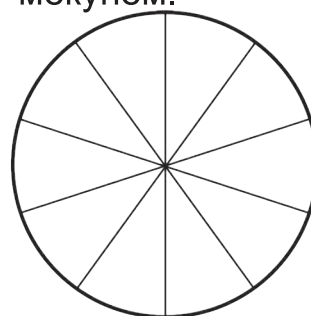
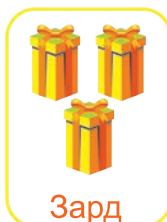
$$\frac{4}{5} - \frac{2}{5} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

6. Фурӯшанда дар як рӯз 10 kg картошка, 5 kg пиёз, 8 kg сабзӣ, 2 kg қарам фурӯхт. Маълумотҳои додашударо ба диаграммаи сутундор ифода кунед.

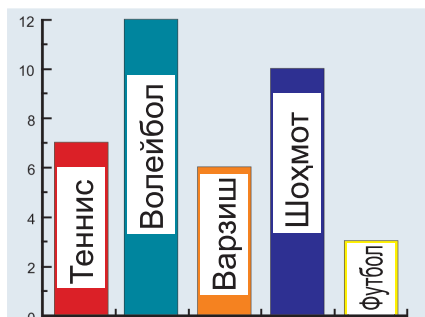
**Боби 8.
Дарси 9**

Ифода намудани маълумотҳо дар шаклҳои гуногун

1. Қуттиҳои тўхфаҳо бо чанд хел ранганд? Бо миқдор ва ранги онҳо назар карда қисмҳои доираро ранг мекунем.

2.

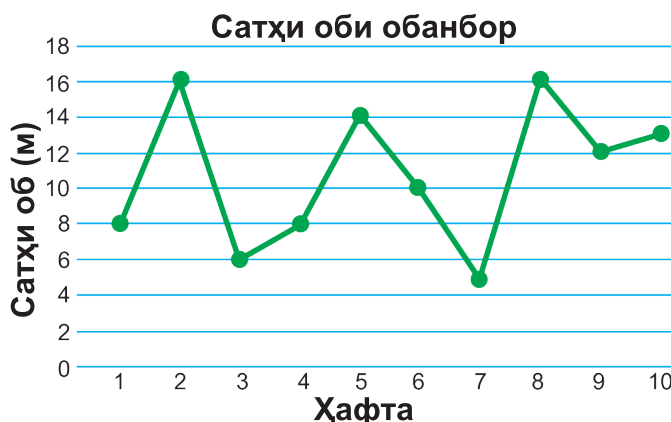
Дар асоси диаграмма миқдорӣ ҷавонони ба намудҳои варзиш иштирок намударо меғуем. Ба кадом намуди варзиш бисёр донишомӯз иштирок намудааст?

3.

Дар ин график нишондоди 10 ҳафтаинаи сатҳи оби обанбор ифода гардидааст.

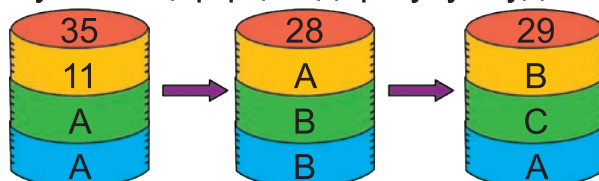
Графикро мекашем ва ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

- Дар 8 ҳафта сатҳи об чӣ қадар будааст?
- Дар кадом ҳафта об хеле кам шудааст?
- Дар кадом ҳафтаҳо баландии сатҳи об баробар будааст?

4.

Қимати ҳар як ҳарфро меёбем. Адади дар қисми болоии сутунҳо буда ба суммаи ҳарфҳои дар сутунбуда баробар аст.

5.

Ҳисоб мекунем.

$$400 - 240 \div 6 + 14$$

$$136 + 96 \div 16 \times 87$$

$$1000 - 844 \div 2 + 192 \div 4$$

$$1000 \div 5 + 181 \times 3 - 140$$

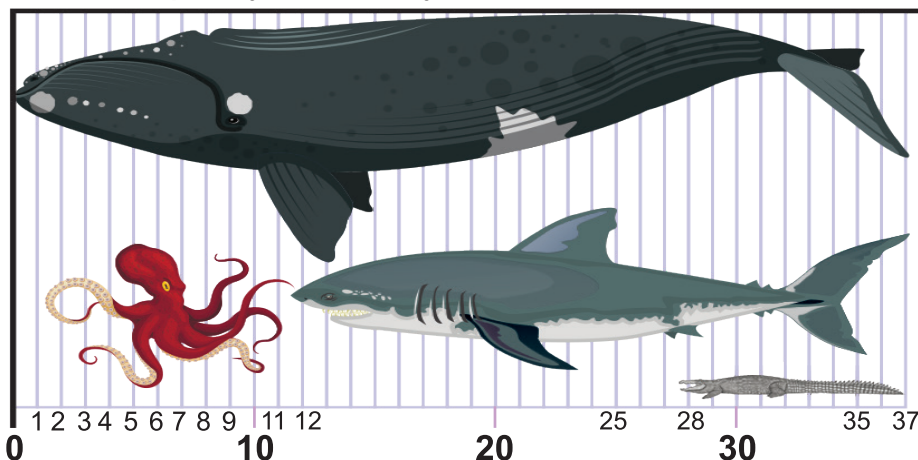
6.

17 нафари донишомӯзони синф ба маҳфилҳои фаннӣ, аз он 8 нафарашон ба маҳфили варзиш, 6 нафарашон ба маҳфили ҳунармандӣ иштирок мекунанд. Маълумотҳоро бо диаграммаи сутундор ифода мекунем.

Боби 8.
Дарси 10

Ифода намудани маълумотҳо дар шаклҳои гуногун

1. Дар расм ҳайвонҳои баҳр нишон дода шудааст. Дарозии ин ҳайвонҳоро муайян мекунем.

2.

Координатаҳои манзилҳои ишорашударо меёбем.

3. Ба ҷойи катакчаҳо аз аломатҳои "x", "÷", "+", "-" мувофиқашро мегузорем ва ба натиҷа соҳиб мешавем.

$$6 \square 1 \square 2 \square 2 = 5$$

$$6 \square 1 \square 2 \square 2 = 5$$

$$6 \square 1 \square 2 \square 2 = 5$$

4. Собир адади 100-ро ба ду қисм ҷудо намуд. Баъд яқои онро ба дигараш тақсим намуд. Ҳосили тақсим чор шуд. Собир адади 100-ро ба кадом қисмҳо ҷудо намуд?

5. Ба ҳуҷраи якрӯзаи одам 120 грамм сафедаҳо, 400 грамм витаминҳо, рағанҳо бошад 100 граммро ташкил намуданаҳ лозим. Аз ин маълумотҳо истифода бурда диаграммаи сутундор мекашем.

6. Бо ёрии видҷети обуҳавоии смартфон чадвали маълумоти якҷафтаинаи обуҳаворо месозем ва онро бо диаграммаи сутундор тасвир мекунем.

Рӯзҳо	Душанбе	Сешанбе	Чоршанбе	Панҷшанбе	Ҷумъа	Шанбе	Якшанбе
Ҳарорат							

**Боби 8.
Дарси 11**

Ифода намудани маълумотҳо дар шаклҳои гуногун

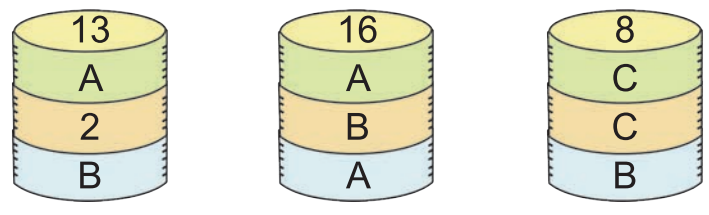
1. Дар бораи миқдори ҳайвоноти ҳонагӣ дар байни як гурӯҳ бачагон саволнома гузарониданд. Диаграммаро омӯzed ва ба саволҳои зерин ҷавоб диҳед.

- Чандто бача 3-то ҳайвони ҳонагӣ дорад?
- Ба чандто бача ҳайвони ҳонагӣ нест?
- Ба чандто бача аз 2-то зиёд ҳайвони ҳонагӣ ҳаст?
- Дар байни чӣ қадар бачагон саволнома гузаронида шуд?

Миқдори ҳайвонот

2. Қимати ҳар як ҳарфро меёбем. Адади дар қисми болои сутун буда ба суммаи ҳарфҳои ба сутун буда баробар аст.

3. Аломати саволро бо кадом рақам иваз намоем мантиқан дуруст мешавад?

4. Дар асоси ҷадвали додашуда ба саволҳо ҷавоб менависем.

№	Ҷамоаҳо	Бозӣ	Ғалаба	Дуранг	Мағлуб	Ҳол
1	Пахтакор	17	14	2	1	44
2	ОТМК	19	12	6	1	42
3	Насаф	19	10	7	2	37
4	Металлург	18	9	3	6	30
5	Қўқон-1912	18	9	2	7	29
6	Бунёдкор	17	8	5	4	29

- Ҳар як ҷамоа чандтогӣ бозӣ гузаронидааст?
- Оё ҳолҳои ҷамоа дуруст ҳисоб карда шудааст?
- Ҳолҳо чӣ хел ҳисоб карда шудааст?

5. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{ll}
 800 - 420 \div 7 + 170 & 248 + 84 \div 14 \times 50 \\
 964 \div 4 + 125 \times 3 & 200 \times 5 - 371 \times 2
 \end{array}$$

6. Адиба доир ба миқдори боришоти ҳафтаина маълумот ҷамъ кардааст. Маълумотҳоро бо графикаи хаттӣ ифода мекунем.

Миқдори боришот							
Рўзҳо	Душанбе	Сешанбе	Чоршанбе	Панҷшанбе	Ҷумъа	Шанбе	Якшанбе
Миқдор (mm)	2	2	3	6	8	9	9

**Боби 8.
Дарси 12**

Ифода намудани маълумотҳо дар шаклҳои гуногун

1. Дар байни донишомӯзони синфҳо барои фанни дӯстдошташон саволнома гузарониданд. Маълумотҳои ҷамъшударо навишта, диаграммаи сутундор месозем.

Фанҳо	Математика	Фанҳои табиӣ	Саводомӯзии забони модарӣ ва хониш	Забони англисӣ	Забони русӣ
Миқдор					

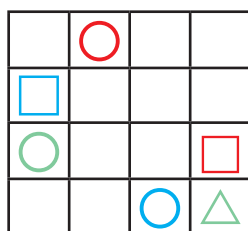
2. Диаграммаи Венн тартиб медиҳем.

6, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 18, 21.

9, 12, 15, 18, 21, 27.

3.

Дар ҳар як қатор ва сутун 4-то шакл (квадрат, росткунҷа, секунҷа, доира) ва 4-то ранг (сурх, зард, сабз, кабуд) лозим. Шаклҳоро чунон ҷойгир кунед, ки шакл ва ранги якхела паҳлӯи ҳамдигар наоянд.

4. Ҷадвали судокуро пур мекунем. Ба ҳар як сатр ва сутун ададҳои аз 1 то 5 буда фақат 1 маротиба иштирок намояд.

	5	4	1	2
	2	3	5	4
	4	1	2	3
	3	5	4	1
	1	2	3	5

2	3	5	1	4
5	1	4	2	3
4	2	3	5	1
3	5	1	4	2

	4	5	3	1
	3	1	2	4
	2	4	5	3
	1	2	4	5

2	5	4	3	
4	3		2	5
1	2	5		3
	4	3	1	2
3		2	5	4

5. Ҷадвал миқдори одамони дар давоми як ҳафта ҳар рӯз ба музей меомадаро нишон медиҳад. Дар асоси ҷадвал диаграммаи сутундор месозем ва ба саволҳо ҷавоб менависем.

- Ташрифи бисёр кадом рӯз будааст?
- Ташрифи аз ҳама кам кадом рӯз будааст?
- Дар як ҳафта ҳамагӣ чандто одам ташриф намудааст?

Рӯзҳо	Миқдори одамон
Сешанбе	15
Чоршанбе	35
Панҷшанбе	83
Ҷумъа	90
Шанбе	42
Якшанбе	51

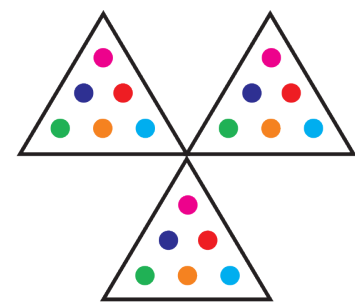
6. Дар асоси маълумотҳои дар расм додашуда диаграммаи сутундор месозем.

7 	10 	9 	8
--	---	---	--

**Боби 8.
Дарси 13**

Ифода намудани маълумотҳо дар шаклҳои гуногун

1. Умеда барои костюм аз секунҷаҳо ва марворидҳо дизайн офариданист. Ба дизайни ӯ барои ҳар як нақш 3-то секунҷа ва 18-то марворид лозим мешавад. Умеда ҳамагӣ аз 72-то секунҷа истифода бурд. Ӯ чӣ қадар марворид истифода бурдааст? Барои ҳалли масъала аз расми зерин истифода баред.

2. Пайдарпайиро давом диҳед.

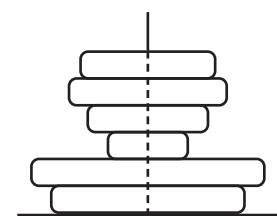
2	12								
10	14								
5	10								
8	16								
4	8								

3.

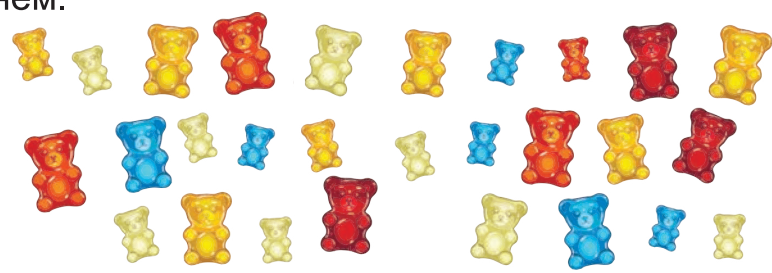

Масъаларо ҳал кунед.
Ошпаз аз ҳалтаҳои 5 килограммӣ ва 10 килограммӣ интихоб намуда, 35 kg орд хариданаш лозим. Ӯ 35 kg ордро бо чанд ҳел усул хариданаш мумкин?

4. Дилором мисли дар расм нишондодашуда аз ҳалқаҳо пирамида сохта, агар аз боло нигоҳ кунад, чандто ҳалқаро дида метавонад?

5. Хирсҳои бозичаро аз рӯйи ранг ва шаклаш ба гурӯҳҳо ҷудо мекунем.

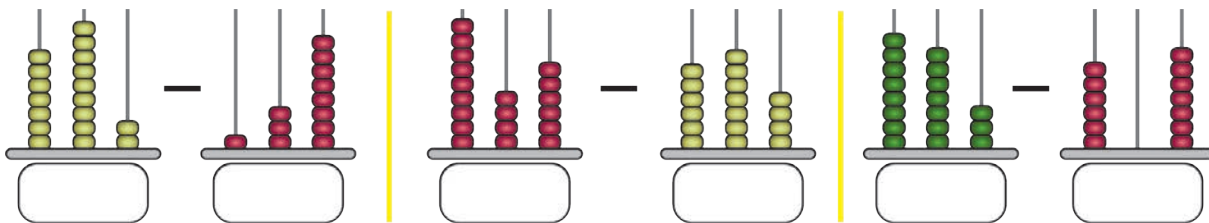

6. Ҳар шаб дар давоми 7 рӯз чанд соат хобкарданатонро навишта равед ва диаграммаи хаттӣ созед.

Рӯзҳо	Душанбе	Сешанбе	Чоршанбе	Панҷшанбе	Ҷумъа	Шанбе	Якшанбе
Соат							

ТАКРОЙ

1. Дар асоси модел (тарҳ) ифода тартиб дода, қимати онро меёбем.

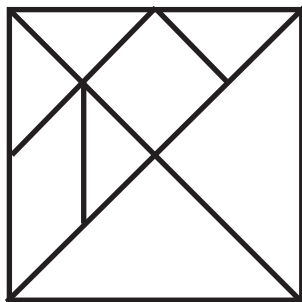
2. Адади 105 дар калимаҳо чӣ хел ифода карда мешавад? Ҷавоби дурустро интихоб мекунем.

Панҷ саду панҷ даҳ ва панҷ як саду панҷ як нол панҷ

3. Ҳисоб мекунем.

$145 + 55$	$123 - 122$	$667 + 11$	$653 - 132$	$284 + 32$
$321 + 43$	$476 - 130$	$882 + 18$	$884 - 262$	$704 - 302$

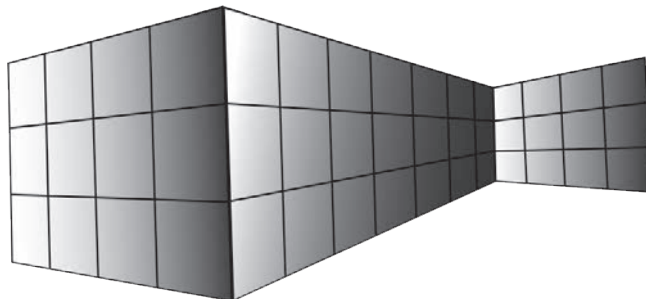
4. Дар расмҳо чӣ гуна шаклҳоро мебинед? Онҳо чандтогианд?

5. Ҳисоб мекунем.

$\begin{array}{r} 133 \\ - \square \\ \hline 39 \end{array}$	$\begin{array}{r} 125 \\ - \square \\ \hline 56 \end{array}$	$\begin{array}{r} 106 \\ - \square \\ \hline 93 \end{array}$	$\begin{array}{r} 103 \\ - \square \\ \hline 81 \end{array}$	$\begin{array}{r} 111 \\ - \square \\ \hline 53 \end{array}$	$\begin{array}{r} 150 \\ - \square \\ \hline 55 \end{array}$	$\begin{array}{r} 120 \\ - \square \\ \hline 75 \end{array}$
--	--	--	--	--	--	--

6. Масоҳати деворо чӣ хел ҳисоб мекунем? Он ба чанд баробар аст?

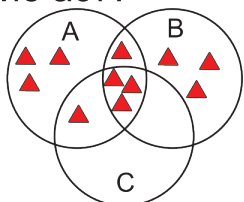

7. Дар рӯзҳои тоқи моҳ борон борид, дар рӯзҳои ҷуфт офтобӣ шуд. Агар ин обухаво дар моҳи март мушоҳида кардашуда бошад, чанд рӯз боронӣ шудааст?

8. Ба катакҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро меёбем.

$$\begin{array}{r} \boxed{25} \\ \times \boxed{} \\ \hline 100 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{2} \\ \times \boxed{9} \\ \hline 180 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{40} \\ \times \boxed{} \\ \hline 200 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{5} \\ \times \boxed{6} \\ \hline 210 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{19} \\ \times \boxed{} \\ \hline 133 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{2} \\ \times \boxed{4} \\ \hline 208 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{67} \\ \times \boxed{} \\ \hline 201 \end{array}$$

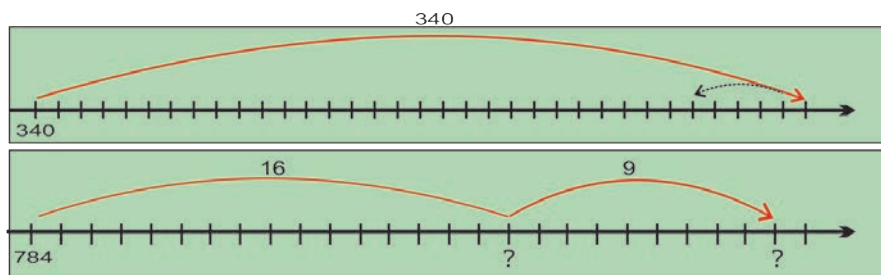
9. Аз доираҳои А, В ва С – и дар расм нишондодашуда кадом яке ба секунҷаи хеле бисёр соҳиб аст?

10. Кадом вақт намерасад? Меёбем?

11. Дар асоси нури ададӣ ифода тартиб медиҳем ва ҳисоб мекунем.

12. Нодира ҳар рӯзи ҷумъаи ҳафта ба китобхона рафта, 30 саҳифа китоб меҳонад. Агар Нодира ҳаминтавр хонданро давом диҳад, дар се моҳ чанд саҳифа китоб меҳонад?

13. Ба катакҳои ҳолӣ ададҳои мувофиқро меёбем.

$$\begin{array}{lll} 85 + \boxed{} = 198 & \boxed{} - 365 = 574 & \boxed{} - 435 = 276 \\ 42 + \boxed{} = 397 & 876 - \boxed{} = 422 & 536 + \boxed{} = 987 \\ 98 + \boxed{} = 417 & \boxed{} - 763 = 129 & \boxed{} + 141 = 569 \end{array}$$

14. Агар дарозии тасма 120 см бошад, аз $\frac{1}{2}$ қисми ҳамин тасма ба чанд баробар аст? Аз $\frac{1}{4}$ қисмаш – чӣ?

15. Як соли сайёраи аз мо дур ба 7 моҳ баробар аст. Моҳҳои якум, сеюм, панҷум, ҳафтум 8 рӯзӣ, моҳҳои дуюм, чорум, шашум бошад, 9 рӯзӣ давом мекунад. Дар ин сайёра як сол аз чанд рӯз иборат аст?

16. Ададҳои мувофиқро ёфта ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 3 \square \\ \times 5 \\ \hline 170 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \square \\ \times 3 \\ \hline 135 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 6 \\ \times 4 \\ \hline 104 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \square \\ \times 5 \\ \hline 185 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \square 6 \\ \times 2 \\ \hline 132 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 92 \\ \times \square \\ \hline 276 \end{array}$$

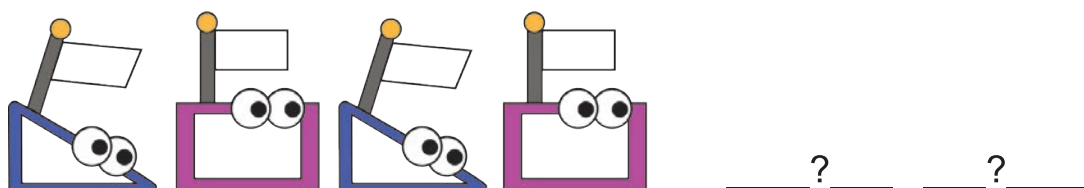
$$\begin{array}{r} 63 \\ \times 4 \\ \hline \square 52 \end{array}$$

17. Катакҳои холиро пур мекунем.

46	+	...	+	245	=	343
+		+		+		
...	+	...	+	...	=	244
=	=	=				
180		91		316		

321	+	...	+	...	=	845
+		+		+		
...	+	154	+	...	=	629
=	=	=				
740		417		317		

18. Пайдарпайро давом медиҳем.

19. Дар асоси пайдарпай ҳисоб мекунем.

$\begin{array}{r} 273 \\ + 658 \\ \hline \square \end{array}$	→	$\begin{array}{r} \square \\ - 567 \\ \hline \square \end{array}$	→	$\begin{array}{r} \square \\ + 466 \\ \hline \square \end{array}$	→	$\begin{array}{r} \square \\ - 275 \\ \hline 555 \end{array}$
$\begin{array}{r} 425 \\ - 246 \\ \hline \square \end{array}$	→	$\begin{array}{r} \square \\ + 355 \\ \hline \square \end{array}$	→	$\begin{array}{r} \square \\ - 177 \\ \hline \square \end{array}$	→	$\begin{array}{r} \square \\ + 643 \\ \hline 1000 \end{array}$

20. Ба ҷойи панҷум кадом соати ба тарафи рост буда мувофиқ меояд? Он кадом вақтро нишон дода истодааст? Баъд аз 8 соат акрабаки соат кадом вақтро нишон медиҳад? Дар ҷойи чандум истодани ин соатро муайян мекунем.

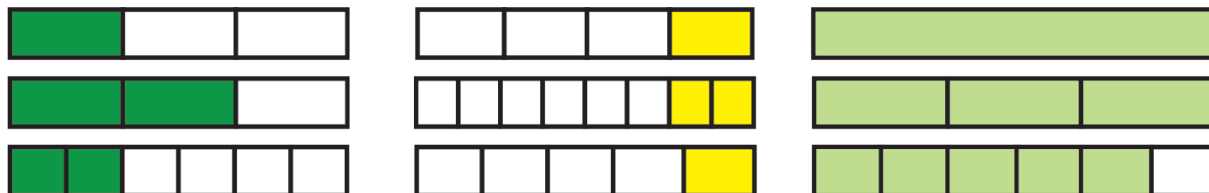

21. Толиб бо велосипед 4 рӯз сайёҳат кард. Ӯ ҳар рӯз якхел масофаро тай мекард. Агар Толиб дар байни 4 рӯз ҳамагӣ 76 km масофаро тай карда бошад, дар як рӯз чанд километр роҳ тай кардааст?

22. Номалумхоро меёбем.

$$\begin{array}{l|l|l|l} 34 + \dots = 169 & 126 + \dots = 248 & \dots - 286 = 345 & \dots - 476 = 120 \\ 34 + \dots = 245 & \dots - 187 = 218 & \dots - 658 = 49 & \dots - 47 = 469 \end{array}$$

23. Кадом қисми шаклҳо ранг карда шудааст? Онҳоро бо касрҳо чӣ ҳел ифода мекунем?

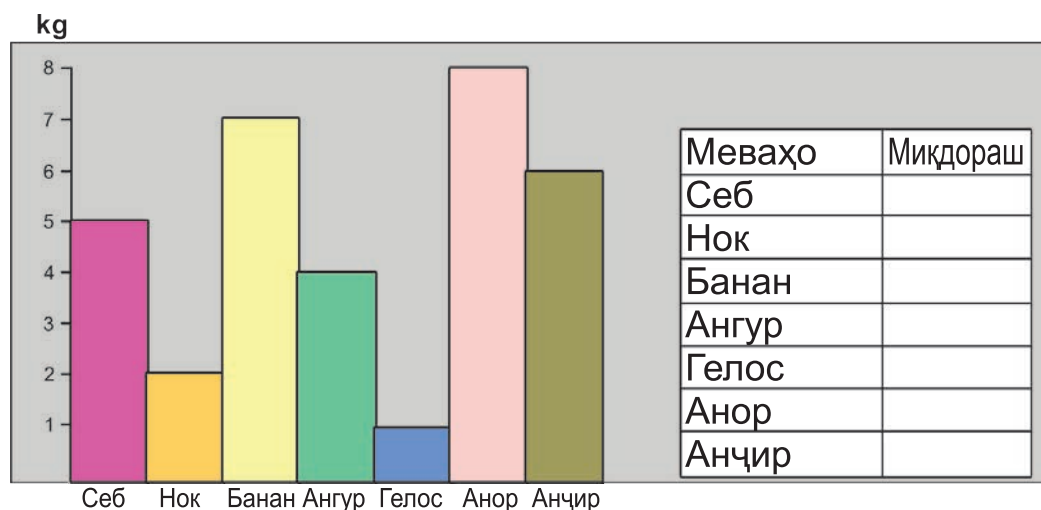
24. Ҳосили чамъи касрҳоро меёбем.

$$\frac{1}{8} + \frac{6}{8} \quad \frac{2}{5} + \frac{3}{5} \quad \frac{2}{7} + \frac{1}{7} \quad \frac{2}{6} + \frac{4}{6} \quad \frac{5}{8} + \frac{2}{8} \quad \frac{1}{3} + \frac{2}{3}$$

25. Дарозиҳоро ифода мекунем.

$$\begin{array}{ll} 4 \text{ m } 14 \text{ cm} = \dots \text{ cm} & 575 \text{ cm} = \dots \text{ m } \dots \text{ cm} \\ 6 \text{ m } 79 \text{ cm} = \dots \text{ cm} & 808 \text{ cm} = \dots \text{ m } \dots \text{ cm} \\ 7 \text{ m } 66 \text{ cm} = \dots \text{ cm} & 940 \text{ cm} = \dots \text{ m } \dots \text{ cm} \end{array}$$

26. Аз чадвал истифода бурда, барои дастурхони ид миқдори меваҳои харид кардашударо муайян мекунем. Кадом мева бисёртар харид карда шудааст? Меваи хеле кам харид кардашуда-чӣ?

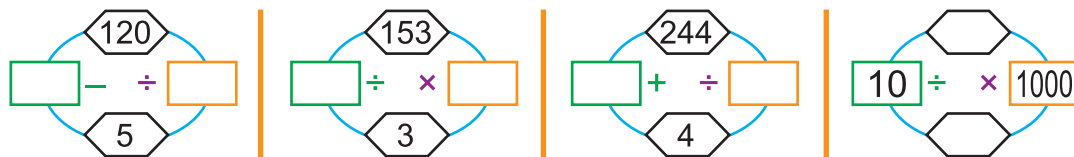

27. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{llll} 5 \times 12 = ? & 120 \div 10 = ? & 13 \times 9 = ? & 400 \div 4 = ? \\ _ \div 5 = ? & _ \times 10 = 120 & _ \div 9 = ? & _ \times 4 = 400 \end{array}$$

28. Варзишгар дар 8 сония ба 60 метр масофа давиданаш лозим. Вай ба нисфи вақти додашуда аз $\frac{2}{3}$ қисми масофаро тай кард. Варзишгар дар ин вақт чанд метр масофаро тай намудаст?

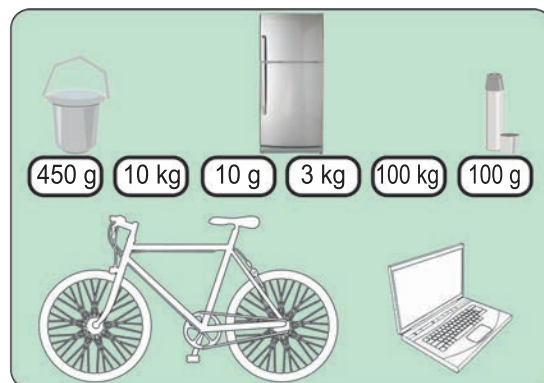
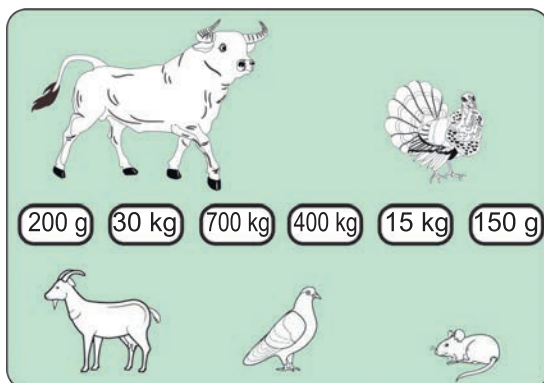
29. Амалҳоро иҷро мекунем.

30. Муодилаҳоро ҳал мекунем.

$$\begin{array}{llll} x + 260 = 900 & x - 403 = 506 & 1000 - x = 452 & x \div 9 = 87 \\ 715 + x = 981 & x - 349 = 564 & 284 \div x = 71 & x \div 6 = 82 \end{array}$$

31. Мувофиқи ҳайвонҳо ва ашёҳо ченаки массаро тахминан меёбем.

32. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{lll} 400 - 810 \div 9 + 240 & 604 \div 2 - 184 + 743 & 300 \div 3 + (720 + 108) \\ 560 \div 7 - 80 \div 10 & 300 \div 3 + (720 - 108) & (999 - 900) \div 9 + 989 \\ 240 \times 2 + 369 \div 3 & (800 - 709) + (148 + 398) & (1000 - 100) \times (666 \times 0) \end{array}$$

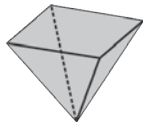
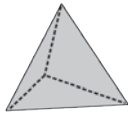
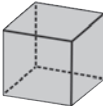
33. Ҳосили тарҳи касрҳоро меёбем.

$$\begin{array}{llll} \frac{5}{7} - \frac{3}{7} = \frac{?}{?} & \frac{4}{5} - \frac{2}{5} = \frac{?}{?} & \frac{12}{12} - \frac{?}{12} = \frac{5}{12} & \frac{9}{9} - \frac{?}{9} = \frac{5}{9} \\ \frac{7}{8} - \frac{6}{8} = \frac{?}{?} & \frac{10}{10} - \frac{?}{10} = \frac{3}{10} & \frac{?}{?} - \frac{2}{4} = \frac{1}{4} & \frac{?}{?} - \frac{3}{11} = \frac{5}{11} \end{array}$$

34. Ададҳои номаълумро меёбем

$$\begin{array}{r} 2 \square 5 \\ + \square 7 4 \\ \hline 4 3 \square \end{array} \quad \begin{array}{r} \square 2 7 \\ + 1 9 \square \\ \hline 7 \square 9 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 \square 8 \\ - 1 6 \square \\ \hline \square 1 1 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 8 \square \\ + \square 4 7 \\ \hline 6 \square 2 \end{array} \quad \begin{array}{r} \square 0 9 \\ + 1 \square 8 \\ \hline 5 1 \square \end{array} \quad \begin{array}{r} 3 5 \square \\ - 1 \square 5 \\ \hline \square 8 2 \end{array}$$

35. Ҳар як шаклро таҳлил намуда, ҷадвалро пур мекунем.

Шакли фазой	Миқдори секунҷаҳо	Миқдори квадратҳо
	4	1
		
		
		

36. Ба қойи расмҳо ададҳои мувофиқояндаро меёбем.

$$\text{Building} + \text{Building} + \text{Building} = 453$$

$$\text{Ball} + \text{Ball} + \text{Ball} = 48$$

$$\text{Building} + \text{Building} + \text{House} = 350$$

$$\text{Ball} + \text{Ball} \times \text{Drum} = 176$$

$$\text{Factory} + \text{House} + \text{House} = 180$$

$$\text{Drum} \times \text{Drum} + \text{Gift} = 120$$

$$\text{House} + \text{Factory} + \text{Building} = ?$$

$$\text{Drum} + \text{Gift} \times \text{Ball} = ?$$

37. Ҳисоб мекунем.

100	+		=	700
+		-		-
	+		=	
=		=		=
500	-		=	100

	×	5	=	300
÷				
			=	
=		=		=
2			=	100

38. Катақҳои холиро пур мекунем.

$$\begin{array}{r} \boxed{4}\boxed{4} \\ \times \boxed{}\boxed{} \\ \hline 176 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{5}\boxed{8} \\ \times \boxed{}\boxed{} \\ \hline 522 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{3}\boxed{2} \\ \times \boxed{}\boxed{} \\ \hline 192 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{2}\boxed{6} \\ \times \boxed{}\boxed{} \\ \hline 156 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{}\boxed{} \\ \times \boxed{9} \\ \hline 198 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{4}\boxed{} \\ \times \boxed{3} \\ \hline 135 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \boxed{3}\boxed{9} \\ \times \boxed{}\boxed{} \\ \hline 1\boxed{}6 \end{array}$$

39. Агар аз $\frac{1}{4}$ қисми тасма 200 см бошад, ҳамин тасма чанд сантиметр аст?

40. Ҳисоб мекунем.

$$\frac{1}{9} + \frac{1}{9} + \frac{1}{9}$$

$$\frac{2}{8} + \frac{3}{8} + \frac{1}{8}$$

$$\frac{1}{12} + \frac{1}{12} + \frac{1}{12}$$

$$\frac{1}{6} + \frac{1}{6} + \frac{1}{6}$$

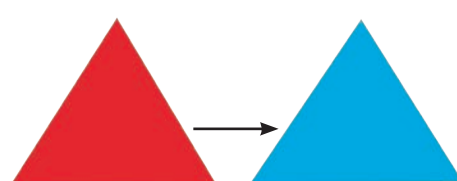
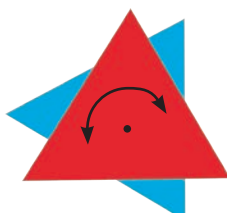
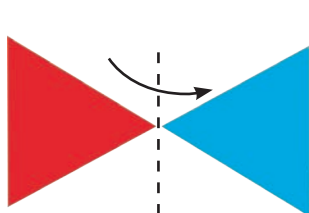
$$\frac{2}{8} + \frac{2}{8} + \frac{2}{8}$$

$$\frac{2}{9} + \frac{3}{9} + \frac{4}{9}$$

$$\frac{1}{8} + \frac{4}{8} + \frac{1}{8}$$

$$\frac{3}{11} + \frac{3}{11} + \frac{1}{11}$$

41. Шакл дар натиҷаи чӣ гуна ҳаракатҳо тағйир ёфта истодааст? Шаклҳоро кашида, номи ҳаракатҳоро менависем.

42. Барои дуруст шудани баробариҳо аз кадом амалҳо истифода мекунем?

$$750 \text{ } \bigcirc \text{ } 300 \times 2 \text{ } \bigcirc \text{ } 150$$

$$348 \text{ } \bigcirc \text{ } 152 \text{ } \bigcirc \text{ } 400 \text{ } \bigcirc \text{ } 100$$

$$320 \text{ } \bigcirc \text{ } 20 \text{ } \bigcirc \text{ } 240 \text{ } \bigcirc \text{ } 60$$

$$150 \text{ } \bigcirc \text{ } 4 \text{ } \bigcirc \text{ } 3 \text{ } \bigcirc \text{ } 200$$

$$640 \text{ } \bigcirc \text{ } 700 \text{ } \bigcirc \text{ } 300 \text{ } \bigcirc \text{ } 240$$

$$500 \text{ } \bigcirc \text{ } 500 \text{ } \bigcirc \text{ } 150 \text{ } \bigcirc \text{ } 850$$

43. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 427 \\ 130 \\ + 216 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 374 \\ 241 \\ + 48 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 571 \\ 78 \\ + 242 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 378 \\ 254 \\ + 163 \\ \hline \end{array}$$

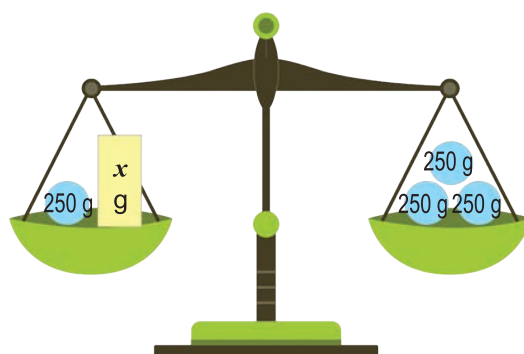
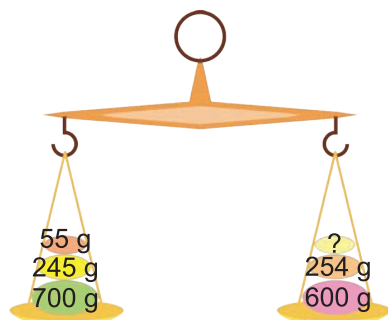
$$\begin{array}{r} 603 \\ 255 \\ + 106 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 471 \\ 250 \\ + 68 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 483 \\ 231 \\ + 157 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 327 \\ 261 \\ + 78 \\ \hline \end{array}$$

44. Вазни ашёҳои номаълуми дар паллаҳои тарозу бударо меёбем.

45. Катақҳои холиро пур кунед.

$$\begin{array}{r} \boxed{9}\boxed{} \\ \times \boxed{2} \\ \hline 194 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{8}\boxed{4} \\ \times \boxed{} \\ \hline 252 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{7}\boxed{9} \\ \times \boxed{} \\ \hline 395 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{}\boxed{8} \\ \times \boxed{5} \\ \hline 340 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{}\boxed{7} \\ \times \boxed{5} \\ \hline 335 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{9}\boxed{9} \\ \times \boxed{} \\ \hline 198 \end{array} \quad \begin{array}{r} \boxed{6}\boxed{} \\ \times \boxed{4} \\ \hline 252 \end{array}$$

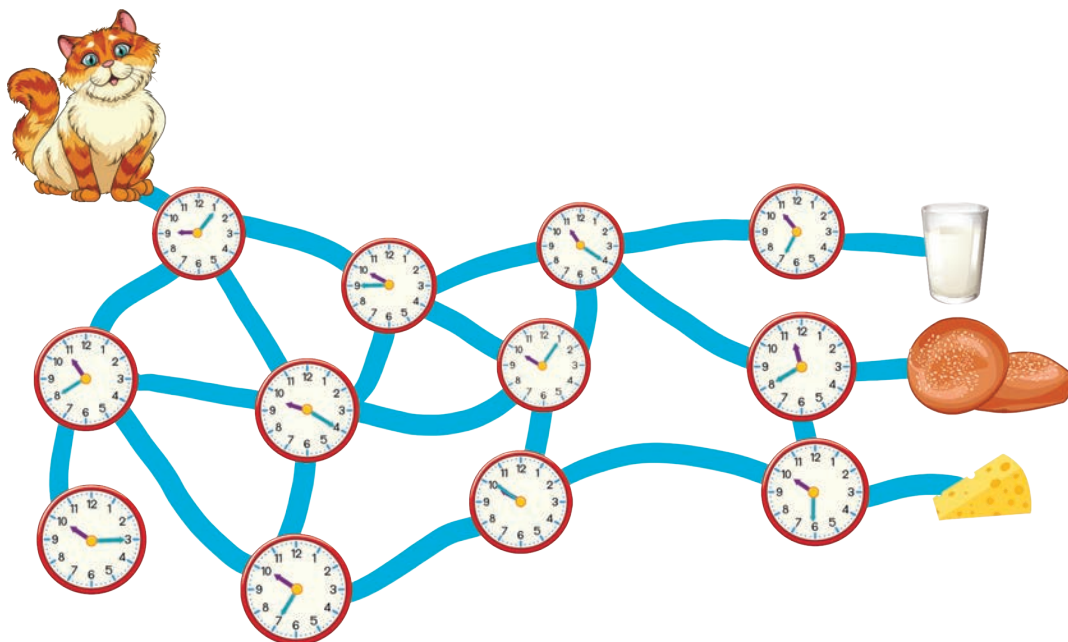
46. Касрҳоро ҷамъ мекунем.

$$\begin{array}{cccccc} \frac{2}{4} + \frac{1}{4} & \frac{3}{6} + \frac{1}{6} & \frac{2}{3} + \frac{1}{3} & \frac{6}{8} + \frac{2}{8} & \frac{1}{4} + \frac{2}{4} & \frac{3}{5} + \frac{1}{5} \\ \frac{2}{5} + \frac{2}{5} & \frac{3}{8} + \frac{2}{8} & \frac{1}{6} + \frac{1}{6} & \frac{1}{5} + \frac{4}{5} & \frac{3}{4} + \frac{1}{4} & \frac{4}{8} + \frac{4}{8} \end{array}$$

47. Катақҳои холиро пур кунед.

$$\begin{array}{l} \boxed{4} \times \boxed{} = \boxed{620} \\ \boxed{} \times \boxed{} = \boxed{} \\ \boxed{} \times 5 = \boxed{} \\ \boxed{} + 980 = \boxed{1000} \end{array} \quad \begin{array}{l} 981 \div \boxed{} = \boxed{9} \\ \boxed{6} \times \boxed{} = \boxed{} \\ \boxed{873} \div \boxed{} = \boxed{} \\ 743 + \boxed{} = \boxed{1000} \end{array}$$

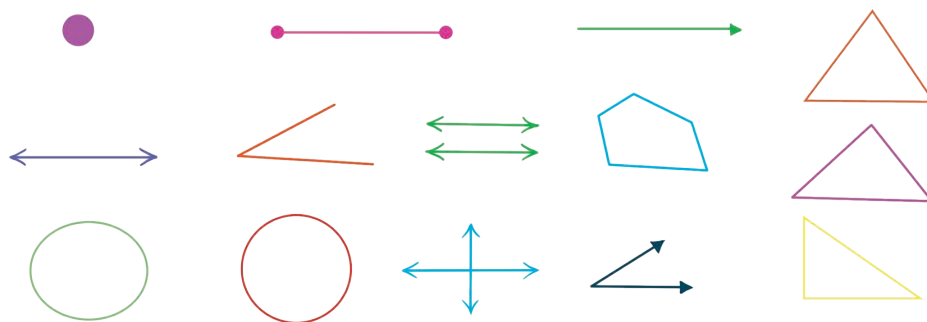
48. Дар фосилаи 15 дақиқа вақт бо самти додашуда ҳаракат намуда, барои дарёфти хӯроки гурба ёрӣ мерасонем.

49. Катақҳои холиро пур кунед.

$$\begin{array}{cccc} \frac{2}{6} + \frac{\boxed{}}{6} = \frac{3}{6} & \frac{1}{10} + \frac{\boxed{}}{10} = \frac{7}{10} & \frac{5}{12} + \frac{\boxed{}}{12} = \frac{12}{12} & \frac{3}{8} + \frac{\boxed{}}{8} = \frac{5}{8} \\ \frac{1}{8} + \frac{\boxed{}}{8} = \frac{7}{8} & \frac{2}{9} + \frac{\boxed{}}{9} = \frac{9}{9} & \frac{1}{6} + \frac{\boxed{}}{6} = \frac{5}{6} & \frac{2}{5} + \frac{\boxed{}}{5} = \frac{3}{5} \end{array}$$

50. Ҳар як шаклро мекашем, ном ва хусусиятҳои ба худ хосаширо меёем.

51. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 732 \\ + 244 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 501 \\ + 146 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 723 \\ + 135 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 535 \\ + 403 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 321 \\ + 425 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 602 \\ - 314 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 843 \\ - 153 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 470 \\ - 205 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 356 \\ - 158 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 537 \\ - 463 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 405 \\ + 273 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 427 \\ + 351 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 618 \\ + 230 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 426 \\ + 351 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 755 \\ + 155 \\ \hline \end{array}$$

52. Барои дуруст баромадани баробарӣ аз кадом амалҳо истифода мебарем?

$$324 \bigcirc 3 = 900 \bigcirc 72$$

$$472 \bigcirc 4 = 439 \bigcirc 321$$

$$644 \bigcirc 56 \bigcirc 100 = 800$$

$$656 = 150 \bigcirc 4 \bigcirc 56$$

$$90 \bigcirc 8 \bigcirc 90 = 810$$

$$455 \bigcirc 235 = 220 \bigcirc 1$$

53. Амалҳоро иҷро мекунем.

$$\begin{array}{c} 455 \\ \div 5 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 225 \\ \div 3 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 316 \\ \div 4 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 200 \\ \div 5 \\ \hline \end{array}$$

54. Ҳисоб мекунем.

$$\begin{array}{r} 333 \\ 125 \\ + 402 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 457 \\ 317 \\ + 180 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 175 \\ 352 \\ + 209 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 402 \\ 156 \\ + 264 \\ \hline \end{array}$$

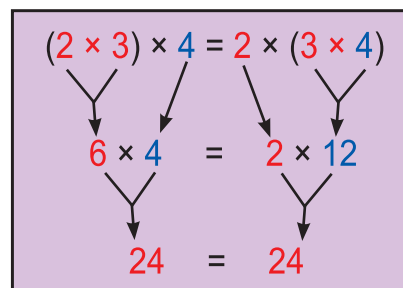
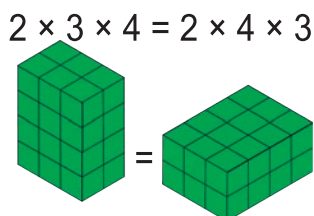
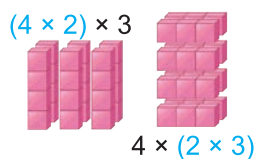
$$\begin{array}{r} 152 \\ 332 \\ 267 \\ + 53 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 279 \\ 226 \\ 247 \\ + 103 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 327 \\ 231 \\ 180 \\ + 75 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 176 \\ 437 \\ 209 \\ + 155 \\ \hline \end{array}$$

7. Дар асоси намуна ҳосили зарбро меёбем.

$$16 \times 7 \times 5 = (16 \times 5) \times 7 = 80 \times 7 = ?$$

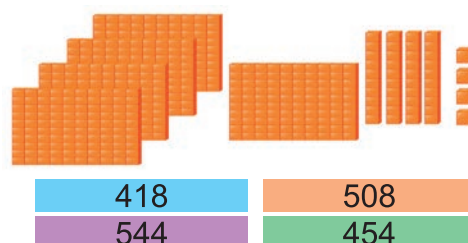
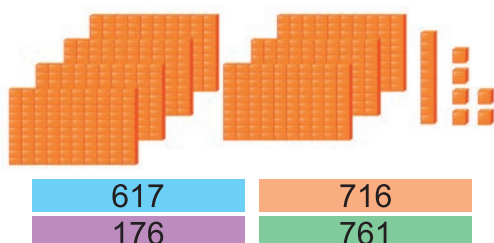
$$5 \times 25 \times 4$$

$$12 \times 9 \times 5$$

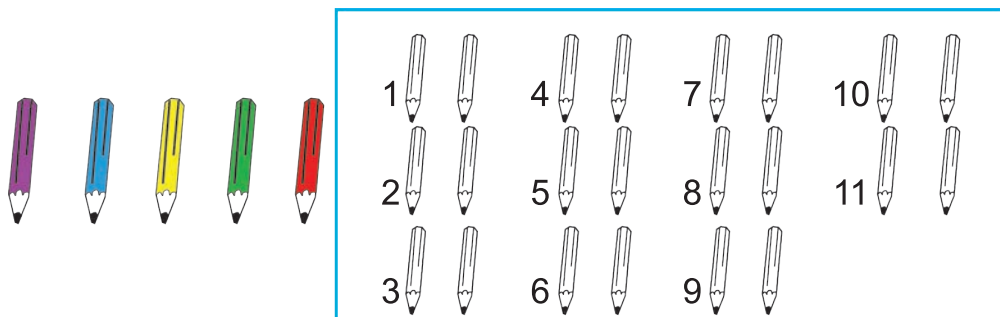
$$15 \times 7 \times 8$$

$$24 \times 2 \times 5$$

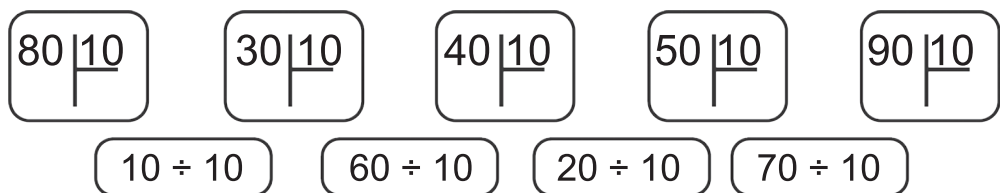
8. Моделҳо кадом ададро мефаҳмонад?

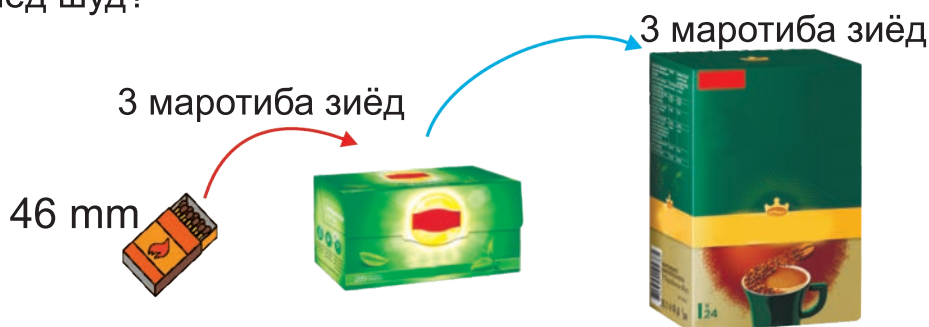
9. Қаламҳоро дутоғи чунон ҷойгир намоед, ки дар ҳар як ҷуфт ранги қаламҳо такрор наёбад.

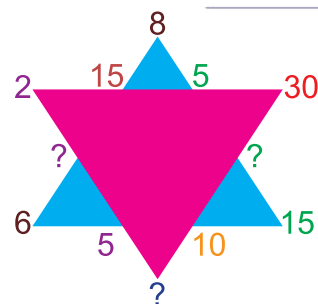
10. Ҳисоб мекунем.

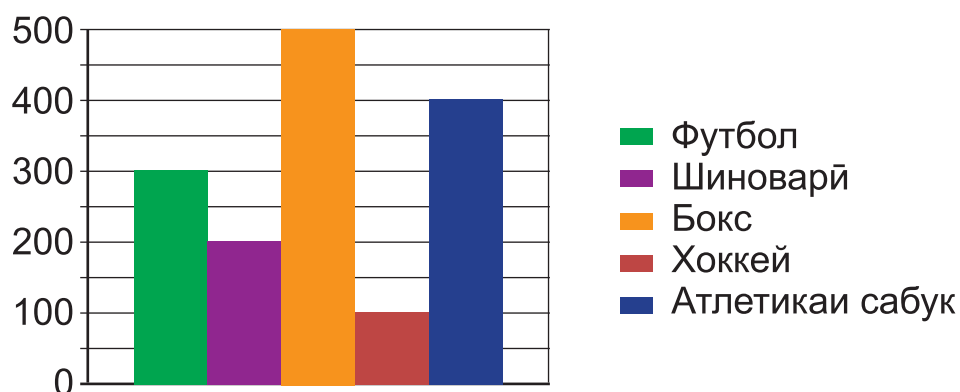
11. Ченаки шартии қуттии қаҳва нисбат ба қуттиҳои дигар ба чанд баробар зиёд шуд?

12. Шаклро мекашем ва миқдори секунҷаҳоро мешуморем. Агар ҳосили зарби ҳар як ададҳои дар қуллаи секунҷа буда як хел бошад, ададҳои номаълумро меёбем.

13. Аз диаграмма истифода бурда, миқдори донишомӯзони ба клуби варзишӣ аъзо будагонро муайян мекунем. Ба кадом намуди варзиш донишомӯзони бисёр аъзобуда ва ба кадом навъи варзиш донишомӯзони кам иштироккунанда чанд маротиба кам ва чӣ қадар кам?

14. Ҳисоб мекунем.

$$348 + 271 \times 2$$

$$729 \div 9 + 87 \times 3$$

$$346 \times 2 + 234 \div 3$$

$$873 \div 3 + 495$$

$$565 \div 5 + 123 \times 4$$

$$985 \div 5 + 651 \div 7$$

$$1000 - 576 \div 4$$

$$184 \div 4 + 876 \div 6$$

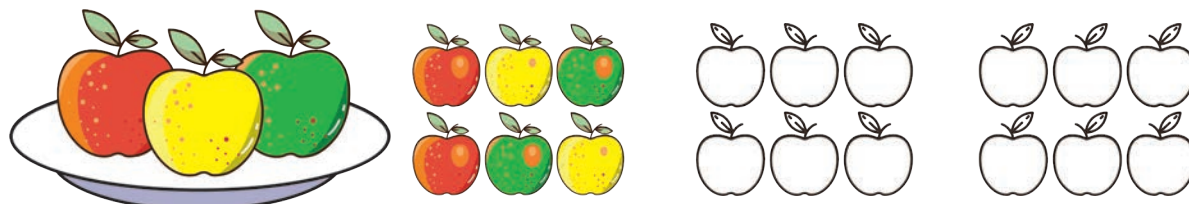
$$999 \div 9 \times 5 + 445$$

15. Квадратҳо ба кадом гурӯҳҳо чудо карда шудааст? Ҳамаи квадратҳо чӣ қадар аст?

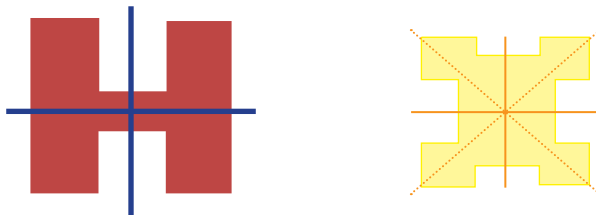

Чамъи квадратҳоро боз ба кадом гурӯҳҳо чудо кардан мумкин?

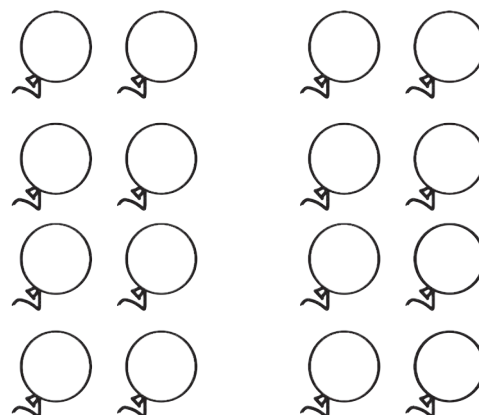
16. Ранги себҳоро 2 маротиба бо тарзи такрорнаомадан пайдарпай чойгир мекунем.

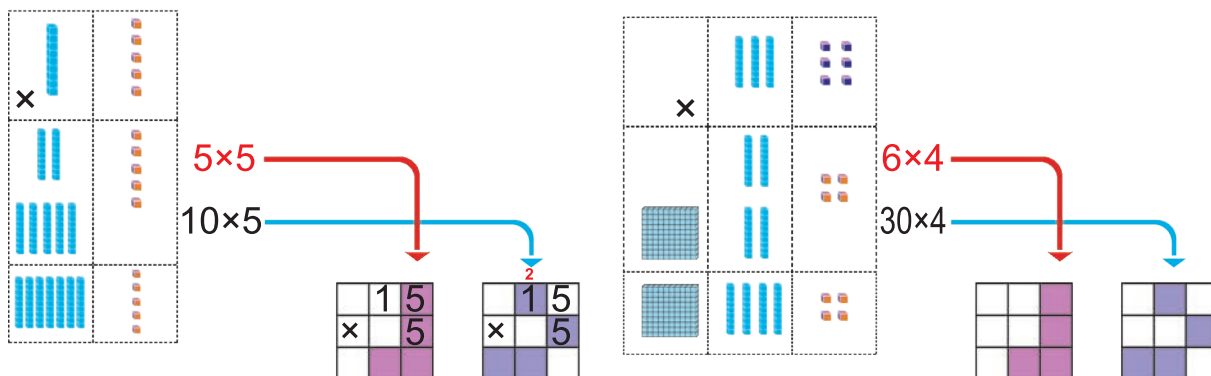
17. Қисмҳои симметрии ҳар як шаклро муайян мекунем.

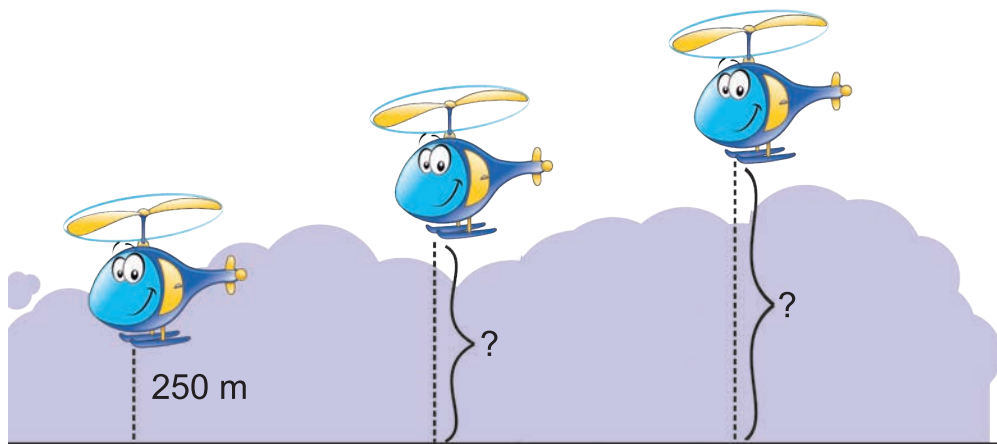
18. Ранги пуфакҳоро такрор накарда дутоғи ҷойгир менамоем.

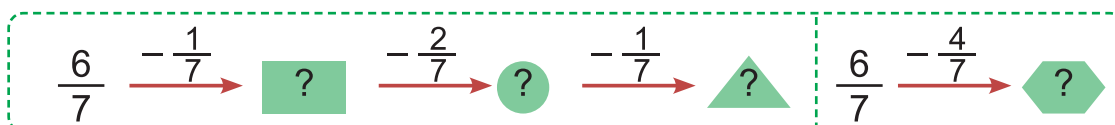
19. Ҳосили зарб ба чӣ баробар аст?

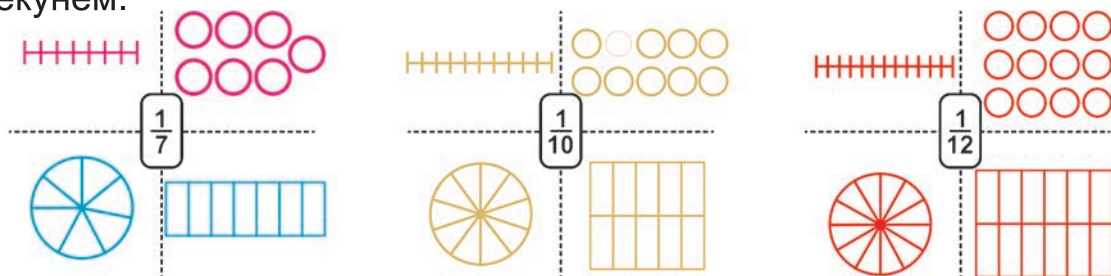
20. Баландии парвози чархболҳоро тахмин намуда меёбем.

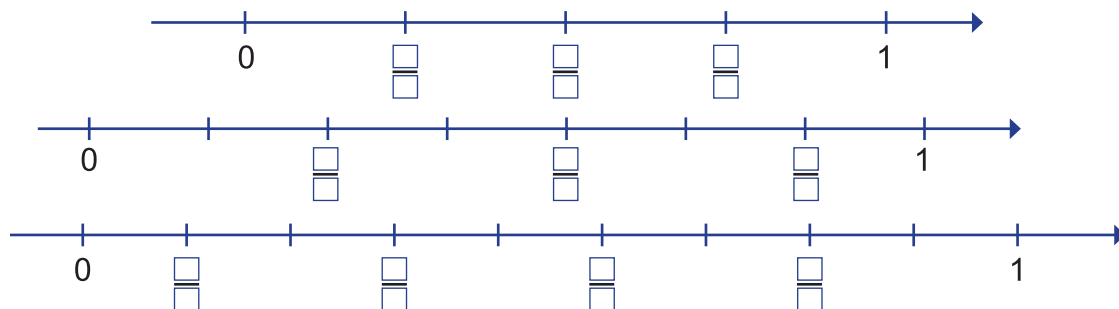
21. Натиҷаҳо ба чӣ баробар аст? Ба чӣ хулоса омадед?

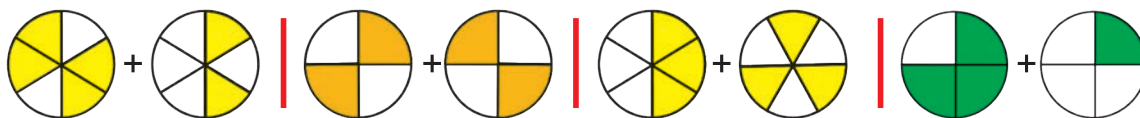
22. Шаклҳоро мекашем ва қисми ба касрҳо мувофиқашро ранг мекунем.

23. Катакҳои холиро пур мекунем.

24. Дар асоси моделҳо ифода тартиб дода ҳисоб мекунем.

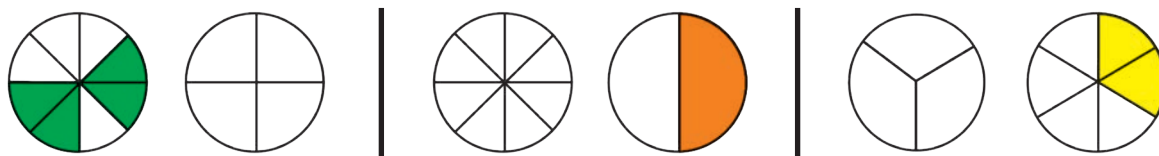
25. Ҳисоб мекунем ва ранг мекунем.

26. Ба нуқтаҳо касрҳои мувофиқро менависем.

27. Доираҳоро ранг карда, касрҳои баробар ҳосил мекунем.

28. 26 халта орд ҳаст. Агар ҳар як халта 3 kg-мӣ бошад, ҳамагӣ чанд килограмм орд ҳаст? Агар аз 1 халта орд 9 дона нон тайёр карда шавад, аз ҳамаи орд чанд дона нон тайёр кардан мумкин?

29. Ҳисоб мекунем.

$$1 \times 8 + 25 \times 10 - 3 + 23$$

$$1 \times 4 + 12 \times 8 \div (2 \times 3)$$

$$(27 + 5) \div 32 + 9 \times 10 \times 1$$

$$7 \times (1 + 39 - 40) \div 31 \div 85$$

$$15 + 34 \times (7 \div 7) \times 4 \times 6$$

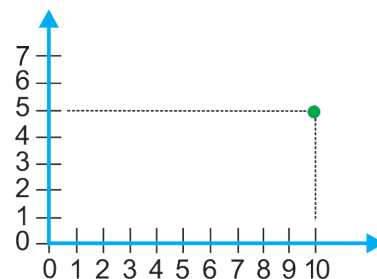
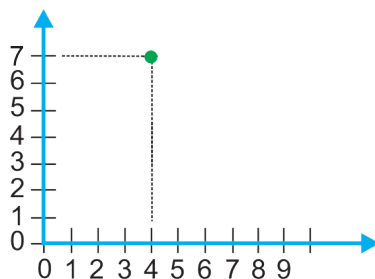
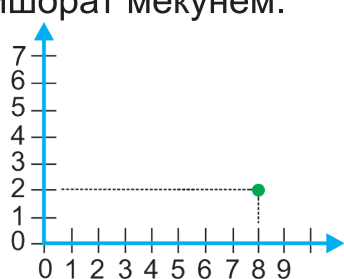
$$(18 + 27) \div 5 \times 3 + 1 - 10$$

30. Барои 3 дона пирог тайёр намудан 75 грамм шакар лозим мешавад. Барои 10 дона пирог тайёр намудан чӣ қадар шакар лозим аст?

31. Ба пештахта ду хел тухм ҳаст. Вазни тухми калон 56 грамм ва миқдораш 8 дона, тухми хурд бошад 47 грамм ва миқдораш 9-то. Вазни ҳамаи тухмҳо чӣ қадар аст?

32. Дар корхона шарбати олуболу тайёр карда истодаанд. Агар барои шарбати якрӯза 250 L об ва 15 L шира лозим бошад, барои тайёр намудани шарбати 2 рӯза чӣ қадар об ва шираи олуболу лозим аст?

33. Ададҳои дар хатҳои горизонталӣ ва вертикалӣ ҷойгир шударо ишорат мекунем.

34. Ҳарфҳоро ба кунҷи координатӣ ишора мекунем.

$$K = (3; 1)$$

$$L = (2; 3)$$

$$M = (5; 5)$$

$$O = (12; 8)$$

$$P = (10; 7)$$

$$Q = (1; 6)$$

$$R = (9; 9)$$

$$S = (5; 7)$$

35. Дар асоси диаграмма ба саволҳо ҷавоб медиҳем.

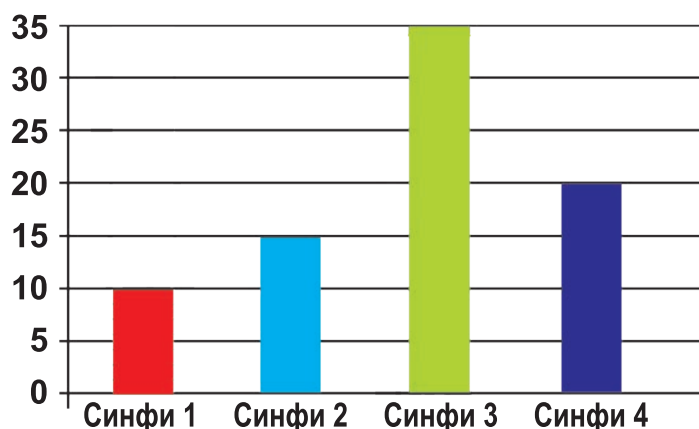
Миқдори китобҳои дар давоми як моҳ аз китобхонаи мактаб омӯхтаи донишомӯзонро нисбат ба синфҳо таҳлил мекунем.

– Донишомӯзони синфи 1-ум чандто китоб хондаанд?

– Ин аз синфҳои бисёр китобхона чӣ қадар фарқ мекунад?

– Кадом синф 20-то китоб хондааст?

– Дар як моҳ ҳамагӣ чандто китоб хонда шудааст?

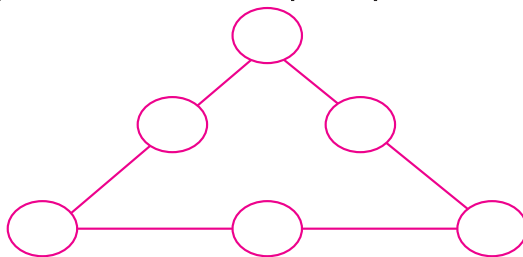

СУПОРИШҲОИ МАНТИҚӢ ВА ШАВҚОВАР

1. Дар байни ададҳои аз 1 то 100 чанд маротиба адади 9 иштирок мекунад?

2. Хоҳари Р – Қ; Додари Р – С; Модари Қ – Р;
 Падари Т – С; Бо П – С чӣ хел вобастагӣ дорад;
 а) писари амакаш б) ҷиянаш
 в) холааш г) Ҳалли масъала имконпазир аст.

3. Рақамҳои аз 1 то 6-ро (такрор накарда) пур кунед, дар он ҳол ҳар як тарафи секунҷаи мӯъҷизвӣ ба 12 баробар мешавад.

4. Матой дарозиаш 300 метр бударо фурӯшанда ба ҳар як харидор 3 метрӣ фурӯхт. Фурӯшанда ба харидор чанд маротиба матоъ фурӯхтааст?

5. Аҳрор дар кӯчаи хонаҳояш аз 1 то 74 рақамгузорӣ кардашуда зиндагӣ мекунад. Дар рақами хонаҳои кӯчаи вай 7 чанд маротиба такрор мешавад?

6. Чӣ хел суммаи 3-то адад ба ҳосили зарби онҳо баробар мешавад?

7. Дар байни ададҳои аз 1 то 60 адади 5 чанд маротиба такрор мешавад?

8. Бо ёрии 4-то адади 5 ва амалҳои арифметикӣ адади 100-ро ҳосил кунед.

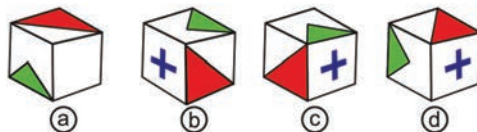
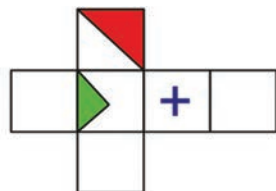
9. Дар як паллаи тарозу 1-то хишти бутун ва дар паллаи дуюмаш бошад, нисфи хишти ҳаминхела ва санги 1 килограмм гузошта, тарозу баробар карда шуд. Вазни 1-то хишт чӣ қадар аст?

10. Бачагон чормағзҳоро тақсим карда гирифтанианд. Агар онҳо яктогӣ чормағз гиранд, якто чормағз зиёдати мемунад. Агар дутогӣ гиранд, ба як нафар чормағз намерасад. Гӯед-чӣ, чандто чормағз ва чандто бачагон ҳастанд?

11. Фосилаи байни сутунҳои панчара 5 метр аст. Барои ба майдони дар масофаи 500 метр буда гузаронидани панчара чандто сутун лозим мешавад?

12. Ҳосили зарби ду адад 18 мешавад. Ҳангоми тақсим намудани ҳамин ададҳои калон ба хурдаш 18 ҳосил шуд. Ҳамин ададҳоро ёбед.

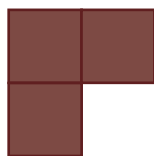
13. Қисми додашуда ба кадом шакли дар ҷавоб додашуда мувофиқ меояд?

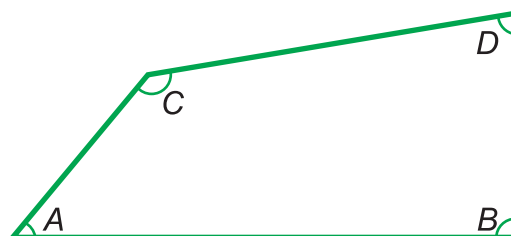
14. Вазни 2-то нок ба вазни 4-то мандарин баробар аст. Вазни 1-то нок чӣ қадар аст?

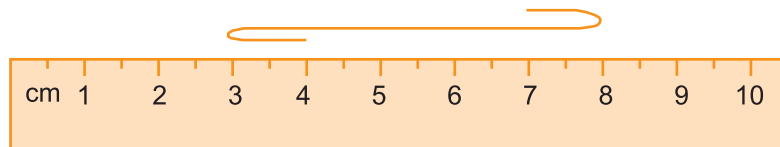
15. Шаклод росткунҷашакл буд. Аз чор як қисми ин шакалод дар расм нишон дода шудааст. Ба дафтар расми пурраи шакалодро кашед.

16. Дар расми зерин қуллаҳои шакли нуқтаҳои А, В, С ва Д оварда шудааст. Кадом кунҷҳои ҳамин шакл кунҷи тез аст?

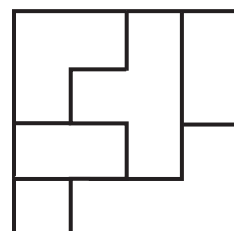
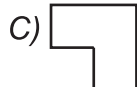

17. Агар дар расми зерин пораи сими тасвиркардашуда ба шакли дуруст оварда шавад, дарозии он ба чанд сантиметр наздиктар мешавад?

18. Поезд аз шаҳри Самарқанд пагоҳӣ дар соати 8:45 ҳаракат намуд. Он барои ба шаҳри Тошканд рафта расидан 2 соату 18 дақиқа вақт сарф кард. Поезд ба Тошканд дар соати чанд меояд?

19. Квадратӣ ба тарафи рост буда ба қисмҳои хурд ҷудо карда шуд. Кадоме аз ҷавобҳо яке аз қисмҳои ҳосил шуда нест?

20. Дар поён намуди қаср аз масофаи дур оварда шудааст:

Кадоме аз инҳо ба он қисми тааллуқдошта ҳисобида намешавад?

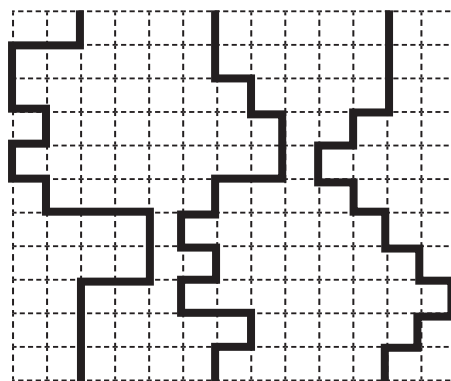
21. Ба адади аз ҳама хурди дурақама 17-ро ҳамъ карда, суммаро ба адади калони якрақама ҳамъ кунем, чӣ гуна адад ҳосил мешавад?

22. Ба тарафи чапи тарозу 6-то афлесун ва ба тарафи росташ 2-то харбуза истодааст. Агар ба паҳлӯи афлесунҳо 1-то харбуза гузорем, ҳарду тараф баробар мешавад. Аз ин мебарояд, ки вазни 1-то харбуза ба чанд вазни афлесун баробар аст?

23. Дар озмуни қад – қади хати роҳ давидан Мадина, Наргиса ва Моҳигул ба мисли шакли дар расм буда давиданд. Суръати онҳо як хел буд.

Кадом ҷумла дуруст аст?

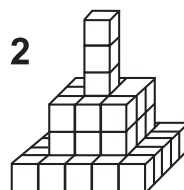
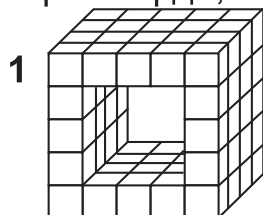
- Мадина ва Моҳигул дар як вақт расида омаданд.
- Наргиса ҷойи 1 – ро гирифтааст.
- Моҳигул дар охир буд.
- Ҳар сетоашон ҳам дар як вақт омадаанд.
- Мадина ва Наргиса дар як вақт омаданд.

Мадина Наргиса Моҳигул

24. Рӯзи таваллуди Комила, Севара, Гулрухсор ва Нигора 1-уми март, 17-уми май, 20-уми июл ва 20-уми март аст. Комила ва Севара дар як хел моҳ таваллуд шудаанд. Санаи рӯзҳои таваллуди Гулрухсор ва Севара якхел, аммо дар моҳҳои гуногун мебошад. Рӯзи таваллуди кӣ дар 17-уми май аст?

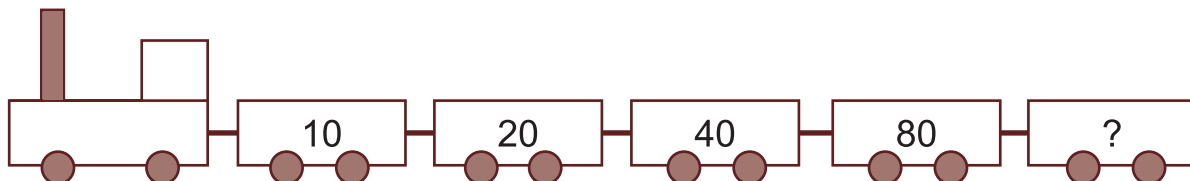
25. Рустам аз кубчаҳои хурд тунели дар расми 1 бударо сохт. Баъд аз он ӯ тунелро вайрон карда, пирамидаи расми 2-юмро сохт.

Барои сохтани пирамида чандто кубчаи дар тунел буда истифода нашудааст?

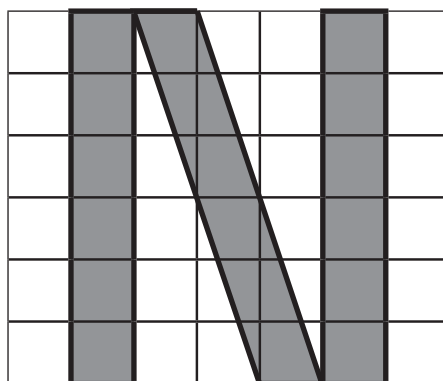
26. Ададҳои аз 1 то 9 ҳаст. Ба Абдулло рақамҳои 7, 2 ва 4; ба Муниса рақамҳои 6, 5 ва 1; ба Фирдавс бошад рақамҳои 8, 3 ва 9 дода шуд. Ҳар яки онҳо аз 4-то амал (ҷамъ, тарҳ, зарб ва тақсим) истифода мебаранд ва ҳар як рақамро як маротибагӣ истифода бурданишон мумкин. Кӣ адади 20-ро ҳосил кардан наметавонад?

27. Пайдарпайиро пур кунед.

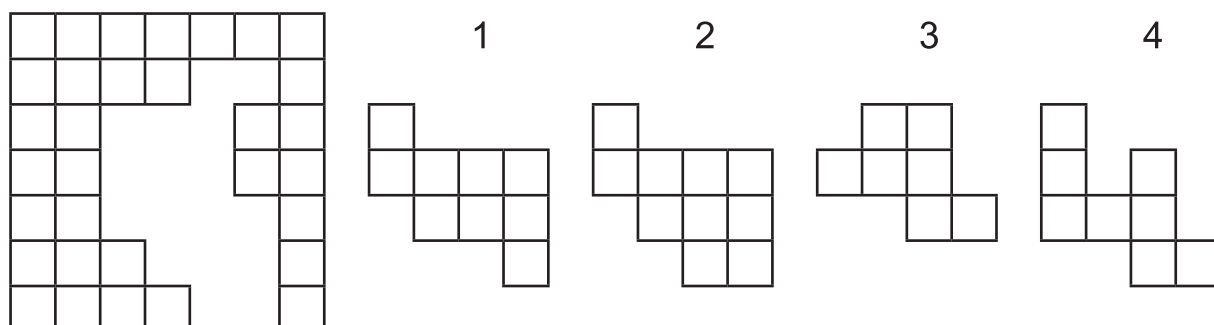

28. Хатича дар соати 21:30 меҳобад ва пагоҳӣ соати 06:45 аз хоб меҳезад. Бародари вай Мақсуд бошад аз Хатича 1 соату 50 дақиқа бештар меҳобад. Мақсуд чанд соату чанд дақиқа меҳобад?

29. Агар дарозии ҳар як катак ба 1 баробар бошад, масоҳати шакли N-ро ёбед.

30. Кадоме аз 2-то шаклро ба даруни квадрати дарунаш ҳолӣ ҷойгир кунем, ин квадрат пур мешавад?

31. Ҷамшед вақти таваллуди хоҳараш 4 сола буд. Имрӯз ӯ 9 сола мешавад. Акнун фарқи солҳои бародару хоҳар ба чанд баробар аст?

32. Ҳосили тарҳи $671 - 389$ ба кадом яки инҳо баробар нест?
 $771 - 489$ $681 - 399$ $669 - 391$ $187 - 158$ $600 - 318$

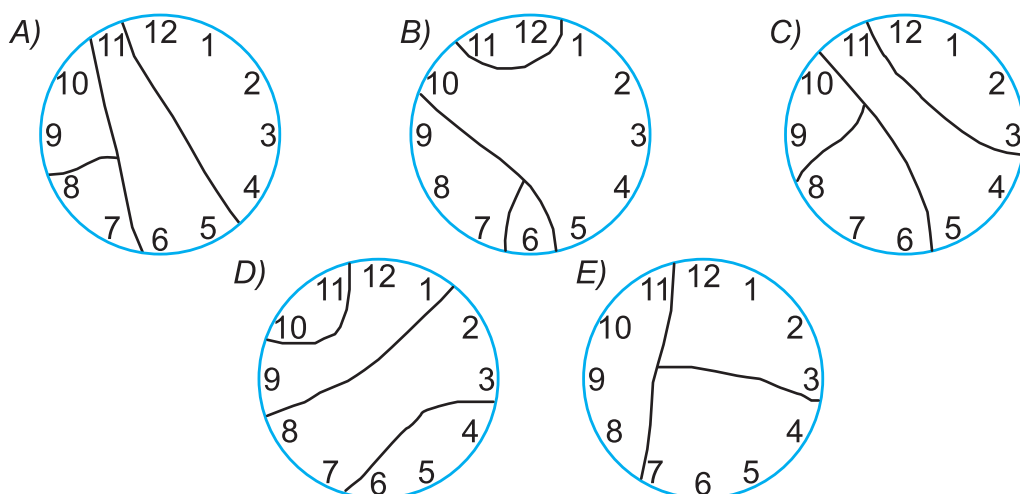
33. Абубакр китоби кўхнаи баъзе саҳифаҳояш нест шударо пайдо кард. Дар саҳифаи тарафи чап 24, дар тарафи росташ бошад, рақами 45 будааст. Дар байни ин ду саҳифа чандто варақ нест шудааст?

34. Ба ҳар яки 4-то квадрати дар катакчаҳои 2×2 яктогӣ адад ҳаст. Суммаи ададҳои қатори якум ба 3, суммаи ададҳои қатори дуюм бошад ба 8 баробар аст. Агар суммаи ададҳои сутундори 1-ум 4 бошад, суммаи ададҳои сутундори 2-юмро ёбед.

35. Ба Бобур 147 сўм, ба Лобар бошад, 57 сўм аст. Бобур ба Лобар чанд сўм диҳад, пулҳои худаш аз пули Лобар ду баробар зиёд мешавад?

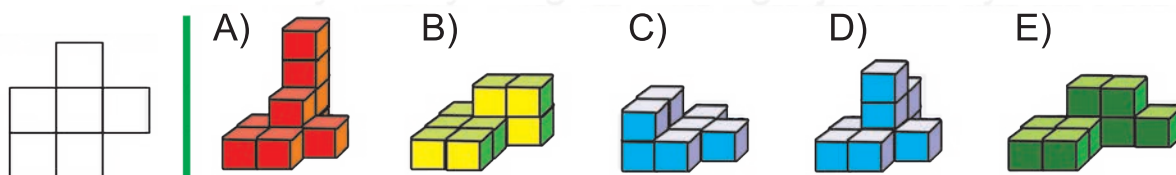
36. Ба зодрузӣ Лоикшоҳ дўстонаш 10-то қалами ранга, 3-то мошини бозича, 4-то тўб, 3-то хирсча ва 2-то шакалод тўхфа намуданд. Ба ӯ ҳамагӣ чандто чизҳо тўхфа намудаанд?

37. Соати даврашакл ба 4 қисм ҷудо карда шудааст. Суммаи ададҳои ҳар як қисм ададҳои пайдарпай мебошанд. Кадоме аз инҳо ин тақсимотхоро ифода мекунад?

38. Азиз аз хона дар 06:55 баромада меравад ва ба мактаб ба 07:45 меояд. Рафиқи ӯ дар мактаб ба 07:45 меояд ва хонааш аз сабаби аз хонаи Азиз наздиктар буданаш дар роҳ аз Азиз 12 дақиқа камтар вақт сарф мекунад. Рафиқи Азиз аз хонааш дар соати чанд мебарояд?

39. Аниса дар болои фарш аз 9-то куб шакл сохт. Баъд ӯ аз боло намуди шаклро кашид. Кадом шакл сохта шуда буд?

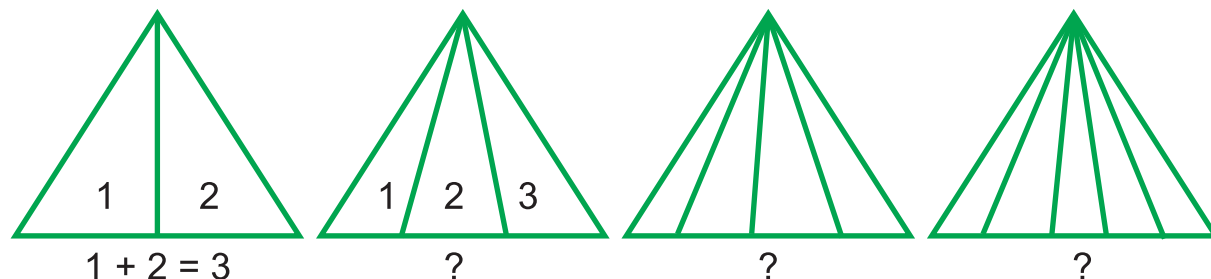

40. Қимати ифодаи ададиро ёбед:

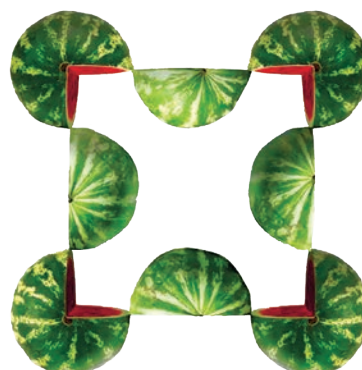
$$1 + 1 \times 1 - 1 \div 1 + (1 + 1 - 1) \div 1 + 1 - (1 - 1)$$

$$1 \div 1 + 1 + 1 \times (1 + 1 \div 1 - 1) \times 1 + 1 - 1 \div (1 + 1 \times 1 - 1)$$

41. Ба шаклҳо чандтоғи секунҷа ҳаст?

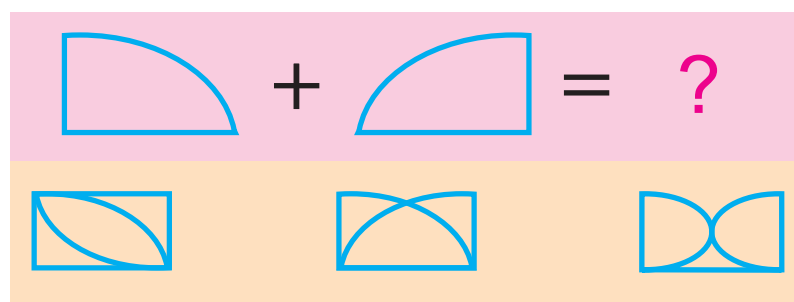

42. Миқдори тарбузҳои бутун чандтост?

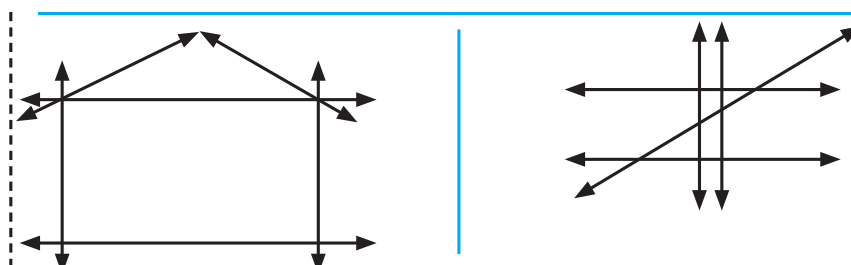

43. Дар харитаи шахре, ки Акмал истиқомат мекунад, бозор дар катаки координатаноки C2 ҷойгир шудааст. Мағоза дар катаки координатаноки F4 ҷойгир аст. Дар кунҷи координатӣ ҷойгиршавии бозор ва мағозаро мекашем.

44. Ҷавоби ду шакли дар болои ҳамдигар ҷойгир шударо муайян мекунем.

45. Хатҳои перпендикуляр ва параллелро муайян мекунем.

СУПОРИШҶО ДОИР БА БАРНОМАИ БАҲОГУЗОРИИ БАЙНАЛМИЛЛАЛӢ

1. Ба яке аз дӯкончаҳои шаҳр маркаҳо мефурӯшад. Арзиши 1-то маркаи тасвири ҳайвон дошта ба арзиши 2-то маркаи тасвири қаҳрамонҳои мултифилм дошта баробар аст. Арзиши 2-то маркаи тасвири ҳайвон дошта ба 3-то маркаи тасвири варзишгарон буда баробар аст. Якчанд нафар бачагон ба хариди марка ба дӯкон даромад.

Доир ба хариди маркаҳо ба саволҳо ҷавоб медиҳем:

A. Ба Барно маркаи тасвири ҳайвон дошта 5-то ҳаст. Ў аз маркаи тасвири қаҳрамонҳои мултифилм дошта чандто гирифтаниш мумкин?

B. Ба Азиза маркаи тасвири ҳайвон дошта 8-то ҳаст. Ў аз маркаи тасвири бозингари варзиш дошта чандто гирифтаниш мумкин?

D. Ба Далер маркаи тасвири ҳайвон дошта 6-то ҳаст. Ў ба ивази ин маркаҳо то қадри имкон бисёртар марка гирифтанист. Вай аз маркаи тасвири қаҳрамонҳои мултифилм дошта чандто гирифтаниш мумкин?

2. Ба кишти 218 нафар мусофир ва 191 нафар аъзои экипаж ҳаст. Дар ҳамин кишти ҳамагӣ чанд нафар одам ҳаст?

3. Дар мусобиқаи футбол ҷамоаҳо ҳолҳои зеринро ҷамъ мекунанд;

Барои ғалаба – 3 ҳол;

Барои дуранг – 1 ҳол;

Барои мағлубият – 0 ҳол.

Ҷамоаи "Бунёдкор" 11 ҳол ҷамъ кардааст.

Барои ин ҳолҳоро ба даст овардан ҷамоаи "Бунёдкор" якчанд бозӣ гузаронидааст?

4. Мафтуна аз мактаб ба роҳ баромада, дар давоми 9 дақиқа бо як ҳел суръат 540 метр масофаро тай намуд. Мафтуна дар 1 дақиқа чанд метр масофаро тай кардааст?

5. Комил аз чӯбчаҳо 4-то шакл сохтаниш лозим. Барои сохтани шакли 1-ум ба ў чорто, барои сохтани шакли 2-юм ҳафтто ва барои сохтани шакли 3-юм даҳто чӯбчаи гӯгирд лозим мешавад? Бо ҳамин пайиҳамӣ барои сохтани шакли 4-ум ба Комил чандто чӯбчаи гӯгирд лозим шуд? Ба Комилчон барои сохтани ҳамаи шаклҳо чандто чӯби гӯгирд лозим мешавад?

6. Майдончаи варзишии мақаб квадратшакл аст. Дарозии тарафи он ба 100 метр баробар аст. Ҷаъфар қад-қади тарафҳои ҳамин майдонро пурра давр зада баромад. Ў чӣ қадар роҳ тай кард?

7. Ҷавоҳир як шаклро кашид. Ин шакл ба 5-то тараф ва якто тири симметрии соҳиб аст. Ҷавоҳир чӣ ҳел шакл сохт?

8. Яхмоси ба кадом тамъ бударо чӣ қадар бачагон дӯст медоранд? Якто доира 4 нафар бачаро мефаҳмонад.

Таъм	Миқдори бачагон
Ванилин	● ● ●
Шакалод	● ●
Қулфинай	●
Лимон	● ● ● ●

9. Ранг дар зарфҳои 5 литра фурӯхта мешавад. Ба шокир 37 литр ранг лозим шуд. Вай чанд зарф ранг харид карданааш лозим?

10. Тоҳир аз $\frac{1}{2}$ қисми тортро, Парвиз бошад аз $\frac{1}{4}$ қисми ҳамон тортро хӯрд. Онҳо якҷоя чӣ қадар қисми тортро хӯрдаанд?

11. Ҳазорто чиптаи дар бозии баскетбол фурӯхташуда бо ададҳои аз 1 то 1000 рақамбандӣ карда шудаанд. Соҳибони чиптаҳои бо рақами 12 тамом мешуда ба тӯхфа соҳиб мешаванд. Рақамҳои ҳамаи чиптаҳои тӯхфадоштаро нависед.

12. Таомҳои дар ҷадвал нишондодашуда ретсепти таомҳои ба 6 нафар муайяншударо ташкил медиҳад. Самад аз ҳамин ретсепт истифода бурда, ба се нафар таом тайёр карданист. Самад барои ба се кас тайёр намудани таом миқдори маҳсулотҳои заруриро дар асоси ҷадвали зерин ҳисоб кунед.

Дар он миқдори тухмҳои даркорӣ нишон дода шудааст.

Маҳсулотҳо	
Тухм	4
Орд	8 стакан
Шир	$\frac{1}{2}$ стакан

13. Миқдори ручкаи ба дасти Умед буда ▲ дона гӯён ишора намоем. Дӯстӣ Умед Исломи ба ӯ боз 3-то ручка дод. Акнун ба Умед чандто ручка буданаширо ифода намоем.

- A) $3 \div \blacktriangle$ B) $\blacktriangle + 3$ C) $\blacktriangle - 3$ D) $3 \times \blacktriangle$

14. 600-то китобро ба қуттиҳои 5-тогӣ китоб меғунҷида ҷойгир намудан лозим аст. Барои ҳамаи китобҳо миқдори қуттиҳои зарурӣ чандтост?

O'quv nashri

Lolaxon O'rinboyeva, Shuxrat Ismailov, Xolmirza Yusupov,
Nigora Ruzikulova, Umid Raxmonov, Shahlo Haqberdiyeva,
Nargiza Yusupova, Aziza Baymanova

МАТЕМАТИКА

***Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 3-sinfi uchun darslik
(Tojik tilida)***

*Тарҷимон Чумъаназар Эшонқулов
Муҳаррир Абдусалом Эшонқулов
Муҳаррири бадеӣ Сарвар Фармонов
Рассом Умид Сулаймонов
Муҳаррири техникӣ Акмал Сулаймонов
Дизайнер Дилмурод Мулла-Ахунов
Мусахҳеҳ Дилшода Ҳамроқулова
Саҳифабанд Шаҳобиддин Махмадиев*

Ба чопаш 06.05.2022 имзо шуд. Андозаи 60x84 1/8.
Гарнитураи Ариал. Кегели 14 шпондор.
Бо усули офсет чоп шудааст.
Ҷузъи чопии шартӣ 22,32.
Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 22,41.
Теъдоди нашр 000 000 нусха. Фармоиши № 0000.

Чадвали нишондоди ҳолати китоби дарсии ба иҷора диҳанда

№	Ному насаби дониш-омӯз	Соли хониш	Ҳолати китоб ҳангоми гирифтани	Имзои роҳбари синф	Ҳолати китоб ҳангоми супоридан	Имзои роҳбари синф
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

Чадвали болоӣ ҳангоми ба иҷора додан ва дар охири соли хониш баргардонида гирифтани китоб аз тарафи роҳбари синф аз рӯйи меъёрҳои зерин пур карда мешавад:

Нав	Ҳолати китоб ҳангоми бори аввал супоридан
Хуб	Муқовааш бутун, аз қисми асосии китоб ҷудо нашудааст. Ҳамаи варақҳои ҳаст, надаридааст, ҷудо нашудааст, дар саҳифаҳо навишт ва хатҳо нест.
Қаноатбахш	Муқова қач шудааст, қанорҳои қоҳида, якҷанд хатҳо қоҳида шудаанд, ҳолати аз қисми асосӣ ҷудошавӣ дорад, аз тарафи истифодабаранда қаноатбахш таъмир гаштааст. Варақҳои ҷудошудааш аз нав таъмир гашта, дар баъзе саҳифаҳо хат қоҳида шудаанд.
Ғайриқаноат-бахш	Муқова даридааст ва ба рӯйҳои хат қоҳида шудааст, аз қисми асосӣ ҷудо шудааст ё ки умуман нест, ғайриқаноатбахш таъмир шудааст. Саҳифаҳо дарида, варақҳо намерасанд, хат қоҳида, ранг карда партофта шудааст. Китобро барқарор карда намешавад.